

Dr. Jos Tomarz:

PASTYŘSKÉ BOHOSLOVÍ

SVÁTOST

POKÁNÍ

páté
opravené
vydání.

Typis R S expressit Š R A Z O R 1946.

Dr. Josef Toman:

SVÁTOST POKÁNÍ .

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

L i t e r a t u r a . Doporučuje se zvláště: N o l d i n - S c h m i t t , Summa Theologicae moralis, III., De Sacramentis, 22.vyd., Inšpruk 1934. - C a p p e l l o , De Sacramentis, II.1./De Poenitentia/, 2.vyd., Turin 1929. - S c h ö l l i g , Die Verwaltung der heiligen Sakramente, Frýburk 1938 /náhrada rozebrané, ~~Stejně pojmenované knihy Dra Frant. X. Mutze/ - P e c h á š e k , Zpovědnice Práha 1897, s výjimkou věcí, které se změnily Kodexem, hlavně v reservátch.~~

Jméno p o e n i t e n t i a pochází dle starších od poena t.j. satisfactio, dle novějších od poene, penitus t.j. něco, co se člověka vnitřně dotýká, jak to znamená řecké metanoia, t.j. změna smýšlení. Jméno pokání je od staroslovenského koj - upokojiti, pokoj. Busse od bass t.j. Gut, Gutmachung.

§ 237. M A T E R I A O R M A , R I T U S .

A. M a t e r i a

I. M a t e r i a r e m o t a seu potius removenda - jsou omnia p e c c a t a post baptismum commisa. Také se říká: materia circa quam, kdežto na př. u křtu voda je materia ex qua.

Rozeznává se:

a) M a t e r i a n e c e s s a r i a et materia l i b e r a .

Materia n e c e s s a r i a i.e. peccata, quae necessario confitenda sunt /z čeho se musí penitent zpovídat/ sunt: Peccata m o r t a l i a post baptismum commisa et n o n d u m d i r e c t e r e m i s s a , na př. hříchy zapomenuté nebo jen všeobecně vyznané /na př. těžce nemocný, jenž se pro nemožnost vyzná jen genericky, je zavázán později, až bude moci, vyznat mortalia secundum speciem et numerum/.

Peccata d i r e c t e r e m i s s a , i.e. peccata remissa v i a b s o l u t i o n i s tak jsou odpuštěny hříchy vyznané buďto secundum speciem, anebo při nemožnosti úplného vyznání aspoň generice.

Peccata i n d i r e c t e r e m i s s a , i.e. peccata remissa v i g r a t i a e s a n c t i f i c a n t i s , quae per absolutionem infunditur et quae non potest infundi quin omnia peccata mortalia deleantur; tak se odpuští na

př. těžký hřích, a něhož se penitent bez vlastní viny zapomněl vyznat, nebo těžké hříchy secundum speciem, které byly vyznány jen generice.

Materia libera i.e. peccata quae accusari possunt, sed non debent, sunt :

peccata venialia post baptismum commissa sive non dum remissa sive iam remissa et peccata mortalia iam directe remissa.

Z toho plyne: a/ ve zpovědi hříchů smrtelných se mohou dovoleně hříchy lehké vynachat, některé nebo i všechny,

b/ ve zpovědi hříchů lehkých není nutno ze všech se zpovídat,

c/ v generální zpovědi, která není nutnou, nemusí se per se penitent zpovídati ani ze všech hříchů těžkých, již dříve odpuštěných, ani ze všech hříchů lehkých.

Alé je rádo zpovídati se co nejúplněji, porovadž:

a/ nevyznané hříchy se absolucí / vi. absolutionis / neopouštějí,

b/ těžko je penitentu vždy rozhodnouti, co jest jen veniale,

c/ penitent je více uspokojen,

d/ zpovědník ho může lépe vésti.

/ Je-li dospělý pod podmínkou znovu křtěn :

a/ Akátolík, musí se vyznat ze všech těžkých hříchů celého života, z nichž je pak sub conditione rozhrěšen.

b/ Kátolík, musí se vyznat jen z hříchů těžkých od poslední platné zpovědi /Noldin III., n. 230//.

B Materia sufficiens et materia non
sufficiens

Materia sufficiens i.e. peccata, a quibus penitens valide absolvi potest; to ic materia tum necessaria, tum libera. Ale není zbytečným vyznávat se z hříchů již odpuštěných? - Není. Těž hřích může býti i vícekrát rozhrěšen a je to absolutio vera, poněvadž verba absolutionis non unice significant remissionem peccatorum, sed etiam infusionem gratiae: penitent dostane roznožení milosti posvěcující. Jako my se můžeme zřeknouti práva, jehož jsme se již jednou zřekli, např. obnovováním věčných slibů, tak se může Bůh zřeknout vícekrát svého práva na potrestání hříšníka, nabytého jeho hříchem. Také otec může též delikt synovi vícekráté odpustit. Mimo to jsou zde důvody asketické: větší pokora a lítost.

Materia insufficiens seu a quibus valide absolvi nequit, sunt:

peccata dubia sive gravia sive levia /peccatum

dubie commissum; pochybuje, zda se určitého hříchu vůbec dopustil, peccatum dubie peccaminosum; pochybuje, zda souhlasil /et merae imperfectio nes, i.e. indeliberata transgressio legis vel transgressio meri consilii.

P r a k t i c k é d ů s l e d k y :

a/ Když přichází penitent s materií nedostatečnou, t.j. když se zpovídá jen z nedokonalostí nebo jen z hříchů pochybných, mohl by býti rozhrěšen jen e x u r g e n t i c a u s a e t c o n d i t i o n a t e . Proč? - Ne sacramentum periculo nullitatis exponeretur. A proto musí penitent být přiveden k tomu, aby opakoval nějaký jistý hřích z dřívější zpovědi, třebaš jen veniále, nebo aby aspoň dodal; Zpovídám se také z hříchů dřívějších proti 4. přikázání, nebo proti 6. přikázání atd; anebo aby aspoň přisvědčil zpovědníkovi tázajícímu se, zda se obviňuje a lituje dřívějších hříchů na př. proti lásce, čistotě. Je-li však takový chudák, že ani na tolik si nemůže vzpomenout, tu jen když se aspoň všeobecně uznává za hříšníka a lituje, může býti conditionate /si capax es/ rozhrěšen, ale jen zřídka /3 - 4 krát do roka/ *ulteriori facienda* *pripade* *tantum*

b/ Zbožné duše c h o d í o í č a s t o k e z p o v ě d í , mají býti vychovány tak, aby v každé zpovědi opakovaly některý hřích z dřívější zpovědi aspoň generice /aby jistěji vzbudily lítost, mají opakovat hřích, který je nejvíce tíží/, - aby zde byla materia sufficiens. - Nebylo by však správným říci jim o materií nedostatečné: To nic není. Možná, že to, co objektivně není hříchem, subjektivně jim je, a pak by se tím mohl zničit základ duchovního života, pokora.

c/ Nemáme penitentovi b r á n i t i , aby se z nedokonalostí zpovídal. Proč? - Protože je často s nimi spojen hřích lehký / inordinatus affectus nebo špatný úmysl/, anebo mohou být hříchem propter conscientiam erronem, dále proto, že zpovědník penitenta lépe pozná a může jej lépe vésti a konečně ~~zkrátit~~ protože penitent je více upokojen. Ovšem předpokládáme, že penitent nezabíhá do nějakých zbytečných podrobností, že to říká krátce.

d/ Zpovídá-li se penitent asi takto: měl jsem pokušení proti víře nebo pokušení proti čistotě a vyznávám se z nich „jak je to před P. Bohem“, chce tím obyčejně naznačiti své pochybnosti o hříchu. Proto by tento hřích sám k absoluci nestačil.

11. **M a t e r i a p r o x i m a** jsou tři akty penitenta: **C o n t r i t i o**, **C o n f e s s i o**, **S a t i s f a c t i o - p e c c a t a a t t r i t e a c e u s a t a** - zkroušené vyznání hříchů s předsevzetím zlepšiti se a dostihnouti. Trid. je nazývá **quasimateria**.

Zda patří tyto akty penitenta k p o d s t a t n ý m č á s t e m s v á t o s t i č i l i jsou-li nutnou součástíku signi visibilis? Dle **s c o t i s t ů** je signum efficax gratiae in sacr. poenitentiae jen absolute a akty penitenta jsou jen **conditio sine qua non**. Dle **t o m i s t ů**

jsou tyto akty s absolucí partes essentiales signi visibilis. Utraque sententia probabilis; neutra certa est. Die tomistů by umírající v bezvědomí, který tyto akty nemůže zevně / ani vzdechy, úzkostným dýcháním a pod./ projevit, nemohl být platně absolvován. Plyně z toho pro praxi:
a/ umírající, který žádným způsobem neprojevil lástost a zpověď, může být absolvován jen sub conditione,
b/ poslední pomazání je pro takového hříšníka jistějším prostředkem spásy než absoluce. *Mag. Karel Křiváček*

B. F o r m a / a b s o l u c e /,

1. Podstatná forma je dle rituálu: Ego te absolvo a peccatis tuis in nomine Patris et Filii et Spiritus Sancti Amen.

stejně je také platná forma: Absolvo te a peccatis tuis pro probabiliter je platná též forma: absolvo te. Řekové totiž užívají Florentinem schválené formy: Habeo te absolutum /bez dodatku: a peccatis tuis/. Avšak těchto zkrácených forem nemá se sub gravi užít kromě případu nejkrajnější nutnosti; sotva kdy se však stane, že by kněz nemohl vyslovit též: in nomine Patris etc.

V případě nutnosti, v nebezpečí smrti mohl by kněz říci krátce: Ego te absolvo ab omnibus censuris et peccatis in nomine Patris etc.

V případě společné nutnosti, na př. při srážce vlaku, při ztroskotání loďi, dovolené a platně se dá absoluce mnohým najednou ve formě plurálu: Ego vos absolvo a peccatis vestris in nomine Patris etc.

Jen v případě nejkrajnější nutnosti by se smělo říci: Absolvo te a peccatis tuis.

2. Za obyčejných okolností /Agenda, str. 68, Rit. Rom. tit. III, cap.2./ absoluci z hříchů předchází absoluce z censur, tak zv. absolutio ad cautelam: Dominus noster Jesus Christus te absolvat et ego auctoritate ipsius te absolvo ab omni vinculo excommunicationis, /suspensionis - říká se pouze při zpovědi kněze nebo majoristy/ et interdicti in quantum possum et tu indiges. Deinde ego te absolvo a peccatis tuis.

Deinde nepatří k rubrikám, nýbrž k formě /DA 2764/:
Ego te absolvo a censuris et a delictis a peccatis absolvitur poenitens.

Absoluce ad cautelam se předesílá proto, poněvadž se nesluší, aby se smířel s Bohem, kdo dříve nebyl smířen s církví. Příčně je zakázáno absolvovat z hříchů penitenta, který je v censuře, zakazující přijetí svátostí, dokud nebyl absolvován z censury, a někdy by byla absoluce i neplatná.

Vlastnosti absoluce /z hříchů/:
Absoluce debet esse *vocalis*, *in praesentem* *directa* et *per se absolute prolata*.

1. *Ústní /vocalis/*. - Církev nikdy neuznala ani za dovolenou ani za platnou absoluci danou písemně nebo pokyne. Musíme ta slova vysloviti. Proto kněz, který nemůže mluvit, nemůže ani absolvovati.

2. *In moraliter praesentem*, t.j. penitent musí býti buďto před zpovědníkem nebo na nejvýše tak daleko, jak lidé spolu hlasitě mluvívají nebo mohou mluvit, t.j. na vzdálenost až asi 20 kroků, zvláště je-li penitenta viděti. Z toho plyne: *urgente necessitate* můžeme a máme penitenta absolvovati, i když není přímo před námi, jen když ho můžeme vidět nebo slyšet, třeba bychom ho pro nahodilou překážku neviděli nebo neslyšeli; na př. je-li zasypán, padá-li se střechy, do řeky, vidíme z okna, že je na lici poraněn, nemůžeme k nemocnému přistoupit, nýbrž můžeme stát jen ve dveřích - a to absolutně, je-li vzdálen nejvýše 20 kroků, *conditionate*, je-li více vzdálen.

Je-li zpovědník a penitent v různých místnostech, které nejsou spolu spojeny, není jisto, zda je absoluce platná. Absoluce daná telefonem nebo rádiem je jistě *illicita* a asi též neplatná /je to hlas umělý, není zde *horalis praesentia*. S. Poenitentiaris 1882 odpověděla na dotaz: *Nihil est respondendum*/ Vojsko před bitvou musí se rozdělit na oddíly.

3. *Per se absolute* a musí se znova vysloviti, jestli penitent po rozřešení vyznává novam *materia necessariam*, t.j. nové těžké hříchy, nový jejich počet, nové *species mutantis*. Kdybychom tedy dali již rozřešení a penitent by teď ještě řekl: Na něco jsem zapomněl: dobrovolně jsem porušil půst, museli bychom mu dát znova absoluci, poněvať je zde nova *materia necessaria*.

Absoluce se udílí pravidelně *absolute*. Po *de praesentem* vel *de praeteritum* se smí udělit jen *ex iusta causa*. Zpovědník se řídí tímto *praevidelem*: *Absolutio sub conditione dari potest et debet, quoties, si non daretur, notabile damnum spirituale immineret, etsi absolute daretur, nullitas et irreverentia sacramenti timenda esset*. Tedy ani ne příliš lakně /z *kékoliv i nepatrné příčiny*/ ani ne příliš rigorosně /jen v nebezpečí smrti./ *Notabile damnum*: *duplex poenitens* a) by umřel bez absoluce, b) nemůže sine *infamia* vynechat přijímání nebo musí vyplnit velikonoční povinnost, c) dlouho by zůstal ve smrtelném hříchu, d) dlouho by byl zbaven svátostné milosti.

Pro toto pravidlo dává se *absolutio conditionata*: *de praesentem*

I. *Praevidebum facti*:

a) *Sivivis* - když je pochybnost, je-li nemocný ještě živ

©/ s i o a p a x e s : Když pochybujeme, jest-li penitent má dostatečné užívání rozumu a je-li zde tudíž materia sufficiens - : d ě t í , s l a b o m y s l n í , o p i l í - je-li absolutně nutná: tedy v nebezpečí smrti, v době velikonoční, před prvním sv. přijímáním, zvláště jsou-li jejich hříchy peccata objective gravia. Dále v p o c h y b n o s t i , zda v bezvědomí umírající je svátostí schopen, t.j. je-li k a t o l í k e m .

©/ s i p o s s u m a : když je penitent, který absolutně potřebuje, příliš daleko.

@/ s i n o n d u m e s a b s o l u t u s , když pochybujeme, zda jsme penitentovi, který se vyznal z těžkých hříchů, již rozhřešení dalí a nemůžeme se ho zeptat.

II. Při d u b i u i u r i s ~~t.j. při pochybnosti~~, ~~je-li penitent disponován~~, musí se zpovědník n e j p r - v e snažiti penitenta disponovati. A když ani potom si nemůže utvořiti jistého úsudku o jeho dispoici, má býti rozhřešení per se / t.j. normálnímu penitentovi za normálních okolností / odloženo a penitentovi dána doba zkoušky a t o t ř í - ě t y ř í n e d ě l e při zevnější příležitosti, 8 - 14 dní při pokušení vnitřím. - Ale urgente necessitate, t.j. když absolutně je nutná a pochybnost o dispoici nemůže býti odstraněna, absolvují se sub conditione „ si capax es “ :

@/ d ě t í a p o l o b l á z n í / s e m a f a t u i / v nebezpečí života, před prvním sv. přijímáním, v době velikonoční a mimo to ještě jednou nebo dvakrát za rok, aby nebyly příliš dlouho zbaveni milostí svátostně, předpokládají, že vyznané jejich hříchy jsou peccata objective gravia. / Při dubiu facti jednalo se o to, je-li dítě nebo slabomyslný schopen hříchu, kdežto zde o tom pochyby není, nýbrž pochybuje se o tom, lituje-li dítě nebo slabomyslný svých hříchů. U dětí byl by to jistě vyjímecný případ, spíše se může vyskytnou u polobláznů. /

©/ Všichni penitenti s pochybnou dispoici, když jsou v n e b e z p e ě í ž i v o t a . Nebezpečím života není jen nemoc, mohla by to býti také operace, která není následkem nemoci; nebo před bitvou, před popravou a pod.

©/ Kdyby z neudělení absolutně vznikla i n f a m i a nebo s c a n d a l u m , poněvadž penitent z pochybnou dispoici hned musí přijati nějakou svátost živých: sv. přijímání, sňatek, bířmování. Možno-li ovšem, ať k sv. přijímání nejde; musí-li, napomenout ho, aby aspoň vzbudil napřed dokonalou lítost.

@/ když je obava, že penitent se odložením absolutně rozezná, že by již k e s v á t o s t e m n e š e l . Zpovědník má vždy takového penitenta upozorniti na jeho vážný stav svědomí a napomenouti ho, aby zase brzy přišel ke sv. zpovědi a aby před sv. přijímáním vzbudil dokonalou lítost.

N e n í n u t n o , aby ta podmínka byla vyslovena, t.j. připojena k absolutní formuli. Stačí, když je připojena jen v myšlénkách. Ano, ale některých, je-li v myšlénkách jen implicitě a virtualiter, jako je u toho, kdo

chce rozhřešovat iuxta institutionem et intentionem Christi et Ecclesiae.

4. Absoluci z hříchů předchází absoluce z censur, t.zv. a. s. o. l. u. t. i. o. a. d. c. a. u. t. e. l. a. : „Dominus noster Jesus Christus ...“

C. R i t u s z p o v ě d í

Kněz je ve zpovědnici zástupcem Božím. Na penitenta pak působí i věci zevnější. Očekává, že zevnějšek kněze bude důstojný, že bude povznášet a proto uklidňovat: proto má být zpovědník i ve svém zevnějšku a chování vždy důstojný. Má mít čisté ruce /penitenti je někde líbají/, má být - pokud možno - oholen, ústa vypláchnutá /zejména kouřil-li/; ať nepije před zpovědí to co páchně, na př. slivovici. Zvláště po kouření cigaret si má umýt ruce, poněvadž jinak prsty páchnou. - Také jeho chování musí být přiměřené, nesmí na př. třásknout dvířky u zpovědnice, kašlat penitentovi do obličeje nebo do ucha, vyplivovat dokonce ven ze zpovědnice atd., zkrátka varovat se všeho, čím by na penitenta nepříjemně působil.

Než vkročíme do zpovědnice, si tempus suppetat /Agenda, str. 66, n. 6/, poklekneme u oltáře a pomodlíme se aspoň Otčenáš a Zdrávas. Modlitba před slyšením zpovědi: „Domine, Domine, sedium tuarum assistitium sapientiam etc.“ je spojena s odpustky 500 dní /Preces n. 93/. Potřebujeme zajisté pomoci Boží, zvláště při nějakém spletitém případě, kdy bude třeba zvláštní obezřetnosti. Také to na penitenty dobře působí, když vidí, že kněz se nejprve pomodlí.

U nás se zpovídá v taláru - bez rochety /Rit. Rom. tit. III. c. 1, 10/ ve fialové stole a obyčejně s biretem na hlavě - signum auctoritatis iudicialis. - Rituál /Agenda/ se o biret vůbec nezmiňuje, ale rbricisté jej doporučují aspoň mezi rozhřešením od Dominus noster I. Chr. na znamení soudní moci, ne však při Misereatur a Passio Domini. Když penitent kleká ke zpovědnici, dává se mu p o ž e h n á n í s křížem nad ním a slovy: „Dominus sit in corde tuo et labiis tuis, ut rite confitearis peccata tua in nomine Patris et Filii et Spiritus Sancti. Amen.“ Požehnání to sice nezavazuje pod hříchem, ale není zajisté příčinou, aby je kněz opominul, protože mezi tím, co penitent přikládá má osti času, aby je vyslovil.

Po vykonané zpovědi a po napomenutí a uložení pokání, si kněz sedne zpřímá, epne ruce a říká: „Misereatur tui /vestri/ omnipotens Deus et dimissis peccatis tuis /vestris/ perducatur te /vos/ ad vitam perennem. Amen.“ zvedne pravou ruku směrem k penitentovi - jako by již chtěl dělat kříž - a říká: „Indulgentiam, absolutionem et remissionem peccatorum tuorum /vestrorum/ tribuat tibi /vobis/ omnipotens et misericors Dominus. Amen. Dominus noster Jesus Christus te absolvat, et ego auctoritate

ipsius te absolvo ab omni vinculo excommunicationis/suspensionis/ et interdicti, in quantum possum et tu indiges. Deinde: ego te absolvo... a dělá kříž. Pak se s rukama sepjatýma modlí: „Passio Domini nostri Jesu Christi, merita beatæ Mariæ Virginis et omnium Sanctorum, quidquid boni feceris / feceritis / et mali sustineris / sustinueritis/ sint tibi / vobis/ in remissionem peccatorum, augmentum gratiæ et præmium vitæ æternæ. Amen.“ - Slova: „Misereatur, Indulgentiam et Passio nisi iusta de causa ne omittantur / c.885 - iusta causa je nedostatek času, mnoho penitentů/, hlavně slova poslední: „Passio, poněvadž dle probabilní sentence působí že všechny dobré skutky, které penitent vykoná ve stavu milosti posvěcující, mají ráz svátostného dostižnění, t.j. mají moc ex opere operato odčinití ~~časné tresty~~ které zbývají za hříchy odpuštěné v té zpovědi.

Podvižení ruky při „Indulgentiam“ a kříž při „Ego te absolvo“ může i býti bez hříchu vynechán, ale sluší s aby se vždy stalo. - In confessionibus *f r e q u e n t i o r i b u s* t.j. když více lidí se sejde ke zpovědi, říkají se slova: „Misereatur, Indulgentiam“ jen u prvního penitenta v plurálu a modlitba „Passio“ jen u posledního v plurálu. Také in confessionibus *b r e v i r i b u s* t.j. když penitent často chodí ke zpovědi, se mohou slova „Misereatur, Indulgentiam, Passio“ bez hříchu vynechat.

Rozhřešení příslušné k nim modlitby se mají říkat *p o t i e h u*, /ale přece distincto/, aby okolostojící jim nerozuměli: aby nepoznali, kdybychom nemohli dáti rozhřešení, že penitent rozhřešení nedostal. Když penitent nemůže dostat rozhřešení, dali bychom mu jen požehnání se slovy: „Benedictio Dei omnipotentis ...“ nebo „Benedicat te ...“

/ V Římě ve třech kostelích: u sv. Petra, v Lateráně a Maria Maggiore mají zpovědníci tam ustanovení pro penitenty různých jazyků t. zv. *virgam penitentialem*. Je to delší hůl v podobě tága, vyčnívající ze zpovědnice. Když si penitent po zpovědi poklekne před zpovědníci a zpovědník se dotkne tou holí jeho hlavy, získá penitent denně 100 dní odpustků, které se mohou přivlastnit i duším v očistci. Ve sv. týdně uděluje takto kardinál - *penitentiarius maior* odpustky 300 dní./

§ 288. P Ř I J Í M A T E L S V Á T O S T I ----- P O K Á N Í . -----

/Subjectum sacramenti poenitentiae/.

K p l a t n é m u přijetí je třeba nejen schopnosti, *c a p a c i t a s*, nýbrž také hodnosti, *d i g n i t a s*. Při této svátosti spadá totiž *capacitas* a *dignitas* v je-

čno, poněvadž akty penitenta: contritio, confessio a satisfactio jsou nejen dispositio poenitentis, nýbrž zároveň též materia sacramenti nebo aspon conditio sine qua non.

S u b j e c t u m c a p a x est homo baptizatus, viator et peccator, qui actus poenitentis, scilicet contritionem, confessionem, satisfactionem vel saltem contritionem elicere potest. - Nemůže tedy být rozřešeno na př. dítě před užíváním rozumu nebo blázen od narození.

1. L í t o s t - c o n t r i t i o . /sive contritio sive attritio/

Lítost je bolest a ošklivost duše na spáchanými hříchy. Contritio generice accepta est „animi dolor et detestatio de peccato commisso cum proposito non peccandi de cetero“ /Trid./ K lítosti patří tedy tři akty: dolor, detestatio, propositum.

D o l o r animi est actus, quo voluntas de peccato tristatur /hřích jí bolí a mrzí./

D e t e s t a t i o est actus, quo voluntas a peccato se avertit, illud odit et damnat et vellet peccatum non esse factum.

P r o p o s i t u m emendationis seu non amplius peccandi sequitur ex actū doloris et detestationis et saltem implicitum s bolestí a ošklivostí patří ad essentiam lítosti. Jsou tedy v lítosti tři akty /bolest, ošklivost, předsevzetí/, jejichž vzbuzení je věci vůle. Smyslová bolest není nutná k podstatě lítosti.

Lítost je odpuštění hříchů n e p r o s t o n u t n a :

„Si poenitentiam non egeritis, omnes similiter peribitis“ /Lc. 13,3. - Fuit quovis tempore ad impetrandam veniam peccatorum hic contritionis motus /i.e. contritionis generice sumptae, též attritionis/ necessarius / Trid. / . - qui fecit te sine te, non iustificat te sine te. Fecit nescientem, iustificat volentem/ sv. Augustin/.

V l a s t n o s t i l í t o s t i /dokonalé i nedokonalé/.

Lítost musí být: 1. u p ř í m n á /v n i t ř í, opravdová/ a zvláště vzbuzená - v e r a e t f o r m a l i s. V e r a - nedostačí pouhé zevní odříkání formule lítosti, ani dolor solum existimatus, jako nestačí ke křtu aqua existimata /domnělá lítost by penitenta sice uchránila svatkrádeže, ale nemůže způsobit, aby absolute byla účinnou/, ani nestačí pouhé desiderium doloris et absolutio-nis, nebo dolor de poena solum, nýbrž je nutná bolest nad hříchem. - F o r m a l i s seu explicita - pozitivně vzbuzený akt lítosti poněvadž je pars essentialis sacramenti nebo aspon conditio, sine qua non; nestačí contritio implicita et virtualis, jaká je obsažena v dokonalé lásce

/dokonalá láska bez aktu lítosti stačí k odpuštění hříchů extra sacramentum, nestačí však k odpuštění v sacramenti, ale ve skutečnosti je těžko možno, aby hříšník vzbudil dokonalou lásku a při tom nelitoval svých hříchů/, ani nestačí contritio implicita, jaká je obsažena v opravdovém předsevzetí, poněvadž je možno, aby někdo měl vůli už nehřešit a při tom přece by mohl mít zálibu na hříchích minulých; předsevzetí však musí být v lítosti aspoň implicitě obsaženo; explicitě je obsaženo, když si penitent vzpomene na život budoucí. Předsevzetí je zkušebním kamenem opravdové lítosti. Stěžuje-li si penitent, že necítí lítosti, ač jí chce mít a oni se pokouší, má ji, chce-li se opravdově varovat těžkých hříchů. Poněvadž lítost je ve vůli, necítí se vždy při ní dolor intensus et sensibilis.

2. N a d e v š e c h n o a p p r e t i a t i v e /rozumově/ s u m m u s nemusí však být intensitive nebo sensitive summa, t.j. hříšník musí hřích uznávat za větší zlo než každé jiné a musí být generaliter odhodlán všechno jiné vytrpět než by znovu hřešil, quin-comparationem instituat inter peccatum et particularia mala. Přijdou-li samy od sebe takové myšlenky v praxi, je má kajícíník zapudit tímto zbožným a pevným úmyslem: už nechci hřešit a doufám, že s pomocí Boží nezhřeším.

P o z n á m k a : a/ Bylo by nerozumno a nebezpečno v tomto ohledu penitentovi ukládat specifikovanou zkoušku pro okolnosti, které nemají vstahu ke skutečným poměrům, na př. byl bys nyní ochoten dát se spálit, od lvů roztrhat atd., nežli by ses zase dopustil těžkého hříchů? Až sem penitenta hnati nesmíme. Zde platí slovo sv. Filipa z Neri: když přijdou mimořádná nebezpečí, přijdou také větší milosti. Proto také nejsou vhodné formule lítosti na př. chtěl bych raději tisíckrát zemřít než Tebe, Bože, opět urazit.

b/ Při náb. vyučování musíme dát pozor na to, že dolor musí být appretiative summus, ne však sensitive summus, abychom snad děti nějakým nevhodným příkladem nezmatli. Bolest musí být hlavně ve vůli /dolor spiritualis/, nikoliv v citu. Rozum musí uznávat, že hřích je největší zlo, a vůle ho želí a oškliví si jej a proto si umínuje, že již hřešiti nebude. Sensitivní bolest /vzdechy, slzy/ není v naší moci a také ani k dokonalosti lítosti není nutná. Může se stát, že ten, kdo necítí sensitivní bolest, má větší lítost než ten, kdo je svou povahou náchylným k citům a slzám. Obyčejně však jsou slzy u těch, kteří doopravdy litují, známkou vysokého stupně lítosti.

3. V š e o b e c n á universalis, t.j. musí se vztahovat explicitě vel implicitě aspoň na všechny dosud neodpuštěné hříchů těžké. Stačí sice, je-li si penitent při lítosti vědom, že se dopustil více těžkých hříchů, a všech tak, jak je in confuso poznává, jedním aktem /ex motivo universalis/ lituje, jest však radlo, aby si na jednotlivé hříchů nebo aspoň na některé z nich vzpomněl a všech

1 jednotlivých litoval. Kdyby se někdo zpovídal jen z hříchů lehkých, musel by litovat aspoň jednoho z nich. Avšak při vyučování nebudeme zacházet do takových podrobností; řekneme prostě, aby všech svých hříchů litovali.

4. Nadpřirozená - ve svém principu a ve svém motivu:

Ve svém principu, t.j. musí vycházet z milosti Boží /gratia elevans/. Máme tedy poučovat lid: „Bez Boha není lítosti, musíme se k Bohu o lítost modlit“, a upozornit, jak lehkomyšlné je říkat: Na zpověď mám času dost, obrátím se až na smrtelné posteli. Cožpak lítost závisí jen od tebe? Zavisí především na milosti Boží.

Ve svém motivu /ex motivo, quod relationem habet ad Deum/ t.j. musí vycházet z motivů nadpřirozených, t.j. známých z víry, ne z motivů pouze přirozených, na př. že hřích odporuje rozumné přirozenosti, že přináší škodu na cti, na zdraví atd.

Dle motivů a dle účinku se rozeznává lítost dokonalá /contritio perfecta, quae simpliciter contritio dicitur/ a lítostí nedokonalá /contritio imperfecta, quae proprio nomine attritio vocatur/.

Lítost dokonalá vychází z dokonalé lásky k Bohu. Litujeme hříchů, že jsme jimi Boha, nejdokonalější a lásky nejhodnější dobro urazili. Ale také si můžeme vzít dokonalost Boží jen s jednoho hlediska - kterýkoliv attribut Boží, na př. Boží milosrdenství, Boží dobrotu /Bůh nám tolikrát odpustil, tolik dobrého prokázal - a my jsme mu za vše urážkami odplatili/ nebo Krista Pána na kříž z lásky k nám trpícího, atd - toto je také motiv lidu nej přístupnější.

Contritio cum voto confessionis n° 1 s působí ihned odpuštění hříchů. Remittuntur ei /Marii Magdaleně/ peccata multa, quoniam dilexit multum /Lc.7,47/ - Si quis diligit me...et Pater meus diligit eum, et ad eum veniemus et mansionem apud eum faciemus /Jo.14,23/.

Votum confessionis nemusí být explicitum, stačí implicitum, které je nutně obsaženo in actu contritionis a ve všeobecné vůli činit vše, co je ke spáse nutno. Toto votum musí být vyplněno tempore opportuno, t.j. až bude povinnost zpovědi, saltem infra anni spatium.

Dokonalá lítost je ke spáse nutná a necessitate media et praecepti tum naturae tum divinae positivi, není-li příležitosti ke sv. zpovědi:

1. V nebezpečí smrti, per se patet. Kdo v nebezpečí smrti přijal svátost pokání cum attritione, nemusí sice už dokonalou lítost vzbuzovat, máme však umírající, pokud možno, povzbuzovat ke vzbuzování lásky a dokonalé lítosti.

2. Když je nutným stav milosti, na př., má-li kněz udělit svátost, má-li někdo přijat svátost živých; má-li kdo vážnou pochybnost, není-li ve stavu těžkého hříchu a má jít k sv. přijímání /nemůže-li nebo nechce-li jít ke zpovědi/.

Duchovní správce má věřící ve škole i na kazaťelně o dokonalé lítosti, o tomto „zlatém klíči k nebi“ poučit, říci jim, že je to často jediný prostředek ke spáse a prakticky je naučit ji vzbuzovat v ~~vzvedených případech~~ a každý den po večerní modlitbě.

Lítost nedokonalá vychází z nedokonalé lásky k Bohu: litujeme hříchu, že jsme jím nebo ztratili a pekla nebo očištění jakož i jiných trestů zasloužili, nebo že hřích ve světle víry je něčím velice ošklivým. Motivy ty jsou dle Trident.: t u r p i t u d o p e c c a t i m e t u s g e h e n a e t p o e n a r u m .

T u r p i t u d o p e c c a t i ne pokud hřích je proti zdravému rozumu, nýbrž pokud je proti Bohu: je nepoalušností, nevděkem, pohrdáním a potupou Boha atd.,

M e t u s g e h e n a e : ztráta zásluh, ztráta nebe, peklo.

M e t u s p o e n a r u m : časné tresty po smrti i v tomto životě, ale ne pokud jsou přirozenými následky hříchu, nýbrž pokud jsou trestem od Boha za hřích seslaným. - Kterýkoliv z těchto motivů je dostatečným pro lítost nedokonalou. Tyto motivy mohou být i současně s motivy lítosti dokonalé.

Attritio stačí k odpuštění ve svátosti pokání.

Lítost nad hříchy lehkými musí být také vera, super omnia, supernaturalis /quia, causat passionem Christi, displicentiam Dei, poenam purgatorii/, nemusí však být universalis, t.j. ad validitatem confessionis stačí, když aspoň jednoho hříchu lehkého lituje. Zpovídá-li se penitent z hříchů lehkých jen a ani jednoho by nelitoval, dopustil by se těžké svato-krádeže. Zpovídá-li se penitent z hříchů lehkých často opakověch a lituje jen jejich velikého počtu, jistě je zpověď platná, jen když si umíní, že se jich méněkrát dopustí. Při lehkých hříších je předsevzetí tím méně účinné, čím je všeobecnější. Venialia, kterých penitent nelituje o nichž nečiní předsevzetí, je pravidelně lépe vůbec nezpovídat.

Quaestiones praeiudiciales ad praesens theologice et in praxe

1. Lítost může být buzena v jediném okamžiku. Věřícím však budeme připomínat, že lítost je nejpotřebnější částkou pro svátosti pokání, důležitější než zpytování svědomí, kterému nepotřebuje zvláštní doby věnovat ten, kdo chodí často ke zpovědi a důležitější než zpověď, která může být vynechána u toho, kdo hříchy významat nemůže, bez lítosti však že žádný hřích nemůže být odpuštěn, a proto má každý věnovat vzbuzení lítosti náležitou dobu péči.

2. Lítost musí býti vzbuzena ne j p o z d ě j i p ř e d a b s o l u c í; není tedy nutné, aby byla vzbuzena před zpovědí, nýbrž stačí, vzbudí-li ji penitent až po vyznání hříchů, ať z vlastního popudů, ať přímluvou zpovědníka. Věřící však budeme vybízet, aby vzbudili vždy lítost už před zpovědí a nespolehnali se až na dobu zpovědi, poněvadž tá krátká chvílka mezi vyznáním a absolucí snadno by jim k tomu mohla nestačit.

3. Lítost morálně trvá, a o k u d n e b y l a t ě ž k ý m h ř í c h m a o d v o l á n a e t v i r t u a l i t e r i. e. i n a l i q u a f f e c t u e. g. i n v o l u n t a t e c o n f i t e n d i, i n f r a g r a t i o n i b u s, i n f r e q u e n t i o r i b u s o r a t i o n i b u s e t c. p e r d u r a t. Každá lítost je odvolána těžkým hřichem; hřichem, lehkým je odvolána lítost aspoň nad lehkým hřichem právě páchaným. Lítost, není-li takto odvolána, trvá jistě po 3 - 4 hodiny, a je-li intensivnější, i po celý den nebo celou noc, ano ve zvláštních okolnostech, když totiž penitent chce jíti ke zpovědi ne z p o h ě z b o ž n o s t i nebo z povinnosti, nýbrž z hluboké lítosti, může trvat po několik dní. Věřícím však budeme připomínat, aby lítost před zpovědí nebo aspoň před rozhřešením obnovili. V theorii není nutno, aby penitent, který už po uděleném rozhřešení dodatečně vyznává ještě nějaký hřích, z kterého se zapomněl vyznat, znova vzbuzoval lítost nad tímto hřichem, poněvadž stačí lítost, která zde byla už před první absolucí. V praxi však zpovědník takového penitenta znova napomene k lítosti i nad tímto hřichem. Také by jedno vzbuzení lítosti po nějakou dobu stačilo, není-li odvoláno, i pro více zpovědí, duchovní správce bude však vybízet věřící, aby před každou zpovědí vzbudili lítost.

4. Lítost, trvá-li, platí i tenkrát, když byla vzbuzena s i n e i n t e n t i o n e c o n f i t e n d i, takže ten, kdo bez myšlenky na zpověď vzbudil lítost, nemusí ji ve zpovědi nebo před ní znova vzbuzovat; kněz však bude vychovávat věřící tak, aby před zpovědí vždy vzbudili nebo obnovili

5. Lítost musí být způsobena z e v n ě p r o j e v e n a. Za obyčejných okolností je projevena už vyznáním, žádáním absoluce, čekáním na ní /nebo formulí katechismu: to jsou mé hřichy. Srdečně jich líuji a pevně si umiňuji, že se polepším/ Má-li zpověď charakter tomu o lítosti pochybnost, výslovně se na ní penitenta zeptá. U dětí a lí nezdělaných vždy je radno se jí litost zeptat, nebo ještě lépe, vzbudit jí.

U t r u m s a c r. P o e n i t e n t i a e p o s s i t e s e s i m u l v a l i d u m e t i n f o r m e s e u i n f r u c t u o s u

Probabiliter může ve dvou případech:

a/ Není-li lítost bona fide u n i v e r s a l i s, na př. někdo má dva těžké hřichy, ale na jeden ve zpovědi úplně zapomněl a druhého, ze kterého se zpovídá, lituje pro

nadpřirozenou ošklivost jen tomuto hříchu vlastní; tedy z motivu, který se na zapomenutý hřích nevztahuje. Případ takový je však v praxi těžko možný, tedy skoro imaginární.

b/ Není-li lítost bona fide a p p r e t i a t i v e s u m m a , má-li tedy penitent lítost opravdovou, všeobecnou i nadpřirozenou, ne však náde všechno, nýbrž poněkud menší, takže vylučuje vůli hřešit sice značně, ne však absolutně a při tom je penitent bona fide, t.j. není si vědom, že jeho lítost má tuto chybu.

Dle této sentence se musí rozeznávat lítost, pokud je d i s p o s i c í k ospravedlnění a lítost, pokud je č á s t í s i g n i v i s i b i l i s . Lítost jako dispoziční k ospravedlnění musí být nadevšecko, jako pars signi musí být sice opravdovou bolestí a ošklivostí nad hříchem, ale nemusí být nade všecko, poněvadž zpovědník může sice morálně jistě poznat, zda lítost je opravdová, nemůže však tak poznat, zda je nade všecko. Jinak by bylo neuvěřitelné, že tak snadno absolvuje hříšníky, kteří se zpovídají jen jednou za rok, jen když jejich lítost považuje za opravdovou, dále zpovědník, povzbuzující kajníka ke vzbuzení lítosti, vždy by musel být znepokojen o dosaženém stupni lítosti /Vermeersch/.

Sentence tato není sice jistá, ale je v e r e p r o b a b i l i s . Hájí ji mnoho starších autorů, které uvádí sv. Tomáš, a z novějších na př. Bilot, Van Noort, Vermeersch, Merkelbach. Proto v praxi dle všech novějších autorů, - i dle odporů této sentence, - když při pochybné dispozici ex urgenti causa absolvujeme sub conditione, nikdy nemáme tak činit pod podmínkou: si es d i s p o s i t u s , nýbrž pod podmínkou: s i e s c a p a x /nebo: si dispositus es s intensi ad sacramentum suscipiendum sive valide sive fructuose - Ter Haar/, aby svátost remota obice mohla obživnout /reviviscere/, kdyby se lítost stala dodatečně, - na př. hned při sv. přijímání, super omnia.

P r o p o s i t u m

est voluntas non peccandi de cetero - o p r a v d o v é p ř e d s e v z e t í jest upřímná vůle, život svůj polepšiti a nikdy už nehřešiti. Předsevzetí musí být:

1. F i r m u m . Nestáčí tedy pouhá v e l l e i t a s - chtěl bych se varovat hříchu - nýbrž je nutná opravdová vůle hřachu se varovat. Není však nutno pevné přesvědčení, p o r s u s i o penitente, že už nrzhřeší, a nebo že do toho neb onoho hříchu už nepadne. Může opravdově hříchu litovat a při tom přece pochybovat a obávat se, zda později zase nepadne, anebo to předvídat. Pochybnost a předvádání jsou akty rozumu, kdežto předsevzetí je aktem vůle, a proto obojí může současně existovat. Když tedy penitent pro svou nestálost nebo pro svůj zastaralý zvyk myslí, že se neuvaruje hříchu, nesmí z toho zpovědník hned usouditi, že nemá opravdového předsevzetí,

nýbrž otázka se penitenta, zda hic et nunc chce zase hřešit; řekne-li, že ne, připomene mu, aby doufal v pomoc Boha, u něhož není nemožným to, co dle přirozených sil je nemožno.

2. U n i v e r s a l e, t.j. musí vylučovat v š e - c h n y s m r t e l n é h ř í c h y v b u d o u c - n o s t i . Lítost se musí vztahovat jen na všechny hříchy spáchané a dosud neodpuštěné, předsevzetí však vůbec na všechny hříchy těžké, ad omnia et singula peccata mortalia possibilis, etsi nunquam commissa. Není však nutno, aby někdy ani radno, aby byla vzbuzeno předsevzetí o varování se jednotlivých hříchů mimo předsevzetí o r e s t i t u c i , o napravení p o h o r š e n í , o o d p u š t ě n í , o varování se b l í z k é p ř í - l e ž i t o s t i atd. Ale i v jiných případech se zpovědník má snažit přivést penitenta k speciálním, určitým předsevzetím.

3. E f f i c a x, t.j. musí mít vůli k užívání nutných prostředků k uvarování se hříchu, zvláště k vyhýbání se blízké příležitosti ke hříchu, k napravení učiněné škody, k odpuštění nepřítelům, k modlitbě, k opatrnosti atd. Zpovědník se má však obrátit, aby nepředešal penitentovi jako nutný prostředek, co je prostředkem jen užitečným.

Z d a s t a ě í p r o p o s i t u m i m p l i c i - t u m , které je obsaženo v opravdové lítosti, anebo zda je nutno propositum explicitum? Stačí, jest-li penitent; mačící opravdovou lítost, nemyslí na budoucí život. Vzpomene-li si však na budoucí svůj život, je nutno propositum explicitum. Zpovědník však musí mít jistotu o dispoziční penitentově a proto, jedná-li se o hříchy těžké a penitent své předsevzetí neprojevil, zeptá se na n .

II. C o n f e s s i o

Zpověď je zkroušené vyznání spáchaných hříchů knězi, ke zpovídání zplnomocněnému, bycnem od něho dostali rozhřešení. K pojmu svátostné zpovědi patří 3 části:

1. Fieri debet sacerdoti competenti, - není tedy svátostnou zpovědí, která se vědomě koná u toho, kdo není knězem.

2. Fieri debet cum intentione saltem implicita obtinendi absolutionem sacramentalem; není tedy zpovědí, vyznává-li kdo své hříchy jen proto, aby dosáhl útěchy, rady anebo aby podváděl. Kdo však se vědomě zpovídá bez dispoziční, nebo vědomě hříchy zatajuje, zpovídá se svátostně: chce totiž absoluci, třebaš neplacnou.

3. Debet manifestari serio, non fecte saltem unum peccatum. Tedy i začatá zpověď, třebaš nebyla dokončena, je confessio sacramentalis. Potřebujeme to vědět při nauce o porušení zpově-

dního tajemství á o o sollicitatio.

C o n f e s s i o in re vel saltem in voto e s t i n r e d i v i n o n e c e s s a r i a ad salutem, quia sacramentum poenitentiae institutum est ad modum iudicii:

- 1/ hoc autem exerceri nequit sine cognitione causae,
  - 2/ continet etiam potestatem puniendi peccata; tato moc však nemůže být vykonávána bez vyznání hříchů,
  - 3/ totéž praví Tridentinum.
- Zpověď musí mít určité vlastnosti co do svého o b - s a h u , a co do své f o r m y

A. Z p o v ě ě c o o d o o b s a h u m u s í b ý - t i : i n t e g r a , úplná, t.j. penitent se musí vyznat ze všech hříchů, z nichž je vyznání dle ustanovení Kristova nutno. Úplnost se rozděluje ~~m a t e r i a l n ě a f o r m á l n ě .~~

I. I n t e g r i t a s m a t e r i a l i s seu o b i e c t i v a , záleží v tom, že penitent vyznává t o t a m m a t e r i a m n e c e s s a r i a m
Integritas materialis tedy zahrnuje:

1. p e c c a t a m o r t a l i a - žádné přikázání Boží nezavazuje k vyznání hříchů lehkých, ani církevní přikázání o roční zpovědi se nevztahují na venialia - a s i c e :

a/ s e c u n d u m s p e c i e m, neboť dle Trident. je nutno vyznat hříchy in specie infima. Nestáčí tedy zpovídat se : hřešil jsem proti lásce, proti 4. přikázání.

b/ s e c u n d u m n u m e r u m Trident: „Omnia et singula peccata“ a dle can. 901: „Omnia mortalia, quorum post diligentem sui discussionem conscientia habetur.“ Ale při větším počtu neberme to příliš rigorosně. Netrapme kajovníky přílišným naléháním na přesný počet, zvláště když víme, jak málo věrohodný je počet, který pod naléháním udávají /Vermeersch/. Kdo vědomě udává menší nebo i větší počet hříchů těžkých, nebo znaje přesný počet, říká circiter, zpovídá se svatíkrádežně, leč by ho při udání většího počtu omlouvala s k r u p u l o s i - t a , b o n a f i d e s anebo studium m a i o r i s s e c u r i t a t i s . - „Circiter“ se smí tenkrát jen, když penitent po svědomitém zpytování svědomí počet určitě neví. Když nemůže ani pravděpodobně udat počet, stačí říci, rozp. se otázati, zda hřešil ze zvyku, po jakou dobu a kolikrát za den, týden, měsíc; anebo aby udal způsob života a příležitosti ke hříchům Na př. stačilo by, kdyby meretrix se vyznala: „Po dvě léta jsem byla nevěstkou a hřešila jsem, kdykoliv se mi naskytla příležitost,“ nebo concubinaris: Tři roky jsem žil v konkubínátě, nebo jiný: Toužil jsem po různých ženách, vdaných, příbuzných i posvěcených; mluvil jsem při každé příležitosti o nečistých věcech;

c/ c u m c i r c u m s t a n t i i s s p e c i e m p e c c a t o r u m m o r t a l i u m m u t a n t i b u s /Trid, can.901/, i.e. cum circumstantiis, quae speciem

m o r a l e m peccati mutant, a to tak, že přidávají nový těžký hřích na př.: kradl v kostele, bil rodiče, smilnil s příbuznou, ~~vel. quae spediem t h e o l o g i - c a m~~ peccati mutant, t.j. z okolností, které z lehkého hřichu činí těžký, na př. ukradl věc nepatrnou nebo věc závažnou, chudákozi nebo bohézi. — ~~Katechismus /starý/~~ praví: Jsme povinni se zpovídati alespoň z těch okolností, které : 1. druh hřichu proměňují, 2. hřích jinak všední v těžký mění.

Circumstantiae m e r e a g g r a a n t e s , t.j. okolnosti, které nemění ani speciem moralem, ani speciem theologicam, nýbrž které lehký hřích činí větším hřichem lehkým nebo těžký hřích těžším, nemusí býti obyčejně vyznány, penitent však musí dle pravdy zpovědníkovi ~~zpravit~~ věděti, táže-li se po okolnostech, které jsou nutny, aby ~~si~~ učinil úsudek o mravním stavu penitenta, o prostředcích atd., tedy na př. když se jedná o zvyk, zpětný pád a blízkou příležitost ke hřichu, restituci /jinak bude jednat s penitentem, který ukradl 300 Kčs a jinak s penitentem, který ukradl 3000 Kčs; jinak s penitentem, který měl po krátkou dobu těžce hříšnou zášť proti bližnímu a jinak s penitentem, který jej po celý rok smrtelně nenáviděl/.

Věřící se však obyčejně zpovídají z okolností aspoň notabiliter aggravantibus a jest to též velice radno, poněvadž to přispívá ad conscientiae tranquillitatem, ad humilitatem exercendam et errores in propria causa evitandos, ad uberiozem sacramenti fructum obtinendum, ad directionem magis congruentem, Avšak při s e x t u se nesmí zpovědník ani ptát ani připustit vyličování takových okolností, které hřích jen zvětšují a nejsou nutny propter periculum, quod tum confessario tum poenitenti inde crearetur et propter sanctitatem sacramenti; Konečně i penitent manifestationem talium circumstantiarum ano regulariter horrescit svátost nemá být čáněna nenáviděnou /odiosum/

N á s l e d e k hřichu nemusí být vyznán, když nijak nebyl předvídan, musí však být vyznán, když byl aspoň nějak předvídan nebyl odvolán, na př. kdo nemírně pije a při tom předvídal, že se v opilosti dopustí nečistoty, rouhání a pod., anebo že proto zanedbá mši sv., musí se vyznat, že se dobrovolně opil s předvídaním těchto hříchů.

2 V ě c h n y j í s t ě s p á c h a n é a j i - s t ě t ě ž k é h ř í c h

V p o c h y ť o s t i dopustil-li se kdo hřích ve spánku nebo ve stavu bdělem, nebo jest-li pokušení, na př. proti čistotě souhlasil, se vina nepředpokládá mimo penitenty, kteří mají hř. sný z v y k , nebo kteří mají conscientiam l a x a . Proto pochybuje-li penitent, zda se vůbec hřichu dopustil anebo zda se z toho hřichu už zpovídal a nebo zda hřích, kterého se dopustil, je těžký nebo lehký, nemusí se z něho zpovídat, ale je

pro klid svědomí radno, aby se z něho jako z pochybného zpovídal, ~~vyjímaje skrupulanty. Když se někdo zpovídal z těžkého hříchu jako z pochybně spáchaného nebo pochybně těžkého a teprv později poznal, že se ho jistě dopustil anebo, že to jistě byl těžký hřích, probabíliter se již nemusí v příští zpovědi opravovat, jako se nemusí opravovat, kdo při udání počtu těžkých hříchů řekl ciziter a později si vzpomněl na přesný počet, leč by skutečný počet hříchů byl značně větší než udal.~~

Zpověď je dovolena z důležitých příčin, ex gravi causa r o z d ě l i t i , t.j. na př. zpovědníkovi s potřebnou iurisdikcí by se vyznal z hříchu s censurou, aby byl od něho z censury absolvován, což není absolute svátostná a proto nemusí být zpověď úplnou - a jinému zpovědníkovi by se vyznal z téhož i s ostatních hříchů, anebo by se neznámému zpovědníkovi, jemuž se neobyčejně stydí tyto těžké hříchy vyznat, by se vyznal z hříchů lehkých.

II. I n t e g r i t a s f o r m a l i s seu subjectiva

záleží v tom, že se penitent vyzná z hříchů, quae hic et nunc spectatis accusari possunt ac debent. Je to úplnost zpovědi pouze relativní. Integritas formalis postáží:

1. p ř i n e m o ž n o s t i f y s i c k é , jejíž případy jsou:

a/ I n f i r m i t a s e x t r e m a : nemocný, který není vůbec schopen, aby něco řekl, anebo je-li obava, že by umřel, než by se úplně zpovídal, dostane absolute i při neúplné zpovědi; ovšem později, bude-li moci, musí zpověď doplnit.

b/ D e f e c t u s l o q u e l a e omlouvá od úplnosti zpovědi němé, hluché a neznalé řeči zpovědníkovy. N ě m ý , ochrnutý na řeč na př. při mozkové mrtvici musí vyznat jen to, co může, posunky. Když němý může své hříchy napsat, je radno, aby to učinil, ale probabíliter nemusí, poněvadž písmo jest jen medium extraordinarium zpovědi a mimo to mohlo by jakožto věc trvalá dáti příležitost k prozrazení zpovědi. K d o n e z n á ř e ě i z p o v ě ě n í k o v , nemůželi naléztí zpovědníka své řeči ani zpověď odložit /v nebezpečí smrti, v době velikonoci/, vyzná svou hříšnost znameními, může sice použít tlumočnicka, ale nemusí /„si velint“, can.903/. Když však němý nebo neznalý jakka se zpovídá jen genericky, může býti rozhřešen jen třikrát nebo čtyřikrát do roka, poněvadž je omluven od úplné zpovědi jen in morali necessitate. H l u c h ý vyzná své hříchy na něž si vzpomene, ale zpovědník není zavázán se ho ptát pro velikou obtíž ptaní se a pro nebezpečí prozrazení zpovědi. N a h l u c h l ý se má zpovídat na místě odděleném, na př. v zákřestí. Pozná-li však zpovědník nahlučnost až v průběhu zpovědi, je těžko ho tam zavést, poně-

vadž by to třeba těžce nesl, nebo by vzniklo podezření, že se dopustil těžkých hříchů, zpovědník se zdrží otázek a uloží jen lehké pokání.

c/ *Defectus temporis in periculo mortis*: vojíni před bitvou, ranění při srážce vlaků atd.

d/ *Ignorantia vel obliuio inculpabilis*. Kda i při bedlivém zpytování svědomí si nevzpomene na všechny hříchů nebo ve zpovědi na ně zapomene, kdo pro stáří nebo slabost ducha na něco zapomene.

M.B. Je-li nemocný tak sláb, že nemůže ani dostatečně mluvit nebo myslet, nebo je-li nebezpečí, že zemře, než by všechny svátosti přijal, nebo nemůže-li se úplně zpovídat bez značného ublížení si na př. při chrlení krve, spokojí se zpovědník s neúplnou zpovědí, bude více hledět na vzbuzení lítosti, ale nemocnému pro upokojení řekne: Pán Bůh po vás nežádá teď úplnou zpověď, až se uzdravíte a přijdete zase ke zpovědi, řeknete v ní i ty hříchů, které nyní nemůžete vyznat.

2. při nemohoucnosti morální, když totiž úplná zpověď není možná sine gravi incommodo /gravi damno spiritali vel temporalis proprio vel proximi vel confessarii/ ... Různé případy, v nichž zpověď nemusí být pro velikou obtíž úplná, nemohou být vykládány v kázání, aby věřící v sebeklamu si nevymýšleli ještě jiné výmluvy a nevydávali se tak v nebezpečí svatokrádežné zpovědi. Znalost tato je nutná jen pro zpovědníka, aby sám rozhodl, kdy nemá žádat zpověď objektivně úplnou.

Ale to *gravi incommodum* musí být ipsi confessioni *externum et cum ea per accidens hic et nunc coniunctum*, čili musí to být „*molestia extrinseca*“. Nikdy neomlouvají od úplnosti zpovědi „*molestiae intrinsecae*“ t.j. *incommodum confessioni internum*, třeba bylo sebevětší, na př. stud, strach z pokárání, zahanbení a ztráta dobré pověsti u zpovědníka. Dále *molestiae extrinsecae* omlouvají od úplného vyznání jen za těchto tří současných podmínek:

a/ *Není zde jiné ho zpovědníka*, jemuž by se penitent mohl vyznat sine illo incommodo;

b/ *Zpověď je nyní nutná* a nemůže být odložena pro nebezpečí smrti, pro velikonoční přijímání nebo roční zpověď, - pro nutnost přijímání nebo celebrace, poněvadž by jinak vznikla difamace nebo pohoršení - jest-li by penitent velmi těžce nesl, že by musil déle zůstat ve stavu těžkého hřichu /3 dny nebo dle sv. Alfonsa třeba i jen po jeden den/.

c/ *Jen ty hříchů se vynechají*, jež nemohou být vyznány sine gravi incommodo.

Případy *impotentiae moralis*:

a/ *Periculum infamiae*, když se totiž penitent zpovídá za takových okolností, že by jiní jeho hříchů slyšeli na př. žena při nebezpečném porodu nebo těžce raněná osoba, musí-li i při zpovědi u ní být ošetřovatel nebo lékař nemocný zpovídající se v nemocnici,

jsou-li velmi blízko jení nemocní, penitent v kostele, kde je u zpovědnice tlačenice a lidé nemohou být od zpovědnice odstraněni nebo kdyby zpovědník byl nahluchlý, takže by se mu nebylo možno tak vyznat, aby i okolostojící neslyšeli. V nebezpečí infamie stačí říci jen hříchy nezahanbující.

b/ *periculum violationis sigilli* na př. zpovědník mluví přípiš hlasitě nebo zpovědník sám nemůže se úplně zpovídat, protože by něco prozradil co ví ze zpovědnice.

c/ *periculum scandalii vel lapsus* *sus* *tum ex parte penitentis* *tum ex parte confessarii*, na př. má-li zpovědník obavu, že by otázkami *de rebus turpibus* dal penitentovi pohoršení, anebo způsobil jemu nebo sobě nebezpečí hříchu, může vynechat otázky jinak nutné. /Dle některých... viz níže .../

d/ *Grave damnum quoddamque*, *spirituale* *vel* *temporale*, *sive proprium* *sive alienum* - tedy každá veliká škoda mimo již uvedené *periculum famae*, *violationis sigilli*, *scandalii* *vel* *lapsus* - na př. kdyby penitent měl velmi úspěch aby ho nechytili pronásledovatelé, kdyby si nemocný úplnou zpovědí uškodil nebo se jí přespříliš namáhal, kdyby zpovědník nemohl nakažlivou nemocí stíženého ani z povzdálí úplně vyzpovídat bez nebezpečí vlastní nákazy nebo když skrupulantovi pro škodu z jeho úskostlivosti hříchy zakáže opakovat minulé zpovědi, třebas v nich na některé hříchy zapomeněl, nebo mu neklade jinak nutné otázky o okolnostech hříchů. /Dle některých moralistů *periculum scandalii* omlouvale i v tom případě, kdyby stíhonný farář padl *in peccatum probrosus* *contra castitatem* měl by se z toho hříchu zpovídat mladičkému kaplanovi, který je *fragilis in virtute*, takže by měl oprávněnou obavu, že by kaplan ten následoval příkladu toho váženého faráře, anebo že by zmalomyslně v potlačování pokušení proti čistotě.

Manifestatio complicis. Je penitent zavázán zpovídat se i z takového hříchu, z jehož vyznání pozná zpovědník jeho spolupachatele - *complicem*, který takto bude u zpovědníka difamován? /hříchy mezi manžely, snoubenci, rodiči a dětmi, sourozenci/.

Positivní zákon Boží poroučí úplné vyznání, *přírozený zákon* však zakazuje *sine gravi causa* poškodit dobré jméno bližního. Avšak při zpovědi je *gravis causa*, totiž Boží přikázání o úplnosti zpovědi a mimo to se úplným vyznáním nepoškozuje tak velice *fama complicis*, poněvadž je vyjeven jen jedinému člověku, který je nadto vázán zpovědním tajemstvím. Proto dle všeobecnější sentence /sv. Tomáš, sv. Alfons, Moldin, Prümmer etc/ je penitent *po v i n e n* vyznat se úplně, i když tak prozradí svého *complicia*, za obecných podmínek jak jsou výše uvedeny.

a/ nemůže-li si najít *sine incommodo* jiného zpovědníka, který jeho *complicia* nepozná.

b/ nemůže-li zpověď odložit,
c/ vyzná-li jen materiám necessarium, ne tedy takový hřích, prozrazující jeho komplika, který jest jen materia libera: hřích všední, na př. loves tactus a fratve admiasí ~~už v dřívější zpovědi vyznaný a odpuštěný hřích těžký.~~

Ale od povinnosti n a j í t s i j i n é h o z p o -
v ě d n í k a nebo z p o v ě ě d o d l o ž i t omlouvá penitenta: nebezpečí smrti, příkaz roční zpovědi, je-li penitentovi těžko vynechat celebraci nebo přijímání, je-
límu těžko jinému zpovědníkovi otevřítí své svědomí, má-
lí u svého zpovědníka lepší naučení a útěchu, když by ji-
nak musel zůstat v hříchu po několik dní ano i po jedný
den, připadá-li mu to těžkým, když by jinak nemohl získat mimořádných odpustků. Ale penitent nesmí svého komplika
jmenovat a pozoruje-li zpovědník, že se k tomu strojí, mu-
sí mu to zakázat. Zpovědník se naprosto nesmí ptát po
~~jména komplika - „caveat omnino ne complicitis nomen in-~~
quirat“ /c.888, § 2/ - smí se však ptát po věcech, které
musí vědět, třebaš by tak komplika poznal, na př. po okol-
nostech, které druhá hříchu mění - ženatý - svobodný,
kněz, řeholník? - nebo po blízké příležitosti ke hříchu
- bydlí v též domě? Krátce: ptá se non quis, sed qualis
est.

Hrozí-li však nebezpečí k o m u n i t ě může peni-
tentovi též sub poena denegandae absolutionis uložití, aby
komplika příslušnému představenému, úřadu udal. Má-li
penitent vážné důvody, které mu brání komplika udat, mu-
sí to učinit aspoň skrze zpovědníka, který si v tom
padě dá tu věc vyložití a jméno komplika oznámit ještě
jednou po zpovědi, tedy extra confessionem, na př. tyby
se hodžijící v konviktě zpovídal z těžkého hříchu proti
čistotě spáchaného se svým spolažákem a hrozilo by z toho
nebezpečí, že i jiní chovanci budou svedeni, musil by
zpovědník žádat, aby to penitent oznámil příslušnému před-
stavenému, po případě převzal by sám tu povinnost.

Nikdy však necmlouvá od úplné zpovědi m u l t i t u -
d • p o e n i t e n t i u m . Proč? - Někteří by si
schválně vyhledávali takové dni magni concursus, aby se
nemuseli úplně zpovídat a také by bylo nebezpečí, že by
někteří zpovědníci příliš snadno zpověď při návalu/ odbý-
vali jen povrchně. Přijde-li tedy na takový den kajícník,
který potřebuje delší zpovědi, objednáme si ho na jiný den;
nemůže-li však zpověď a přijímání bez difamace odložit,
vzypovídáme ho úplně, třebaš by proto někteří penitenti
nepřišli toho dne na řadu.

Hřích, ze kterých se penitent pro fysickou nebo morál-
ní nemožnost nezpovídal, jsou jen nepřímě odpuštěny a mu-
sí je v y z n a t a o d a t e ě n ě in confessione
proxime sequenti; k příští té zpovědi nemusí jít co nej-
dříve, nýbrž jde k ní tak, jak obyčejně chodí, ať už je to
zpověď ex devotione, ať ex praecepto.

*D e p e c c a t i s i n g e n e r e t a n t u m
a c c u s a t i s .*

Confessio generica může míti různé stupně a to: penitent nemůže nic říci, nýbrž dává jen aa jeve signa doloris: vzdychá, bije se v prsa atd. nebo řekne jen: „Vyznávám se ze svých hříchů“, nebo: „Vyznávám se ze svých těžkých hříchů“ nebo: „Vyznávám se ze svých hříchů proti spravedlnosti, proti 4. a 6. přikázání“ atd.

1. Confessio generica peccatorum mortaliu m extra casum necessitatis non sufficit ad validitatem absolutionis; penitent musí vyznat hříchů přesně quoad speciem et numerum; a nechoce-li, není disponován a nemůže býti rozhrěšen. In casu necessitatis, t. j. když accusatio specifica je nemožná, sufficit na př. a) když nemocný nemůže mluvit a jen nějakým znamením proklati zpovědi, b) když vojín před bitvou, anebo lidé při náhlém neštěstí mohou c nedostatek času vyznat jen genericky, c) když se zpovídá hluchoněmý a nebo penitent, jehož řeči zrovna se neda, d) když se zpovídají lidé nábožensky nevdělání anebo takoví, které pro stáří opouští paměť tak, že si nemohou vzpomenout na žádný hřích in specie na dané otázky nic jiného neodpovídají, než že jsou hříšníky jako jiní lidé. Takoví mohou být rozhrěšeni, ale jen zřídka, 3 - 4 krát do roka, zvláště však v době velikonoční a v nebezpečí smrti, poněvadž jen in casu necessitatis a confessione specifica eximuntur. Mohou však býti kdykoliv rozhrěšeni, jestliže se jich zpovědník zeptá: „Zdaž se obviňuješ a lituješ též hříchů dříve spáchaných, zvláště lži, zanedbání služeb Božích“ - /ptá se na hřích, které může u penitenta předpokládat/ a penitent odpoví: Ano.

2. Confessio prorsus generica materiae liberae praesertim venialium tantum ad validitatem absolutionis sufficere videtur, sed extra casum necessitatis licita non est, quia est contra praxim Ecclesiae, quae vim legis habet. Také by se tak svátost vystavovala periculo nullitatis, poněvadž mnozí penitenti nerozeznávají mezi hřích, a nedokonalostí, takže by v tom jejich jen všeobecném vyznání mohla býti jen materia non sufficiens.

3. Kdo se zpovídá jen z hříchů pochybných nebo jen méněších a dodává k vůli jistotě jen nějaký již odpuštěný hřích z dřívějšího života, mohl by to učiniti v této formě: „Zpovídám se též z hříchů celého svého života“. Ale je radno aby řekl aspoň genus hřichu, na př.: „Zpovídám se též ze svých hříchů dřívějšího života proti 6. přikázání. Zvláště tehdy to tak říci, když vyznané hřích, jsou peccata dubia

Vlastnost zpovědi co de forma

Co de forma musí být zpověď:

1. vera, 2. secreta, 3. vocalis.

1. C o n f e s s i o d e b e t e s s e v e r a
/absque falsitate et mendacio/.

Lež ve zpovědi.

Lež circa materiam necessariam je hříchem těžkým a činí zpověď svatokrádežnou.

a/ Z a m l č í g r a v e , anebo je tak z a n a t í , aby zpovědník neporozuměl anebo je považoval za lež, nebo umylně tak sníží hlas, takže je zpovědník přeslechl.
b/ L e d o vědomě udává m e n š í p o č e t těžkých hříchů, j i s t ý hřích udává jako pochybný, hřích n e d á v o s p á c h a n ý udává jako již dříve zpovídaný.

c/ K d o domě říká těžký hřích, kterého se nedopustil, anebo vědomě udává v ě t š í p o č e t těžkých hříchů, nežli se jich dopustil; ale v tomto případě penitent obvyčejně omlouvá skrupulosita, b e n e f i d e s v e l s t u d i u m m a i o r i s s e c u r i t a t i s .

d/ K d y ž l ž e n a o t á z k u z p o v ě d n í k a , q u i a d s a c r a m e n t u m r i t e a d m i n i s t r a n d u m i u s t e i n t e r r o g a t d e r e g r a v i i a m a c c u s a t a e t r e m i s s a , n a p ř . o š p a t n ě m v y k u , z p ě t n ě m p ě d u , b l í z k ě p ř í l e ž i t o s t i .

Když lež se týká věci, která není ke zpovědi nutnou, hřeší obvyčejně jen lehce a zpověď je platná. Kdyby však ta lež byla hříchem těžkým, na př. penitent řekne ve zpovědi těžkou pomluvu bližního, byla by zpověď neplatná pro nedostatek dispoicce.

2. s e c r e t a , t a j n á /sub gravi, ale nikoliv ad valorem/; Při neznalosti řeči zpovědníka je tlumočnick dovolen, ale není předepsán, poněvadž by byla confessio publica, třebaš je tlumočnick vázán tajemstvím. Může se to však tak zařídit, aby tlumočnick byl od zpovědníka a penitenta odvrácen, překládal otázky zpovědníkovy a penitent na ně odpovídal nějakým znamením na př. kývnutím, stiskem ruky, takže tlumočnick neví jak odpovídá.

3. v o c a l i s , ú s t n í /sub gravi, ale non ad valorem/, t.j. hřichy mají být vyjeveny slovy, ne pokyny, znamením nebo písmem. Dle příkazu Božího by sice stačilo vyznat hřichy jakýmkoliv znamením, ale dle zvyku Církvě, který má platnost zákona, musí to ten, kdo může mluvit, učinit slovy, leč by od toho omlouvala spravedlivá příčina.

Z p o v ě ě p í s e m n á /penitent podá zpovědníkoví své hřichy napsané/ by tedy byla dovolená: kdyby penitent pro chorobu krku nebo kokařavost se nemohl úst *

vyjadřovati bez velikých obtíží, kdyby příliš stydlivá dívka nemohla se odhodlati k tomu, aby své hříchy řekla; Kdyby nahluchlý zpovědník jinak nerozuměl, aniž by okolostojící neslyšeli; kdyby skrupulant měl strach, že by něco vynechal; kdyby se chtěl němý písemně zpovídat. Ale r a d n o je, aby penitent /není-li to němý/ odevzdávaje zpovědníkovi seznam hříchů řekl: „ V y z n á v á m s e z e svých hříchů, které mám zde napsány.“

E x a m e n c o n s c i e n t i a e

je podmínkou úplné zpovědi. Je k tomu nutná d i l i g e n t i a m e d i o c r i s e t o r d i n a r i a, ne však diligentia summa, t. j. svědomí má být zpytováno s takovou péčí, jakou věnuje rozvažný člověk vážné věci. Nesmí to jít tak daleko, aby se zpytování svědomí zvrhlo v sebetrýzeň - „carnificinia animarum“ a tím učinilo zpověď obtížnou a nenáviděnou. K tomu se musí vychovávat již děti; musíme jim zdůrazňovat, že nejdůležitější věcí je lítost a ne zpytování svědomí a dát jim návod, jak mají svědomí zpytovat. Větší péči musí věnovat zpytování svědomí ten, 1. kdo nebyl již dlouho u zpovědi; 2. kdo byl vystaven mnohým nebezpečím hříchu, nebo kdo vedl pestrý život; 3. ti, kteří lépe jsou vycvičení v náboženství, než ti, kteří jsou rudes.

Nikdo není svázán, by si h ř í c h y n a p s a l, i kdyby měl obavu, že na některé ve zpovědi zapomene, protože písmo může se dostat do rukou jinému cum i n f a m i a p o e n i t e n t i s a mimo to by byla diligentia summa ve extraordinaria, která není nikterak doporučena. Právě psaní hříchů vcelku nemá být ani doporučována ani povahována, ale připouštěna, zvláště u těch, kteří takto nabudou většího upokojení.

Kdo z t ě ž e e h ř í š n é n e d b a l o s t i při zpytování svědomí vynechá jeden nebo více hříchů smrtelných, zpovídá se svatokrádečně je povinnen celou tu zpověď opakovat a vyznat se i z té nedbalosti. Nedbalost při zpytování svědomí je hříchem těžkým, když člověk saltem in confusa je si vědom nebezpečí, že zapomene na smrtelný hřích, nebude-li se lépe zpytovat. V praxi se sotva stane, že by člověk, který s dobrou vůlí přijde ke zpovědi, se těžce provinil nedbalostí při zpytování svědomí. Kdo velice nedbale zpytoval svědomí, obyčejně také jen velmi se nedbale vzbudil lítost.

Penitentovi, který nezpytoval svědomí, p e r e e t t h e o r e t i c e by měl zpovědník laskavě domluvití, aby se napřed lépe připravil a potom teprve přišel. Ale v praxi s ním raději otázkami svědomí ve zpovědnici zpytuje. Zvláště za dnešní doby je nebezpečí, že by penitent odesláním počítával jako bezprávní a ke zpovědi už nepřišel; také zpovědník několika otázkami daleko více dosáhne, než takový penitent sám sobě ponechaný i dlouhým zpytováním. Neboť bez přípravy přijdou obyčejně jen rudes nebo lidé n e o k o v z d ě l a n ě j š í, le v náboženských věcech novědomí

Z p o v ě d n í z r e a d l e

je různé ceny dle své jakosti a dle osoby, která ho používá. Nejlépe je ú s t n ě p o u č i t i, v'ě š k o l e dle jednotlivých příkázání s dětmi zpytovat, aby se tak naučili také postupu jednotlivých otázek při zpytování. Velice pěkný a praktický návod vydal Pichler. - Pro děti se nehodí zrcadla v různých modlitebních kni- hách, poněvadž mají jiný pořádek, který děti plete; jsou- lí krátká, nic nepomohou; jsou ~~dlouhá, mají všetečnost~~ a přinášejí dětem znalost někdy i škodlivou /6. pr./

III. S t i s f a c t i o , d o s t i u č i n ě n í

Pojem: Satisfactio sacramentalis, t.j. která se uklá- dá ve zpovědi, est opus poenae a confessario in sacra- ments poenitentiae impositum ad compensandam iniuriam De- per peccata illata.

A. E s s e n t i a l e n í : ① S a t i s f a c t i o i r v o t o, t.j. úmysl uložené pokání vykonat, a to je pars essentialis sacramenti nebo aspoň necessaria dispositio. Kdyby penitent toho úmyslu neměl, byla by zpověď nepla- tná; S a t i s f a c t i o i n r e, t.j. skutečně vy- konané dostiučinění a to je pars integralis sacramenti. Kdyby penitent měl úmysl, ale nevykonal je, bylo by sa- cramentum validum, sed integraliter incompletum.

② S e c u n d u m f i n e m : S a t i s f a c t i o v i n d i c a t i v a, quae tendit ad puniendam peccatorem, je to trest za urážku Boží, za nespravedlnost /reus a pohoršení, et s a t i s f a c t i o m e d i c i n a t l i s, quae tendit ad precavendos relapsus - je to tedy remedium contra relapsus.

Svátostné dositučínění semper utrumque finem intendit, poněvadž každý dobrý skutek, který se ukládá k obojímu účelu přispívá, neboť je nejen trestem, nýbrž současně i lékem.

B. Ú č i n k y : Dostiučinění působí odpuštění ča- sných trestů za právě odpuštěné hříchy a to e o p e r e o p e r a t o, t.j. vi absolutiois, je-li ovšem vykonána ve stavu milosti. Dostiučiněním vykonaným ve stavu těžkého hříchu se sice povinnost vyplní, ale od- puštění časných trestů se nedosahuje. Suarez míní, že dostiučinění, vykonané ve stavu těžkého hříchu, remoto obice reviviscit, t.j. po zase dosaženém stavu milosti časné tresty odpouští. Dopustí-li se někdo při vykoná- ním dostiučinění lehkého hříchu, na př. roztržitostí, de- sáhne takové dostiučinění svého účinku, poněvadž veni- ale nebrání odpuštění časných trestů za jiné odpuštěné hříchy.

C. Z á v a z n o s t : Z p o v ě d n í j e z a - v á z á n u l o ž i t í p o k á n í /can.887/ - leč by moribundus byl v bezvědomí a nemohl je vykonat a to: sub gravi pro materia necessaria, sub levi pro veniali-

bus /et materia libera/. Proč? Poněvadž patří ad integritatem sacramenti a také by jinak připravil penitenta o veliké milosti: o odpuštění časných trestů. Penitens sub gravi tenetur satisfactionem acceptare /can. 987/, /levem sub levi/ - leč by bylo nerozumné, na př. vstoupiti do řádu a et implere sub gravi, je-li pokání to materia gravis, jež byla uložena za těžké hříchy dosud neodpuštěné, sub levi, je-li pokání to uloženo za hříchy lehké nebo i za těžké, ale již dříve odpuštěné - a to i tentokráte jen sub levi, kdyby za takového hříchy byla uložena materia gravis.

Jest-li penitent zapomněl, jaké pokání mu bylo uloženo, má se zpovědník zeptat, jestli je to pohodlné možno a jest-li se může rozumně domnívat, že to zpovědník ještě ví. Není-li to však hned po zpovědi, zpovědník už to sotva ví a také sotva kdy může penitent commode zase k němu jít se optát - po druhé se z těchto hříchů zpovídat není zavázán - a proto se vyplnění pokání stalo morálně nemožným a jeho závaznost přestává. Je však radno, aby si penitent sám nějaké přiměřené pokání uložil.

D. Čas způsob vykonání: Má se pokání vyplnit? Může je vyplnit teprve před absoluací. Zpovědník ukládající těžce nemocnému nepatrné pokání, může je s ním hned se pomodlití a pak ho teprve absolvovat. Určí-li zpovědník čas, má se vykonat v tom čase /sub levi/, nevykoná-li se v tom čase, tak musí se učiniti i po jeho uplynutí, poněvadž se čas neurčuje ad finem obligationem. Neurčí-li zpovědník dobu, má se pokání vykonat co nejdříve. Jakýkoliv odklad pokání lehkého je jen levis; odklad pokání těžkého je grave: 1. si praevidetur impotentia eam postea implendi, 2. si imminet periculum oblivionis et 3. si natabiliter minuatur substantia operis praescripti, na př. jít každý měsíc k sv. přijímání.

Jinak je těžkým hříchem u těžkého pokání odklad 3 dní, dle jiných půl roku a ještě dle jiných dokonce rok.

Pokání se nemusí vykonat ani před přijímáním, ani do příští brzké zpovědi. Ale je radno vykonat je co nejdříve. K tomu budeme věřící také vychovávat.

Jak se má dostiučinění vykonat? Tak, jak to zpovědník předepsal: Předepsal-li tedy i určité okolnosti, na př. modlitbu kleče, před svatostánkem, před určitým obrazem, má se vykonat s těmito okolnostmi - obyčejně sub levi; sub gravi jenom tehdy, jestli tyto okolnosti přinášejí gravem molestiam. Zpovědník však má být při ukládání podobných okolností velice opatrným a obezřetným. Dostiučinění se může vykonat i v době, kdy penitent koná jiný skutek předepsaný, na př. při povinné nedělní návštěvě mše sv. se může pomodlit řízenou uloženy za pokání. Modlitby uloženy za pokání se mají vykonat takovým způsobem, jakým se tyto nebo podobné modlitby jinak dle zvyku církevního konávají, na př. litanie nebo

žalm nestačí jen očima a myslí v knize přeběhnout, poně-
vadž věřící tyto modlitby konají ~~reculiter~~. ~~Není nutno~~
aby penitent konaje uložené pokání měl ~~e x p l i c i -~~
~~t a m i n t e n t i o n e m~~ satisfaciendi; i když při
konání toho skutku nemyslí na to, aby jím vyplnil pokání,
platí to, nekoná-li toho skutku s jinou rozlišnou inten-
cí. Penitent musí pokání vykonat sám a nesmí sá je sám
zaměnit ani v opus evidententer melius.

**N e c e s s i t a s , n u t n o s t s v á t o s t i
p o k á n í .**

Svátost pokání je nutna /je při těžkém hříchu/:

1. n e c e s s i t a t e m e d i i každému, kdo se
po křtu dopustil těžkého hříchu, a to buď ~~i n r e~~, je-
li to možná, nebo ~~aspēn i n v o t o~~, není-li možná ji-
skutečně přijati. Votum to může být jen ~~i m p l i c i -~~
~~t u m~~, jaké je obsaženo v dokonalé lásce, ani nemusí být
spojeno s úmysl. co nejdříve se vyzpovídat, nýbrž stačí
úmysl vyzpovít. e s e t e m p o r e až to bude nutno pro
příkaz velikenů ~~z p o v ě d i n a b o p r o~~ nebezpečí smrti;

2. n e c e s s i t a t e p r a e s e p t i d i v i
~~n i~~ všem, kteří jsou ve stavu těžkého hříchu,

a/ in periculo mortis

b/ kdykoliv jsou jiným přikázáním vázáni zao, ~~třetí~~
si stav milosti, tedy: mají-li přijím. neb o l o b a n t.
má-li kněz udílet svátosti nebo věřic přijat jiné svá-
tosti živých a nemůže být vzbuzena a ~~pacná~~ lítost, když
doléhá takové pokušení, že nemůže být jinými prostředky
překonáno.

3. N e c e s s i t a t e p a e c e p t i e c c l e
s i a s t i c i, Lat. IV., Trid., can. 906, aspoň jednou v
roce pro ty, kteří se dopustili těžkého hříchu; kdo se do-
pustil jen lehkých hříchů, není vázán k roční zpovědi.
Svatokrádežnou zpovědí se ten zákon nevyplní /can. 907/.
Ti, kteří chodí denně nebo skoro denně ke sv. přijímání,
mají chodit ke zpovědi dle slov Pia X. ad libitum, před-
pokládaje ovšem, že nemají těžkého hříchu. - přiměřena je
pro ně zpověď za 2 - 4 neděle. C l e r i c i m a j í
choditi frequenter can. 126, r e l i g i o s i saltem
semel in hebdomada, can. 591. Dle can. 931, jsou-li odpustky
spojeny s nějakým dnem /na př. na sv. Cyrila a Metoděje/,
platí zpověď také, když je vykonána v oktávě před tím
svátkem nebo v oktávě po něm.

i s t o z p o v ě d i /can. 908-910/.

V případě nutnosti se může zpovídati v š u d e, ale
za obvyklých okolností se zpovídá ve z p o v ě d n í -
c í e h, které jsou in ecclesia, oratorio vel semipubli-
co, can. 908. Zpovědnice mají být vždy opatřeny m ř í ž -
k o u, can. 909, § 2, která má být pevná, t. j.
nemá být na otvírání. Z p o v ě d n í c e ž e n m á b ů -
tí vždy in loco p a t e n t i o a s p i c i
can. 910 § 1, když se nahlučelí zp. jí v sakristii, má
jí být dvéře otevřeny. Ženy nesmí být zpovídaný rimo

případ nemoci nebo jiné skutečné nitnosti mimo zpovědnici, can. 910, kdežto muži mohou být zpovídati i v soukromých domech, can. 910 § 2. Zpověď ženy, kromě případu nutnosti mimo zpovědnici nebo bez mřížky je per se grave, in loco non patenti per se leve. Také zpovědi mužů v kostele se mají sub leví konat ve zpovědnici, ale může to být jen klekátka, AAS 1920. Zpovědnice má být postavena tak, aby neškodila zdraví penitentovu a zpovědníka, a aby nebylo ohrožováno zpovědní tajemství; nemá tedy státi na průvaně, blízko dveří nebo blízko lavic, kde lidé sedávají.

D o b a z p o v ě d í

Zpovídat se může kdykoliv. Kněz si to má zařídit tak, aby v určitou dobu vždy byl ve zpovědnici, zvláště na takové dny, kdy se ke zpovědi více chodí, na př. sv. Anna, sv. Josef, Sedmibol. P. M. atd., tím více na neděle a svátky. Očekává-li větší konkurs lidí, ohlásí zpověď na den před tím. Kněz má chodit do zpovědnice rád; je to první značka kněze dle Srдца Páně. Duchovní správce je zavázán ex iustitia zpovídat, kdykoliv jej jeho věřící o to žádají; jiní kněží jsou zavázáni zpovídat ex caritate /can. 892/.

M i n i s t e r s a c r a m e n t i p o e n i t e n t i a e .

1. Podmínky, za kterých zpovídá p l a t n ě ,
2. Podmínky, za kterých zpovídá h o d n ě .

§ 290. Z P O V Ě D N Í J U R I S D I K C Ě .

K p l a t n o s t , r o z h ě š e n í j e s e s t r a n y z p o v ě d n í k a t ř e t e o r d o p r e s b y t e r a l i s e t i u r i s d i e t i e /can. 872/; k platnému sloužení mše sv. je nutný jen ordo, kdežto pro zpověď je nutná též iurisdikce, poněvaž hříchy se v ní odpouštějí per sententiam iudicalem; ke konání soudu je však lege naturali nutna p r a v o m o e . Rozeznává se iurisdikce fori e x t e r n i /papež, ordinář/ et fori i n t e r n i s e c o n s a c r a m e n t i a e /iurisdikce duchovní správy/, kdežto je s a c r a m e n t a l i s / z p o v ě d n í / e t e x t r a s a c r a m e n t a l i s /can. 196/. Je jednáme jen o zpovědní iurisdikci.

Zpovědní iurisdikce je moc poddaným svátosti pokání hříchy odpustit nebo zdržet.

Rozeznává se iurisdicchio ordinaria et delegata.

1. I u r i s d i e t i o o r d i n a r i a , řádná,
ipso iure adnexa est officio /can. 197/, t. j. kdo

dostal určitý duchovní úřad, na př. se stal farářem, eo ipso dostal iurisdikci.

Rádnou iurisdikci mají dle can. 873:

pro celou církev: papež a kardinálové
pro diecési: biskup, kapitulní vikář, generální vikář a canonicus poenitentiaris kostela katedrálního i kolegiálního.

pro farnost: farář, kněz, který ho za jeho více než 7 denní nepřítomnosti s dovolením biskupa zastupuje /can. 465, 474/, administrator /can. 472/, expositus, vicarius adiutor /can. 475/.

pro exemtní řády /ordines - ne kongregace/ kněžské, t.j. takové, ve kterých je více kněží než bratří laiků: generál, opat, provinciál a místní představený: superior, guardián, rektor dle řádových konstitucí a ovšem jen pro své poddané - nejen členy řádu, nýbrž i sluhy, hosty, chovance, kteří ve dne i v noci dle v kláštře,

pro vojiny, jejich ženy a děti: polní biskup a kurát dle zvláštních ustanovení.

B. Iurisdictio delegata není spojena s úřadem, nýbrž je svěřena osobě /can. 197/. Udílí se těm zpovědníkům, kteří nemají iurisdikce řádné. Je delegata buď ab homine, t.j. od kompetentního církevního představeného buď ab iure a to buď ab iure communi, t.j. udílí ji kodex, buď ab iure partiticiarii, t.j. udílí ji zákon diecesní nebo legitima consuetudo. Delegovat zpovědní iurisdikci může jen církevní představený, který má také iurisdikci fori externi: papež, biskup a generální vikář, ordinarius řádový; nemůže ji bez zvláštního zmocnění delegovat kardinál, kanovník penitenciář, farář. K platnosti abso-
luc je pro toho, kdo nemá iurisdikce řádné, nutna iurisdikce expressa písemně nebo ústně delegovaná /ca. 879/; nenstačí iurisdictio praesumpta, i kdyby kněz jistě věděl, že by ji církevní představený udělil, kdyby byl o ni požádán. Zpovědník, který se jakýmkoliv způsobem /i privátně/ jistě dověděl, že dostal iurisdikci, zpovídá platně i dovoleně. Dozvěděl-li se to jen per obsequium, absolvuje sice platně, ale nedovoleně, nisi iusta causa excusat.

1. Iurisdikce delegovaná ab homine, t.j. ab ordinario:

a/ Diecesní biskup jí udílí kněžím světským i řádovým ke zpovědi všech věřících, kteří se v jeho diecési zpovídají: světských i řeholních /can. 874, § 1/, domácích i cizinců /can. 881/. Smí jí udělit jen těm kněžím, kteří per examen idonei reperti fuerint vel quorum doctrinam aliunde compertam habet /c. 877/. Idoneus, t.j., že je potřebně doctus /morálka, pastorálka/, prudens sanctus. Kněz, o němž je prokázána idoneitas, nazývá se sacerdos approbatus /ač to někdy znamená totéž, co iurisdictione praeditus/. Řeholním

kněžím jí nemá udělit bez doporučení příslušného řádového představeného /can. 874, § 2/ a může po nich napřed žádat examen /can. 877/; v praxi však nežádá zkoušky od těch, kteří se vykáží, že zkoušku složili v době studí theologie, anebo kteří se vykáží, že už dříve jim jiný biskup udělil iurisdikci; musí tedy k žádosti přiložit dřívější iurisdikční dekret. Řeholní kněží nemají iurisdikce biskupem udávané ~~atque sine licentia superioris~~ sumpta sui superioris /can. 874, § 1/.

b/ Ordinarius řádový - generál, opat, provinciál - udílí jí kněžím řádovým i světským, ale jen pro zpověď svých poddaných /can. 875/.

Kdo má diecéšní iurisdikci ať řádnou ať delegovanou, může tedy na území své diecése zpovídati všechny, kteří ke zpovědi přijdou: osoby světské i řeholní, domácí i cizince. Kdo má iurisdikci řádnou, může zpovídat své poddané též extra territorium ubicue terrarum /can. 881, § 2/; farář může tedy své farníky na př. na pouti zpovídati i v cizí diecési, kaplan by však v cizí diecési potřeboval iurisdikce od biskupa své diecése, neboť iurisdikce delegovaná je jen territorialis.

Ke zpovědi klášterním sester a nevícek /vřádech i kongregacích/ v jejich domcích a stačích obyčejná diecéšní iurisdikce, nýbrž je zvláštní iurisdikce od místního biskupa /can. 875/. Kněz, který takovou zvláštní iurisdikci nemá, může sestry zpovídat jen když k němu přijdou do kostela, kde je veřejné, nebo poloveřejné, není vyloučena taková kaple sester, anebo kdyžby byl zvolán do kláštera k sestře, která je vážně nemocná /can. 522, 523/. Proč? - Ke zpovídání sester se nehodí každý zpovědník, musí býti obeznalejším v duchovním životě. - Sestra může od suae conscientiae tranquillitatem jít tu a tam ke zpovědi jinam nebo si dát zavolat jiného zpovědníka i s obyčejnou diecéšní iurisdikcí anebo jít k němu ke zpovědi, když za jakýmkoliv účelem do kláštera přišel /confessarius occasionalis, can. 522/.

2. Iurisdikci delegovanou a iure mají:

A. In periculo mortis: všichni kněží /can. 882, 2252/. Člověka, který je v nebezpečí smrti ať už z příčiny vnitřní /nemoc/ nebo vnější /těžký porod, nebezpečná operace; poprava, mobilisace/, může absolvovat kterýkoliv kněz ode všech hříchů a ode všech censur, i sacerdos simplex, t. j. bez jakýchkoli iurisdikcí, excommunicatus post sententiam i excommunicatus vitandus /exkomunikovaný dovoleně jen tehdy, není-li tam jiného zpovědníka anebo žádal-li to penitent./

B. Z a n a m o ř n í c e s t a y může kněz, který má iurisdikci od svého ordinária nebo od Ordinária místa, odkud loď vyjela, nebo od Ordinária některého přístavu, kudy loď jede, všechny zpovídat, kteří tam ke zpovědi přijdou, t. j. za jízdy spolucestující, v přístavě, v němž se na cestě zastaví, i jiné, kdo na loď přijdou, ano, vystoupí-li na nějaké zastávce z lodi, i mimo loď na déle však po 3 dny, can. 883/.

Handwritten notes:
 b) al. ...
 ...
 ...
 ...
 ...

C. Iurisdictionem supplet Ecclesia i.e. confert iurisdictionem in singulis casibus, in quibus confessarius iurisdictionem non habet,
to:

a/ *in errore communi*: když někdo zpovídá za takových okolností, že by byl omylem od většiny lidí ve farnosti považován za kněze zplnomocněného/c.209/. K dovolenosti absoluce v takovém případě je třeba vážného důvodu, např. v neděli nebo svátek věřící chtějí jít ke zpovědi, jiného tu není a kněz nemůže už o jurisdikci žádat, ani nemůže zpovídání nechat. Kdyžby úplně vědomě a dobrovolně bez jurisdikce zpovídal, hřešil by těžce a ipso facto by byl suspendován a divinis /can. 2366/. Je-li sám *in errore*, nehřeší buď vůbec nebo lehčeji či tížeji pro gradu negligentie, ale do censury jistě nepadá.

b/ *In casu iurisdictionis probabilis, i.e. in dubio positivo et probabilis sive iuris sive facti*;

dubium iuris: když zpovědník rozumně pochybuje, zda se určitá censura vztahuje i na tento případ;

dubium facti: když rozumně pochybuje, že hřích byl spáchán tak, aby nastala censura, nebo zda má jurisdikci, zda už neuplynula.

K dovolenosti absoluce v takovém případě není třeba zvláštního důvodu, jen když se zpovědník napřed snažil pochybnost rozřešit.

c/ Když zpovědník *per inadvertentiam, ignorantiam vel errorem* udělí rozhřešení v případě, pro nějž jurisdikce nemá /can. 207/. Absoluce udělená *ex ignorantia etc.* platí i pro censury, vyjímaje exkomunikaci ab homine a exkomunikaci specialissimo modo Pontifici reservatam /can. 2247, § 3/.

3. Delegovaná *ex legitima consuetudine*:

Delegovanou jurisdikci mají v celé diecesi: kněží, kteří mají jurisdikci řádnou pro svou farnost, a ti kteří ji mají delegovanou přímo loco pro určitý kostel a secundo loco pro všechna ostatní místa diecese; ale k dovolenému užití jejímu se vyžaduje licentia saltem praesumpta rectoris ecclesiae.

V pohraničních místech sousedních diecesí mají kněží, opatření jurisdikci v diecesi jedné, delegovanou jurisdikci i pro blízké farnosti diecese druhé.

ACE 1934, str. 133: faráři diecese brněnské mohou subdelegovat ke zpovídání kněze cizí diecese, kteří se o prázdninách zdržují v jejich farnosti, nejdéle však na 14 dní a pravidelně po předložení jurisdikčního dekretu vlastní jejich diecese

Ztráta zpovědní jurisdikce .

Řádná jurisdikce se ztrácí /can.873,93/:

- a/ ztrátou úřadu, na př. farář jde do pense;
  - b/ post sententiam excommunicationis, suspensionis /ab officio, a iurisdictione, ab audiendis confessionibus/ vel interdicti personalis /can.873, § 3/.
- Delegovaná jurisdikce přestává:
- a/ elapso tempore, pro quo concessa fuit, na př. byla udělena jen na rok, - kněží, konající vojenskou službu, ji dostali jen pro tuto dobu - kaplan byl jmenován katechetou nebo šel do pense.
  - b/ mutazione territorii, t.j. když opustí svou diecézi,
  - c/ revocatione, t.j. když příslušný představený zpovědníku oznámí, že mu jurisdikci odnímá,
  - d/ post sententiam excommunicationis etc.

Omezení jurisdikce .

Jurisdikce může býti omezena:

- a/ o o d o ě a s u, na př. diecézní jurisdikce se u nás řeholníkům udílí jen ad tempus commorationis, nebo kněžím z cizí diecése obyčejně jen na 1 - 3 roky.
- b/ o o d o m í s t a, na př. na určitou farnost, klášter. Tak farář má jurisdikci /řádnou/ jen pro svou farnost, právem zvykovým však dostávají faráři jurisdikci delegovanou pro celou diecézi /kaplaní ji dostávají pro celou diecézi výslovně dekretem/.
- c/ c o d o o o b, na př. když někdo dostane jurisdikci pro celou diecézi vyjímaje určité osoby, na př. ženy. V Itálii mladší zpovědníci dostávají jurisdikci jen pro zpověď mužů; proto v kodexu přecházejí někdy slova: confessarius etiam pro mulieribus seu pro utroque sexu approbatus.
- d/ c o d o u r ě i t ý c h h ř í c h ů tím, že papež nebo Ordinarius si absoluci z některých hříchů vyhradí čili rezervuje.

§ 292. R E S E R V A C E V Š E O B E C N Ě .

R e s e r v a c e je omezení zpovědní jurisdikce co do určitých hříchů, jejichž absoluci si církevní představený vyhradil.

R e s e r v á t je hřích z pravomoci obyčejných zpovědníků vyňatý, jehož rozhřešení sobě vyšší církevní představený vyhradil /can.893/. Ten, kdo ke zpovídání dává jurisdikci, může jí dát pro všechny hříchů, ale může si také některé větší hříchů vyhradit, aby je mohl jen sám rozhřešovat. Analogie z občanského života: zločinn ne-

projednává okresní soud, nýbrž krajský soud /dříve poro-
ta/; ke zvláště těžké nemoci bývají voláni specialisté.

Hřích může býti dvojím způsobem rezervován: buď přímo
nebo nepřímě.

P ř í m ě / d i r e c t e , r a t i o n e s u i /,
když hřích sám je vyňat z obyčejná pravomoci zpovědní,
aniž by na něj musil býti stanoven nějaký jiný církevní
trest /censure/.

**N e p ř í m ě / i n d i r e c t e , r a t i o n e
c e n s u r a e /**, když je rezervována censura, která
je na hřích uvalena a hřích je rezervován jen pro tu
censuru; dokud penitent v té censuře je, dotud nesmí a
často ani nemůže býti rozhřešen ani od toho hříchu ani
od jiných hříchů.

Skoro všechny dnešní rezervaty jsou nepřímé. Příným
rezervátem /papežským/ je pouze jediný hřích, a to :
falsa denuntiatio confessarii de sollicitatione /can.894/
ale je na něj uvalena též klatba speciali modo Sedí
Apostolica reservata /can.2363/. Kdyby někdo křivě udal
zpovědníka u jeho představených, že pokoušel ve zpověd-
nici penitenta ke hříchu contra sextum, upadá do censury
jen tehdy, když o ní ví a dovršil-li už 14.rok, ale do
příného rezervátu /bez censury/ padá i tehdy, když neví,
že hřích ten je rezervován.

Ú ě l e m rezervátů je udržení církevní kázně a
náprava hříšníka /can.397,2243, § 1/. Řádné řízení církve
vyžaduje, aby veliké hříchy, které společnosti věřících
jsou nebezpečny, byly vyhrazeny vyšším soudům, kteří pro
svou zkušenost lépe mohou posoudit, jakými prostředky by
se mohlo tomuto zlu čelit. Dále se má hříšník zarazit
i tím trestem i obtížemi, které jsou s rozhřešením spo-
jeny; má býti přiveden k vědomí, že to, čeho se dopustil,
není maličkostí, když církev trestá to svými nejtěžšími
tresty. Tím má býti postavena mocná hráz proti duchu ča-
su /procuratio abortus - často již považováno za malič-
kost, - duch času/. Proto mají býti věřící s aktuálními
censurami obeznámeni.

Reserváty může stanoviti ten, kdo jure ordinario udí-
lí zpovědní jurisdikci nebo může stanoviti censury, mí-
mo kapitulního a generálního vikáře /can.893/, tedy:

a/ p a p e ů pro celou církev,

b/ d i e c e s n í b i s u p pro svou diecési,

c/ o r d i n a r i u s ř á d o v ý pro své poddané.

Ale právo biskupů je v této věci značně omezeno; smějí
to býti jen crimina gra via et atrociora, ne mnoho, tři
nanejvýše čtyři, nesmějí to býti hříchy už kodexem reser-
vované, faráři je mohou absolvovat po celou dobu veliko-
nočního přijímání a každý zpovědník ve zpovědi nemocných,
snoubenců a kdykoliv sine gravi penitentis incommodo
/infamia, scandalum/ absoluce nemůže býti odložena. /can.
895,897 - 900/. V českomoravských diecésích rezervátů,
které by si biskup sám ustanovil, není. V Brně byly zru-
šeny l. II. 1917 /ACE 1917, str.39/. Řádové rezerváty
nemají skoro praktického významu, pněvadž dle can.513.

může je absolvovat každý zpovědník, mající obyčejnou diecéšní jurisdikci.

V š e o b e c n á u s t a n o v e n í o c e n s u r a c h .

R o z d ě l e n í c e n s u r .

Slovo censura pochází od censere seu corrigere a znamená v církev mluvě trest a to poenam medicinale, kdežto na př. zbavení církevního pohřbu je poena vindicativa.

Censury se dělí:

1. *Latae sententiae* v zákoně stojí: ipso facto, ipso iure, coripso a pod., a

ferendae sententiae.

Latae sententiae: není potřeba žádného soudu, ipso facto censura nastala. Pachatel tím, že se dopustí urč. deliktu je hned excommunicatus nebo suspensus nebo interdictus, ale *late sententiam* přijde k soudu a ten vyřkne tu excommunicaci atd., nepůsobí ji, nýbrž ji pouze zjišťuje a prohlašuje; a pachatel je excommunicatus, suspensus, interdictus *post sententiam /scl. declaratoriam/ čili nominatim*.

Ferendae sententiae: u některých deliktů zákon zní jinak: obrací se na představeného a ukládá mu, aby delikt ten censurou potrestal. Kdo se deliktu toho dopustí, nepropadá tím hned exkomunikaci /suspensi, interdiktu/, nýbrž ta musí být teprve nad ním vyřčena. Teprve až soud exkomunikaci atd. prohlásí, je delikvent exkomunikován atd. a to *post sententiam /scl. condemnatoriam/*.

Ve zpovědnici se jedná pouze o censury *latae sententiae*, poněvadž *ferendae sententiae* jsou vždy veřejné a patří před *forum externum*.

Censura latae sententiae zavazuje vinníka *in utroque foro* t.j. ve svědcmí i před církev. veřejností, takže nesmí konat, co mu censura zakazuje. Ale dokud nebyla *censura latae sententiae* soudně prohlášena, nemusí jí vinník zachovávat, není-li to možno bez poškození jeho dobrého jména /can.2232/.

2. *Ab iure et ab homine*.

Ab iure, t.j. censura stanovená v zákoně: jsou všechny censury *latae sententiae sive ante sive post sententiam declaratoriam*.

Ab homine, t.j. censura vyslovená církevním představeným: jsou všechny censury *ferendae sententiae post sententiam condemnatoriam*, a všechny censury, které církevní představený ustanovil rozkazem týkajícím se určité osoby; na př. kdyby biskup poručil, aby konkubinář X. Y. propustil konkubínu během tří dní sub poena *excommunicationis ipso facto incurrendae*. Od této censury může dáti absoluci jen ten homo, který ji stanovil.

3. Censury, které brání přijímání svátostí /klatba a osobní interdikt/ a které nebrání přijímání svátostí /suspense a interdikt ab ingressu ecclesiae/.

Přísně je zakázáno /can. 2250, § 2/ udílet exkomunikovanému nebo interdiktovanému svátosti. Napřed musí být z censury absolvován tím, kdo má k tomu pravomoc. Kdyby obyčejný zpovědník za obyčejných okolností absolvoval stíženého rezervovanou censurou, byla by absoluce z censury neplatná a absoluce z hříchů byla by platná jen tehdy, když je penitent bona fide a zpovídá se kromě hříchu stíženého censurou též z jiných těžkých hříchů /aspoň jednoho/. Tyto jiné hříchy se mu odpouštějí directe a hřích censurovaný indirecte - jen indirecte, poněvadž obyčejný zpovědník nemá vůči tomu hříchu jurisdikci.

§ 293. P O D M Í N K Y, Z A K T E R Ů C H N A -
S T E N S U R A L A T A E S E N T E N T I A E
A P O U H Ů /přímý/ R E S E R V Á T Ů

Aby nastala censura l.s., musí být spáchán delikt t.j. hřích, na nějž je censura stanovena.

Censura punitur tantum modo delictum externum, grave, consummatum, cum contumacia coniunctum /can. 2242, 1/, certum, a publice patratum.

Musí to tedy být:

a/ peccatum externum, t.j. hřích, který byl slovem neb skutkem na venek projeven. Na myšlenky a žádosti žádné censury není. Ecclesia non iudicat de internis /scil. in foro externo/.

b/ peccatum grave subjektivně i objektivně subjektivně čili quoad actum internum, t.j. přestoupení zákona musí se stát s jasným poznáním zlého a s úplným svolením /dolus/, tak že čokoliv v tomto ohledu omlouvá od těžkého hříchu /nevědomost neúplný souhlas/, omlouvá také od censury, aspoň před Bohem a svědomím. - Objektivně čili quoad actum externum t.j. přestoupení zákona musí být nejen těžkým hříchem vnitřním, ale musí být zároveň i těžkým hříchem vnějším - musí zde být materia gravis.

c/ peccatum consummatum /can. 2228/ t.j. hřích musí mít všechny stránky, které obsahuje zákon, censurou jej stihající. Hřích musí být spáchán tak, „jak zákon káže“. Tak do exkomunikace rezervované biskupovi propadají procurantes abortum, ale jen effectu secuto. Kdo by tedy užil prostředku sice vhodného, ale potrativ tím nazpůsobil, nepadá do klatby. Rovněž nepadá do klatby, kdo by střelil po klerikovi, ale netrefil ho, poněvadž nedošlo k violenta manuum iniectio, nebo

kdo by četl knihu a domníval se, že četba knihy té je pod klatbou zakázána, ve skutečnosti by však nebyla, nepadá do klatby, poněvadž de facto nečetl knihu tak zakázanou. - Pouhý pokus bez dosažení účinku censury nepůsobí, není-li to ovšem v zákoně výslovně řečeno; tak i pouhý pokus o souboj /simpliciter provocantes/ je stížen klatbou/c.2351/.

d/ *peccatum cum contumacia con-
nunctum*. Contumacia - contemptus, pohrdání zákonem církve, - záleží v tom, že pachatel ví, že je něco pod censurou zakázáno a přece se toho dopustí. Pachatel tedy musí vědět, že skutek, kterého se dopouští, je trestán censurou. Aspoň u laiků může se zpovědník vždy řídit zásadou: *censura non incurritur, nisi sciatur*. Ale není třeba vědění odborného, stačí na př. při *procuratio abortus*, když pachatel ví, že skutek ten je trestán nejen Bohem, nýbrž i církví; nemusí tedy vědět speciálně, že trestem tím je klatba ani komu je rezervována. Avšak *posita externa violatione legis dolus in foro externo praesumitur*, donec *contrarium probetur* /can.2200, § 2/. Proto na př. odpadlíci, vracející se do církve, vždy jsou absolvováni z klatby, třeba nevěděli, že odpad je stížen klatbou.

e/ Delikvent musí být puber, t.j. musí mít do 14. roka /can.2230; 88,2/. Co se týká církevních trestů, platí 14. rok pro obojí pohlaví stejně /i pro děvčata can.6,2 a can.23/. Propadá však censuře dospělý, který nedospělého k deliktu svede, na př. zavede děvče do mnišské klauzury /can.2230/.

f/ Delikt i zákon censury stanovící musí být *jis ty* /can.2219, § 1 a 2246, § 2/. Při vážné/rozumné pochybnosti - a to buď při *dubium iuris* /vztahuje se zákon na tento případ?/ - anebo při *dubium facti* /má delikt všechny žádané značky?/, zpovědník soudí, že censura nenastala. Když se zmýlí, *iurisdictionem supplet Ecclesia*. Kdyby tedy později se případ ten objevil jako jistý, není třeba nové absoluce.

K tomu však, aby nastal pouhý *prímý rezervát*, je nutno pouze *peccatum externum, grave, consummatum, certum*. Nemusí to být *peccatum cum contumacia coniunctum*; pouhý rezervát nastává, i když hříšník o něm neví. Nemusí být také pachatel aspoň 14 let star; stačí, když je schopen těžkého něchu.

Když dá do censury, kdo se deliktu sám nedopustil, nýbrž při něm pouze *spolupůsobil*? -

Padá do censury, když jeho *positivní cooperatio* /rozkaz, rada, svádnění, jiná pomoc/ byla *nutnou*, t.j. když by bez jeho účastenství k deliktu nebylo došlo /*cooperatores, correi principales*, can.2209, § 1 - 3 a can.2251/. Nepadá však do censury, když jeho *cooperatio* učinila delikt jen *snadnějším*, jeho pomoc však nebyla *nutnou*; i bez ní byl by delikt spáchán /*correi accessorius* can.2209, § 4-7 a 2251/.

Dále nepadá do censury *correi negativus /mutus, non obstans, non manifestans/*

K t e r é p ř í č i n y o m l o u v a j í
o d c e n s u r y ?

Aby nastala censura l.s., je potřebí oněch šesti podmínek, zvláště však, aby to bylo *peccatum grave et cum contumacia coniunctum*. Cokoliv tedy omlouvá od těžkého hříchu nebo od contumacie, vždy omlouvá též od censury. Ale často je čin, stížený censurou, těžkým hříchem, a přece censura nepřestává.

Příčiny omlouvající od censury jsou *generatim*: *co de roztumu ignorantia /error, inadvertentia, inconsideratio, oblitio, can. 2202, 3/, co de vüle passio /vášeň/, ebrietas, metus.*

Dle *can. 2229, § 3, 1°* a *can. 2218, § 2* *ignorantia graviter culpabilis* /t.j. zaviněná těžce hříšnou nedbalostí/ je buď *crassa /supina/* nebo *simpliciter graviter culpabilis*.

Ignorantia je *crassa* *seu supina*, když je zaviněná nadměru velikou nedbalostí; nevědomec neudílil nic nebo skoro nic, aby se jí zbavil, snadno ji mohl překonat, ale nepoužil té příležitosti.

Ignorantia je *simpliciter graviter culpabilis*, když je zaviněna velikou, těžce hříšnou nedbalostí.

V praxi je těžko rozhodnout, kdy je *ignorantia crassa* a kdy jen *graviter culpabilis*. Ale přece má toto rozdělení praktický význam. Před kodexem platil na př.: Nevědomost v povinnostech vlastního stavu, na př. u kněze při *absolutio complicis*, je *graviter culpabilis* čili *crassa*, po kodexu tato nevědomost je *graviter culpabilis*, ale nemusí býti vždy *crassa*.

Příčiny omlouvající *spetiatim*:

Vždy omlouvá od censur l.s. *ignorantia in vincible*, *leviter et /simpliciter/ graviter culpabilis* /*can. 2229, § 3, 1°*/, skoro vždy omlouvá též *metus* *gravis*. Někdy neomlouvá *ignorantia affečtata*, t.j. úmyslná, na př. někdo pochybuje, zda určitá kniha je zakázána pod kletbou; mohl by se přesvědčit, ale neudělá to, aby snad nemusil četby té knihy nechat a ji spálit. Někdy neomlouvá *vášeň úmyslně roznícená*.

K dalšímu posouzení, kdy tyto příčiny omlouvají od censury, je smérodatné, zda kánon, stanovící censuru, má slova: *Præsumpsit, ausus fuerit, scienter, studiose, temerarie, consulto egerit* a pod., která naznačují úplné poznání a úplné svolení při přestoupení zákona.

a/ Má-li kánon tato slova, je zákonodárce mírnější. od censury omlouvá jakékoliv zmenšení poznání a svobody /*can. 2229, § 2*/. Omlouvá tedy i *ignorantia crassa seu supina* /*can. 2229, § 3, 1°* a *can. 2202, § 1, 2°*/.

omlouvá i dobrovolná opilost, /can.2201, § 3/ nebo v á š e ň /can.2206/, jen když hebyla přivoděna s úmyslem dopustit se onoho deliktu, omlouvá i l e h k ý strach.

b/ Nemá-li kánon slova: praesumpserit atd., neomlouvá od censury ignorantia crassa, neomlouvá opilost nebo vášně, jen když ten člověk byl ještě schopn těžkého hříchu. Omlouvá však ignorantia /simpliciter/ graviter culpabilis, metus gravis etiam relative /ca.2205, § 2, 2242, § 1/; ale ani sebevážnější strach neomlouvá, když delikt směřuje k pohrdání víry a Církve nebo k obecné škodě duši /can.2229, § 3, 3/, na př. odpad, zednářství, souběj.

Zda může býti někdo s o u č a s n ě v e v í c e c e n s u r á c h ? /Can.2244/.

Někdo může být současně ve více censurách, na př. v klatbě a suspensi, může však býti současně vícekrát i v téže censurě, na př. v klatbě. Ovšem z církve může býti vyloučen jen jednou, ale může býti více důvodů, pro něž je z Církve vyloučen, a když jen jeden důvod padne, trvá klatba dále ještě pro druhé důvody. Kdo by se na př. dopustil třikrát procuratio abortus a byl absolvován z klatby pouze pro jeden případ, zůstal by v ní pro ostatní dva případy. Anebo kdyby někdo upadl do klatby pro odpad a pro procuratio abortus a byl absolvován z klatby jen pro odpad, zůstává dále v klatbě pro delikt druhý. Když tedy žádáme o fakultu k biskupovi, musíme udat všechny případy a počet kolikrát se ten delikt stal.

§ 14. D U H Y A N Á S L E D K Y C E N S U R .

Censury jsou trojího druhu:

1. klatba čili exkomunikace /Kirchenbann/.
2. suspense a
3. interdikt.

1. E x k o m m u n i k a c e /can.2257 - 2267/, vylučuje z v n ě j š í h o o b c o v á n í C í r k v e a zbavuje tedy všech práv, která členům Církve přísluší, t.j. práv na milost, které Kristus Církvi svěřil, ne- může však zbaviti vnitřního obcování s Kristem per gratiam sanctificantem, t.j. Církev může stanoviti: ty nesmíš přistoupiti ke svátostem, nesmíš míti křesťanský pohřeb, nemáš podílu na odpustcích atd., ale nemůže říci: já ti beru milost posvěcující. Censurou stížený by mohl býti ve stavu milosti, kdyby byl bona fide nebo kdyby dokonalou lítostí očistil z hříchu svou duši dříve, než- li se zevně mohl s Církví smířiti.

Klatba má tyto ú č i n k y :

a/ exkomunikovaný ztrácí právo na aktivní a pasivní účast na veřejné bhoslužbě, vyjímaje kázání/can.2259/. Neení-li vitandus, může býti připuštěn k pasivní asistenci, t.j. může při ní býti, ne však k aktivní asi-

stenci, t.j. nesmí při ní spolupůsobiti, nemůže býti varhaníkem, ministrantem, kostelníkem, nesmí býti připuštěn k čestným funkcím, na př. nésti baldachýn, posvěcené rastrolesti atd. Vitandus nesmí býti ani přítomen.

b/ Je mu zakázáno přijímat svátosti - usus passivus sacramentorum - a post sententiam i svátostiny /can. 2260, 1/, tím však se nestává ke svátostem incapax: přijímal by je platně, jedině svátosti pokání je incapax, je-li mala fide; je-li však bona fide, i zpověď je ho byla by platnou.

c/ Je mu zakázáno udílet svátosti a svátostiny - usus activus sacramentorum - a exkomunikovaný post sententiam ztrácí všechnu iuris - dikci /can. 2264/, takže nemůže platně rozhřešovat /can. 873, § 3 a can. 2261/, ani oddávat /can. 1095, § 1, 1/. Ale je-li jeho klatba tajná, nebo aspoň není-li dosud soudně prohlášena, smí svátosti i svátostiny udílet, je-li to nutno pro zachování jeho dobrého jména /can. 2232, § 1/ anebo když ho o to věřící požádají /can. 2261, § 3/. Avšak exkomunikovaný post sententiam smí jen in articulo mortis udělit absoluci; ostatní svátosti a svátostiny jen v tom případě, že tam není jiného kněze. Exkomunikovaný, který mimo tato ustanovení porušuje ordinem sacerum, stává se irregulárním /can. 985, 7/.

d/ Nemá podíl na odpustcích, modlitbách a přímlovách Církve /can. 2263, 2265, 2266, 2256, 2b/.

e/ Je vyloučen ab actibus legitimis ecclesiae sticis /can. 2256, 2/, z církevních úřadů atd. /can. 2263, 2265, 2266/. ---

Na př. notorický exkomunikovaný i sine sententia nemůže býti dovoleně kmotrem při křtu a bířmování a exkomunikovaný post sententiam nebo je-li příslušníkem akatolické sekty, třeba i sine sententia, nemůže býti ani platně kmotrem při křtu nebo bířmování. Totéž platí o právu patronátním.

f/ Z exkomunikovaných, kteří zemřeli bez známek lítosti, jsou zbaveni církvevního pohřbu /can. 2260, 2/ :

všichni exkomunikovaní post sententiam, dále notoricky známí odpadlíci od víry, i když nevstoupili do žádné sekty,

konečně příslušníci sekty heretické nebo schismatické zednáří, duellantí, i když jsou exkomunikováni sine sententia, je-li jen jejich klatba veřejně známa

Hřbitov / a kostel/, v němž byl do hrobu uložen exkomunikovaný post sententiam, je violován /can. 1207, 1172, § 1, 4 - a kostel nemůže býti rekonziliován, dokud mrtvola není odstraněna, dá-li se to provést bez velikých obtíží; k rekonziliaci hřbitova by musila býti odstraněna mrtvola exkomunikati vitandí /can. 1242, 1175/. Odpadlíci od Církve, např. Čechoslováci, nejsou exkomunikováni post sententiam, tedy jejich pohřbením není hřbitov violován.

g/ V i t a n d u s - mimo všechny tresty dosud jmenované - je též zbaven v š e h o s t y k u s v ě ř í - c í m i , i v ohledu společenském /can.2267/.

Kdo tvrdoošijně, t.j. po kanonickém /biskupském/ napomenutí zůstává rok v klatbě, stává se p o d e z ř e l ý m z h e r e s e a má být dle toho potrestán /can.2340, 2315/.

2 I n t e r d i k t /can.2268 - 2277/.

Interdikt n e v y l o u č u j e s C í r k v e a z podílu na přímluvách a odpustcích, ale jinak má všechny následky jako exkomunikace: zakazuje služby Boží, některé svátosti, svátostiny, církevní pohřeb /can.2268/.

Rozeznává se:

a/ Interdictum p e r s o n a l e , které stihá osobu, již některé části liturgie zakazuje a všude ji provází.

b/ Interdictum l o c a l e , které stihá místo /farnost, město, děkanství, biskupství, říší/, v němž některé části liturgie zakazuje. - Ve středověku bylo ještě ~~interdictum~~ m i x t u m čili a m b u l a t o r i u m , t.j. na tom místě, kde se zdržoval člověk stížený interdikttem, nesměla se konat bohoslužba; ale toho interdiktu po kodexu již není.

c/ I n t e r d i c t u m a b i n g r e s s u e c - c l e s i a e /can.2277/ je mírnější forma interdiktu osobního: nezakazuje přijímatí svátostí, nýbrž zakazuje jen konat v kostele bohoslužby nebo býti tam při nich přítomen a křesťanský pohřeb.

U č e l e m interdiktu je zlomit vzdor hlavně mocných a vlivných osob a napravit veřejná pohoršení. Poněvadž někteří biskupové při trestání interdikttem počínali si příliš přísně, zavedli papežové různá jeho zmírnění, která byla ještě rozmnožena kodexem /can.2269-2271/, na př. dát do interdiktu celou říši nebo diecési může jen Apoštol. Stolice, při interdiktto aspoň v jednom kostele v místě konají se všechny funkce a svátosti, jen se nesmí při nich zvonit a hrát na varhany, na pět velikých svátků /3 Boží hody, Božího Těla a Nanebevzetí P.M./ se smí konat bohoslužba slavnostně jako za normální doby.

Ú č i n k y osobního interdiktu /can.2275/: je zakázáno: konat bohoslužbu a jí mimo kázání obcovat, aktivní i pasivní usus svátostí a svátostin, a post sententiam církevní pohřeb; post sententiam ztrácí se jurisdikce - tedy tytéž účinky jako při klatbě mimo vyloučení z Církve a z podílu na odpustcích a modlitbách Církve. Zpovědníkoví stačí o různých formách interdiktu vědět, že jen interdictum personale zakazuje přijímat svátostí.

3. S u s p e n s e /can.2278 - 2285/:

Suspense je zákaz užívati duchovní moci, přijaté svěcením, církevním úřadem nebo obročím. Může tedy stihnouti jen klerika. Suspense má různé stupně:

Suspensio generalis zakazuje užívání veškeré duchovní moci, tedy moci plynoucí ze svěcení, jurisdikce, úřadu i, obročí.

Suspensiones speciales zakazují vykonávání jen větší nebo menší části duchovní moci. Nejobsáhlejší z nich je suspensio ab officio, která zakazuje moc ze svěcení, jurisdikce a úřadu - tedy vše mimo správu obročí a jeho příjmy; suspensio a divinis zakazuje zpověď a oddávky, suspensio a certorum officiorum, na př. a missae celebratione, ab audiendis confessionibus atd. *(ordinari) suspensio a iurisdictione*

Suspense nezbavuje křesťanského pohřbu a nezakazuje přijímání svátostí. Jurisdikce zbavuje jen suspensio generalis, ab officio, a iurisdictione, ab audiendis confessionibus, ale teprve až post sententiam. Suspendovaný ante sententiam smí vykonávat zakázané mu úkony, když je to nutno ad vitandam infamiam vel scandalum; kdyby však post sententiam - mimo nebezpečí smrti - vykonával zakázanou mu moc ze svěcení, stal by se irregulérním.

Poněvadž suspendovanému není zakázáno přijímat svátostí, může ho z hříchů /ne ze suspense/ každý zpovědník absolvovat, je-li disponován a slibuje-li, že se přičiní, aby byl suspense zbaven.

S e z a m c e n s u r

l a t a e s e n t e n t i a e

Censury během času stanovené a apošt. Stolicí rezervované, byly na konci 13. nebo zač. 14. stol. sestaveny v bule In Coena Domini, zvané tak proto, že se předčítala na Zelený čtvrtek v Římě a v katedrálách, ale na mnohých místech se to z příčin politických nedálo. Kliment XIV. r. 1769 na přání světských panovníků od jejího předčítání upustil. Mimo to však byly i jiné censury, jejichž počet stále rostl, z čehož vznikaly časté pochybnosti a úzkostlivosti. Také některé se staly za změněných poměrů zastaralými. Proto Pius IX. konstitucí Apostolicae Sedis r. 1869 počet censur značně omezil. Od té doby se zase už poměry změnilly, a proto kodex některé ze starých censur odstranil a některé nově zavedl. /První exkomunikace l. s. byla stanovena Later. II. r. 1139 proti violentas manus, suadente diabolo, injicientes in clericum vel monachum.

K l a t b y .

Dle instancí, jimž je absoluce z jednotlivých klateb vyhrazena, rozdělují se klatby na pět tříd a to:

Excommunicationes:

- A. Apostol, Sedi s p e c i a l i s s i m o modo reservatae.. 4 /5/,
B. Apostol, Sedi s p e c i a l i modo reservatae..12,
C. Apostol, Sedi s i m p l i c i t e r reserv. ..11,
D. O r d i n a r i o reservatae ... 6,
E. N e m i n i reservatae 5,
Všech dle obvyklého počítání je 38.

§ 296. A. E X C O M M U N I C A T I O N E S A P O S T .

S E D I S P E C I A L I S S I M O M O D O R E S E R -

V A T A E .. 4 /5/.

Patří sem čtyři případy, které se jeví jako zcela enormní zločiny proti katolickému smýšlení. Specialissimo modo proto, že s dosažením fakulty k jejich absoluci jsou spojeny větší obtíže; absoluce z nich udělená ex ignorantia je neplatná, kdežto u jiných censur je platná. V nebezpečí smrti se absolvují cum onere recurrendi, kdežto jiné censury sine onere recurrendi.

1. P r o f a n a c e E u o h a r i s t i e . Species consecratas abjicientes vel ad malum finem abducentes aut retinentes /can. 2320/.

Této klatbě propadá:

a/ Kdo p o h o d í Nejsv. Svátost na místo nedůstojné, na př. na cestu, na podlahu, na stupně oltářní, nebo s pobrdáním na mensu. Nepropadá jí tedy zloděj, který sv. Hostie z ciboria vysype do tabernaklu nebo bez pohrdání na mensu

b/ Kdo sv. Hostie k e š p a t n é m u ú č e l u odnese nebo u sebe zadržívá, na př. k posměchu, k pověře.

Na toto klatbu má kněz upozorniti již ve škole děti na kazatelně na křesť. cvičení věřící.

2. P o r u š e n í p r i v i l e g i a c a n o n i s v ú č í p a p e ž i . Violentas manus injicientes in personam Romani Pontificis/can. 2343, § 1./.

Kdo poruší privilegium canonis vůči papeži, t.j. kdo na něho násilně vztáhne ruku. Vinník je ipsa facto v i t a n d u s - jediný případ, kdy tato nejprísnejší klatba nastává ipso facto, jinak vitandus musí býti od samého papeže zvláštním výnosem a nominatim jako takový prohlášen.

Na porušení privilegia canonis vůči kardinálovi a biskupovi je klatba papeži specialissimo modo, vůči jiným osobám duchovním ordinářiovi rezervovaná.

3. *Absolventes proprium complicem in peccato turpi* /can.2367,884/. Xkomunikaci tuto stanovil Benedikt XIV. r.1741 slavnou konstitucí *Sacramentum Poenitentiae*.

Kristus Pán ustanovil svátost pokání ke spáse duší; kdyby někdo se dopouštěl hříchu nečistoty s jinou osobou a sám ji absolvoval, obracel by tuto svátost ke zhoubě duší pro nebezpečí: 1. že penitent nebude mít opravdovou lítost a předsevzetí a zpovědník že ho k tomu vážně nepovzbudí, 2. opětného pádu a větší volnosti hříchu. Proto je co nejpřísněji zakázáno absolvovat *proprium complicem in peccato turpi*.

Complex /v našem případě/ je jakákoliv osoba /žena, muž, nedospělý, jen je-li schopen těžkého hříchu/, s níž se *confessarius* dopustil hříchu nečistoty, třebas by se to stalo ještě *ante sacerdotium susceptum*.

Peccatum turpe /pecc. complicitatis/- je zde jakýkoliv hřích *contra sextum*, jen když je to *peccatum ex utraque parte*: a/ *externum*, b/ *grave*, c/ *certum*, d/ *non dum directe remissum*.

a/ *Peccatum externum*, *quamvis non sit copula consumatum*, tedy také *aspectus, tactus, amplexus, colloquia*, ne však hříchy pouze vnitřní: myšlenky, žádosti.

Ex utraque parte externum, není však nutno, aby oba jednali, stačí, když jen jeden jedná, na př. ut *unus alterum turpiter tangat* a druhý souhlasí a souhlas ten zevně projeví třebas jen tak, že zevně neodporuje.

b/ *Peccatum grave* na obou stranách - nevzniká tedy *peccatum complicitatis*, když *confessarius* zhřešil s osobou znásilněnou, spící, úplně opilou, anebo naopak. Rovněž ne, kdyžby *complex* *propter conscientiam erroneam* se dopustil jen hříchu lehkého; to by se mohlo stát při rozmlouvách nebo i při dotycích.

Dále musí to být *grave i quoad actum externum*; kdyžby *sacerdos* na př. již při pouhém dotyku nebo políbení ruky se těžce hříšně vznítil, není to *peccatum complicitatis*, poněvadž to není *grave quoad actum externum*, leč by vášeň zevně projevil, na př. třeba jen planoucí tvří, okem.

c/ *Peccatum ex utraque parte certum*; když tedy *confessarius* rozumně pochybuje o tom, zda ta osoba těžce zhřešila nebo zda on sám se dopustil těžkého hříchu, není zde *peccatum complicitatis*.

d/ *Peccatum non dum directe remissum*. Když ta osoba již u jiného zpovědníka se z toho hříchu vyznala a byla platně rozhřešena a nyní jde ke svému komplikovi a vyzná tento hřích jakožto *materiam liberam*, mohl by ji *complex* *probabilius* /Noldin, Lehmkuhl, Vermeersch, Frümmer, Aertnis - Dan., Cappelo, Tanguerey, Arregui, Iene a j./ *valide i licite* absolvovat, ale není to radno: vyžádá toho účta k svátosti, a pak mohla by snadno vzniknouti nová nebezpečí.

T r e s t y

- a/ Privatio iurisdictionis,
- b/ Excommunicatio.

~~Privatio iurisdictionis~~: Sacerdos complex nemá mimo nebezpečí smrti vůči tomu hříchu iurisdictione, takže ho nemůže absolvovat, dokud je materia necessaria confessionis, t.j. dokud nebyl od jiného zpovědníka directe rozhřešen.

Jest-li však penitent b o n a f i d e se zpovídá z dosud neodpuštěného hříchu complicitatis a současně z jiných těžkých hříchů u svého kompika, je absolutně probabiliter platná /Noldin atd viz výše./: direktní co do jiných hříchů, indirektní co do hříchu complicitatis. Je však illicita a confessarius padá do klatby.

Jest-li penitent b o n a f i d e se hříchu toho n e z p o v í d á /zapomněl nebo si myslí, že to není třeba, poněvadž confessarius to ví/, je absolutně probabiliter platná jako v dřívějším případě. Confessarius, neptá-li se umylně, hřeší, poněvadž se neptá, ale do klatby nepadá. Jest-li však penitenta k tomu navedl, aby se z hříchu complicitatis nezpovídal, padá do klatby.

K d y n a s t á v á e x k o m u n i k a c e ? -
Když confessarius - mimo případ extraeae necessitatis, v níž není jiného zpovědníka - absolvuje buďto skutečně, anebo fingovaně svého kompika, který se z hříchu complicitatis ještě directe neodpuštěného zpovídá, anebo který jej z návodu zpovědníka zamlčí, a když tou absolucí těžce hřeší. a/ Když absolvuje anebo aspoň absoluci finguje, takže se penitent domnívá, že absoluci dostal; nenastává však censura, jsou-li v omyl uvedeny jen okolostojící, kteří pouhé požehnání pokládají za absoluci. b/ Když penitent hřích zamlčí e x i n d u c t i o n e confessarii sive directa, na př.: to neříkejte, vždyť já to vím, sive indirecta, na př.: uveďte tu osobu v omyl, že je to malý hřích a že proto není nutné se z něho zpovídat. Dle rozhodnutí sv. Officia ze 16./11 1934 byla by inductio indirecta i v tom případě, když tu osobu před hříchem přemluvil, že je to jen leze. Stačí tedy v tomto případě také jen complicitas mere materialis ze strany penitenta. c/ Když zpovědník tou absolucí t ě ž o e h ř e š í , nepadá tedy do klatby, jest-li že toho kompika nepoznal nebo vážně pochybuje, že je to on, když hřích ten přeslechl, anebo když ho rozhřešil z nepozornosti nevědomosti myslí; padá však do klatby, když ho absolvuje ex ignorantia crassa, poněvadž kánon praví: absolventes a ne absolvere praesumentes. Těžko je možno, že by nevědomost kněze o existenci této censury nebyla crassa; nemusí však býti crassa nevědomost o jejím rozsahu, na př. když si myslí, že nebezpečí smrti může absolvovat kompika, i když je tam jiný kněz nebo může býti zavolán. d/ Když absolvuje e x t r a c a s u m e x t r e m a e n e c e s s i t a t i s . Tím je: articulus vel grave periculum mortis, když tam není jiného zpovědníka, nebo jiný

zpovědník /etiam non aprobatus/ tam nemůže být zavolán sine scandalo vel infamia, anebo když umírající jiného zpovědníka nechce. Když mimo tyto případy kněz umírajícího svého komplika absolvuje, absoluce je sice valida, ale illicita a zpovědník padá do klatby.

Kdyby přišel ke zpovědi komplex, který sine infamia nemůže přijímání vynechat, zpovědník by ho poučil o nemožnosti absoluce vzbudil by s ním dokonalou lítost, aby mohl jít k přijímání, nařídil by mu, aby šel ke zpovědi jinde a místo absoluce by mu dal požehnání.

A b s o l u c e z t é t o x k o m u n i k a c e :
kdyby přišel ke zpovědi sacerdos, který absolvoval svého komplika, může sice býti in casu urgentiori ihned absolvován, ale nikdy sine onere recurrendi /can. 2254/. Recurrere, t.j. dopsat o dodatečné uložení pokání za ten hřích a tu klatbu se musí vždy do Říma k Poenitentiarie, poněvadž biskup nemá ohledně této klatby žádnou fakultu. Caritas et prudentia radí, aby rekuroval sám zpovědník, poněvadž sacerdos complex by ze strachu snadno rekurs opomněl. Ale kdyby to zpovědník učinit nemohl, musil by to učinit sám sacerdos complex a nemusil by se bát infamie, poněvadž Poenitentiarie neví, jestli rekuruje pro sebe samého, nebo pro jiného, což se stává obyčejně. Příklad se totiž při rekursu označuje vždy tecto nomine, na př. Titius sacerdos etc. Poenitentiarie ukládá velmi přísné pokání a jest-li onen sacerdos od své poslední absoluce z této exkomunikace /s. Poenit. 5/3 1925/ aspoň třikrát se toho skutku dopustil, t.j. třikrát absolvoval téhož komplika nebo tří různých kompliky, ukládá mu, aby se vzdal úřadu zpovědníka. Proto je - - - v žádosti radno hned také udat příčiny, proč není možno úřad opustit, na př. nedostatek kněžství, nebo že jinak by nemohl býti živ a prosit, aby trest tento nebyl ukládán.

4. S i g i l l u m s a c r a m e n t a l e d i r e c t e v i o l a n t e s /can. 2369, § 1/.

Klatbě této propadá confessarius, - ne tedy jiní -, a to jen confessarius pravý - ne tedy podvodník, který se za zpovědníka vydává /za ten podvod by padl do jiné klatby a to speciálně modo papežovi rezervované, c. 2322, § 1/ - který direktně poruší sigillum t.j. jmenuje hřích i osobu anebo osobu přesně označí.

Indirecta violatio sigilli, t.j. když confessarius neopatrně mluví, nebo si počíná tak, že z toho druzí poznají obsah zpovědi, nebo když působí penitentovi gravamen distinctum suspicione peccati nebo když prozradí defectus corporis vel mentis, pod klatbu nepadá, má však být jinak trestán.

5. C e n s u r a e e x v i o l a t i o n e l e g u m p r o e l e c t i o n e R o m a n i P o n t i f i c i s /can. 2330/.

Když po Lvu XIII. měl býti zvolen kardinál Rampolla, přednesl v konklavě kardinál Krakovský Pužyna veto rakouské vlády proti jeho volbě, takže byl pak zvolen Pius X. ale ten hned roku 1904 konstitucí Vacante Sede pro-

hlásit klatbu na podání veta a nad jinými delikty při volbě papeže, na př. nezachování tajemství o hlasování.

§ 295. B. EXCOMMUNICATIONES APOSTOLICAE SEDI SPECIALI MODO

RESERVATAE 12

1. Apostatae a fide christiana, heretici, schismatici, /can.2314, § 1/.
Apostatou a fide je pokřtěný, který opustil celou křesťanskou víru /nejen katolickou/, tedy který popírá základní pravdy křesťanské víry, jako existenci Boží, božství Kristovo, nadpřirozené zjevení. Takový je odpadlíkem, nejen když přestoupí náboženské společnosti protikřesťanské - židovství, islam, pohanství -, nýbrž i když je materialistou, racionalistou, volnomyšlenkářem ať už formálně z Církve vystoupí, anebo nevystoupí.
Bludařem je křesťan, který tvrdošíjně popírá ne-
~~be~~ pozitivně pochybuje o nějaké pravdě, o níž ví, že jí Církev jako zjevenou k věření předkládá.

Mohou tedy tyto delikty být zpáchány i od těch, kteří zevně ještě v Církvi zůstávají, Aby nastala exkomunikace, musí být tyto delikty také z e v n ě projeveny: slovem, písmem, skutkem. Ale pouhé mluvení, aplaudování, které se děje z nevědomosti, vychloubačnosti, strachu, při nichž však vnitřní apostasie nebo herese není, pod klatbu nespadá. Katolíci, kteří přestoupili na př. do sekty československé, jsou bludaři a schismatici. Jsou odpadlíky od Církve, ne od víry. Českomoravští biskupové mají fakultu, dle níž mohou delegovat každého zpovědníka k absoliuci z klatby odpadlíků od Církve. V naší diecési jsou tak delegováni zpovědníci do 8. 11. 1952. 405 1991 41

2. Apostatarum, hereticorum, schismaticorum libros, vel libros per apostolicas litteras nominatim prohibitos edentes, defendentes aut scienter legentes vel recitantes /can.2318, § 1/.

Knihami se rozumí tištěné spisy, které mají asi 160 tištěných stran a týž předmět. Knihami nejsou noviny, letáky, menší spisky. Také dle kamonistů nespádají sem heretické knihy z doby před reformací, poněvadž už nejsou nebezpečny.

Kter knihy jsou pod trestem klatby zakázány?

a/ Knihy, sepsané od apostatů, heretiků, schismaticů /ne tedy od židů, pohanů/, které apostasii etc. nejen obsahují, nýbrž hájí a ote-
náře hledí o ní přesvědčit; když pokřtěný autor hájí

heresi, je tím už heretikem.

b/ Knihy kteréhokoliv autora a p o š t . l i s t e m n o m i n a t i m e p o d k l a t b o u z a k á z a n é . - Musí to být list samého papeže, nikoliv Officia, Congregace; kniha ta i autor musí být jmenován a musí býti výslovně řečeno, že kniha ta je pod trestem exkomunikace zakázána. - Teďy knihy, které jsou na I n d e x u , jsou sice všechny zakázány pod hříchem, nejsou však všechny zakázány pod trestem klatby, nýbrž jen ty, o nichž je to výslovně řečeno a ty, které mají značky uvedené sub a/.

Které s k u t k y j s o u p o d k l a t b o u z a k á z á n y ?

e d e r e , t . j . nakladatel, ne však spisovatel nebo tiskař, není-li též nakladatelem;

d e f e n d e r e , t . j . kdo hájí obsah knihy, kdo knihu brání nebo zatajuje, aby nebyla zničena;

l e g e r e , t . j . kdo sám čte, nikoliv kdo čtené jen poslouchá; musí zde být ovšem materia gravis, t . j . čtení větší části knihy /asi třicet stran, při menším formátu 60 stran partie, která není těžce nebezpečná/ nebo 3 - 4 strany tak nebezpečných míst, že mohou čtenáře připravit o víru;

r e t i n e r e , t . j . kdo takovou knihu ať svou ať cizí si poárží asi přes měsíc, nikoliv však zřízenci knihoven, knihaři.

Čtenáře a přechovávače omlouvá též ignorantia crassa /scienter/, jak je tomu většinou u vzdělaných laiků, kteří se o církevní zákaz knih nestarají.

Dovolení ke čtení zakázaných knih dává papež, biskup jen per modum actus, t . j . jen pro určité knihy a z naléhavé příčiny, na př. za účelem studie /can. 1402, § 1/.

3. N o n s a c e r d o s m i s s a e c e l e b r a t i o n e m s i m u l t a n s a u t s a c r a m e n t a l e s c o n f e s s i o n e s e x c i p i e n s /can. 2322, § 1/, takže okolostojící se domnívají, že slouží mši, nebo že je to pra ý zpovědník. Nepadá však do klatby, kdo z bezbožného žertu před druhými mši napodobuje a ti vědí, že není knězem.

4. F a l s o d e n u n t i a n t e s p e r s e i p s u m v e l p e r a l i o s d e s c l l i c i t a t i o n i s c r i m i n e c o n f e s s a r i u m /can. 2363/.

Kdo nevinného kněze udá, že ve zpovědi nebo ve vstahu ke zpovědi penitenta sváděl ad turpia. Křivé udání ze sollicitate je také přímým p a p e ž s k ý m r e s e r v á t e m . Kdyby pachatel nevěděl o trestu klatby, nepropadá jí; reservatu bez klatby však propadá, i když o rezervaci neví. Před kodexem byla křivá denunciace jen reservatem přímým, nyní je na ni též censura.

Censura a reservát nastávají jen za těchto podmínek:

a/ Když se denunciace stane m a l e f i d e - jestliže si někdo slova nebo chování zpovědníka klamně vyloužil nebo byl od druhého naveden a tak bona fide křivě udal, trestům tanto nepropadá.

b/ Když se denunciace stane a p u d S u p e r i o r e m t . j . u sv. Officia nebo u biskupa. Těžce sice

hřeší, ale klatbě a rezervátu nepropadá, kdo kněze takto pomlouvá před lidmi jinými.

c/ Když se denunciací stane i n f o r m a i u d i - c i a l i , t.j. ústně nebo podepsaným dopisem u biskupa nebo sv. Officia, nebo jejich delegáta s notářem. Anonymní dopis censury nepůsobí.

Absoluce z této klatby a z tohoto rezervátu může být udělena, jen když: a/ denunciant svou denunciací u biskupa nebo u sv. Officia formálně odvolal, b/ dle svých sil zpovědníkovi učiněnou škodu nahradí, c/ když se mu uloží dlouhé a těžké pokání /can.2363/, na př. aspoň po 3 měsíce jednou týdně kleče se modlit růženec nebo se postit. 5./ a 6/ Odpor proti papežské autoritě odvoláním se ke koncilu nebo k světské moci.

5/. *A p p e l l a n t e s a d R o m . P o n t i f i c e a d U n i v e r s a l e C o n c i l i u m*, can.2332.

6/ *R e c u r r e n t e s a d l a i c a m p o t e - s t a t e m / a d i m p e d i e n d a s l i t t e r a s a p o s t o l i c a s*, ^{can.2333} *prohibentes pro-* mulgaci nebo provádění papežských listů ... can.2333. - Na př. t. zv. „*placetum regium*“ / Za 1. světové války Benedikt XV. vydal list plný síly a katolického přesvědčení, ale vláda zakázala u nás jeho promulgaci; za této války nebyla k nám připuštěna AAS/

7/ Porušování církevní svobody zákonodárstvím. *E d e n t e s l e g e s , m a n d a t a c o n t r a l i b e r t a t e m e t i u r a E c c l e a e*, ca.2334,1.

Práva Církve jsou na př. vyučovat náboženství, zakládat školy, kostely, zbožné spolky, konat bohoslužbu i mimo chrám, udělovat církevní úřady bez zasahování světské moci, pořádat manželství věřících svými zákony, mít vlastní hřbitovy, nabývat, mít a spravovat jmění. Kdyby zde neomlouvala nevědomost, byla by tato klatba jistě velm. častou.

Klatbě propadají: návrhové zákona, poslanci, kteří pro něj hlasovali, vladař, který jej potvrdil, ministr, který k němu vydal prováděcí nařízení; ne však podřízení úředníci a soudci, kteří dle zákona toho postupují. Klatba nastává teprve promulgací toho zákona.

8/ *R e c u r r e n t e s a d l a i c a m p o t e s - t a t e m a d i m p e d i e n d u m e x e r c i u m i u r i s d i c t i o n i s e c c l e s i a s t i c a e*, canon 2334,2.

Censura tou je stihán t. zv. „*recursus ab usu*“ t.j. stížnost u světské moci; soudu, parlamentu atd. na užití duchov. pravomoci čili dle názoru stěžovatele na její zneužití.

9/ *t r a n s e n t e s a d f o r u m s e c u l a r e C a r d i n a l e m M e g a t u m O r d i n a r i u m p r o p r i u m / i O r d i n a r e ř á d o v é h o /*, can.2341. - porušení privilegia korig. vůči vlastnímu Ordináři a výše - kdo by bez dovolení Apoštolské Stolice u světského soudu žaloval svého ordináře, nuncia, kardinála. /Na porušení privilegia korig. vůči ostatním biskupovi je klatba papuži *simpliciter* vyhrazená, vůči ostatním osobám duchovním je *suspense ab officio*, vyhrazená ordináři can. 2341/.

10/ *Violentas manus iniicientes in personam Cardinalis, Legati, Patriarchae, Archiepiscopi, Episcopi etiam titularis tantum/can. 2343 § 2, 3/- porušení privilegia canonis vůči biskupovi a výše /na porušení tohoto privilegia vůči nižším než biskup je exkomunikace rezervovaná Ordináři/.*

11/ *Usurpantes et detinentes bona auctoritate Ecclesiae Romanae/can. 2345/.*

Klatba tato byla původně vyslovena proti uchvatitelům papežského státu a chrání majetek římské církve /papež. paláce, knihovny, sbírky a vykonávání světské pravomoci papežské./

12 *Fabricatores vel falsarii actorum Sedis Apost. iisdem utentes/can. 2350, § 1./.*

§ 297. C. EXCO UNICATONES SEDI

AP SIMPLICITER RESERVATAE.

Zednářství, Nomen dantes sectae massonicae vel equivalenti/can. 2336/, zednářství a podobně podratné tajné spolky.

Rozednávají se t spolky, které jsou zakázány pod hříchem, ale ne pod klatbou, na př. spolek pro spalování mrtvol a spolky, které jsou zakázány pod klatbou.

Pod klatbou kázané spolky mají dvě značky:

a/ *Ternou organisaaci* t.j. neznámé stanov a neznámé vůdce;

b/ činnost proti církvi nebo legitimní státní moci.

Patří sem: zednáři, anarchisté, nihilisté atd. ne však komunisté, socialisté, jiné proticírkevní nebo protistátní strany, které mají veřejnou organizaci.

Klatbě této propadají, *nomen dantes* t.j. kdo vstoupí do trkovane spolku, o němž ví, že je pod klatbou zakázán. Kdo to vstoupí *bona fide* klatbě nepropadá; dozví-li se však někdo o klatbě propadne jí prvním aktem, kterým dal najavo své příslušenství k sektě na př. zaplacení příspěvků.

Přijde-li zednář ke zpovědi, je třeba rozeznávat, je-li mala neb. *bona fide* Je-li mala fide musí ze spolku vystoupiti, vydati spolkové knihy, odznaky a jest-li učinil pořízení o nekatholickém pohřbu, musí je odvolat. Jen tenkrát, kdyby mu z formálního vystoupení hrozila velká škoda, mohl by je zatím odložit, ale jen pod tou podmínkou, když příslušnost k této společnosti není spojena s nebezpečím ztráty víry a s pohaněním. - *Je-li bona fide* per se by měl býti poučen o vystoupení. Kdyby však nebezpečí svedení a pohanění bylo vyloučeno a vystoupení s vel-

kými obtížemi spojeno, takže by byla obava, že penitent neposlechne, zpovědník by ho ponechal in bona fide, aby hříšníka materiálního neudělal hříšníkem formálním.

2/ *Souboj. Duellum perpetrantes complices et factores* /c.2351 § 1/

K pojmu souboje patří zápas dvou osob, úmluva o místě, času a zbraních, smrtící zbraně /sečné a střelné/. Nespadá pod tuto klatbu t.zv. americký souboj ané souboj pěstmi, hollemi atd., ani zápas nebezpečnými zbraněmi, při němž však jsou zápasníci bezpečně chráněni. Spadají však pod censury mansury akademiků, při nichž je sice tělo chráněno, obličej je však těžkému zranění vystaven.

Klatba se týká jen souboje, který se děje ex autoritate privata, ne však souboje konaného se státním zmocněním v zájmu obecného obra /David a Goliáš, sv.Václav a Radslav Elický/.

Klatbě propadají:

a/ kdo k souboji vyzvou nebo vyzvání přijmou, i když k němu nedošlo;

b/ kdo souboj konají, i když nikdo nebyl raněn;

c/ kdo jakýmkoliv způsobem k souboji pomáhají, ale tito jen tehdy, když k souboji skutečně došlo. Tu propadají i *cooperatores accesorii*: sekundanti /patřiní/, lékář i kněz, který by z úmluvy byl poblízku atd.

3. Protiprávní absoluce z papežských censur. *Ab solvere presumentes ab excommunicatione specialissimo vel specialissimo modo Apost. Sedis reservata* /can.2338, § 1/.

Klatbě této propadá zpovědník, který ví, že nemá potřebné pravomoci, udělené buď zvláštní fakultou nebo všeobecným právem /*casus urgentior periculum mortis*/, který ví dále, že absoluce ta je pod klatbou zakázána a vzdor tomu absolvuje z klatby zcela zvláště nebo zláště papeži vyhrazené. Od klatby omlouvá však i *ignotantia crassa* /„praesumentes“/.

4/ *Impedentes auxilium vel favorem vitando* /can.2333, § 2/. - Kdo vitanda podporuje v tom aby ve svém vzdoru vytrval, a klerik mající správu kostela připustí-li ho ke konání bohoslužby. *omnich. divini hunc*

5/ *Frangentis ad iudicem laicum Episcopum /cizího, ne svého Ordinária/, Abbatem, Praelatum nullius, Generalem vel Provincialem* /can.2341/.

6/ Porušení klausury. *Clausura monasterii vel regularii virorum violantes moniales e monasterio exeuntes* /can.2342/.

Klausuru mají mít též kongregace, ale klatbou je chráněna jen klausura řádů se slavnými slibů čili „klausura papalis“. Přísnější je klausura ženského kláštera, poněvadž do ní je zakázán též vstup ženám, kdežto do klausury kláštera mužského je zakázán vstup jen ženám.

Pod klatbou je zakázáno:

a/ Co do klausury řeholníků; vstup dospělé ženy, uvedení tam ženy jakéhokoliv věku /cuiuscumque aetatis/ tedy i dítěte. Nedospělé děvče, vstoupivší do klausury mužského kláštera, nepropadá censuře, propadá jí však ten, kdo je tam uvehl.

b/ Co do klausury řeholnic: vstup jakékoliv dospělé osoby - i ženské - , uvedení osoby nedospělé není stíženo censurou, illegitimní vyjítí z klausury. Řeholnice smějí vyjítí z klausury jen s dovolením papežským, dále v nebezpečí smrti /požár, zátopa, vpád nepřátel atd/ nebo s dovolením biskupa k vyplnění volební povinnosti, když je to nutno k odvrácení obecného zla.

7/ *U s u r p a n t e s b o n a e c c l e s i a s t i c a* /can. 2346/. Censura tato byla původně stanovena proti knížatům a státům olupujícím Církev. Censuře této nepropadá obyčejný zloděj nebo lupič církev, majetku, nýbrž: 1. Kdo si ke svému dobru církevní statky *o s o b i*, jakoby mu právem *p a t ř i l y*, tedy pod záminkou nějakého titulu právního, na př. poslanci a ředitelé státu, kteří způsobí, že *s t á t* pro sebe zabere církevní pole, lesy, budovy, zádušní kaple, kostelní nádoby, zvony atd, též osoba *s o u k r o m á* která předstírájí nějaké právo, na př. zákon o dlouholetých pachtýřích nebo o pozemkové reformě, církev, statky si osobí.

2. kdo pod nějakým právním titulem zabráni oprávněnému /faráři, klášteru atd/ v užívání výnosu církevních statků, na př. kdo statky ty od usurpatora koupil, zdědil. Nepropadá však klatbě kdo neplatí povinné dávky, štolu, nájemné. Omlouvá od klatby i *ignorantia crassa* nebo *metus levis* /praesampserit/.

Absoluce z této censury nemůže býti udělena, dokud vinník statky ty nevrátil anebo, nemůže-li to hned učiniti, aspoň to vážně neslibil. Je-li nutno zmírnění náhrady /*compositio*/, musí by se zpovědník obrátit na Ordinária. Biskupové v Itálii a Francii mají zvláštní fakultu absolvovat a absoluci usnadnit těm, kteří nemohou delikt tento napravit.

Nebylo by jistě radno něco říkati lidem o této klatbě.

8. *C l e r i c i n s a c r i s, r e g u l a r e s s o l e m n i e r p r o f e s s i m a t r i m o n i u m c o n t r a h e n t e s, c o m p a r t e s* /c. 2338 ul/

Klatbě této propadá klerik, který jest aspoň podjáhmem nebo řeholník /řeholnice/, složivší už slavný slib čistoty, když zavře manželství, a rovněž ten, kdo s nimi manželství uzavírá, ať před farářem, nebo *coram ministro aca-*
tholico, ať civilně.

Nepropadá však klatbě pouhý konkubinát, ani ten, kdo při uzavírání manželství neví, že druhý je vázán svěcením nebo slibů teprve později se doví, ale vzdor tomu ve svatokrádečném spojení trvá.

9. *Q u a e t u m f a c i e n t e s e x i n d u l g e n t i i s* /can 2337/ svatokupectví s odpustky.

Pod klatbou je zakázáno udělit nebo prohlásit odpustky za časnou cenu, i kdyby výtěžku mělo býti použito ke zbožnému účelu.

10/ *Simoniam perpetrantes in officiis, beneficiis, dignitatibus* /can.2392/ - svakořpupectví při získávání anebo udílení církev. úřadů.

Rozumí se zde církevní úřad sensu stricto t.j. úřad trvale zřizovaný, kanonicky udílený, s účastí na moci svěcení nebo iurisdikce, ne př. úřad kapitolního vikáře - ne však zpovědníka, rektora nebo učitele semináře, kaplana.

Dignitas je na př. kanonikát s určitými přednostmi, na př. kapitolní děkan, arcijáhen - ne pouhé čestné tituly jako monsignore, konsistorní rada.

Nespadají sem většinou úřady a hodnosti v rádech. Církev. úřad, obřocí, hodnost svatokupecky udělená nebo získaná je udělena /získána/ neplatně.

11/ *Documentum Curiae Episcopa-lis subtrahentes, destruentes, celantes corrumpentes* /can.2405/ - od-cizení, zničení, ukrytí, porušení biskupských listin.

Biskupské listiny jsou úřední akta, uložená v konsistoři nebo na Ordinariátě.

§ 298. D. EXCOMMUNICATIONES

ORDINARIO RESERVATAE .....6.

1. *Catholici matrimonium in-
untes coram ministro acatholico;
paciscentes, ut proles educetur
extra Ecclesiam catholicam; li-
beros acatholico ministro tra-
dentes baptizandos; aut trahen-
tes in religione non catholica
instituendos* /can.2319, § 1/- akatolický sňatek, křest a výchov, Censurám podléhají všichni platně pokřtěni, tedy i katolíci, toto censuře však jen ka-
tolíci t.j. jen ti kteří patří actu k Církvi, ne
tedy na př. bývalí katolíci /odpadlíci/.

Propadají tedy censuře:

a/ Katolík, který uzavře smíšené manželství /te-
dy s osobou katolickou/ coram ministro acatholico /pastor,
čsl. duchovní atd/. nikoliv však, který se dá oddati
civilně ne civilní manželství, ať smíšené, ať dvou kato-
líků, není stanovena censura

b/ Katolík, který uzavře manželství /verum seu religi-
osum, sive mixtum, sive non/se smlouvou, že dá všechny ne-
bo některé děti vychovati akatolicky.

c/ Katoličtí rodičové, kteří dají své děti pokřtiti od
nekatolického duchovního /pastor, čsl.duchovní/

d/ Katoličtí rodičové nebo jejich zástupci, kteří dají
děti vychovat v akaatolickém náboženství, buď ve škole
nebo privátně. Nespadá pod klatbu výchova v beznábožen-
ství nebo ve světských předmětech od učitele heretika.

O akatolickém křtu a výchově praví zákon „Sci-
enter“ - nepadl by tedy do censury manžel, který se toho
dopustil z obavy před druhým manželam.

Postup při absoluci katolíka,
který uzavřel smíšený sňatek
coram ministro acatholico.

Jest rozeznávati, zda sňatek byl uzavřen též katolic-
ky nebo jen coram ministro acatholico.

a/ Byl-li sňatek uzavřen též v církvi kato-
lické, jde jen o absoluci z censury. Delikvent musí
svého hříchu litovat a slíbit katolické vyučování svých
děti, načež farář pošle biskupovi/konsistoři/ žádost a
fakultu k absoluci z censury. V žádosti té vyloží faktum
se všemi okolnostmi. jméno smiřujícího se, kdy a kde by-
lo manželství, o něž se jedná, katolicky a nekatolicky
uzavřeno, že delikvent svého skutku lituje a slibuje kato-
lické vychování svých dětí, zda není snad v exkomunikaci
též pro akatolický křest a výchovu svých dětí. Po obdrže-
ní fakulty rozhřeší farář delikventa od exkomunikace pro
foro externo /nejlépe formulí Agendy I, str. 73, n. 14 nebo
15/, načež může býti od kteréhokoliv zpovědníka rozhře-
šen z hříchů.

Takto in foro externo se zpravidla postup-
puje, když je akatolický sňatek veřejně znám a tudíž s po-
horšením spojen. Když však je tajný, na př. proto, že se
manželé zatím odstěhovali jinam, kde o něm nikdo neví, mů-
že býti záležitost vyřízena in foro sacra-
mentali: zpovědník si vyžádá od biskupa fakultu a
absoluje z censury i z hříchů ve zpovědi /v olomoucké ar-
cidiecési mají tu fakultu všichni zpovědníci/ anebo, je-li
casus urgentior, rozřeší dle can. 2254 cum onere recer-
rendi, § 1, po případě sine onere recerrendi, § 3.

b/ Byl-li sňatek uzavřen jen coram minist-
ro acatholico, platí sice před státem, ne
však před Bohem a farář kromě uvedeného sub a/musí zacho-
vat všecky předpisy církevní, jež platí o uzavření smí-
šeného manželství tak, jako by toto nebylo vůbec uzavře-
no - dle dr. Kupka, Správa matrik, str. 102 - 104, s tím
rozdílem, že požádá biskupa též o fakultu k absoluci od
censury a že konvalidace bude vykonána až po této absolu-
ci. Je-li záhodno, aby konvalidace se vykonala bez ve-
řejnosti, jest žádati konsistoř též o prominutí všech o-
hlášek a konvalidace se vykoná jen před farářem a dvěma
svědky v sakristii nebo ve farní kanceláři.

3. P l s a s r e l i q u i a s c o n f i c i e n -
t e s , v e n d e n t e s , d i s t r i b u e n t e s ,
e x p o n e n t e s /can. 2326/

3. V i o l e n t a s m a n u s i n i i c e n t e s
i n c l e r i c u m l v e l r e l i g i o s u m /can. 2343,
ú 4/ - porušení privilegia cononis vůči nižším klerikům
než biskup a vůči řeholníkům.

Privilegiem tím jsou chráněni i tonsurista, novic, no-
vicka, nejen v hádech nýbrž i v kongregacích .

Kdo by těmto osobám skutky těžce uhlížil na t ě l e

/laesio corporis/, na s v o b o d ě /laesio libertatis/, nebo n a c t i /laesio dignitatis/ propadá této klatbě.

L a e s i o c o r p o r i s : zabitím, zraněním, bitím, kopáním, sražením k zemi atd.

L a e s i o l i b e r t a t i s : uvězněním, násilným zadržením na nějakém místě.

L a e s i o d i g n i t a t i s : jakýmkoliv potupným násilím: poplíváním, poházením blátem, potrháním šatu atd.

Skutek ten musí býti p e c c a t u m g r a v e ; to však se neposuzuje jen dle velikosti materiální škody; i nepatrný políček stačí, je-li s ním spojena těžká urážka důstojnosti. Klatba ta stihá jen skutky, ne slova, třeba sebehorší.

4. P r o c u r a n t e s a b o r t u m , m a t r e n o n e x c e p t a , e f f e c t u s e c u t o /can. 2350, § 1/.

Aby nastala tato klatba je nutno:

1. Aby šlo skutečně o p o t r a t .
2. aby potrat byl ú m y s l n ě způsoben a
3. aby potrat se skutečně stal.

1. A b y š l o s k u t e č n ě o p o t r a t .
O ten jde, když je plod vyhnán před s e d m ý m m ě s í c e m t ě h o t n o s t v í , kdy je obyčejně ještě života n e s c h o p e n /foetus imbecillus/. Po sedmém měsíci je plod schopen žítí mimo tělo matky, ač ovšem pro přílišnou slabost vyžaduje mnoho péče; způsobení porodu v této době není procuratio abortus, nýbrž uspišení porodu /acceleratio partus/.

N e n a s t á v á e x k o m u n i k a c e : když se při tělesném obcování užívá prostředků k zabránění početí, poněvadž početí ještě nenastalo;

když se s e m ě h n e d po obcování, na př. v y p l a t h o - v á n í m vyžene, poněvadž početí není ještě jisto;

když se provádě - třebas ještě hříšnější než procuratio abortus - embryotomie, kraniotomie a pod. operace, které již zralý plod v životě matky rozkouskují a po částech odstraňují, poněvadž embryotomie nespadá do pojmu „abortus“;

když se vyžene plod, který už p ř e d z á k r o - k e m byl mrtvý, třebas pachatel při svém činu ještě nevěděl, že je mrtvý;

když se vyžene nějaká beztvárná hmota, která plodem není.

2. A b y p o t r a t b y l ú m y s l n ě z p ů - s o b ě n

Úmyslně způsobí potrat, kdo užívá příslušných prostředků s tím ú m y s l e m , aby vyhnal plod. Kdo tedy vyžene plod, jak říkají kanonisté „studiose et ex industria“ nerozhoduje při tom, jakých prostředků se užívá, zda léků, proříchnutí plodových blan, úrazů, otřesů tělesných nebo nervových atd; rovněž nerozhoduje, kdo to dělá, zda matí sama, či někdo jiný /bába, lékař/.

N e p r o p á d á t e d y e x k o m u n i k a c i , kdo těhotnou

ženu ze zlosti, zášti, žárlivosti atd., tak zbije, že tato potratí, třebaš by to bití bylo těžkým hříchem a třebaš při tom i potrat předvídal, jen když ho nezamýšlel. Podobně nepropadá exkomunikaci matka, která si zavinila potrat zdviháním těžkých břemen, tancem, stahováním života atd., nekonala-li těchto skutků s tím úmyslem, aby vyhnala plod byt i předvídala a byt i tím těžce zhřešila.

3. A b y p o t r a t s k u t e č n ě n a s t a l .

Užitý prostředek musí tedy potrat s k u t e č n ě způsobit a musí být j i s t o , že k potratu došlo n á s l e d k e m t o h o t o p r o s t ř e d k u a ne sned následkem jiné příčiny.

N e p a d á tedy do exkomunikace: Kdo užil vhodných prostředků k vyhnání plodu, ale potrat vzdor tomu nenastal;

matka, která s úmyslem vyhnati plod užívala různých odvarů, horkých koupelí, nemírně tančila, konala práce velmi namáhavé atd., která však v téže době bez tohoto úmyslu upadla nebo se něčeho velice ulekla a neví, zda potrat nastal následkem prostředků, kterých sama užívala, a nebo následkem těch jiných příčin.

Při výkladu této censury n e m ů ž e m e s e d n e s řídití knih mi, které byly napsány v době před kodexové, poněvadž kodexem nastaly v této věci značné změny a to:

a/ Před kodexem nebyla v zákoně výslovně uvedena matka; proto někteří kanonisté a moralisté, na př. Lehmkuhl, Gury, matku z censury vyjímali kdežto nyní zákon praví: „matre non excepte“.

b/ Před kodexem platila v církevním právu zásada, že spolupůsobilé při deliktu /cooperantes/ padají do censury jen tehdy když se zákon výslovně o nich zmiňuje; při procuratio abortus se však zákon o nich nezmiňoval, proto v příslušných knihách z té doby se dočteme, že do censury padá jen pachatel sám a mandantes, ne však ostatní cooperantes sive physice sive moraliter. V dnešním církevním právu však platí zásada, že do censury padají všichni spolviníci p r i n c i p a l e s ; i když nejsou v zákoně výslovně jmenováni /can.2231/ t.j. i ti, kteří tak spolupůsobili, že bez jejich pozitivního účastenství, ať morálního /rozkazem, svedením, radou/, ať fyzického /fyzickou pomocí, dodáním prostředků/ by k deliktu nedošlo/can.2209, § 1-3/.

D l e d n o š h o p r á v a t e d y p r o p a d á e e ř e , jsou-li ovšem vyplněny shora uvedené podmínky:

a/ m a t k a , která sama si plod vyhnala a nebo vyhnat dala. Když to však učinila z v e l i k é h o s t r a o h u /motus gravis/ před velikým zlem, o němž byla přesvědčena, že by mu jinak nemohla ujít/na př. vyhnání z domu, vydědění, kruté bytí, neobyčejná hanba/, zhřešila sice těžce, ale do exkomunikace nepadla /can. 229, §-3, 3; Pontif. Comrad Codic.int. AAS 1938, 73, ACE 1938, 53/.

b/ kdo to poručil anebo hrozbami k tomu donutil, na př. otec, manžel, svědce;

c/ kdo to provedl, na př. bába, lékař;

d/ kdo jiný pozitivně spolupůsobil tak, že by bez jeho pomoci k tomu nedošlo, na př. kdo pomáhal radou, dodáním léku atd. ze takových okolností, že by bez té rady, bez toho léku atd. potrat nebyl způsoben.

Ne pádají však do censury spoluvinníci negativní, kteří zanedbávajíce svou povinnost tomu nezabránili /actus, non impediens, non manifestans, can. 2209, § 4, 2231/ - a spoluvinníci accessarii, to jsou ti, kteří svou pomocí to učinili pouze snadnějším, ale i kdyby tak neučinili, přece by bylo k tomu došlo /can. 2209, 2231/.

Pro rante abortua, effectu secuto, jsou irregulární /can. 985, 4/; klerici praeterea depontanantur /can. 2350/

V diocési brněnské může každý v diocési approbovaný zpovědník od 22. ledna 1931 /zatím/ do 7. II. 1934 ACE 1936 453 absolvovat z klatby propter procuratorem abortus v mezích následující fakulty uveřejněné v ACE 1931, 2, a:

Respectu habito ad iterata vota cleri Ordinarius Brunensis omnibus confessariis pro diocesi Brunensi approbatis concecit ad quinquennium facultatem absolvendi poenitentem ab excommunicatione propter procuratorem abortus /can. 2350, § 1. CIC/;

1. tempore adventus et tempore Communionis paschalis,

2. festo Cyrilli et Methodii, pridie et per totam octavam,

3. festo tituli vel patrocinii cuius vis in diocesi Ecclesiae, pridie et per eius octavam, in confessione in hacce Ecclesia peracta,

4. aliis festis de praeecepto eorumque pridie,

5. tempore missionis /etiam tridui et renovationis/ et exercitiis spiritualium in illa ecclesia /oratorio vel domo/, ubi missio vel exercitia habentur,

6. in ecclesiis, ad quas piae peregrinationes fiunt, et quidem in Hluboké Mašůvky, Kostelní Vydří, Kitiňy, Přibyslavice, Sloup, Tuřany, Vranov, Žarošice,

7. quotiescunque confessiones excipiunt infirmorum quorumcunque /i.e. non moraliter tantum decumbentium/ tam in nosocomiis vel hospitalibus quam in domibus privatis degentium, sponsorum, qui intra octiduum matrimonium sunt inituri, praegnantium adveniente partu, personarum iter diuturnum ingredientium vel ad militiam vocatorum,

detentorum in carceribus publicis,

8. In confessione generali de tota vite vel de unius saltem anni spatium, sive sponte sive ex confessarii consilio facta.

Quotiescunque tamen confessarius hac facultate utitur, semper - graviter onerata ipsius conscientia - poenitentem prae-moneat de peccati poenaeque ecclesiasticae gravitate nec non de absolutiois ex delegata tantum ab Ordinario iurisdictione possibilitate ipsiusque praeter consuetam poenitentiam sacramentalem imponat specialem ad-huc satisfactionem gravem pro excommunicatione SUB POENA RE-INDIDENTIAE in eandem censuram intra congruum tempus a confessario praefinitum implendam.

5. Apostata a religione /can. 2385/- Řeholník /řeholnice/, který už složil věčné sliby slavné nebo jednoduché, v řádu nebo kongregaci zdržuje se bez dovolení mimo klášter s úmyslem už se tam nevrátit, propadá této klatbě. /Kdyby měl úmysl vrátit se, nebyl by apostata, nýbrž fugitivus/. Po uplynutí 30 dnů se ten úmysl předpokládá. Klatba odpadlíka řádu laického, t.j. v němž většina členů není kněžími a řádu neexemptního /kongregace/ je rezervována diecesnímu biskupovi, klatba odpadlíka kněžského řádu exemptního je rezervována vrchnímu řádovému představenému /generálovi, provinciálovi, opatovi/.

6. Matrimonium contrahentes post professionem simplicem /can. 2388/. Kdo složil jednoduché věčné sliby v řádu nebo v kongregaci attentat matrimonium; slibů dočasných se tato klatba netýká.

§ 299 II. EXCOMMUNICATIONES NEMINI
RESERVATAE 5-

Auctores et editores Sacrae Scripturae sine licentia /can. 2318, § 2/- spisovatel a nakladatel dávající tisknout Písmo sv., poznámky a komentáře bez dovolení /Imprimatur/ Ordinaria autora nebo nakladatela nebo místa, kde se kniha tiskne.

2. Contentes a radi ecclesiasticae sepulturae infidelem etc. /can. 2329/ - kdo vynutí úřední mocí katolický pohřeb pro nevěře, heterického apostatu, příslušníka sekty heretické nebo schismatické anebo pro post sententiam exkomuni-

kovaného nebo interdikovaného.

Křesťanským pohřbem je i jen sama *tumulatio*, t.j. uložení na posvěceném hřbitově, třebaž bez církevních obřadů.

Klatbě *nepropada* jí osoby *soukromé*, nýbrž jen osoby mající veřejnou moc /*hejtman, starosta, patron atd.* bene

3. *Alienantes sine placito apostolico* /can. 2347,3/ - kdo bez dovolení papežského zcizí /prodá, daruje, vymění/ církevní majetek, mající cenu přes 30000 zl.lir, t.j. asi 300.000 Kčs anebo věc drahecennou uměním, starobylostí nebo mimo to i látkou, má-li tato res pretiosa hmotnou cenu aspoň 1000 zl. lir, t.j. asi 10.000 Kčs /can. 534,1532,1497, § 2/.

4. *Cogentes virum ad amplectendum statum clericalem, virum vel mulierem statum religiosum* /can. 2352/.

5. *Neudání pro sollicitati. Omitentes sollicitationis denuntiationem.*

„Fidelis, qui scienter omiserit eum, a quo sollicitatus fuerit, intra mensem denuntiare, incurrit in excommunicationem l.s. nemini reservatam, non absolvendus, nisi postquam obligationi satisfecerit aut se satisfacturum serio promiserit“ /can. 2368, § 2/.

Sollicitace se dopouští confessarius, který in confessione nebo aspoň v blízkém ~~vzáahu~~ ad confessionem, svádí svého penitenta jakéhokoliv: ženu, muže, nedospělého - k těžkému hříchu contra sextum.

Těžkým hříchem contra sextum není jen copula carnalis, nýbrž mohou jím býti myšlenky a žádosti, řeči, pohledy, tactus, oscula, amplexus.

Všimni si rozdílů: při absolutio complicitis musí být peccatum turpe *externum*, zde to může být i peccatum turpe *internum*, jen to svádění musí být externum.

Sollicitace se může stát:

a/ *Slovy*: když confessarius penitenta ad peccatum turpe přemlouvá; když se s ním domlouvá a radí, kdy a kde se sejde ke hříchu, byť to i bylo třeba jen k těžce hříšným pohledům nebo dotykům; když ještě nesvádí, nýbrž ke svádění tomu jen úvod činí /„sollicitatio inchoata“/, na př. pozve-li penitenta na určité místo, třeba k sobě do bytu nebo ptá-li se ho, kdy je sám doma a při sejítí se stane patrným, že to učinil jen za účelem sollicitace; když penitentem vede *těžce hříšné nečistě řeči* i bez úmyslu jej svádět, nýbrž jen s úmyslem propriae libidini indulgenti, poněvadž takové řeči samy sebou penitenta ad turpia provocant, na příklad, kdyby se ho bez potřeby vyptával na ohavné jednotlivosti hříchu nese o nich zbytečně šířil; nenastává však delikt sollicitace, když confessarius zabíhá do podobných podrobností zbytečně sice, ale bez úmyslu své vlastní hříšné záliby, nýbrž jen se všetečnosti nebo jen nerozvážnosti. Je tedy

i z tohoto důvodu třeba veliké opatrnosti a jemnosti při kladení nutných otázek a při dávání potřebného poučení. Dle sv. Alfonse je sollicitace: „Tecum nubere, si essem saecularis“; dle okolností též: memento mei, quia te ex corde diligo; je-li totiž o zpovědníkovi známo, že má k té osobě hříšnou lásku. Chválí-li zpovědník krásu penitentky, záleží na okolnostech, zda to totiž činí, aby ji varoval před nebezpečím hříchu, nebo v hříšné náklonosti, kterou zřejmě projevuje. Vždy však by to bylo imprudens.

b/ S k u t k y : tactibus, amplexibus, atd., znameními, posuňky, podaným psaním, obsahujícím sollicitaci.

Delikt nastává i v tom případě, když penitent nesouhlasí a nedá se svest /- není tedy k sollicitaci třeba hříchu oba- polného, peccatum ex utraque parte, jako je tomu při absolutio complicis - /; nastává také, když sollicitace nevycházela od confessaria, když penitent začal confessarius s tím souhlasit a svými nejedním způsobem najevo, na př. špatné skutky penitentovy /tactus, amplexus etc/ připustil, jeho sváděné řádi delší chvíli trpěl a v nich pokračoval.

Aby vznikla povinnost udání, musí být sollicitace spáchaná in confessione nebo v blízkém vzta- hu ad confessionem.

In confessione, t.j. v době od požehnání do absoluce - i kdyby confessio nebyla ukončena na př. ptoto, že by penitent z rozhořčení nad sollicitací confessionem přerušil a odešel.

Blízký vztah ad confessionem je dle constituce „sacramentum penitentiae“, když se sollicitace děje:

buď bezprostředně ante vel post confessionem, t.j. když penitent přiklekl ad confessionale /ante confessionem, která po sollicitaci následuje/ nebo když post confessionem přichází políbit stolu,

buď u příležitosti /occasione/ confessionis, t.j. když penitent žádá confessionem tím, že přiklekně ad confessionale a hned je sollicitován, takže ke zpovědi nedojde; nebo když penitent mimo confessionale žádá svou zpověď, která se má stát hned /- ne snad až druhý den - / a je při té příležitosti místo vyzpovídání sollicitován.

buď pod záminkou /praetextu/ confessionis, t.j. když confessarius pod záminkou confessionis tu osobu navštíví nebo k sobě pozve za účelem sollicitace,

buď simulováním confessionis na místě určeném ke zpovídání /je třeba dvou podmínek: circumstantia loci et simulatio confessionis /, totiž in confessionali, t.j. v obvyklé zpovědnici nebo in loco ad confessionem, a udienda destinatio, t.j. na místě, které sice nemá tvaru zpovědnice, ale pravidelně se tam koná zpověď, na př. židle v sakristii ke

zpovídání nehluchlých, nebo in loco ad confessionem hic et nunc electo, t.j. na místě, které není trvale, nýbrž jen pro určitou dobu, na př. pro dobu velikého návalu, misíí atd., pro zpověď vyvoleno nebo ve světnici nemocného.

S h r n u t í :

K tomu, aby vznikla povinnost udat confessarium sollicitantem, je tedy třeba 4 podmínek a to:

a/ Aby se stala sollicitace k těžkému hříchu contra sxtum, ne k hříchům jiným, byť byly sebe těžší,

b/ Aby sollicitace byla těžším hříchem a tím je, když slova nebo skutky, jimiž se sollicituje, jsou už samy o sobě těžce hříšny, anebo v případě, že jsou samy o sobě indiferentní nebo lehce hříšny, směřují-li k těžkému hříchu; mohou zajisté i skutky zevně jen lehce hříšné /e.g. tactus leviter inhonesti/ nebo na pohled nevinná slova /na př. pozvání do bytu/ mít za účel svaděti k těžkému hříchu,

c/ Aby sollicitace se stala in confessione nebo v blízkém vztahu ad confessionem; nespadá tedy sem, když se stala při jiných příležitostech, na př. při posledním pomazání,

d/ Aby sollicitace byla jistá, aby totiž byly jistými skutky i slova confessarii a mimo to, aby bylo jisto, že v těch skutech nebo slovech je skutečná sollicitace obsažena; confessarius nesmí být o svou dobrou pověst připraven, není-li delikt úplně jistý.

Povinnost a způsob udání -
K ochraně svátosti pokání a pro spásu duší stanoví církevní zákony přísnou povinnost udání /„obligatio denuntiandi“/ u církevní vrchnosti confessarium sollicitantem, který „ex coelesti medico, infernalis veneficus redāitur“ /Řehoř XV./.

K udání tomu jsou zavázáni:

a/ persona sollicitata pod těžkým hříchem /po dokonání 7. roce/ a /po dokonání 14. roce i když by byla sollicitována před 14. rokem též / pod trestem exkomunikace, které propadne, nenčiní-li udání do měsíce ode dne, kdy se o této povinnosti dozvěděla. Je zavázána k udání i když už někdo jiný je učinil, poněvadž mnoho záleží na tom, aby týž delikt byl potvrzen novým svědětvím; dále i v tom případě, že se sollicitaci souhlasila, nebo sama s ní začala,

b/ každý jiný, kdo se o sollicitaci jistě dověděl, pod těžkým hříchem, ale bez trestu exkomunikace; není však k udání zavázán, kdo se o tom dověděl pod útlakem tajemství /kněz, který byl tázán o radu/.

Povinnost udání je i v tom případě, že sollicitace se stala už před dlouhou dobou; že zů-

stala naprosto tajnou; *že confessarius se odstěhoval do vzdálené krajiny.*

O d p o v i n n o s t i u d á n í o m l o u v á :

a/ strach před velikou škodou na pověsti, statku nebo snad i na životě, hrozící udávajícím nebo jeho nejbližším příbuzným, na př. ztráta chleba, ztráta velikého a nutného dobrodince;

b/ n e m o ž n o s t o s o b n ě j í t i k b i s k u p o v i a s o u č a s n ě n e m o ž n o s t p s a n í , leč by zpovědník, kterému se osoba k udání zavazaná zpovídá, sám to chtěl v některém vzláštním případě jejím jménem učinit, což však obyčejně není radno pro nebezpečí omylu a pomluvy; - zpovědník by si v tom případě dal vše mimo zpověď vypravovat a přísežně potvrdit; po jménu confessarii sollicitantis by se však netázal, nýbrž vyžádal by si je napsané v zalepené obálce, kterou by přiložil k dopisu biskupovi;

c/ s m r t c o n f e s s a r i i s o l l i c i t a n t i s ;

d/ p r o b a b i l i t e r a j e n v p r í p a d ě , ž e s e n e s t a l o v e ř e j n ě p o h o r š e n í : ú p l n ě a j i s t ě p o l e p š e n í c o n f e s s a r i i s o l l i c i t a n t i s , d o k á z a n ě v i c e l e t y t a k o t n o s t n ě h o ž i v o t a , ž e j e v y l o u č e n , n o v ý p á d , n e b o j i s t á a t r v a l á n ě m o ž n o s t z p o v í d á n í , n a p ř . p r o t o , ž e ú p n ě t r v a l e o h l u c h l , ž e j e n e z h o j i t e l n o u s m r t e l n o u n e m o c í u p o u t á n n a l ů ž k o .

N e o m l o u v á v š a k s t u d p ř e d u d á n í m , a t o a n i v t o m p r í p a d ě , ž e p e n i t e n t s e s o l l i c i t a c í s o u h l a s i l / P o s v ě m s o u h l a s e n e s m í b ý t i p ř i u d á n í t á z á n , a p r o z r a d í l i j e j s á m n e s m í t o b ý t i v a k t u z a p s á n o / . T a k é n e o m l o u v á o b a v a , ž e s e s n a d u d á n ý b u d e n a p e n i t e n t a z l o b i t i / s o t v a s e d o z v í , k d o u d á n í u č i n i l , p o n ě v a d ů s e t o p ř i s o u d n í m v y š e t ř o v á n í n e p r o z r a d í , a m i m o t o v i n n í k b ý v á o b y č e j n ě p ř e d v o l á n t e p r v e a ů p o t ř e t í m u d á n í m / .

C o d o z p ů s o b u u d á n í m á s e t o t o s t á t i u b i s k u p a m í s t a , k d e s e p e r s o n a s o l l i c i t a t a z d r ů j e n e b o u s v . O f f i c i a . M á b ý t i u č i n ě n o v e f o r m ě s o u d n í , t . j . o s o b n ě a u s t n ě p ř e d b i s k u p e m / r e s p e k t i v e p ř e d j e h o d e l e g a t e m / a k n ě z e m , k t e r ý k o n á p ř i t o m ú ř a d n o t á ř e , n e b o / s p o v o l e n í m b i s k u p a n e b o s v . O f f i c i a / p o u z e p ř e d z p o v ě d n í k e m n e b o j i n ý m k n ě z e m t o m u d e l e g o v a n ý m / b e z n o t á ř e / .

U d á n í s o u k r o m ý m d o p í s e m , v e k t e r ě m j e p o p s á n o f a k t u m i o k o l n o s t i s o l l i c i t a c e a u d á n o j m ě n o i a d r e s s o l l i c i t a t e l e a c o n f e s s a r i i s o l l i c i t a n t i s , n e n í s i c e u d á n í m s o u d n í m , n ý b r ů j j e n ú v o d ě m a c e s t o u k n ě m u , a l e z a t í m s t a č í , a p e n i t e n t , p o š l e - l i t e n t o d o p í s d o m ě s í c e , m ů ž e b e z o b a v y p ř e d k l a t b o u a b e z v ý č i t e k s v ě d o m í k l i d n ě o č e k á v t i , a ů j e j b i s k u p , u z n á - l i t o z a v h o d n ě , z a v o l á k u d á n í v e f o r m ě s o u d n í . U d á n í d o p í s e m a n o n y m n í m n e s t a č í o v š e m k v y p l n ě n í p o v i n n o s t i .

Z p o v ě d n í k / j i n ý , n e v š a k c o n f e s s a r i u s s o l l i c i t a n t i s / , k t e r ý z v y z n á n í p e n i t e n t o v a s e z n á , ž e m á p ř e d s e b o u p e r s o n a m s o l l i c i t a t a m , m á p ř í s n o u , p o v i n n o s t / „ p r o v i t e r o n e r a t a e j u s c o n s c i e n t i a ” , c . 9 0 4 / ,

poučiti ji o povinnosti udání, o trestu exkomunikace, nebude-li povinnost ta do měsíce vyplněna a o způsobu, jakým má udání učiniti. Nezmíní se však o této povinnosti a ponechá osobu sollicitovanou in bono a fide: je-li nebezpečně nemocna, aby ji v případě neuposlechnutí nevystavil nebezpečí zavržení; jestli ve své prostoduchosti sollicitací nerozuměla a ani později jí neporozuměla, aby poučením nebyla pohoršena,

Penitent, který ví o své povinnosti a nemá příčiny, která by ho o dání omlouvala, a dosud udání neučinil, a ani nechce aspoň vážně slíbiti, že je učiní, nemůžebýt i pro nedostatek dispoic ab solvován.

Confessarius sollicitans není povinnen personam a se sollicitatam poučiti o povinnosti udání, kdyby snad zase přišla k němu ke zpovědi /- abšak není pro něho ani radno ani slušno, confessio- nem eius excipere a mimo to mohlo by zde býti nebezpečí ab solutio nis complicis /-; také není povinnen sám se udat, ale velice si tím může prospět, učiní-li to: ujde tak velikým trestům, které by ho v případě udání a usvědčení stihly, a dostane místo nich jen přiměřené napomenutí a pokání; nebude jinak trestán, byť i později na něho přišlo udání téhož případu.

Tresty: osoba sollicitovaná, která ví, že je pod trestem exkomunikace zavázána nejdéle do měsíce učiniti udání, a vědomě a dobrovolně je neučiní, propadá exkomunikaci po uplynutí měsíce ode dne, kdy se o této své povinnosti dověděla, anebo kdy přestala překážka, činící udání nemožným nebo obtížným. Zákon praví: „qui scien-ter omiserit denuntiare“ /can. 2368, § 2/ a proto omlouvá od censury každé z menšením svobody, tečy i příčiny, které nestačí k omluvení od povinnosti a tudíž ani k udělení absoluce, na př. studii nebo metus levis. Nedospělý /před dokonáním 14. rokem / je sice též vázán k udání, ale pod censurou teprve po dosažení 14. roku. Exkomunikace není nikomu rezervována a proto muže z ní každý zpovědník absolvovati, jestli penitent udání už učinil nebo jestli v případě, že okamžité vyplnění této povinnosti je nemožno, aspoň vážně slíbil, že ji vyplní, až překážka přestane. Zákon nepředpisuje slib stvrzený přísahou, nýbrž jen vážný slib.

Confessarius sollicitans dle can. 2368 § 1. „suspendatur a celebratione missae et ab audiendis sacramentalibus confessionibus /-od těchto někdy i trvale /-; privetur omnibus beneficiis, dignitatibus...“ Ale všechny tyto přísné tresty jsou ferenda e sententiae, a proto ho může při náležitě dispositi každý zpovědník z hříchu sollicitace absolvovati, s napomenutím ovšem „ne personae sollicitatae, etsi ipsa complex non fuerit, amplius confessiones excipiat tum propter magnam rei indecentiam, tum propter periculum relabendi“. Také mu tyto tresty nehrozí hned

při prvním udání. Sv. Officiu postupuje totiž s velikou opatrností, poněvadž obviněný, vázán jsa sigillem a nemá pro sebe svědků, těžko se může hájit. Proto dává při prvním a druhém udání věrohodnost tohoto biskupem vyšetřiti a udaného napomenuti nebo pozorovati jako podezřelého z deliktu, před soud však jej dá předvolati teprve tehdy, až došlo třetí udání. Jen v ~~sk~~ tom případě, že už první nebo druhé udání činí delikt úplně jistým, bývá soud zaveden dříve.

P o s t u p v e z p o v ě ě í . Zpovědníku, kterému byl vynán případ sollicitace, je třeba v e l i k é o p a t r n o s t i a o b e z ř e t n o s t i . Zkoumá především, zda o s o b a , která říká, že byla sollicitována, zasluhuje víry, zda snad její tvrzení nevychází ze zášti a pomstychtivosti, zda snad to není osoba hystericky založená, která nezávadné a nutné, ale jí nepřijemné otázky, napomenutí a poučení považuje ve své přepjatosti za útok. Zvláště je podezřelá, je-li sama o sebe o c h o t n a k u d á n í . Pochybuje-li o její věrohodnosti, vězně jí připomene velikost zločinu křivého udání a těžký trest klatby papeží zvláště rezervované, na ně stanovený.

Zkoumá dále, zda jsou zde v š e c h n y p o d m í n k y , které činí povinnost udání j i s t o u ; nesmí se však při tom ptáti po jméne confessarii sollicitantis. Nemůže-li si o této věci hned učiniti úsudek, pozve penitenta na jiný den. Nemůže-li penitent přijít, na př. odcestuje, uloží mu povinnost, říci to jinému zpovědníkovi. Necítí-li se zpovědník povoláním k rozhrěšení tohoto případu, zvláště je-li ještě mladý, může penitenta odeslati k jinému zkušenějšímu zpovědníkovi. Je-li ochoten poslechnouti a též jinak disponován, rozhrěší jej, zvláště jest-li rozhrěšení potřebuje, nemůže třeba sine infamia vynechat sv. přijímání.

Je-li po zralé úvaze sollicitace p o c h y b n o u , neuloží penitentovi udání, je-li však j i s t o u , napomene jej o p o v í n n o s t i u d á n í .

Z a r á h á - l i s e penitent udání učiniti, zeptá se ho p o p ř í č i n ě . Zjistí-li, že je zde skutečná příčina od udání neboť teď omlouvající, napomene jej, aby učinil udání, až příčina ta pomine; slíbí-li tak učiniti, absolvuje jej.

B o j í - l i s e penitent, že se udaný dozví, že on jej udal, poučí ho zpovědník, že se to sotva dozví, poněvadž jméno udávajícího se nikdy neprozradí a mimo to, jak výše řečeno, obviněný bývá obyčejně až po třetím udání volán k soudu.

O d m í t n e - l i penitent b e z d o s t a t e č n é o m l o u v a j í c í p ř í č i n y udání učiniti a všechna povabuzování, rady a napomenutí o nemožnosti absoluce a o klatbě jsou marné, zpovědník ho nerozhřeší, povolá jej však k sobě na jinou dobu. Zatím se o b r á t í s p r o s b o u o r a ě d u k b i s k u p o v i /nebo Apoštolské Stoliči, t.j. k Poenitentiarii nebo k sv. Officiu/ kde vyličí všechny okolnosti sollicitace a obtíže

udání, zamlčí však penitentovo jméno. B i s k u p buď v y m ů ž e v Ř í m ě d i s p e n s o d u d á n í nebo dovolí, aby se udání stalo u zpovědníka, kterému k tomu pošle potřebný návod. Zpovědník v tomto případě je- iná, jak patrně extra forum sacramentale a tedy ne jako- žto zpovědník, nýbrž jakožto kněz delegovaný k přijetí udání. Aby se nedověděl jména confessarii sollicitantis, připiše je do aktu udávající sám, anebo je podá napsané v uzavřené obálce, která se k aktu přiloží.

§ 300. I N T E R D I C T A L A T A E

----- S E N T E N T I A E . -----

I n t e r d i c t u a b i n g r e s s u E c c l e - s i a e propadá: 1/ farář, rektor kostela, který p ř i - p u s t í /scienter admitens/ ke konání bohoslužby kle- rika exkomunikovaného, interdikovaného, suspendovaného post sententiam /can.2333, § 3/. Interdikt tento jest re- servován tomu, kdo exkomunikoval, interdikoval, suspen- doval.

2/ Kněz, který povolí nebo koná /sponte donantes/ p o h ř e b nevěrce, notorického apostaty, příslušníka sekty heretické, schismatické a jiného post sententiam exkomunikovaného nebo interdikovaného /can.2339/. Inter- dikt tento jest rezervován Ordinářiovi. Od obou těchto interdiktů omlouvá jakékoliv porušení svobody nebo popr- ávání, tedy též ignorantia crassa /scientes, sponte/.

§ 301. S U S P E N S I O N E S L A T A E

----- S E N T E N T I A E . -----

1/ S u s p e n s i g e n e r á l n í rezervované Apoštolské Stolicí propadá klerik, který svátostí svato- kupecky udílí nebo přijímá /can.2371/.

2/ S u s p e n s i a b o f f i c i o rezervovaná Ordinářiovi propadá duchovní, qui personam privilegio fori fruuntur /nižší než světící biskup, opat, provinci- ál /ansus fuerit a d i u d i c e m l a i c u m t r a - h e r e c a n.2341/.

Mají-li tedy dva kněží mezi sebou spor, nesmí se bez dovolení biskupského žalovat u soudu světského, nýbrž u soudu církevního.

3/ S u s p e n s i a d i v i n i s nikomu nevyhra- zené propadá sacerdos, qui sine cecesaria iurisdictione praesumpserit sacramentale confessiones audire /can.2366/.

Audire t.j. i kdyžby absoluci nedal, jen tím, že tu zpověď slyší, již je suspendován.

4/ S u s p e n s i a b o u d i e n d i s c o n f e s - s i o n i b u s nikomu nevyhrazené propadá sacerdos, qui

sine necessaria jurisdictione praesumpserit a peccatis reservatis - probabiliter jen od přímých bez censury - absolvere /can.2366/

Ad 3/ et 4/: Všimni si „praesumpserit!“ Dále: Kdyby nebyl knězem propadá exkomunikaci A.Sedi speciali modo reservatae, can.2324, § 1.

5/ Religiosus fugitivus in sacris constitutus /opustí opravdově klášter bez dovolení, ale má úmysl zase se tam vrátiti/ propadá suspensi /can.2386/.

§ 302. A. A B S O L U C E Z C E N S U R .

Censura se odtrahuje a b s o l u c í /z censury/, can.2248, § 1. Absoluce n e m á b ý t i o d e p ř e n a, jakmile delikvent vanechal vzdorné neposlušnosti /contumacia/, can.2248 § , t.j., když o absoluci pokorně prosí a napravil dříve pohoršení anebo apon to vážně slibuje, can.2242, § 3. K platnosti absoluce není nutná žádná určitá f o r m a ; stačí jakýkoliv projev slovem, písmem nebo znamením, jen když je z jeho patrné, že se jím censura snímá. Ve zpovědnici má se /sub levi/ užit obvyklé zpovědní absoluční formy /Dominus noster Jesus Christus/, v níž jest též obcažena absoluce z censur. Mimo zpověď má se /ani ne sub levi/ při absoluci z klatby užit formy Agendy I., str. 73 /Rit. I. III., c3/, can.2250, § 3. K absoluci censury ve zpovědi je se strany censurovaného třeba, aby vyznal hřích, stížený censurou; absoluce z censury je platná, i kdyžby zpověď byla neplatná na př. proto, že penitent zamlčel nějaký jiný hřích.

B. A B S O L U C E Z C E N S U R I N F O R O

E X T E R N O E T I N F O R O I N T E R N O .

Absoluce in f o r o e x t e r n o /pro zevní obor právní čili platnou před církevním představeným/ může udělit jen ten, kdo má jurisdikci fori externi /Ordinář a vjše/ nebo jeho delegát. Absoluci in f o r o i n t e r n o /platnou před Bohem a svědomím může v některých případech udělit též obyčejný zpovědník ~~nebo farář~~, ale v případech kromě nebezpečí smrti vždy jen in f o r o s a c r a m e n t a l i, t.j. ve svátostné zpovědi.

Absoluco udělené in f o r o e x t e r n o platí plně též pro foro interno když tedy censurovaný byl absolvován in foro ext. Censura byla s něho snata a může pak býti obsojvov. hřichu od kteréhokoliv zpovědníka. Absoluco udělená in f o r o i n t e r n o platí též pro foro externo, ne však plně; Církevní představený může /ale nemusí/ totiž takto absolvovaného považovat stále za censurovaného a trvat na tom, aby následky cen-

sury in foro externo ho stihaly, není-li jeho absoluce dokázána nebo nedá-li se aspoň řádně předpokládat, can. 2251. Absoluce může být dokázána např. lístkem zpovědníka o vykonané zpovědi nebo svědky, kteří zpověď viděli; může být řádně předpokládána, na př. šel-li censurovaný k přijímání nebo jest-li zbožné žije.

V e z p o v ě d n í c i může býti pravidelně projednávána jen censura tajná /t.j. o spáchaném deliktu ví jen pachatel nebo jen několik mlčenlivých osob/. Je-li censura veřejná/t.j. většina lidí v osadě o deliktu nebo o censuře ví nebo aspoň se brzy dozví/ nebo dokonce n o t o r i o k á /t.j. soud censuru už prohlásil = notorietas iuris, nebo delikt je nejen veřejně znám, nýbrž též za takových okolností spáchán, že se nedá nikterak vymluvit = notorietas facti, can.2197/, způsobila by její absoluce jen ve zpovědi pohoršení a proto patří /mimo nebezpečí smrti/ pravidelně před forum externum. Ale výjimečně, nevznikne-li pohoršení a žádá-li toho dobro duše, povoluje Církev absoluci veřejné censury ve zpovědnici, ovšem sine praedicio fori externi, can.2251. Tedy in c a s i b u s u r g e n t i o r i b u s , t.j. nemůže-li penitent censuru zevně zachovávat sine periculo gravis scandali vel infamiae nebo je-li penitentovi bolestno a tvrdo /durum/ tak dlouho zůstat v censuře a hříchu, až by byla vyžádána fakulta k jeho absoluci /zpovědník ho může tak disponovat, že by bolestně pociťoval odklad i jen o jediný den/, může zpovědník dle can. 2254 absolvovat /cum onere recurrendi/:

1. censuru veřejnou jinde, ale v místě zpovědi tajnou,
2. též censuru veřejnou v místě zpovědi, ano i censuru post sententiam /nominatim/, je-li penitent ochoten napravit dle svých sil pohoršení. /Cappello, De Poenitentia, n 596/. Pohoršení se obyčejně napraví veřejně známou zpovědí, sv. přijímáním, zbožným životem. Aby však absolvovaný v případě potřeby mohl in foro externo absoluci prokázat, je záhodno, aby zpovědník, vyžádav si jeho dovolení /sigillum/, vydal mu potvrzení, v němž uvede plné jméno penitentovo, bydliště, diecési a veřejnou censuru, z níž ho absolvoval, a které podpíše s udáním místa a data.

C. Z K T E R Ý C H C E N S U R M Ů Ž E K A Ž D Ý Z P O V Ě D N Í K A B S O L V O V A T I .

1. Z censur n e m í n í r e s e r v a t i s /can. 2253/ avšak jen in foro sacramentali.

2. I n p e r i c u l o m o r t i s /zpříčiny, vnitřní: nemoc, nebezpečný porod, poranění; nebo z příčiny zevní: válka, osada vystavěná palbě, vojíní ve stavu mobilisace, nebezpečná operace, poprava/ vůbec ze všech censur tajných i veřejných, nejen každý z p o v ě d n í k,

nýbrž každý kněz a to též in foro extrasacramentali, can.2252 /sr.c. 882/. Ale při absoluci z censur specialissimi modo et ab homine má nemcený, uzdraví-li se do měsíce od uzdravení onu s recurrendi sub poena reincidentiae /can.2252/. Zpovědník není povinnen na tuto povinnost upozorniti. Upozorní ho jen tehdy, není-li stav jeho ještě tak zlý a dá-li se jistě očekávat, že poslechne. Neupozorní ho, je-li už v posledním tažení, anebo je-li obava, že by neposlechl.

3. In casibus urgentioribus ze všech censur, ale cum cenererecurrendi do měsíce sub poena reincidentiae /can.2254/ - jen in foro sacramentali.

Casus urgentior je, když penitent nemůže sine infamia vel scandalo vynechat sv. přijímání, celebraci atd. anebo kdyby mu bylo bolestno a tvrdo „durum“ tak dleho zůstat ve stavu hříchu, než by došla potřebná fakulta; zpovědník jej k tomu může disponovat.

Zpovědník je písně zavázán na povinnost rekursu upozornit. Rekurs záleží v tom, že se censura z nutnosti absolvovaná oznámí Ordináři nebo Penitentiarii, aby penitent dostal mandatum Ecclesiae, t.j. spasitelné napomenutí a pokání. V praxi penitent sám - aspoň laik - sotva je schopen rekurs učinit a proto je zpovědník ex caritate zavázán učinit to místo něho. /Penitent však má vyplnit rekurs i tak, že se obrátí na zpovědníka při víděgovaného, na př. při censuře kádelem Ordináři, rezervované na řeholníka, jemuž vyzná aspoň hřích stížený censurou./ Když zpovědník převzal onus recurrendi a penitentovi uležil, kdy zase k němu musí přijít ke zpovědi, je penitent sub poena reincidentiae zavázán ke zpovědi přijít. Přejde-li, ale uložené mu mandatum /pokání/ nevyplní, probabiliter padá znova do censury.

Je-li rekurs možný, t.j. jen s velikou obtíží možný, může zpovědník absolvovat sine onere recurrendi - mimo absolutio compliciti - , dá však penitentovi přiměřené napomenutí a pokání, které tento musí v době zpovědníkem stanovené vykonat sub poena reincidentiae. Rekurs je moraliter nemožný, když penitent sám ho nemůže napsat /laik/ a ke zpovědníkovi už nemůže po draké přijít, na př. zpovědník odejde jinam /zpověď při misijích, při výpomoci na vzdáleném místě, nebo penitent musí jinam odejít /zpověď na poutním místě, při exerciciích, penitent se musí daleko odstěhovat/ a písemné sdělení mandata penitentovi by bylo nebezpečné pro sigillum.

4. Ex innoventia /inadvertentia, errore, can.2202, § 3/ je absoluce ze všech censur plně mimo censury ab homine nebo specialissimo modo /can.227, § 3/

5. V nášim die e s i zatím d. 8. III 1952 ACE 1949, každý zpovědník má pravomoc in foro sacramentali /absolvovat pro foro interno et externo/ a censura excommunicationis

propter apostasiam, heresim, schisma, omnia abiuratione iuridice peracta, praemissa tamen abiuratione saltem secreta coram confessario, iniunctis de iure iniungendis /musí mu uložiti příměřené pokání: aspoň růženec, křížovou cestu/; fortiter tamen et suaviter eodem poenitentes monendo, ut apostasiam, si forte coram magistratu civili declarata fuerit, quatenus absque gravi incommodo fieri poterit, ad scandalum remotionem retractent.

Má tedy u nás každý zpovědník, mající diecesní iurisdikci, pravomoc absolvovat z klatby odpadlíky, heretiky a schismaticy, kteří se u něho zpovídají, jest-li se odřeknou odpadu atd. aspoň tajně ve zpovědnici. Jest-li jejich odpad je zaznamenán u státního úřadu, musí jim uložiti, aby se tam ze sekty odhlásili a do církve katolické přihlásili, je-li to sine gravi incommodo možno, připomenout jim, že by vstup jejich do katol. církve bez tohoto odhlášení a přihlášení byl před státem neplatný a uložiti jim, aby se dostavili k svému faráři.

V ý k l a d f a k u l t y .

Fakulta je delegována kněžím jakožto zpovědníkům, mohou tedy dle ní valide absolvovat z exkomunikace jen in foro sacramentali, t. j. jen ve svátostné zpovědi, nikoliv tedy mimo zpověď.

Zpovědník může na základě této fakulty ve zpovědi absolvovat s exkomunikace /i z hříchů/ a/ penitenta, který pro odpad od víry, heresi nebo schisma upadl do klatby, ale z Církve formálně nevystoupil.

b/ bývalého katolíka, který z Církve vystoupil a vstoupil do jiné nábož. společnosti nebo zůstal bez vyznání,

c/ nekátolíka, který byl v jiné nábož. společnosti platně pokřtěn a jest jejím členem anebo z ní vystoupil a je bez vyznání. Poněvadž však takový musí býti nejdříve ve sv. víře vyučen a obyčejně podmíněně pokřtěn musí se při jeho přijetí zachovávat dosažitelný postup, s tím jediným rozdílem, že se nemusí žádat o fakultu k podmíněčné absoliuci z klatby. Postup ten pro brněnskou diecesi udávají A.C. Brun. 1911, str. 247 a 1921, str. 37, 33.

Nemůže však zpovědník na základě této fakulty ve zpovědi z exkomunikace a absolvovat toho, komu pro nějakou zevní okolnost nemůže udělit svátost v nové rozehřešení, t. j. rozehřešení z hříchů, na př. platně sezdaný manžel byl civilně rozloučen a znovu coram ministro acathol. nebo civilně oddán, nechce však toto druhé manželství rozloučit a vrátit se k prvnímu platnému manželství. Takový může býti z censury absolvován a do Církve přijat jen mimo zpovědnici in foro externo po vyžádání fakulty od biskupa.

Zpovědník však je zavázán /non ad validitatem, solum ad liceitatem absolutiois/:

a/ Zjistit, zda konvertent zná katolické náboženství; nezná-li je, musí být o něm dříve vyučen /ACE 1938, 143 nn./ a teprve pak může přijít ke zpovědi a být rozhřešen, zná-li je, poučí jej zpovědník aspoň krátce o Církvi, o dobrodiní pravé víry a o hlavních povinnostech katolíka.

b/ Žádat, aby se před ním /ve zpovědnici/ o dřekl bludu.

c/ „In iunctis de iure in iungendis“, t.j. uložit mu, aby dle svých sil napravil škodu a pohoršení, způsobené na př. odhlášením dětí z Církve a uložit mu dále kromě svátostného pokání ještě jiné těžké pokání za exkomunikaci, na př. bolestný růženec, litanie ke všem svatým, křížovou cestu, 7 Otčenášů a Zdravasů a pod.

d/ Uložit mu, aby u okresního úřadu /magistrátu/svého bydliště ohlásil své vystoupení ze sekty /nebo bezvěří/ a vstoup do katolické církve, „quatenus absque gravi incommodo fieri poterit.“ Kdyby tedy z toho ohlášení konvertentovi hrozilo veliké zlo, na př. ztráta chleba, velké pronásledování nebo utiskování, zpovědník by je nežádal, ale připomněl by mu, že před zákonem státním zůstává i nadále v sektě /bezvěří/, a aby tedy aspoň později hlášení to učinil, přestane-li mu toto zlo hrozit.

e/ Zjistit, zda konvertent nežije v neplatném manželství, zda neodhlásil z Církve též své děti, nemá-li děti nekatolicky pokřtěné nebo nepokřtěné, a uložit mu, aby toto vše napravil. Byli-li konvertent před zpovědí vyučován ve sv. náboženství, bylo potřebné co do jeho manželství a dětí zařízeno už při tomto vyučování.

f/ Uložit mu, aby se dostavil k svému faráři a oznámil mu svůj návrat; za tím účelem mu dá zpovědník potvrzení o vykonané zpovědi /není-li sám tím farářem/

Jest-li penitent vše toto vážně slívil, ale při tom není disponován, a př. proto, že nemá opravdovou lítost, slibuje jen na oko, zasloučil nějaké grave, je absolute z hříchů ovšem neplatná, ale absolute z klatby je platná.

6. Dále mají zpovědníci v naší diecési fakultu absolvovat klatby kodexem Ordináře rezervované v době adventní, v době velikonočního sv. přijímání, na zasvěcené svátky, jejich vigílie při generální zpovědi aspoň a jednoho roku atd/

/V olomoucké diecési mají zpovědníci fakultu absolvovat klatby kodexem Ordináře rezervované v době adventní, v době velikonočního sv. přijímání, na zasvěcené svátky, jejich vigílie při generální zpovědi aspoň a jednoho roku atd/.

7. Každý zpovědník s diecésní iurisdikcí může absolvovat censury rezervaty řádové, t.j. stanovené

v kněžském exemptním řádě.

8. Zpovědníci řeholníci /regulares, ne kongregace/ mají privilegium absolvovat censury kodexem Ordinářů vyhrazené.

Kdy může obyčejný zpovědník rozhřešit z přímého rezervátu, t.j. falsa denuntiata, předpokládá ovšem, že nastala též klatba, kterou by mohl rozhřešit jen v nebezpečí smrti nebo in casu urgentiori.

1. In periculo mortis /can.882/;
2. Nemocné, kteří nemohou vyjít z domu,
3. Snoubenec před svatbou,
4. Kdykoliv by žádostí o příslušnou fakultu vzniklo penitentovi veliké incommodum, na př. nemůže vynechat sv. přijímání bez difamace nebo pohoršení, je mu těžko vrátit se k témuž zpovědníkovi /zpovědník už tam nebude, penitent se zatím odstěhuje/, je mu těžko zůstat tak dlouho v těžkém hříchu nebo kdyby byla obava, že penitent ze zlosti pro odepřenou absoluci indispositus odejde a už se nevrátí /can.900/. Penitent však musí napřed svou denun-
taci formálně odvolat nebo aspoň vážně slíbit, že tak učiní, a nahradí škodu způsobenou zpovědníkovi a dostat těžké a dlouhé pokání.

Absoluce z přímého rezervátu se udílí vždy sine onere recurrendi. Přímé biskupské rezerváty /u nás žádné nejsou/ přestávají mimo territorium. Cizinci: ať se kdekoliv zpovídají, platí vždy a jedině pro jejich zpověď rezervace platné v místě zpovědi, i kdyby šel jinam in fraudem reservationis.

Postup ve zpovědi při absolu- ci z rezervovaných censur.

1. Zpovědník nejprve zkoumá, je-li penitent skutečně v censuře, t.j. jsou-li zde všechny podmínky nutné k tomu, aby nastala censura, na př.: „Já jsem byl v jiném stavu a pomohla jsem si od toho.“ „To je hřích veliký, tak veliký, že jej Církev trestá vyloučením z Církvě. Věděla jste o tom?“ Jest-li ano, pak zkoumá, jsou-li zde další podmínky, které zákon vyžaduje; též zde to neučinila z velikého strachu.

2. Zkoumá, patří-li ten případ před forum externum nebo internum.

Před forum externum pravidelně patří: když je to exkomunikace post sententiam; když je to již u církevního soudu udáno /nebo je jisto, že to bude/; když delikt je veřejně znám a také i ta okolnost, že je na něj klatba.

Tu by obyčejně musil zpověď přerušit a penitenta upozornit, aby se obrátil na faráře a skrze něho na biskupa, aby klatba byla s něho snata a teprve potom, aby přišel ke zpovědi. Absoluce udělená pro foro externo snímá censuru i pro foro interno., takže jej potom může rozhřešit z hříchů každý obyčejný zpovědník /can.2251/. Ze

zvláštních důvodů by však mohl ve zpovědi projednat též censuru veřejnou /viz str. 67/. Ale obyčejně je censura tajná a tudíž před forum sacramentale příslušná.

Když případ patří před forum internum t.j. nikdo o tom neví, nanejvýš 6 mlčenlivých osob, nebo o skutku se sice všelicos šušká, ale určitého nikdo nic neví, nebo skutek je sice veřejně znám, ale není známo, že je na něj klatba nebo je klatba je známa jinde, ne zde - tu musí býti celá záležitost projednávána před tímto forem chráněna zpovědním tajemstvím, takže i v žádostech o fakultu k absoluční nebo o mandata smí se užíti jen jmen skrytých /Caius, Titius, Sempromius, Petrus atd/.

3. Zkoumá, má-li vůči tomuto případu iurisdikci. Má-li ji, napomene, uloží zvláštní pokání a absolvuje.

4. Nemá-li iurisdikci, zjistí, zda absoluční může býti sine infamia etc. odložena. Téměř vždy se objeví c a s u s u r g e n t i o r . Zpovědník řekne asi toto : „Hřích, kterého jste se dopustil, je tak těžký, že bych vás já sám jindy nemohl rozhrěšit, nýbrž jen p. biskup /nebo sv. Otec/. Šť však nemůžete sv. přijímání vynechat, dává mi církev sv. moc, abych vám tentokrát mohl dát rozhrěšení, ale jen pod tou podmínkou, že zase přijdete ke mně ke zpovědi a že vyplníte pokání, které vám pan biskup /nebo sv. Otec /uloží, jak vám to v příští zpovědi sdělím. Domluví se s penitentem o době příští zpovědi, na př. za 2 - 5 týdnů, upozorního, že by znova nepadl do klatby, kdyby zase ke zpovědi k němu nepřišel, a slíbil to, absolvuje ho in forma consueta - v té už je obsažena též absoluční z censur, a dopíše pak biskupovi resp. Penitentiarii o mandata.

Jedná-li se o censuru kodexem Ordinariovi rezervovanou /mimo procuratio abortus/ a bydlí-li penitent v blízkosti místa, kde jsou zpovědníci ř e h o l n í , anebo v blízkosti arcidiecése oloučské, kde mají zpovědníci zvláštní fakultu, může ho upozornit, aby šel tam znova ke zpovědi a řekl v ní aspoň hřích stížený censurou. Slíbí-li to /nechce-li, nemůže být k tomu nucen/, nemusí zpovědník činit rekurs a dá mu absoluční.

P o e n i t e n t i a r i i dopíše zpovědník, běží-li o censuru s p e c i a l i s s i m o m o d o , mohl by však i v tomto případě dopisati Ordinariovi, který by potřebnou fakultu, nemá-li jí, obstaral. A d r e s a : **Alia Sacra Penitentiaris, Palazzo del S. Officio, Roma, Italia.**
F o r m d o p i s u : **Eminentissime Princeps! Titius, sacerdos /prochus/ in crimen absolutionis complicitis in peccato turpi semel lapsus est absolvendo puellam, quam turpissime tetigit. Pariter contraxit irregularitatem, quia nihilominus sacros ordines exercuit. Delictorum suorum sincere poenitens, absolutus est per me a censuris et peccatis ad normam can. 2254. Nunc per me recurrit ad Sanctam Sedem ad accipiendam mandata. Noto dictum sacerdotem hunc absque infamia /nebo též: absque gravi incommodo ob vitā necessitatem/ et propter penuriam sacerdotum officium confessarii/nebo parochi/ dimittere non**

posse. Dle okolností by bylo nutno ještě přápsat: cum poenitens ad redire nequeat, rogo, ut mihi tribuatur facultas transmittendi via postalii Rescriptum huius S. Poenitentiariae.

Místo a datum... NN., confessarius a plná adresa.

Ordinariovi dopíše, bžili o censuru rezervovanou jemu anebo specialí modo nebo simpliciter Apoštol. Stolicí /biskup má obyčejně fakultu stran těchto papežských censur/.

Forma dopisu: Excellentissime Domine! Semproxia censuram contraxit ob pactum de acatholica educatione prolis. Cum absolutio propter infamiam vitandam differri non potuisset et aliunde rite esse disposita, absoluta est a me cum cure recurrenti. Nunc vero se sistit ad oboediendum Ecclesiae mandatis.

Místo a datum... N.N. parochus a plná adresa.

Na obálku pod adresu Ordinária se připiše: Ad manus proprias Episcopi „confessionale“. Poněvadž však dopisy ordinariátní se často otvírají v konsistoři, kde při návalu pošty tato poznámka snadno může býti přehlédnuta, radno je uzítí dvou obálek: Vnější s adresou biskupa a vnitřní s onou poznámkou.

Je-li rukou rš moralliter impossibilis řekne ještě penitentovi: „Poněvadž nemůžete zase ke mně ke zpovědi přijít a těžko je vám dopsat, mohu vám dát rozhřešení, když se pomodlíte jako obyčejné pokání ... jako zvláštní pokání za klatbu, do níž jste upadl, po 4 následující nebole bolestný růženec /nebo jiné pokání dle velikosti rezervátu a dle dispozice penitenta, vždy však to musí být materia gravis, tedy alespon na př. bolestný růženec, křížová cesta/. Kdybyste se toto pokání z nadbolesti nepomodlil, znova byste padl do této klatby. Slibujete mi v přítomnosti Boží, že se toto pokání pomodlíte?“

Kdyby před ním byl naléhavý, takže by absolute mohla býti oložena - což sotva kdy se stane, dal by penitentovi přiměřené napomenutí, určil by mu dobu, kdy má zase ke mně přijít ke sv. zpovědi a zažádal by o fakultu buď u Ordinária Excellentissime Domine! Petrus ecclesie sonicae nomen dedit et in excommunicationem incidit. In delicti sui penitens humiliter petit absolutionem. Rescriptum ad me infrascriptum confessarium benigne dirigatur

Místo a datum... N., plná adresa.

nebo u Poenitentiarie: Eminentissime Princeps! Caius excommunicationem specialissimo modo Sedi Apostolicae reservatum sibi /bis, ter... / contraxit propter abscutionem specierum consecratarum. Cum ipsum facti poeniteat, humiliter petit absolutionem. Rescriptum ad me, in p[re]delicti ↑

ABSOLUCE ODPADLÍKŮ.

I. V ý k l a d f a k u l t y u v e d e n é n a s t r . 67, 68.

Fakulta je delegování něžím jakožto zpovědníkům, mohou tedy dle ní valide absolvovat z exkomunikace jen in foro sacramentali, t.j. jen ve svátostné zpovědi, nikoliv tedy mimo zpověď. Absoluce takto udělená ve zpovědi platí pro utroque foro; platí tedy nejen in foro interno, t.j. před Bohem a svědomím, ale též in foro externo, t.j. před církevními představenými, je-li nějak dokázána, na př. potvrzením o vykonané zpovědi/can. 2251/.

Zpovědník může na základě této fakulty ve zpovědi absolvovat z exkomunikace /i hříchů/ jen:

a/ bývalého katoлика, který z Církve vystoupil a vstoupil do jiné náboženské společnosti nebo zůstal bez vyznání a není nehodným svátostné absoluce pro neplatné manželství;

b/ katoлика, který pro odpad, heresi nebo schisma upadl do klatby, ale z Církve formálně nevystoupil.

Nemůže však zpovědník na základě této fakulty absolvovat:

a/ katoлика, který byl v jiné náboženské společnosti pokřtěn a jest jejím členem, nebo z ní vystoupil a je bez vyznání. Takový může býti z censury absolvován a do Církve přijat jen mimo zpovědníci in foro externo, po vyžádání fakulty od ordinaria a dle postupu, udáného v AGE 1921, str. 32 + 36;

b/ bývalého katoлика, který ba se rád vrátil do Církve, avšak nemůže býti rozhrěšen z hříchů pro neplatné manželství, které nechce napravit nebo ho zanechat, na př. je neplatně po druhé oddán, zatím co ještě jeho první právoplatná manželka žije, nebo žije v manželství s osobou rozloučenou z platného a před Bohem dosud trvajícím manželství.

II. P o s t u p v e z p o v ě d í .

Ve zpovědi apostaty ab Ecclesia je zpovědník ve svědomí zavázán: 1. Dát si od konvertenta předložit potvrdění okresního Nár. výboru /magistrátu/ jeho bydliště, že ohlásil své vystoupení ze sekty /nebo bezvěří/ a vstup do katolické církve. Nemá-li toto potvrzení, odešle ho s poučením, aby přišel po druhé s ním. Jen ve zcela výjimečném případě je zpovědníku dovoleno netrvat na předložení tohoto potvrzení, na př. konvertentů by z tohoto ohlášení hrozilo veliké zlo, na př. ztráta chleba, velké pronásledování nebo utiskování. Musí mu však připomenout, před zákonem státním zůstane i nadále v sektě /bezvěří/ a že je tedy povinen hlášení to učinit aspoň později, až překážka ta přestane.

2. Zjistit, zda konvertent zná katolické náboženství: nezná-li je, musí býti v něm dříve vyučen a teprve pak může přijít ke zpovědi a býti rozhrěšen; zná-li je, poučí ho zpovědník aspoň krátce o Církvi, o dobrodiní pravé víry a o hlavních povinnostech katoлика.

3. Zjistit, zda konvertent nežije neplatným manželstvím, zda neodcházel z Církve též vědět i, nemá-li děti nekatolicky pokřtěné, a uložit mu, aby toto vše napravil a v záležitosti této se obrátil na svého katolického faráře. Byl-li konvertent před zpovědí vyučován ve sv. náboženství, bylo potřebné co do jeho manželství a dětí zařízeno už při tomto vyučování.

/Ohlašuje-li se civilnímu úřadu návrat dětí do 16ti let, musí ohlášeného podepsat, u dětí manželských oba rodiče souhlasně, u dětí ne-manželských matka, u dětí osiřelých ten z rodičů, který žije, zemřeli-li oba, zákonný zástupce dítěte, /poručník/ - interkonfessijsní zákon z 23.4.1925, Sb. čís. 96, § 1. Děti po dokonaném 16. roce svého věku mu učiní ohlášení to samy, - též zákon § 4./

4. Vyzvat ho, aby se o d ř e k l b l u d u. Může se to státi asi těmito slovy, která zpovědník předřikává a konvertent opakuje: „ U p ě ně lituji, že jsem vystoupil z církve římskokatolické, odřikám se b l ě du, vyznávám pravou víru církve římskokatolické a slibuji, že zůstanu věrným /věrnou/ církvi římskokatolické. „

5. „ I n i u n c t i s d e i u r e i n i u n g e n d i s „ t. j. dát mu přiměřené napomenutí a uložit mu kromě svátostného pokání ještě jiné těžké pokání za exkomunikaci. Řekne mu asi toto: „ Velice jste o b ě bil, že jste vystoupil z církve římskokatolické. Dopustil jste se tím velkého hříchu před P. Bohem a také církev svatá vás za to stihla t ě největším svým trestem, vyloučila vás z církve i jejich milostí a je s v a t ý O t e c by vás mohl z toho trestu osvobodit. Ale svatý Otec ve s v ě lásce k zbloudilým ovečkám udělil nyní též nám, kněžím, tu velikou m ě A tak za chvíli při rozhrěšení jménem sv. Otce zbavím vás tohoto v e l k ého trestu a přijmu vás před Bohem zase do církve sv. P o d ě k u j t e P. Bohu, že vás svou milostí přivedl k návratu, že zase budete d ě t k e m t ě jedině, pravé církve Kristovy, že budete mít jedině pravou, s v a t o u víru, že budete moci chodit ke sv. svátostem a že budete mít p ě d ě l i na všech jiných milostech, nejsvětější oběti mše sv. a modlit b ěách církve sv. U m ě i ň t e si pevně, že budete celým katolíkem a b u d e t e všechny povinnosti katolíka svědomitě plnit. Zvláště si umiňte, že budete aspoň každou neděli a zasvěcený svátek zbožně přítomen mši sv. a kázání, že nejméně jednou za rok půjdete v době velikonoční ke sv. zpovědi a sv. přijímání a že budete zachovávat ustanovené posty. Kdo zachovává tyto tři p ř í k a z y, plní obyčejně též jiné povinnosti ka t o l í k a. Varujte se hříchů... /následuje napomenutí a poučení dle vyz n ěných hříchů/.

Jako obvyklé svátostné pokání se pomodlíte... a mimo to vám uklá d ě m jako zvláštní pokání za to, že jste církev sv. opustil... /něj a k ě těžké pokání, na př. bolestný růžence, litanie ke Všem svatým, Kř ě žovou cestu, aspoň sedm Otčenášů a Zdrávasů a pod./

6. Uložit mu, aby se d o s t a v í k s v ě m u k a t o l í o k ě m u f a r á ř i a odevzdal mu potvrzení o vykonané zpovědi, které mu po zpovědi napíše - není-li ovšem sám tím farářem. Potvrzení to smí obsahovat jen faktum zpovědi, /sigillum/, na př.: Testimonium Confessi onis in Ecclesia ... in N., datum a podpis zpovědníka. Lépe však je vyžádati si dovolení penitenta a připsati na potvrzení též jeho jméno a bydliště: „ Pro N.N. in N., je-li zpovědník sám farářem konvertent o v ý m, není třeba potvrzení o zpovědi. Zná-li osobní data a není-li t ř ě b ě ještě jiné věci uspořádat /konvalidace manželství, křest dětí/, není ani t ř ě b ě a, aby se konvertent k němu dostavoval. - ACE 1946, 53, zvláště upo z o r n u j í zpovědníky, aby konvertentovi velmi důrazně uložili, aby se d o s t a v í l i k s v ě m u f a r á ř i. Stávalo se totiž častěji že absolvovaný se k faráři nedostavil a nebyl proto pro foro externo do katol. Církve zapsán.

7. Dá mu r o z h ř e š e n í z censury i z hříchů obvyklou formulí absoluce svátostné: „ Dominus noster J. Chr. te absolvat... „ která je v první své části absolucí z censur/ „ te absolvo ab omni vinculo excom m u n i c a t i o n i s... „ /a v druhé části absolucí z hříchů/, „ Deinde ego te absolvo a peccatis tuis... „ /Tím je zpověď ukončena.

/Jestli penitent vše nutně vážně slíbí, ale není při tom disponová na př. proto, že nemá opravdovou lítost, slibuje jen na oko, zamlčel nějaké grave, je absoluce z hříchů ovšem neplatná, ale absoluce z klat by je platná./

III. P o k y n y p r o f a r á ř e .

1. F a r á ř, k n ě m u ž se d o s t a v í a b s o l v o v a n ý k o n v e r t e n t se žádostí o zapsání do Církve a jemuž se vykáže potvrzením od zpovědníka a odhlášením i přihlášením svým, po p ř í p a d ě i svých dětí:

a/ zapíše jeho návrat do knihy náboženských změn,

b/ poznačí návrat v matrice křestní nebo narodil-li se konvertita v jiné farnosti, oznámí jej farnímu úřadu jeho rodiště,

c/ poznamená návrat na jeho starém křestním listě, byl-li odpad na něm už poznamenán, - na nově vystaveném křestním listě se nečiní poznámka o vystoupení a návratu,

d/ na konci roku oznámí konverzi konsistoři,

e/ jest-li se při této příležitosti konvaliduje manželství, zapíše je do matriky oddaných bez čísla, poznamená v matrice křestní, resp. oznámí faráři rodiště a dle potřeb v knize manželství civilních,

f/ jsou-li při této příležitosti křtěny děti, zapíše jejich křest bez čísla řadového do matriky křestní, do repertáře do roku narození i do roku křtu, poznačí jej v knize náboženských změn a oznámí jej na konci roku konsistoři /ACE 1921, str.32 nn/.

III.

Nes ch o p n í s v á t o s t n é a b s o l u c e
A. Stává se někdy, že odpadlík rád by se vrátil do Církve, avšak nemůže býtí rozehřešen z hříchů pro nějakou zevně patrnou překážku, obyčejně pro manželství, které nechce napravit nebo ho zanechat, na př. je neplatně po druhé oddán, zatím co žije ještě jeho první, právoplatná manželka, nebo žije v manželství s osobou rozloučenou z platného a před Bohem dosud trvajících manželství.

K rozehřešení z hříchů je nutna contritio vera, supernaturalis, universalis, super omnia a takovou lítost on, jak patrně, nemá. K rozehřešení z c e n s u r y však dle can. 2248, § 2, stačí, aby upustil od své vzdorné neposlušnosti /contumacia/ čili, aby ve smyslu can.2242, § 3 opravdově litoval skutku, pro nějž propadl censuře - a to dokazuj už tím, že o absoluci žádá /Artnys-Damen, Theologia moralis II, n.995/ - a chtěl napravit pohoršení, dané oním skutkem; to napraví veřejným odřeknutím se bludu, vyzornou návštěvou bohoslužby atd. Je tedy disponován k absoluci z c e n s u r y, avšak) ž ní býtí absolvován a do Církve přijat jen „m o r e i u r i d i c o“ dle can. 2314, § 2. Duchovní správce si totiž vyžádá od biskupa delegaci a absolvuje ho in foro externo dle ritu Agendy I., str. 71-74 po odřeknutí se bludu a vyznání víry aspoň před dvěma svědky /Agenda I., str.77, 78/. Přestane-li později překážka, může býtí takto absolvovaný rozehřešen z hříchů od kteréhokoliv zpovědníka, poněvadž v exkomunikaci už není. Také při tomto návratu musí býtí změna náboženství oznámena Okresnímu národnímu výboru a zapsána v církevních knihách. Postup udávají přesně ACE 1921, str. 32 - 33, s tím rozdílem však, že tehdy bylý na určitou dobu /do Nejsv. Trojice 1922 - ACE 1921, str. 122/ delegování všichni faráři, každto nyní se musí o tu delegaci zvláště žít.

Takto do Církve přijatý patří sice jen k jejímu tělu a nemůže přijímat sv. svátosti, ale je zbaven vlivu nekatolíků, je ve spojení s katolíky a účasten přímluv Církve, hlavně však jeho děti budou křtěny a vychovány po katolicku.

B. Kdo chce sice býti přijat do Církve, ale nechce, aby jeho děti byly katolické /chce je dát pokřtít nekatolicky, vyučovat a vychovávat v nekatolickém náboženství/, nemůže býti absolvován z censury a přijat do Církve ani in foro exteriori. Neboť nechce zanechat své vzdorne neposlušnosti, ohrožuje i nadále konat to, co Církev pod trestem klatby zakazuje /can. 2319, § 1,3,4/. Také by mu absolutura mnoho nepomohla, neboť už prvním přihlášením nebo posláním dětí do nekatolického náboženského vyučování nebo prvním nekatolický křtem by do klatby padl znovu dle can. 2319.

Toto ovšem se netýká toho z rodičů, který by rád měl děti katolické, ale nemůže to učinit pro velice potíže s druhým, pro veliký strach z těžkých rozbrojů v rodině, neboť zde není delikt dle can. 2242, § 1/srov. též can. 2205, § 2/; při nekatolickém křtu a výchově omlouvá i metus levis, neboť zákon zde praví: "qui scienter... /can. 2319, § 1? 3/. Rovněž mohou býti do Církve přijati rodiče, i když jejich děti po dokonanem 16. roce nechtějí se do Církve vrátit.

§ 293. DE CESSATIO E CENSURAE ET

CASUS DIRECTE RESERVATI.

Reservace s censurou i bez censury přestává platnou a b s o l u c í; když se tedy penitent po druhé na př. gnerální zpovědi zpovídá z rezervátu už přímo absolvovaně, může ho každý zpovědník absolvovat.

1/ Zpovídá-li se penitent neplatně nebo svatokrátě, ale z rezervátu /příného nebo nepřímého/ se vyzná a zpovědník buď privilegovaný t.j. potřebnou pravomoc mající, buď obyčejný in periculo mortis, in casu urgentiori nebo ex ignorantia etc. mu dá absoliuci, r e s e r v á t u p l a t n ě t.j. censura jest svatokrátě nebo při přímo. rezervátu okolnost reservace jest odstraněna, hřích sám však odpuštěn není. Penitent musí tedy v příští zpovědi celé vyznání opakovat a ze svatokrátě se vyznat, ale může býti i obyčejným zpovědníkem rozhřešen.

2/ Zpovídá-li se však neplatně a při tom rezervát z a m l ě l nebo na něj zapomněl, reservace ovšem není odstraněna.

3/ Zpovídá-li se u privilegovaného zpovědníka platně a při tom na rezervát zapomněl, okolnost reservace probabilliter přestává, neboť zpovědník chce užívat své iurisdikce v celém rozsahu.

§ 303. P O V I N N O S T I Z P O V Ě D N Í K A, A B Y
H O D N Ě S V Á T O S T P O K Á N Í S P R A V O V A L.

Jsou dvoji in etu confessionis et post confessionem.
Ve zpovědi má povinnost jako soudce, učitel a lékař - po zpovědi má povinnost zachovati zpovědní tajemství a napravit snad učiněné chyby.

§ 304. A. P O V I N N O S T I Z P O V Ě D N Í K A J A K O
S O U D C E.

Kristus ustanovil svátost pokání ve formě soudu. Zpovědník jako soudce musí si udělat jasný úsudek:

- 1/ O p ř í č i n ě t u s o u d u t. j. o stavu svědomí penitenta /mat. i. sacramenti/.
- 2/ O d i s p o s i c i penitenta /lítost, předsevzetí/
- 3/ O t á z e c, zda má býti a b s o l u c e udělena nebo ne.

Na základě těchto poznatků musí vynésti rozsudek, t. j. rozhřešení buďto udělit nebo neudělit.

§ 304. P O S O U Z N Í L Á T K Y S V Á T O S T I,

/v. znání a otázky/.

Zpovědník musí dobře poznat kajícího t. j. jeho vnitřní stav a někdy také i vnější poměry /na př.: ženatý, samostatný/. Musí tedy poznat jeho schopnost a hodnost /úplnost zpovědi, lítost, předsevzetí/, jeho hříchy, jejich příčiny i následky, na př. povinnost restituce, ne však jeho jméno, byt a jiné okolnosti, které nemají žádného vztahu ke hříchu. Písňně je z a k á z á n o p t á t i s e p o j m é n u k o m p l i k a: "Ca-veat confessarius omnino ne nomen complicis inquiret" /can. 888, §2/.

Pro s e d ě k y k t o m u t o p o z n á n í jsou:

- 1/ v y z n á n í, z p o v ě ě kajícího.
Zpovědník má zpověď poslouchat m l č k y, p o z o r n ě, t r p ě l i v ě a p o k o r n ě.
a/ M l č k y. Zpověď nemá nikdy přerušit bez nutné příčiny, aby se penitent nezmatl a na něco nezapomněl. Tou příčinou může býti: penitent mluví příliš hlasitě nebo příliš potichu, s příliš sklopenou hlavou; žaluje na jiné než na sebe, vypravuje věci, jež do zpovědi nepatří; mluví nestoudně /začne-li příliš podrobně líčiti hříchy contra sextum tak, jak to není třeba, řekne mu:

„Já již tomu rozumím, to již dál nepovídejte“; když skrupulant neustále k hříchům již vyznaným se vrací.

b/ P o z o r n ě . Musí dávat pozor na hříchy, jejich počet a okolnosti. V ci, které budou potřebovat dalšího pro-
jednání a vyjasnění, musí si zvláště p a m a t o v a t , na
př. penitent se zpovídá: „Nechodil jsem do kostela“ -
/na mši sv.?, v neděle a svátky? kolikrát?/. - „Netl jsem
špatné knihy“ - /jaké? proti víře? proti šestému přikázání?/-
nebo řekne něco tak, že zpovědník tomu nerozuměl, nebo na př.
mladého opilce nemáme nikdy nechat bez důkladného napomenutí.
Pro případ únavy je dobře pomáhat si nějakou mnemotechnickou
pomůckou, na př. : vyznaný hřích na př. proti 2. přikázání
naznačit si stlačným nebo ohnutím druhého prstu, ovšem tak,
aby to nikdo nepozoroval. Také musí pozorovat celý způsob a
chování se kajícího, aby z toho mohl soudit o jeho dispo-
sici.

c/ T r p ě l i v ě . Nesmí naléhat na rychlé zpovídání nebo
jinak projevovat netrpělivost nebo nelibost, zvláště se musí
varovat, aby nedal najevo známky p ř e k v a p e n í nebo
p o d i v u , aby tak penitenta od úplného vyznání neod-
strašil, ať se též varuje posuňků rukama, tělem prozrazují-
cích podiv, trpělivosti laskavosti a soucitu je třeba hlavně
u většího hříšníka; toho nezíská strohostí, nýbrž laskavostí
- do jeho r a nesmí dát ocet sůl, nýbrž olej a balzám. Někdy
bude třeba, aby bážlivěno p ř e z b u d i l . /, Ne-
bojte se, Bůh je milosrdný, všechno vám chce odpustit“ -/
někdy aby o t á z k o u p o m o h l , ale nemá zse bez
nutnosti zpověď nahrazovatí otázkami; když někdo přijde a
řekne: „Prosím te, velobný pane, pomozte mi, ptejte se mne“;
odpoví: „Ano, pomohu vám, ale řekněte nejprve sám, co víte,
nač si vzpomínáte.“

d/ P o k o r a chrání zpovědníka, aby s kajícím ne-
jednal s hrdou povýšeností nebo s pohrdavostí. K pokoře ho
nejdnu pobídne vhléd do zvláště omilostněné a o dokonalost
se snažící duše kajícího a myšlenka na vlastní ubohost.
Má se také posilovat vzpomínkou na B o ž í p ř í t -
m n o s t , hlavně když se jedná o hříchy contra sextum, aby
snad sám neměl zalíbení v těchto hříších. Zpovědník má býti
jako zlato, jež čistíc jiné přeměty samo se tím očišťuje, a
ne jako voda, která sice čistí ale nečistotu přijímá do se-
be.

2. Druhým prostředkem jsou o t á z k y , ale ty jsou
prostředkem teprve sekundárním a podmíněným . Ty vždycky
předpokládají, že je zde p ř e s i t i v n í d ů v o d pro
domněnku, že vyznání je neúplné. Z pouhé, t. j. na pozitivním
důvodu nezaložené u k o s t l i v o s t i , že by zpo-
věď mohla být snad neúplná, nebo jen ze z v ě d a v o s t i
se zpovědník ptát nesmí; tím by činil zpověď nenáviděnou a
mohl by způsobiti velikou škodu duším. Lidé také nemají rádi
mnoho otázek. Zvláště při sextu musí býti v tomto ohledu
opatrným. „Caveat confessarius, ne curiosus aut inutilibus
quaestionibus, maxime circa sextum decalogi praeceptum,
quemquam detineat, et desertim ne iuniores de iis quae
ignorant in saepe interroget“ /can. 883, § 2/.

P o s i t i v n í d ů v o d, aby se zpovědník ptal, je dán na př.: penitent nemá materiam sufficientem :
- neudává speciem et numerum: Hřešil jsem proti čistotě- /jak? čím?/ - ; nechodil jsem na mši sv. - /kolikrát?/ - , říká mechanicky zrcadlo /děti/; mluví nejasně a dvojsmyslně /tu je třeba znát také způsob řeči lidu, na př.: „hřešil jsem“ znamená mnohdy : bral jsem jméno Boží nadarmo a klel nebo: „Byl jsem sprostá“ znamená: naučovala jsem /nemluví o hřícn, který zpovědník zná odjinud, na př.: zpovědník ví, že se penitent opíjí a on o tom nic; - dlouho nebyl u zpovědi a zpovídá se z několika maličkostí; - zpovídá se z nečistých skutků nebo řečí, ale o myšlenkách a žádostech se nezmiňuje, dospělý svobodný člověk /častěji dospívající děvče/ neříká nic o sextu; - nezmiňuje se o povinnostech stavu /manželka a matka neříká nic o svém životě v manželství a o výchově dětí/; - bojí se, vylouvá se etc.

Zpovědník se tedy ptá, jen když je toho třeba, ale pak je k tomu povinen.

Z á v a z n o s t k o t á z k á m. - Zpovědník má úřední p o v i n n o s t /spravedlnosti/ státní se o úplnost zpovědi a o platnost svátosti, již udílí, a o spásu svého penitenta, a mimo to má povinnost lásky pomoci penitentovi, když mu pro neobratnost, stud atd. je úplné vyznání příliš těžké.

a/ P e r s e s u b g r a v i je zavázán se zptát když je pozitivní pochybnost: 1/ o tom, co patří a d i n t e r i t a t e m confessionis na př. spesies numerus, circumstantiae mutantes, předvídané následky hříchů, 2/ o v ě c e c h, které musí vědět, aby mohl soudit o t ě ž k o t i h ř í c h u /advertentia, conscientia erronea, na př. půst, mše sv./, 3/ o tom, co musí vědět, aby mohl poznat d i s p o s i c i penitenta /na př. chce-li opustit příležitost, smířit se, restituovat/ a předepsat mu a p t a r e m e d i a /zda je zde zvyk, příležitost, recidivus/.

Není však grave v dlouhé řadě zpovědí vědomě vynechat jednu nebo dvě otázky circa speciem et numerum peccato. , které hříšník ex gravi culpa zatajuje, anebo vynechat několik takových otázek o věcech, které penitent bona fide neříká. Neboť vzhledem k tomu, že zpovědník musí vyslechnout mnoho penitentů a jim pomáhat, je to jen omissio levis. Kristus P. také nechce, aby zpovědní bylo pro nás torturou.

b/ Zpovědní není s a v á z á n v i c e se ptát, n ě l i p e n i t e n t se má zpovídat, a p o s i má v otázkách počínat jen cum diligentia ordinaria. I kdyžby si myslil, že by dalšími otázkami ještě více hříchů objevil nebo jejich speciem a počet blíže určit, není zavázán ptát, když už adhibuit moralem dili-

gentiam. Aby nebylo dobře, aby mnohými otázkami penitente tápil, třebas by tím byl způsoben nějaký nedostatek v integritě, ne confessio reddatur odiosa; hlavně co se týká sextu má se ptát p a r c e, c a u t e, c a s t e. Lépe je, když zůstane poslední species neurčena, než aby dal penitentovi pohoršení, nebo aby se penitent od něho něco dozvěděl, co dosud na štěstí neznal, neba aby aspoň vzbudil v něm pozornost, by sám dále pátral, nebo aby jej od zpovědi odvrátil. Neopatrné a nemírné otázky o sextu mohly by také ohrozit dobrou pověst kněze, snad dokonce vzbudit i podezření ze sollicitace, urážez jemnější osoby a zpověď činit odiosní, ano mít i v širších kruzích za následek tupení zpovědi, kněžstva a Církve.

Druhy otázek: úvodní, vlastní, závěrečné.

P ř e d b ě ž u e o t á z k y, abychom se všeobecně orientovali, na př. neznámý penitent neřekl, kdy byl naposled u zpovědi; někdy je třeba zvědět i stav a zevnější poměry, na př. zpovídá-li se, že jedl v pátek maso, zda je to soba závislá, třebas služka; mladší muž nebo žena se nezmiňuje o sextu: „Jste ženatý?“ - „Ano.“ - „Aby tuto otázku ospravedlnil, ptá se dále: „Vyčítá vám svědomí nic co do vašeho života v manželství?“

O t á k y v l a s t n í j s o u

a/ u r ě u j í c í: když vyznání je n e u r ě i t ě, takže nevím určitě, co penitent tím myslí, na př. necho-
dil jsem do kostela / „V neděli a svátek? Na mši sv. ? /
bavil jsem se s děvčaty / Stávalo se při tom něco zlého? -
Mluvili jste snad nějak špatně? - Přišlo k nečistým doty-
kům? - Snad i k něčemu horšímu? - /; účastnil jsem se
nočních toulek / „Co se při tom stávalo zlého?“ - Nic,
rodičové se zlobili. /; zvíře mi bylo příležitostí k hří-
chu / „Jak?“ - „Klel jsem s dobytkem“ /;

b/ d o p l ň u j í c í: když vyznání je n e ú p l n ě,
na př. penitent neudává speciem / „Hřešil jsem proti čis-
totě“ - „Jak jste hřešil - vedl jsem nečisté řeči - měl
jste také takové myšlenky, žádosti?“ /; neudává numerum
/ovšem jen při těžkých hříších nebo při zanedbávané modlit-
bě, zda po dlouhou dobu /; neudá okolnosti, které druh hří-
chu mení nebo činí těžkým / kradl jsem - bylo to něco vět-
šího? Co? /; neudá příležitost / Hřešil jsem proti man-
želské věrnosti - Obcoval jste s jinou osobou? - Ano. - Ko-
likrát? Dale musí zpovědník ještě vědět, kde kajník tu
příležitost má, zda doma nebo chodil-li někam jinam, je-li
to osoba svobodná nebo vdaná /; z v y k: přijde mladý člo-
věk, dle zevnějšího patrně, že je nervově zničený, a zpo-
vídá se hříchy proti sv. čistotě. - Potřebujeme vědět, jak
dlouho s touto hříchu dopouští: / Již dlouho jste v tom
špatném vyku? /; následky a p o v í n n o s t i, které
z hříchu povstaly / páchal jsem nečistotu - s jiným? - stá-
valo to č. toť vzay s touto osobou? máte s ní známost?

měl ten hřích náselůky? / p o v i n n o s t i s t a v u / rodiče; dobře jste vychovávala své děti? vedla jste je k Bohu? žila jste dobře v manželství? svědomí vám nic nevytýká? /; l í t o s t a p ř e d s e v z e t í /penitent se má o lítosti a předsevzetí nějakým způsobem vyjádřit. K tomu je ta závěrečná modlitba. Jinak kdybychom neměli jistotu morální, zeptali bychom se: Je vám těchto vašich hříchů líto, chcete se již polepšiti? /

Co se týká m i n u l ý c h z p o v ě d í , přijímá me je pravidlené jako by byly řádné, když penitent o tom nic neříká. Tázeme se na ně při mimořádných příležitostech: před oddávkami, na smrtelné posteli. ~~Dříve jste se dobře zpovídal? Nic jste nezatajoval?~~

c/ Z á v ě r e č n é o t á z k y nejádu vždycky nutné, jen při větších zpovědích: Máte ještě něco n srdci? ůžkostlivému: Nebojte se, všemu jsem dobře rozuměl. Má-li zpovědník u neanámého penitenta podezření, že ze studu něco zatajuje, má se po zpovědním napomenutí nakonec zeptat, zda ještě něco jeho svědomí neznepokojuje, a povzbudit, aby vše řekl. Taková otázka může ochránit před svatokrádeží, zvláště penitenty nevzdělané, žena děti.

V l a s t n o s t i o t á z e k .

Otázky mají býti:

a/ j a s n é a p ř e s n é, aby tomu penitent hned rozuměl. Lépe je dáti více krátkých otázek, než-li jednu dlouhou spleť. Není radno ptát se vždy tak, aby penitent odpověděl: ano nebo ne. Právě v choulostivých věcech máme ho vést k tomu, aby se sám vyjádřil.

b/ p e n i t e n t o v i p ř i m ě ř e n é : Ptát se jen na věci, kterých se lidé toho stavu dopouštějí; u vzdělaných se při sextu napřed ptát na menší hříchy: myšlenky, řeči, aby chom je snad neurazili; u nevzdělaných je lépe ptát se při sextu hned na skutky a na to, co je nejvíce tíží. Májí-li tento kámen se srdce, mohou klidněji mysliti a bez obtíží se vyznati z ostatních hříchů.

c/ p o s i t i v n í , c h l a d n é. Tedy ne, aspoň ne pravidelně, negativní. Měl sv. jste se zanedbával? - Proč ne takové? - Poněvadž penitent snadněji přizná vinu, když si musí myslit, že zpovědník se jí již domýšlí; proto se má penitentovi více dát na ruku otevřené přiznání: Spíše horší, než-li menší, spíše častější, než-li řidší.- Ovšem i v tom musí býti rozumná míra, na př.: smilník neudává počet: kdyby se zpovědník hned zeptal, jestli se každý týden toho hříchu dopouštěl, stávalo by se to však měsíčně, hříšník by si jistě pomyslí, že to s ním není ještě tak zlé, že je ještě před druhými dosti hodny.

d/ n i k d y d i s j u n k t i v n í: 'dělal jsem něco nečistého.- Byl jste při tom sám nebo s jinými? Odpoví-li penitent:,, Ann, jsme opět tam kde jsme byli před tím.

e/ o p o t r n é a d e c e n t n í: velice opatrně klásti otázky, hlavně při sextu, tak, aby vinník mohl rozumět, ale v nevinném nebyla buza m

nebezpečná zvedavost /can. 888,2/. Při tom se smí užívat jen slušných a důstojností místa a kněze přiměřených výrazů /sv. čistota atd./.

f/ k l i d n ě: zpovědník nemá naléhat na chvatnou odpověď, neboť tek by byl penitent jen spleten. S l á - s k o u, ú č e s t í a s o u c i t e m! Poskíchat odpovědi s velikou trpělivostí a varovat se každé známky podivů, nebo nelibosti.

Ve všem musí člověk evičiti, tedy i v kladení otázek ve zpovnění.

3. Třetím pramenem poznání stavu svědomí penitenta jsou z k u š e n o s t i z p o v ě d ě l ě j š í c h z p o v ě d ě í, s d ě l e n í j i n ý c h o s o b, z k u š e n o s t v l a s t n í. M bylo by sice porušením zpovědního tajemství, kdyby zpovědník řekl: v dřívějších zpovědích jste se zpovídali tak tak, ale lépe je otázkami penitenta přimět k tomu, by to sněhl jistě-jednou.

C o m a d l i t e z p o v ě d ě n í k, k d y ž p o - c h y b u j e o u p ě m n o s t i p e n i t e n t a? - Pro zpovědníci je in re dubia uznanou zásadou: penitentovi se má věřit v tom, co říká proti sobě, i v tom, co říká pro sebe. A p o t o m ũ s t e z p o v ě d ě n í k v ě d y a b s o l v o v a t p e n i t e n t a, d o k u d n e v í u r ě i t e, Ź e s e t o k r á d ě Ź n ě h ř ě c h z a m l ě u j e, n e b o p o p í r á.

1. Zpovědník jistě ví, že penitent se dopustil hříchu, který i tážen jse, p o p í r á. Tu musíme uvážiti, zda je penitent p o v ě d ě l t o h o h ř ě c h u s e z p o v í d a t; m o Ź n á, Ź e s e j i Ź z n ě h o j i n ě s z p o v í d a l, n e b o s i a s p o Ź m y s l í, Ź e s e z n ě h o j i Ź z p o v í d a l, n e b o n e o k l á d á t o z a h ř ě c h. J e s t l i s e d á c o k o l í v z t o h o p ř e d p o k l á d á t, m á z p o v ě d ě n í k a b s o l v o v a t a Ź j i Ź t o v í o d k u a k o l í v, n e b o Ź p e n i t e n t i c r e d e n d u m e s t.

2. Když se nic z toho nedá předpokládat, je různý postup dle různých pramenů, odkud zpovědník ten hřích zná:

a/ D o v ě d ě l s e t o m i m o z p o v ě d ě l ě j i n ý c h l i d ě í: zeptat se na to e p o p í r á - l i a b s o l v o v a t, n e b o Ź s p í Ź e j e s t v ě c ě t p e n i t e n t o v í n e Ź j i n ý m, o n i c h Ź m Ź Ź e m e p ř e d p o k l á d á t, Ź e s e k l a m a l i n e b o b y l i o k l a m á n í.

b/ V í t o m i m o z p o v ě d ě l v l a s t n í z k u š e n o s t i n a p r o s t o j i s t ě, n a p ř. v i d ě l h o h ř e Ź i t i. U s v ě d ě í h o a p o p í r á - l i d ě l e n e b o t e p o n ě v a d Ĺ n e n í d i s p o n o v í n.

c/ V í t o z e z p o v ě d ě l d r u h e h o / c o m p l i c i s /. Z d e j e z p o v ě d ě n í k a Ź a z p o v ě d ě n í m t a j e m s t v í m, s m í s e o t a z a t n a t e n h ř ě c h j e v ě c o b e Ź e, p ř. z d e m á j e Ź t ě n ě c o j i n ě h o n e s v ě d o m í. M Ź e s e t á t j e n t e h d y, k d y b y s e b y l i j i n a k n e n ě l, p e n i t e n t s e t o h o t a k o v e o s o b y ĉ a Ź t ě j i d o p o Ź t ě j i, s n o u b e n k e / s n o u b e n k y / s e p t á s t r a n ĉ i s t o t y s p e ĉ n ě d o t y k y, m y Ź l e n k y a Ź á d o s t í. P o p í r á - l i, n e o p a k u j e o t á z k u r o b Ĺ ĉ e Ź í s u b c o n d i t i o n e / s e n t e n t i c o m u n i o r /. S p í Ź e s e p o v ě d ě l p r i k l o n í k t o m u, Ź e s e s á m m y l í. I k d y - b y j i s t ě v ě d ě l, Ź e m y l í, j e v á z á n z p o v ě d ě n í m t a j e m s t v í m, p r o t o m Ź Ź e j e t a k, j a k o b y t o n ě v ě d ě l a s n ě l b y l i c i t e u d ě l i t a b s o l u c i i a b s o l u t e, p o k u d v Ź a k m Ź Ź e u Ź í t z n a l o s t i z e z p o v ě d ě l u d ě l i a b s o l u c i j e n c o n d i t i o n a t e.

§ 305. P O S O U Z E N Í D I S P O S I C E

P E N I T E N T A .

Zpovědník musí si utvořit úsudek o dispoici penitenta, a to úsudek m o r á l n ě j í s t ý čili "Sufficit prudens et probabile iudicium", t. j. úsudek, který se opírá o vážné důvody a proti němuž nestojí důvodné podezření, na rozdíl od jiných svátostí, u nichž musí být materia certa. Je to pro zvláštní povahu této svátosti, aby nebyla činěna nenáviděnou a její spravování nemožným, poněvadž nabytí plné jistoty o dispoici většinou není možno; dispoice je věc vnitřní a vnější znamení dávají většinou jen probabilitatem. Úsudek ten není vždy snadný: zpovědník potřebuje k němu velké rozvahy a osvědčení s hůry.

K snadnějšímu vzbuzení dispoice pomáhají zpovědníkoví následující znaky dispoice: a/ Dobrovolná dispoice: b/ Dobrovolná zpověď a její způsob: že přišel ke zpovědi, a to dobrovolně, ne jediné z vůle rodičů, představených nebo ze zvyku, že se zpovídá upřímně a pokorně. b/ Tvrzení penitentovo. Zpovídá-li se penitent upřímně a nevzbuzuje-li jinak podezření o své dispoici, už z toho zpovědník právem předpokládá, že je dispoicován, zvláště řekne-li, že lituje a chce se polepsit. Nezmiňuje-li se však o lítosti a zpovědník má o jeho dispoici nějakou pochybnost, má se ho výslovně zeptat, zda svých hříchů lituje a chce se polepsit, a jeho tvrzení má věřit, vidí-li na něm, že to slibuje vážně a upřímně. Obvykle má a má zpovědník u nábožensky vzdělaných dospělých i z těchto obyčejných znaků dispoice soudit, že jsou dispoicováni, i když nejeví zvláštní horlivost v nábož. životě, nebo dlouho už se nezpovídali, nebo zpovídají se z mnoha těžkých hříchů. Avšak nábožensky nevzdělanými a s dětmi má zpovědník vždy vzbudit lítost, nejsou-li dosti vědomi důležitosti toho a proto to snadno mohou zanedbat.

2. Když však někdo hřeší v blízké příležitosti a t i nebo ze zvyku, byl už dříve několikrát napomenut a dále se toho hřichu dopouští, tu je třeba značek, které dávají větší jistotu, t. z. v. s i g n a d i s p o s i t i o n i s e x t r a o r d i n a r i a /circumstantiae vel adiuncta poenitentiae/. Nazývají se signa extraordinaria, ne proto, že by musila svědčit o vyšším stupni lítosti, nýbrž proto, že jistěji lítost naznačují. Jsou to:

a/ z a p o č a t é p o l e p š e n í, to je nejlepší signum. Na př. delší dobu po zpovědi se zdržel toho hřichu nebo několikrát do něho padl, již nechal blízké příležitosti, již vyplnil restituci, bojoval v pokušení, užíval prostředků.

b/ z e s t a d o b r o v o l n á a m í m e ř á d n á z p o v ě ě d ě n o u, okolnostmi svým rázem/. Penitent přišel snad v době velikopočinné a nebo proto, že ho rodiče, nebo představení poslali a nebo že má zvyk tento den ke zpovědi chodit, nýbrž v den zcela neobyčejný, zvláště když ho to stálo větší oběti: zanechal práci, udělal velkou cestu, na př. šel s tím hřichem na poutní místo, zpovídá se z hříchů dříve umylně zamlčených, prosí, aby mu zpovědník pomohl k dokonalejší zpovědi, žádá o přísné pokání a prostředky k polepsení, projevuje, že nově a lépe poznal ošklivost hřichu nebo nebezpečí zavržení /"bonum lumen"/.

c/ M i m o ř á d n ý m o t i v, který ho ke zpovědi přivedl, na př. kázání, které ho tak mocně dojalo nebo náhle umrtí v rodině, příteli, vyvážnutí z nebezpečí, zpověď při misiích, jubileu a pod.

d/ V y s o k ý s t u p ě ň l í t o s t i, který se projevuje ve slovech a chování, třeba i v slzách. Ovšem zevnější chování samo nestačí vždy k posouzení lítosti, může to býti založeno v přirozených příčinách a v povaze. Totéž platí při chladu a zdání: ve lhостejnosti penitenta: zevnějšek může klamat.

3. S i g n a d u b i a e d i s p o s i t i o n i s - jsou to v celku tři, kteří zpovědníku přísnou povinnost slíbili a slíh nedodrželi.

a/ Po poučení a pokárání zcela nepolepšen padá do starých tětých hříchů, nebo trvá v dobrovolné blízké příležitosti, neužívá prostředků, které mu byly udány k odložení špatného zvyku, nebo n vyplnil restituci, ačkoli mohl.

b/ Přišel ke zpovědi donucením, ze zvyku, bez náležité přípravy.

c/ Vyznává hříchů bez pokory a bez bolesti, s jakýmsi vzdorem: početných zpětných pádech jen chladně říká, že lituje, pokouší se vymlouvat nebo hřích zakrývat.

d/ Čipí potíže při přijetí pokání nebo prostředků proti hříc

4. I n d i s p o s i t u s je, kdo nemá lítost a předsevzeť. V celku jsou to všichni, kteří se zdráhají vyplniti grávem obligationem: užívání nutných prostředků, pokání, restituci, příležitost, odpuštění nepříteli, napravení velikého veřejného pohoršení. Ale to se obyčejně nestává, že by penitent odmítl splnění těchto závazků. Nejspíše by se to mohlo státi při závazku opustit příležitost, a to když žije v konkubinátě nebo v ^{trvalém} civilním manželství.

To jsou tedy pomůcky, které dávají zpovědníkovi jakési pokyny, podle nichž může poznati, je-li penitent disponován. Nejčastěji di ponován je. Sem tam se stává, že je dispositio pochybná. Zřídka však se stane, že by penitent byl naprosto jistě indisponován.

§ 306. R O Z H Ě Š E N Í.

Zpovědník poznav stav svědomí a dispositio penitentovu, musí si učinit usudek, je-li penitent hoden rozhřešení nebo ne, a musí ter usudek provést, t.j. rozhřešení udělit nebo neudělit.

K p l a t n o s t i rozhřešení je se strany zpovědníka nutn aby rozhřešit chtěl, aby si tedy byl vědom hříchů saltem in confesso, t.j. aby věděl, že hříchů zde jsou.

K d o v o l e n o s t i rozhřešení je třeba, aby si p ř i v y z n á v ě učinil usudek o objektivní a subjektivní tíži hříchů, o různých specios hříchů a o dispositio. Není nutno, aby si o každém hřichu sollicité tvo řádní usudek o jeho tíži, stačí když dle svého habituálního vědomí rozeznává mezi hříchů těžkými a lehkými a mezi hříchů specificky různými. Subjektivní vinu hříchů posuzuje pravidelně dle jejich tíže objektivní. Má-li však zvláštní důvod ^{domnívat} domnívat o tom, na př. zda zde není conscientia erronea, inadvertentia na př. při zanedbání mše svaté, porušení postu atd., zentě s ^{penitenta} penitenta, když však i potom zůstává pochybnos res Dei iudicio r lingua est.

Není však nutno, aby zpovědník byl v o k á m ž i k u r o z h ř e š e n í si vědom všech hříchů, ani si nemusí být vědom některého hřichu in specie. Stačí, když se na hříchy in confuso rozpomíná, soudí, že penitent je disponován a rozhrěšit chce.

Jestliže zpovědník v roztržitosti, v unavě všechno přeslechl nebo mezi zpovědí usnul, napraví defekt tím, že se zeptá: Byly mezi těmi hříchy také nějaké těžké? Při kladné odpovědi se zeptá, které, že tomu rádne nerozuměl. Při záporné odpovědi může absolvovat. Je-li to však penitent známý, u něhož může předpokládat, že to byly jen hříchy všední, může ho absolvovati aniž se ho tak zeptá.

Z e s a d y se do rozhrěšení:

1. Disponovaný penitent m u s í b ý t i - per se sub gravi ex iustitia - r o z h ř e š e n , když o rozhrěšení žádá. Tím samým, že jde ke zpovědi, žádá již o rozhrěšení. Can. 886. výslovně zakazuje oříci nebo odložití absoluce disponovanému penitentovi, dá-li o ni. Disponovanému penitentovi by mohla být odložena absoluce, na několik dní nebo na týden - ne na dva nebo více, - jestli zpovědník to považuje za opravdu užitečné a penitent s odložením rád souhlasí. Užitečné by to mohlo být zvláště pro některého hříšníka příležitostného nebo zpětilého, aby tak lépe poznal velikost hříchů, více jich litoval a v předsevzetí se posílil, nebo aby vyplnil napřed nějaký těžký závazek. Kdyby však to penitent těžce nesl, odložení absoluce by více uškodilo než prospělo.

2. Jistě n e d i s p o n o v a n é m u se rozhrěšení udělit nesmí, poněvadž udělit svátost nehodnému je těžce hříšná svatokrádež. Žádný ohled lidský nesmí podnou zpovědníka k tomu, aby sebe a penitenta obtížil těžkým hříchem sacrilegia. Jistě nedisponovaní jsou na př í p i v í l n í m a n ž e l é , kteří se nechtějí dát církevně oddat, nebo jít od sebe, je-li církevní snatek nemožný/ propter ligamen/. Civilní manželé by mohli kromě nebezpečí smrti být rozhrěšeni jen za dvou podmínek: 1. Není zde pohoršení, poněvadž žijí v místě, kde se o jejich civilním sezdání neví, 2. chtějí a mohou žít jako bratr a sestra/ jsou už starší/. - Dále: 6) k o n k u b i n á ř i , kteří nechtějí jít od sebe, nebo se nechtějí dát církevně oddat, m a n ž e l é , k t e ř í z v l a s t n í v ů l e se o d l o u č i l i bez příčin, uvedených v can. 1131 /odpad/ cizoložství, zločinný život, nebezpečí pro duši nebo tělo, krutosti, surovosti, a nechtějí se k sobě vrátit.

M o ž n o t e a y a b s o l v o v t i r o z v e d e n é c í r k e v n ě , nebo z vlastní vůle dle can. 1131. /z důvodů kanonických/. 2. rozvedené c í v í l n ě , je-li zde příčina dle can. 1131. /sňatí/, že neoupí v jiné civilní manželství. Manžel, který se civilně rozvedl nebo rozloučen proti své vůli, může být rozhrěšen i když zde není kanonických důvodů dle can. 1131. /p o d í č o v é , k t e ř í n e c h t ě j í p o z í l a t d ě t i d o n á b o ž e n s t v í / ACE 1923 str. 77/. Takového penitent se zpovědník pokusí disponovat, pomodlí se v l i c h u , působí na něj hlavními motivy lítosti - peklo, nebe, Kalvarie - a řekne mu "jdi na smrti hříšníka, ale aby se obrátil od své cesty a "v hl", /vzech. 33, 11/ - ne hříchy, nýbrž nekajícnost přivedí do pekla. Dohodně st někdy použití motivů přirozených aby tyto upravily k tomu, čím nadpřirozeným. /Vaše matka, manželka je snad nevěrná, štěstí, jaké bude shledání s ní? Kajícnost přináší s láskou větší požehnání u věcech pozemských.

Klid v duši po smíru s Bohem a pod./ Domluví mu s důrazem, ale i se soucitem.

Když však všechno zůstává marné, nesmí ho rozhrěšit!

3. P o c h y b n ě d i s p o n o v a n é h o je zpovědník zavázán napřed se snažit disponovat. Nemá se ohlížet na to, že jiní musí déle čekat nebo že odejdou, poněvadž teď se má starat o tohoto svého penitenta a bude z něho klást počez. Zůstane-li i pak dispoice pochybná, má býtí per se absolute o d l o ž e n a ne déle než na dva týdny, hřeší-li penitent z příčiny vnější /příležitost/, nebo až na jeden týden, hřeší-li z vnitřní slabosti - tento totiž potřebuje spíše milosti svátosti. Když však je důležitá příčina, aby byl rozhrěšen, má mu býtí po náležitém naponutí absolute udělena, ale sub conditione: si capax es /v nebezpečí smrti, velikonoční povinnost, snoubenci před svatbou, infamia, dlouho by postrádal milosti svátostné, odcizení svátostem/.

Často se má věc tak, že absolute může býtí dána, poněvadž jsou zde nějaké značky dispoice, ale m ů ž e býtí odložena, poněvadž je nemožno učiniti - si prudens iudicium o dispoici. Tu musí zpovědník uvážiti, co je pro penitenta prospěšnější, zda absolute odložití, nebo mu ji udělití. Ale za našich dnů je obava, že by penitent ke zpovědi již nepřišel, proto v celku více prospěje duši penitentově zpovědník, který je bohatý na milosrdenství a penitenta dle svých sil disponuje a sub conditione absolvuje. Kdyby absolute odložil, penitent by po druhé sotva přišel s lepší dispoici, přišel-li by vůbec. V celku tedy více prospívá rozhrěšení hned udělené, než jeho odložení. Zpovědník se musí často tak jako jeho Mistr snažit, "aby doutnající knot nehasil a nalomenou trtinu nedolomil"/Mt. 12,20/.

O d l o ž e n í a b s o l u c e je pro penitenta v e l m i t r p k ý m l é k e m, a proto musí mu je podat zpovědník se zvláštní láskou a soucitem. Nesmí říci suše a krátcí: "Já vám rozhrěšení nedám!", nýbrž: "Myslíte to se svým polepšením doopravdy? Já vám chci k tomu pomoci, ale musíte mě poslechnout! Hlavní věcí je zbavit se té příležitosti. Tak nejprve dokažte, že to dovedete a pak /asi za 14 dní/ přijďte a já vám dám rozhrěšení. Teď vám je ještě dát nemohu, ale aby to lidé nepoznali, dám vám požehnání. Ale k sv. přijímání teď jítí ovšem nesmíte!" Kdyby penitent řekl, že půjde k jinému zpovědníkovi, řekne mu: "Ale ano, můžete jít, ale musíte mu říci všechno tak jak jste to řekl mně, musíte zpověd očekávat." - Když penitent p r o s í, nebo h r o z í, neztratí zpovědník klid, a řekne: "Je to k vaší spáse; já to s vámi myslím dobře, jen poslechněte, bude to pro vás dobré!" - Když přijde penitent o d j i n é h o ž p o v ě d n í k a, kterému absolute odřekl, budeme vždycky hledět toho dřívějšího zpovědníka chránit i kdyby se snad zpovědník ten zmýlil, na př. uložil restituci, kde penitent k ní zavázán není, nebo žáde něco, k čemu nebyl oprávněn, nesmíme to penitentovi říci nýbrž musíme zpovědníka chránit: "Lépe byste udělal, kdybyste byl poslechl /.../ když myslíte, že vám to není možno, udělejte to tedy tak /.../".

V celku platí, že zpovědník nesmí býtí příliš přísný. Před soudnou stolicí lehčeji se bude zodpovídat z přílišné mírnosti, než z přílišné přísnosti /X^o Kupka/. Musí brátí člověka tak jak je: umínuje si, že se zlepší... přijde však do života, do pokusení vnitřních /.../ vnějších a podléhne zas. Spiritus quidem promptus, caro autem infirma /Mt. 26,41/. Proto má zpovědník mítí

Handwritten notes:
X^o
X^o

vždycky soucit a lásku a raději se přikloniti k dobrému. Mírnosti ve zpovědnici bude sotva kdy litovat, kdežto přísnosti jistě. Někdy stačí pohrozit, že by příště nerozhřešil, Ale zpovědník nesmí býti zase l a x n ě mírným /" impie pius"/.

Nesmí zase uzkou cestu spásy in animarum perniciem dilatare seu verius pervertere / Alexander VII/, aby "ex magna absolvendi facilitate" nutně nepovstala " magna peccandi facilitas"/SC de Propag. Fide/. Je "divinae iustitiae simul ac misericordiae minister a Deo constitutus"/ Rit. III, I, 2/ Mírným musí být zpovědník nejen co do rozhodnutí o absoluaci, nýbrž i co do celého zacházení s penitentem i tonu, v jakém s ním mluví. Penitent má z něho vycítit účast, soucit a lásku. Naprosto však se musí zpovědník varovat nedůstojné sentimentálnosti, zvláště při zpovědi ženských osob, aby se soucit ten nezvrhl v soucit karnální! Musí to býti soucit nadpřirozený, soucit ze starosti o spásu d u š e p e n i t e n t o v y.

§ 307. Z P O V Ě D N Í K J A K O U Č I T E L.

A/ D e s c i e n t i a c o n f e s s a r i o

-----

n e c e s s a r i a.

S. Alphonsus / Praxis confess. n. 18./ : "Affirmo in statu d a m n a t i o n i s esse eum confessarium, qui sine sufficienti scientia ad confessiones excipiendas se exponit" - Cur? Exponit se proximo periculo graviter errandi ideoque sacramento gravem iniuriam, animabus vero magnum damnum inferendi.

Zpovědník je extra casum necessitatis s u b g r a v i zavázán míti takové vědění, aby dovedl rozřešit případy, které jsou obyčejné v místě, kde zpovídá, a aby v obtížnějších případech dovedl aspon rozumně pochybovat, t.j. tak, aby hledat radu v knihách nebo u vzdělanějších kněží. Ve velkém městě, kde se zpovídají lidé všeho druhu, musí míti větší vědění než v zapadlé vesnici. Nesmí se spoléhat na to, že byl aprobován. Musí se stále dále vzdělávat, poněvadž se snadno zapomíná. Musí tedy občas si z o p a k o v a t příslušné partie z morálky a pastorálky, p ř i p o c h y b n o s t e c h se podívat do knih nebo se poradit se zkušenějšími, po těžší zpovědi se zkoumat, zda dobře rozhodl, účastnit se schůzí /rekolekcí/, kde se řeší casus conscientiae.

Nemusí mít takové vědění, aby dovedl rozřešit hned všechny obtížné případy, musí však znáti : 1. co je nutno k platnému a dovolenému t ě l e n í a přijetí svátosti pokání, 2. rozeznávati hříchy těžké a lehké, různé species hříchů a circumstantias mutantes, 3. znát zásady o restituci majetku a pověsti, 4. rezervá-ty / censury/, které častěji se přinázejí, manželské překážky a povinnosti obecné a stavovské, 5. kořeny a příležitosti hříchů a vhodné prostředky pro kajícníky.

B / P o v i n n o s t p o u č i t
-----
p e n i t e n t a .

De obligatione docendi et monendi.

I. Zpovědník je sub gravi zavázán poučit penitenta, když nezná, co nutně musí vědět p l a t n é m u , a h o d n é m u p ř i j e t í s v á t o s t í . Když se zpověď nedá odložit - ale odklad obyčejně není radný - musí tedy nevědomého penitenta poučit:

a/ o p r a v d á c h , k t e r é j s o u n u t n y n e c e s s i t a t e m e d i i : že je Bůh, že je spravedlivým soudcem, tajemství Nejsv. Trojice, Vtělení a vykoupení. Kdo by in articulo mortis mohl být poučen jen o existenci Boží a Bohu Odplatiteli, mohl by být rozhřešen jen sub conditione / si capax es /; kdo by ani tyto dvě pravdy neznal, nemohl by být ani in articulo mortis platně rozhřešen - je incapax,

b/ o n u t n é d i s p o s i c i : formálně úplné zpovědi, lítosti a předsevzetí. Taková nevědomost mohla by se vyskytnout i u lidí na oko lepších, kteří nechodí na kázání a mají jen beznáboženskou četbu a společnost. Zpozoruje-li zpovědník takovou nevědomost, vyzpytuje otázkami s penitentem svědomí, vzbudí s ním lítost a předsevzetí a napomeně ho, že tak se musí zpovídat .

Není však nutno, aby zpovědník penitenta o těchto věcech tak dokonale poučil, aby to potom stále věděl nebo to mohl odříkat; stačí jen takové poučení, které je hic et nunc nutno k platnému přijetí svátosti . Když mu nutně pravdy víry předloží, aby v ně vzbudil víru, vyzpytuje s ním svědomí, vzbudí lítost a předsevzetí, napomeně ho, aby se tomu co nejdříve přesněji naučil, poradí mu jak / kázání, četba / a dle možnosti sám k tomu projeví ochotu / duchovní zprávece je k tomu povinen/.

Nezná-li penitent pravdy nutné n e c e s s i t a t e p r a e c e p t i : Věřím v Boha, přikázání Boží a církevní, všem nutně svátosti / křest, pokání, Oltářní/ i jiné, má-li je přijat, stačí, když slíbí, že se jim naučí.

II. Když penitent nezná nebo špatně zná jiné p o v i n n o s t í k ř e s t a n s k é h o ž i v o t a , všem společné a svého stavu

1 / Kdo ex conscientia erronea p o k l á d á z a h ř í c h o o h ř í c h e m n e n í , nebo za grave, co jest jen veniale, musí být poučen, protože je v nebezpečí formálních hříchů. Ix některé lidé pokládají za hřích, když nepřišli v neděli na mši sv., i když nemohli; zpovídají se z přestoupení postního přikázání, i když se to stalo z nevědomosti, a nebo když k němu nebyli zavázáni, na př. osoby služebné nebo děti, kterým jsou masité pokrmy v pátek předkládány; někdy děti quoad sextum. *De hinc*

2/ Kdo pokládá za d o v o l e n é n e b o j e n z a l e h k ý h ř í n í c h, co je hříchem těžkým

a/ je-li u penitenta i g n o r a n t i a v i n c i b i l i s, na př. ptá-li se, nebo g r a v i t e r c u l p a b i l i s, musí být vždy poučen, i když není naděje, že poslechne. Poučení penitentovi škodit nemůže, poněvadž i bez něho hřeší buď propter ignorantiam graviter culpabilem nebo propter conscientiam dubiam, může mu však prospět, kdyby snad ovšem poslechl. Kdyby zpovědník v tomto případě mlčel, utvrdil by penitenta v jeho hříchu.

b/ je-li u penitenta i g n o r a n t i a ⁱⁿ v i n c i b i l i s / bona fides/, p o u č í ho, je-li n a d ě j e n a p o l e p š e n í a není obavy z nějakého většího zla. Pravidelně ho však nepoučí a ponechá ho in bona fide, n e n í l i t é n a d ě j e, neboť ze dvou zel se má volit menší, totiž hřích materiální místo formálního, kterého by se pak penitent dopustil. Když tedy zpovědník ví, že penitent neposlechne, nebo má vážnou pochybnost o tom, pomlčí o povinnosti varovati se p r í l e ž í t o s t í, která není in se mala, na př. taneční zábava, jak dnes většinou vypadá, když penitent, pro něhož je blizkou příležitostí, pouze ví, že tam nesmí hřešit, ale neví, že je povinen se té příležitosti varovati; pomlčí o restituci, na př. u obchodníka, nebo pojišťovně při založeném požáru, když ví, že penitent neposlechne. Poučení by totiž nikomu neprospělo, penitentovi však uškodilo. Pomlčí dále, když ví, že penitent by sice poslechl, vznikla by však z toho veliká škoda jiným, na př. o neplatnosti manželství, jsou-li tu děti, které by rozchodem rodičů byly poškozeny. Zpovědník však vždy p o u č í penitenta, který je in bona fide, i k d y b y p o m l č e d v í d a l, že n e p o s l e c h n e ; když ignorantia invincibilis n e m ů ž e d l o u h o t r v a t, nebo když je p e n i t e n t o v i š k o d l i v á, na př. když nevěděl, že dobrovolná pollutio je hřích; když jde o příležitost, která je in se mala / konkubinát, styk s nevěrci, čtení knih obsceních nebo proti víře, / civilní manželství, zanedbávání velikonoční povinnosti atd.; když nevědomost ta by způsobila velké zlo, zvláště obecné pohoršení, když věřící se horšili, že takový člověk chdí k sv. přijímání; nevědomost o povinnostech stavu / rodiče, představení, úředník, /

P e n i t e n t i s e n ě k d y n a r ů z n é v ě c i p t a j í. Zpovědník má se tu řídit zásadou : méně mluvit, více myslet. Nečelá to dobrý dojem, když zpovědník mnoho mluví a také by se mohl snadno mýlit. Když je rozhodnutí těžké, může-li je odložit, odloží je, až si věc rozmyslí nebo se o ni přesvědčí v knihách nebo v jiných zkušených zpovědníků, nemůže-li je odložit popr si o pomoc Pannu Marii, Matku dobré rady a dle své nejlepšího vědomí rozhodne. Musí být také opatrný, aby příliš důkladnou odpovědí nezpůsobil penitentovi škodu. Na př. někdo po jednoduchém votu čistoty bez dispense uzavřel manželsví a ptá se, je-li to manželství platné. Zpovědník dle pravdy přisvědčí, ale pomlčí o tom, že člověk ten nesmí p e t e r e d e b i t u m c o n j u g a l e. Tedy zpovědník jako učitel musí mít nejen zelum animarum, nýbrž také prudentiam et sapientiam; musí dáti pozor, aby svým poučením nezpůsobil více zla než dobra. Zpovědník, zvláště dokud je ještě mlád a bez větších zkušeností, má se chránit nemírné horlivostí v poučování.

C / Zpovědní napomenutí - Admonitio.

Zpovědní napomenutí v širším smyslu je vše, o čem zpovědník s penitentem po jeho vyznání jedná, tedy i nutné otázky, poučení o prostředcích, vzbuzení dispozice, uložení pokání. Napomenutí v tomto smyslu, pokud je putno k platnosti a integritě svátosti, nesmí se nikdy vynechat, ani při velikém návalu.

V užším smyslu se jím rozumí konečné pokárání a napomenutí. O tomto napomenutí platí :

1. Nikdy se nemá vynechat. Proč? - Je to přece jen zvláštní chvílka, kdy člověk je zvláště přístupný, kdy jediné slovo může mít blahodárný trvalý účinek. Zvláště u lidí, kteří nechodí často ke sv. zpovědi. Bez napomenutí byl by penitent neupokojen a nebo v domění, že jeho hříchy ničím nejsou. Vhodné napomenutí je účinnější než kázání!

2. Budiž krátké a jadrné, hlavně při návalu. Dlouhé unavuje a vzbuzuje netrpělivost. Nemá to být celé kázání, připravuje o drahocenný čas a mimo to je to bezúčelné. Několik jadrných, přiměřených vět obyčejně stačí. Má být pokud možno přibližně stejně dlouhé /sigillum!/, když zpovědník se s někým příliš dlouho zaměstnává, pomyslí si druzí, že penitent má něco zvláštního na svědomí. Nemá být tedy příliš obsáhlé, má se omezit pouze na hlavní body obžaloby. Proto zpovědník musí mít přehled, musí vystihnout, které jsou hlavní chyby a těch se chopit.

3. Má být i nadivudůlní, ne všeobecné. Třeba by měl zpovědník nějaký všeobecný rámeček, přece musí respektovat individuální poměry, t.j. vyznané hříchy, muž, žena, dívka, vzdělaný, veliký hříšník, nevinná duše.

4. Má být praktické, t.j. má vésti k určitým předsevzetím.

5. Nikdy nemá opomenout lítost a předsevzetí, aspoň krátce, na př. : "Hrozné je upadnout do rukou Boha spravedlivého."

6. Nemá být nepřiměřené v tónu, t.j. takové, aby hříšníka neodráželo a neplnilo beznadějí, nýbrž povzbuzovalo. Jako každé kázání má na konci povznášet, tak i napomenutí musí na konec zazníti důvěrou, neboť mach, hrůza podlamuje každý vzlet duše :
"Doufej synu /deero/, odpouštějí se tobě hříchové tvojí. Jdi v pokoji, ale už nehřeš! /sv. Mt. 9, 23; Mc. 7, 50; Jan 5, 14./
Když jste se upřímně vyznal a opravdově litujete, Bůh vám všechno odpustí, P. Ježíš přijde rád k vám ve sv. přijímání, ale to od vás čeká, že již jej dobrovolně nikdy nebudete urážet!"
Všechno, co je matné a slabé, má zpovědník povznést a posílit. Má napomenout s láskou a účastí, ale vážně, bez důvěrné sentimentality.

O slovení : k dětem a těm, které zné od štěstí "ty", jinak "vy". Když můžeme k zmírnění pokárání říci "my", ale dát při tom pozor. Nesmíme na př. říci : "Jste tak slabí, že tak snadno padáte do hříchů nečistoty", nýbrž "Člověk je tak slab, že ...".

P r a m e n y : Nejlepším pramenem pro napomenutí je Písmo sv. Nějaký výrok z něho správi víc než dlouhé kázání, na př. pomíjí te l n o s t ž i v o t : "Jaký život náš? Parou jest, která se na krátko ukazuje a potom mizí." /Jak. 4, 15/ "Nevíme dne ani hodiny...". "Smrt přichází jako zloděj" /srv. Mt. 24, 42/,-

P ý c h a : " Počátek všelikého hříchu je pýcha" / Sir.10,15; Tob. 4,14/, " Bůh se pysným protiví, ale pokorným dává milost" /I.Petr. 5,5; Jak. 4,6/, " Co máš, abys toho nebyl dostal? Ještlí však jsi dostal, proč se chlubiš, jako bys nebyl dostal?" /I.Kor. 4,7/, padlí andělé, fariseus a publikán. -

L' a k o t a : "Avaro nihil scelestius" /Eccli.10,9/, " Blázne, této noci požádají duše tvé od tebe, a čím bude, co jsi připravil?" /Lk.12,20/ -

N e č i s t o t a : "Vinum et mulieres apostatare faciunt sapientes" /Eccli. 19,2/, "Chrámen Božím jste a Duch Boží přebývá ve vás, kazí-li někdo chrám Boží, toho zkazí Bůh; neboť chrám Boží je svatý a tím jste vy" /I.Kor. 3,16,17/, " Smilníci budou mítí díl v jezeře hořícím ohněm a sírou" /Zjv.21,8/, "O quam pulchra est casta generatio cum claritate! Immortalis est enim memoria illius, quoniam et apud Deum nota est et apud homines" /Sap. 4,1/.-

Z á v i s t : "Radujte se s radujícími, plačte s plačícími" /Řím.12,15/.-

H n ě v : "Ira et furor, utraque exsecrabilia sunt." /Eccli. 27,33/, "Kdo se hněvé na bratra svého, hoden bude soudu" /Mt. 5,22/, " mně patří pomsta, já odplatím, praví Hospodin" /Řím. 12,19/, "Každý, kdo nenávidí bratra svého, jest vražedník" /I.Jan3,15/, "A odpust nám naše viny, jakož i my odpouštíme našim vinníkům. Pakli neodpustíte lidem, ani otec váš neodpustí vám hříchů vašich" /Mt.6,12-15/, " Tak i Otec můj nebeský učiní vám, jestliže neodpustíte jeden každý bratru svému ze srdcí svých" /Mt. 18,35,44/.-

L e ž : "Os quod mentitur, occidit animam" /Sap.1,11/.-

K r á d e ž : " Ani zloději neobdrží království nebeského" /I.Kor. 6,10/.-

P o m l u v a : "Melius est nomen bonum, quam divitiae multae" / Prov. 22,1/, "Utrhačí nevejdou do království nebeského" / I.Kor. 6,10/, " Nesuďte a nebudete souzeni" /Mt.7,1/? " Z každého slova prázdného, které lidé promluví, vydají počet v den soudu" /Mt.12,36/, čím více z každého slova hříšného.

Dalším pramenem je c í r k e v n í r o k /svátek, evangelium, epištola/, životy svatých, dějiny, životní zkušenost.

Kněz musí vésti duchovně život, musí aspoň něco duchovního číst, na př. Huonder :U no ou Mistrových, atd. Kněz musí stále vydávat , stále čerpat ze svého nitra a proto se musí doplňovat, musí si vždycky nějakou avilku najítí pro sebe. Vede-li život duchovní, život milosti meditu, li nebo aspoň něco duchovního čte, svědomitě se připravuje na kázání a na katechesi, njde jistě případná slova.

P o m ů c k y pro zpovědní napomenutí: Rögl, Zusprüche ^{Rögl} im Beichtstuhle, 11 vyd, Regensbruch 1903. Beichtzusprüche für jüngere Priester, Herder, Wien I, Wollseile 33, 1928/ sepsali františkáni v Bavorsku - jsou to více jen lumina/, Fischer, Der Begleiter des Beichtvaters, Paderborn 1919/podle neděl a dle nejčastějších hříchů/. P.Soukup O.P. : Confessarius pius exhortans, Olomouc, 1933./ dle neděl a svátků, česky /C. Restle Surge et ambula , Freiburg in Br. 1920.

§ 308. Z P O V Ě D N Í K J A K O L É K A Ř .

Zpovědník musí být hluboce proniknut vědomím, že má penitenta nejen teď hřívů zbavit, nýbrž též budoucím hřívům zabránit, a proto musí jako lékař :

1. udělat nejprve *diagnosu*, t.j. musí poznati hřívchy, jejich prameny a který z nich je nejnebezpečnější. Na př., když se zpovídá penitent z těžkých hřívů *contra sextum*, kterých se vícekrát dopustil s jiným, má se zeptat, s jakou osobou, zda už dříve tak hřešil, zda s ní bydlí atd., aby zjistil příležitost nebo zvyk, v tom chybují mnozí zpovědníci a z toho pochází veliká zkáza duší. Poněvadž se neptají, nemohou také uložit vhodné prostředky k uvarování se příležitosti nebo k překonání špatného zvyku;

2. provédti terapii / léčení/, t.j. musí silnými a mocnými motivy přiměti penitenta ke změně smýšlení a dáti mu přiměřené prostředky k polepšení.

Proto jako lékař / a rovněž jako soudce/ musí zpovědník :

1. *pokárat* a napomenout, zvláště ty, kteří s mnohými a těžkými hřívchy zřídka se zpovídají, 2. *udat prostředky* aby v milostě setrvali, 3. *uložit pokání*. Pokání je integrální částí svátosti pokání a zpovědník je při těžkých hřívších / *materia necessaria* / sub gravi zavázán k jeho uložení. Zapomněl-li snad na to, má je ve zpovědníci po rozhřešení nebo při líbání štoly uložit dodatečně, po zpovědi jen dle možnosti. Zpovídá-li se penitent po absoliuci z nového těžkého hřívchu, nemusil by mu za něj uložit nové pokání. Zpovědník je povinen uložit pokání ovšem jen tehdy, když penitentovi je možno je vyplniti. Tak nemůže uložit pokání tomu, kdo je v bezvědomí, je-li krátce před smrtí, podá mu na př. kříž k políbení, nebo může-li, ať se zpovědníkem slovy nebo aspoň v duchu řekne *Můj Ježíši, milosrdenství a pod.*

Pokání má býti *přiměřené hřívům a hřívšníkovi*. "Pro qualitate et numero peccatorum et conditione poenitentis salutare et convenientes satisfactiones confessarius iniungat" / *can 887/*.

1. *Přiměřené hřívům a to :*

a/ *jejich tíži a počtu* : za těžké hřívchy pravidelně se má uložit pokání těžké, t.j. to, co je *materia gravis* : růženec, litanie kr Všem svatým s modlitbami, křížová cesta, sedm Pater a Ave, přítomnost na mši svaté, přijetí svátostí, půst, meditace nebo zbožná četba asi čtvrt hodiny. Není těžkým pokáním žal *Miserere* nebo 5 Pater a Ave. Čím více je hřívů a čím jsou těžší, tím těžší *per se* má býti pokání.

Těžké pokání může býti *zmírněno* při tělesné, nebo duševní slabosti penitentově, dále buď při dispoici neobvyčejně dobré, t.j. při veliké lítosti / tou je mnoho časných trestů už odpuštěno /, a nebo ještě častěji při dispoici velmi slabé, když totiž zpovědník má obavu, že by penitent větší pokání nevyplnil anebo že by byl svatým svátostem odcizen. Ovšem tím, že zpovědník ukládá menší pokání, v jednom ohledu penitentovi škodí, poněvadž si nemůže odpykat více časných trestů, ale lépe je s menším pokáním jej zachrániti, než při velkém uvrhnouti jej v záhubu.

G e r s o n /1420/ : Tutius est cum parva poenitentia, quae adimpletur, duere confessos ad purgatorium, quam cum magna non implenda praecipitare in infernum. Zpovědník může však pokání zmírnit i tak, že uloží nepatrné opus super-erogatorium a mimo to opus grave jinak povinné, na př. přítomnost při mši sv. v neděli.

b / j e j i c h j a k o s t i : má čeliti proti převládající vášni, na př. při hříších těla /nečistota, lenost atd./ půst, práce, návštěva hřbitova; při žádosti očí / lakota, závist atd. / almužna; při pýše / zlost atd. / modlitba, častěji opakovat slova : Učte se ode mne , neboť jsem tichý a pokorný srdcem/ Mat. 11,29/.

Také je dobře věřícím připomenouti, jaké bylo pokání za starých dob, na př. za odpad od víry přísné pokání 10 let, za brání jména Božího nadarmo půst o chlebě a vodě 7 až 15 dní, za šeptání v kostele půst po 10 dní im pane et aqua; za lehkou pomluvu 3 dny půst im pane et aqua atd. / S. Caroli Bor. Instructiones pastorum. / *Kögl. Kaplanei in Weiskirchen*

2. P ř i m ě ř e n é h ř í š n í k o v i a t o :

a/ j e h o v n i t ě n í m u s t a v u . Neprůměřeným pokáním by bylo na př. nevzdělanému člověku uložiti meditaci; člověku starému se špatnou pamětí modlitby, které má konat po delší dobu / měsíc, rok /; člověku uzkostlivému a melancholickému půst a ^{neboť} se varoval slušného rozptýlení, zábavy; světákovu růženec; nemocnému aby svou nemoc trpělivě snášel - těžko je totiž rozeznat, kdy je netrpělivost dobrovolná a kdy ne, ovšem poraditi mu to , je jistě dobré.

b/ J e h o v n ě j š í m p o m ě r ů m . Pokáním nepřiměřeným by bylo osobě služebné, dělníkovi, sedlákovu a pod. uložiti, aby šel ve všední den na mši sv., osobám odvislým /služce, dětem/ uložiti půst od masa; slabému děvčeti dlouhou pout; dětem almužnu; ženě těhotné nebo kojící půst. Neprozřetelným by bylo také ukládati dětem, aby odprosily rodiče za neposlušnost nebo krádeže, poněvadž je nebezpečí, že to neučině a zpověď se jim stane nenáviděnou. Zpovědník musí tedy uvážiti, co je penitentovi možno a co je mu prospěšno. A když je v pochybnosti, zeptat se : " Můžete to udělat?" Také jestli penitent sám od sebe činí spravedlivé námitky, vyhoví mu a pokání změní. Nebezpečným pro čest by bylo ukládati za stejné hříchy stejné skutky, které se dají zevně kontrolovat / na př. za hříchy nečistoty křížovou cestu/.

Penitent sám si n e s m í z m ě n i t uložené pokání ani v opus evidenter melius, poněvadž nemá moci penitentiam elevare ad meritum satisfactionis sacramentalis. Zpovědník však může pokání , které uložil, změnit i mimo zpověď, a to nejen hned po absoliuci, nýbrž i po nějaké době. Ale jiný zpovědník by je mohl změnit jen ve zpovědi; nebylo by třeba aby penitent k vůli tomu dřívější zpověď opakoval, poněvadž zpovědník může posouditi tíži dřívějších jeho hříchů z velikosti uloženeho mu pokání.

Z p ů s o b , j a k ý m s e p o k á n í u k l á d á : Má se to stát j a s n ě a u r č i t ý m i s l o v y , aby tomu penitent rozuměl. Nemají to býti příliš různé a spletené věci, aby to nezapomněl. Pokání má býti uloženo zpravidla p ř e d r o z h ř e š e n í m , po něm jen tehdy, kdyby zpovědník zapomněl.

D r u h y k a j í o í c h s k u t k ů : Za pokání se může uložit modlitba, půst, almužna. M o d l i t b a v nejširším smyslu, tedy modlitba v obyčejném smyslu, přítomnost na mši sv., na požehnání, meditace, zpytování svědomí, obnovení předsevzetí, častější přijímání sv. svátostí atd. P ů s t t. j. všechno sebezapírání : zdržování se zábav, omezování spánku atd. A l m u ž n a t. j. všechny skutky tělesného a duchovního milo- erdenství : návštěva nějakého chudého nemocného, pomáhat chu- dým atd.

Pcněvadž penitenti většinou těžko by mohli vykonat pokání přiměřené jakosti svých hříchů, fakticky vše jim může uložit něco jiného než modlitba. Ostatně, jak praví Ballerini, hor- livá modlitba je lékem nebo vyprosí lék pro každé mravní zlo. Z modliteb se doporučují takové, které penitent umí z paměti, protože v knihách je třeba nenajde a proto vynechá nebo na ně zapomene. Ale nemají to býti stále tytéž modlitby / ani u té- hož penitenta ani u různých/, má v nich býti různost a mimo to mohou býti spojeny s určitou dobou / ráno, večer/, nebo místem / před svatostánkem, před sochou Bolesné P. Marie / ; také může býti modlitba uložena na nějaký dobrý umysl, na př. za zemřelé, za umírající, za obrácení hříšníků atd. V tom pří- padě případně ve prospěch toho umyslu onen fructus satisfac- torius, který pokání to má ex opere operantis, kdežto fruc- tus ex opere operato zůstane penitentovi.

Také by se mohlo uložit - aspon probabiliter - pokání pod podmínkou opětného pádu, na př. : " Kdykoli opět zaklejete, po- nodlíte se Zdravas ". Pokání je tu jakoby disjunktivní, buď se velice přičiníš, abys do toho hříchu nepadl, a nebo se po- nodlíš to a to. Lépe však je, aby se při tomto podmíněčném pokání uložilo aspon malé pokání absolutně.

P e n i t e n t i d l e s v ě h o v n i t ě n í h o
s t a v u.

Pcněvadž všeobecná pravidla o udílení absoluce v některých případech působí zvláštní obtíže, je třeba zvláště pojednatí o absoluci tří skupin penitentů, jsou to : occasionarií, consue- tudinarií et recidiví.

Franc. T e r H a a r, C. SS.R., De occasionariis et re- cidivis, Taurini, 1927; Casus conscientiae de praecipuis huius aetatis peccandi occasionibus, Taurini, 1934.

§ 310. H Ř Í Š N Í C I P Ř Í L E Ž I T O S T N Í ,

O C C A S I O N A R I I .

Příležitost ke hříchu, occasio je něco zevního co člověka e hříchu léká a činí jej snadným.

Může to být osoba, věc nebo místo, jako společník, kniha, ostinec, divadlo, tanec. Příležitost může být už sama o sobě zlá, in se mala, jako konkubinát, oplzlá ebo nevěrecká kniha nebo společnost, nebo může být eice ne- ezpečná, ale přece ještě ne in se mala, jako známost, taneční ábava, a nebo může být sama o sobě i dobrá, jako zpovídání pro labého zpovědníka.

Rozdělení příležitosti:

1. Příležitost blízká a vzdálená. Occasio proxima působí veliké nebezpečí hříchu, takže lidé v ní většinou nebo a s p o n často hřeší; Occasio remota působí jen malé nebezpečí hříchu, takže lidé v ní obyčejně nehřeší. Blízká příležitost je buď proxima a b s o l u t e čili per se, a nebo proxima r e l a t i v e čili per accidens. Occasio proxima a b s o l u t e přivádí obecně všechny lidi do velikého nebezpečí hříchu, na př. upřený pohled na věci velice necudné; occasio proxima r e l a t i v e přivádí do velikého nebezpečí hříchu jen určitého člověka pro jeho individuální slabost, na př. pobyt v hostinci. Podobné příležitost vzdálená může být remota absolute nebo relative. Služka u vilného pána, který jí svádí ke hříchu, je v příležitosti absolute blízké. Je-li však to děvče zbožné, vyhýbá-li se pánovi, aby s ním nikdy nebylo samo, hrozí-li mu že bude křičet, že to poví paní atd., je v příležitosti relative vzdálené. Příležitost blízká může tedy být užíváním vhodných prostředků proměněna v příležitost vzdálenou.

Ve zpovědnici je určitý penitent, a proto je rozhodující, zda něco je p r o n ě h o blízkou příležitostí / occ. r e l a t i v e proxima /. V té je penitent, když je stejně nebo asi stejně probabile, že v ní zhřeší jako že v ní nezahřeší / sententia communior - proti některým, dle nichž když jest jistější, že v ní zhřeší než nezahřeší/.

Dle čeho se poznává blízká příležitost pro penitenta?

1. A p r i o r i, t.j. bez jakékoli zkušenosti:

a/ e x c o m m u n i t e r c o n t i n - g e n t i b u s : co je pro jiné occasio proxima, je pravděpodobně i pro tohoto, dokud zkušenost nedokázala opak,

b/ e x f r a g i l i t a t e p o e n i t e n - t i s : je vášnivý, má špatný zvyk, a jiné nebezpečné okolnosti. Na př. hezká lehkomyšlná málo zbožná služka u pána, který jí vážně pokouší, je v blízké příležitosti ke hříchu, třeba ještě nezahřešila.

2. A p o s t e r i o r i : ex experientia poenitentis : už v té příležitosti vícekrát zhřešil, na př. při 12 návštěvách 5 krát nebo 6krát. Ale zda něco v konkrétním případě je occ. proxima, nezávisí jen od počtu hříchů, nýbrž od poměru tohoto počtu setkání se s příležitostí. Když na př. někdo s nějakou osobou stále žije a 5krát nebo až 6krát s ní v jednom roce zhřešil, jiný však se s ní jen 2krát v roce setkal a po každé zhřešil, je příležitost pro toho druhého bližší, než pro prvního. Také musí zpovědník hledět více než na toto matematické počítání na nebezpečí té příležitosti na př. jestli někdo se teprve jednou nebo dvakrát v poslední době prohřešil v delší známosti, ví však, že ta osoba tak rozněcuje jeho žádostivost, že je rozumná obava hříchu při návštěvě další, je v blízké příležitosti. Někdy je patrné už a p r i o r i / ante omnem experientiam/, že je zde blízká příležitost.

2. Příležitost doborové a nutná. Occasio v o l u n t a r i a j e, kterou člověk může snadno, t.j. cum levi incommodo odstranit nebo se jí vystříhat. Occasio necessaria, kterou je fyzicky nebo morálně nemožno odstranit; f y s i c k y t.j. pro nepřekonatelné překážky fyzické, na př. uvězněný s osobou, s níž hřeší, nebo smrtelně nemocný, který nemá času nebo možnosti odstranit konkubinu nebo civilní manželku;

m o r á l n ě , t.j. když odstranění je možné jen s velikou obtíží : s velikou škodou vitae vel fortunae vel famae, tedy se trátou zdraví, života, jmění, dobré služby, dobrého jména, nebo s porušením jiných povinností, / manželka, členové rodiny ; syn nebo dcera má doma příležitost a nemůže dům opustiti/.

3. Příležitost n e h l e d a n á a h l e d a n á .
Nehledaná, occ. c o n t i n u a s e u i n e s s e je ta, kterou někdo u sebe stále má, na př. konkubina v bytě; hledaná, occ. i n t e r r u p t a s e u n o n i n e s s e je ta, kterou někdo u sebe sice nemá, ale snadno jí může nalézt, na př. hostinec, milenka.

P o s o u z e n í a p o u č e n í h ř í š n í k ů p ř í -
l e ž í t o s t n ý c h .

Za naší doby je na všech stranách hojnost příležitostí ke ztrátě víry a mrávnosti. Příležitost je kromě zlých zvyků nejnebezpečnější síť ďáblou. Hříšníci příležitostní vyžadují plné starostlivosti a moudrosti zpovědníkovy, a působí mu nemalé obtíže. Nesmí k nim být ani příliš shovívavý, aby nevzbudil a neposiloval jejich lehkovážnosti, ani přemrštěně přísný, aby se snad spátostem neodcizili a nebo z beznadějnosti svého polepšení neodдали tupé hostejnosti a prostopášnosti.

1. Zpovědník z vyznání nebo otázkami zjistí, z d a p e n i -
t e n t j e s k u t e č a ě v b l í s k é p ř í l e ž í -
t o s t i . Přenáhlený, dostatečně neuvážený úsudek by mohl způsobit velikou škodu. Dále zjistí, v j a k é b l í z k é p ř í -
l e ž í t o s t i j e : i n s e m a l a ? v o l u n t a r i a ? c o n t i n u a ? Zvláště při hříších contra sextum se má vždy zeptat : s jakou osobou, zda s ní bydlí, zda s ní už dříve tak hřešil.

Penitenti někdy zvláště při hříších nečistoty, předstírají veliké obtíže, pro něž prý jim není možno příležitost odstranit nebo se jí vyhýbat; nezřízená náklonnost zaslepuje jim mysl a líčí obtíže přerušeni hříšného poměru většími než ve skutečnosti jsou. Zpovědník jim tak snadno neuvěří, nýbrž bude napřed rozumně zkoumat pravdivost jejich tvrzení.

J a k v e l í k é m u s í b ý t i i n c o m m o d u m , aby omlouvalo od opuštění nebo odstranění blízké příležitosti, nedá se všeobecným pravidlem stanovit, nýbrž je to ponecháno rozumnému usudku zpovědníka, který v jednotlivých případech všechny okolnosti zrale uváže. Jisté neomlouvá incommodum medicriter grave, které omlouvá od přikázání církevních, na př. ode mše sv. nebo od postu, ale také není zase nutna striktní moralis impossibilitas.

V p o c h y b n o s t i , je-li příležitost nutná nebo dobrovolná platí v celku zásada : p ř í l e ž í t o s t j e m o r á l n ě n u t n á , k d y ž j e o b t í ž n ě j -
š í j í o d s t r a n i t n e ž ů ž í v á n í m n á l e -
ž í t ý c h p r o s t ř e d k ů u v a r o v a t s e v n í
h ř í c h ů .

2. Dále zjistí zpovědník, zda penitent je si vědom v š e -
m á p o v i n n o s t p ř í l e ž í t o s t o p u s t i t , č i l i j e - l i u n ě h o m a l a č i
bona fides. Je-li příležitost ta i n s e m a l a / velmi
zlé příležitosti in se turpi, velmi veliká fidei pericula,
musí penitenta v ž á d y p o u č i t , a t j e u n ě h o m a l a
nebo bona fides. Je-li příležitost ta sice nebezpečná, ale

přece ještě n e s a m a o s o b ě z l á , na př. taneční zábava/ divadlo, erotické knihy, lehčí přátelé, návštěvy milenců s jakousi nadějí na snatek / a penitent je bona fide, t.j. jest si sice vědom, že nesmí v příležitosti té hřešit, není si však vědom, že je povinen příležitosti té se vyhýbat, poučí ho zpovědník jen tehdy, k d y ž s e d á o č e k á v a t , ž e p o s l e o n n e . Nedá-li se to očekávat a nehrozí-li nějaká větší škoda na př. obecné pohoršení, ponechá ho zatím in bona fide, aby z hříšníka materiálního nečinil formálního, a jen mu udá prostředky, jimiž blízká příležitost se může proměnit ve vzdálenou.

3. M o t i v y , jimiž působí na hříšníky příležitostné, jsou: živá a důrazná parafrase slov Páně: " Pohoršuje-li tě oko tvé..." /Mr. 9,46/, " Co prospěje člověku..." / Lk. 9,25/, poukaz na péči s jakou se lidé starají, aby unikli nebezpečí života, zdzaví, statku, poukaz na nejistotu lidského života, tak že se člověk nesmí spoléhat, že později vykoná to, co nevykonat znamená ztratit nebe.

4. Zpovědník si musí být vědom, že se jedná o odstranění nebo vyhýbání se jen b l í z k é příležitosti k hříchům t ě ž k ý m . Všech vzdálených příležitostí se uvarovati je nemožno, " sice bychom museli z tohoto světa vyjít / I. Kor. 5,10/. Zpovědník bude sice penitenta varovat, by nepodcenoval závažnější příležitosti vzdálené ke hříchům těžkým ani příležitostmi blízké k větším hříchům všedním, nemůže ho však k tomu zavázat pod trestem odřeknutí absoluce.

P r a v i d l a o a b s o l u c i .

Poněvadž nebezpečí hříchu může být více nebo méně jisté, platí tato pravidla p ř í s n ě j í o těch, kteří jsou v jistém nebezpečí hříchu, m í r n ě j í však o těch, kteří jsou jen in probabili periculo; nemají tedy být aplikována m a t h e - m a t i c e , nýbrž m o r a l i t e r .

1. Kdo je vědomě v d o b r o v o l n ě blízké příležitosti ke hříchu těžkému a n e c h c e jí opustit, slibuje jen, že v ní nebude hřešit, n e m ů ž e b ý t r o z h ř e - š e n , poněvadž nemá účinné vůle nehřešit. Již sama vůle zůstat v takové příležitosti, na př. ve hříšné známosti bez umyslu snatku, je těžkým hříchem, Qui amat periculum, in illo peribit / Sir. 3,27/. Slib, že už nebude v příležitosti té hřešit, není ničím jiným, než smutným sebeklamem. V ě d o m ě : je-li bona fide, zpovědník dle výše řečeného musí uvážit, zda ho z důležité příčiny nemá zatím in bona fide ponechat.

2. Kdo je v d o b r o v o l n ě blízké příležitosti k hříchu těžkému, a s l i b u j e , ž e j í o p u s t í , může být v i o e k r á t / saepius, 3-4krát/ rozhřešen, jen když zpovědník může jeho slibu rozumně věřit. Neboť kdo je dostatečně disponován, p e n e m ů ž e b ý t i v ť d y absolvován; ano absoluce mu obyčejně více prospěje než její odložení, poněvadž milost svátostná bude ho podporovat ve vyplnění předsevzetí. - Byl-li však již v i o e k r á t napomenut a rozhřešen a s l i b u s v ě m u n e d o s t á l a v ť d y t ě ž k ě z p ť s o b ě n z hřešil, jest jeho dispoice pochybná a může být rozhřešen, jen když má o i g n a - e x t r a - o r d i n a r i e d i s p o s i - tionis, nebo je-li zde zvláštní důvod, aby byl hned aspon sub conditione rozhřešen, čili je-li zde n e c e s s i t a s

statim absolventi : nebezpečí smrti, nebezpečí infamiae : musí jít k sv. přijímání, nebo před snatkem, difficultas redeundi : nemůže zase přijít k témuž zpovědníkovi nebo až za dlouhý čas, periculum alienationis a sacramentis.

Kdo je v dobrovolné příležitosti nehledané / in esse/ pro spolumbydlící osobu /tajná konfubina nebo služka, s níž hřeší / pravidelně nemá být rozhřešen, dokud ji neodstraní, třeba slibuje, že nebude už s ní hřešit. Neodstraní-li ji před rozhřešením, sotva to učiní po něm. Pravidelně : nebod jsou výjimky : 1. jsou-li zde taková signa extraordinaria, že zpovědník mu může věřit, 2. již učinil přípravy k odstranění příležitosti, na př. dal osobě té výpověď, 3. je zde neessitas statim absolventi. Ale i v tom případě má pohrozit, že by později už nebyl rozhřešen a určit penitentovi dobu, do které příležitost odstraní a udat mu prostředky, aby se do té doby ubránil hříchu.

3. Kdo je v nutné blízké příležitosti, může být i vícekrát rozhřešen / 4krát i vícekrát/, když vážně slibuje, že bude uživat prostředků aby v ní nehřešil, či aby ji učinil příležitostí vzdálencu. Nebot povinnost opustit mravně nutnou příležitost jest jen hypothetická, totiž buď užívat prostředků, nebo opustit příležitost.

Prostředky ty jsou : " Vigilate et orate ", tedy : Ne solus cum sola : nebuď s tou osobou sám, nepozoruj ji upřeně, nemluv s ní bez potřeby; horlivá modlitba : modlitby střelné, vzývání Rodičky Boží, anděla strážného, živá vzpomínka na všudypřítomnost Boží, na smrt a soud, denní obnova předsevzetí, časté vzbuzení oškřivosti nad hříchem, a nějaké pokání za jednotlivé pády, hlavně však častá zpověď u téhož zpovědníka a časté sv. přijímání, zvláště aby přišel k témuž zpovědníkovi hned po pádu.

4. Jestli se penitent v nutné blízké příležitosti po více zpovědích - post plures confessiones - vrátí s týmiž hříchy bez nejmenšího polepšení, může být rozhřešen, má-li signa extraordinaria. Nemá-li jich, pro b a b i l i u s nemusí se mu ještě ukládat, aby příležitost odstraní, nýbrž může být ještě rozhřešen, chce-li doopravdy a vážně užívat prostředků; nebod má-li tu vůli, je disponován. Z toho, že po více zpovědích nastalo polepšení, obť nutně neplyne, že zde není žádné naděje na polepšení, nýbrž je to, že buď všechny prostředky nebyly dostatečné, a nebo že nich nebylo řádně užíváno. Nedostatek opravdového předsevzetí spíše se pozná zneužívání prostředků než z častých pádů. Ví-li tedy zpovědník, že penitent post frequentem relapsu, prostředků neuvžíval, připomene mu vážně, aby buď prostředků svědomitěji užíval, a nebo příležitost odstraní, etiam cum gravissimo incommodo.

Zda v partikulárním případě má žádat opuštění příležitosti, a nebo důrazněji připomínat užívání prostředků, musí být ustaveno usudku zpovědníka; v celku se nemá žádat opuštění příležitosti, je-li nesnadnějším příležitost opustit než užíváním prostředků uvarovat se hříchu.

O některých příležitostech zvláště.

I. známost.

Známost bez úmyslu sňatku je per se dobrovolnou příležitostí ke hříchu. I když milování nezačíná s nečistým úmyslem, vybrž jen z touhy po příjemné zábavě, přece tento pud svou povahou skoro vždy cílí k tomu, co patří do manželství, vede ke hříchům v myšlénkách, slovech a skutecích. Sv. Alfons: "Generaliter loquendo de adolescentibus et puellis, qui invicem se adamant, non sunt isti omnes de gravi culpa damnandi - sed ordinario puto ipsos difficulter esse extra occasione proximam lethaliter peccandi. Ex centum adolescentibus vix duo aut tres a mortalibus inveniuntur immunes; etsi non in principio saltem in progressu."

Známost bez úmyslu sňatku, ve které se páší časté hříchy, je occasio proxima voluntaria a kdo ji nechce přerušit, nemůže být rozehřšen.

Známost je dovolena:

1. Když je při ní vážný úmysl sňatku,
2. když dlouho netrvá, generatio ne dlouho přes rok,
3. když rodiče o ni vědí a dali k ní svolení - aspon v tom případě, kdyby bez nich k sňatku došlo příliš pozdě nebo vůbec ne,

4. když se v ní nehřeší.

Odůvodněná známost, v níž dochází k častým těžkým hříchům, je occasio proxima necessaria. Zpovědník uloží prostředky, aby se z ní stala remota. Ať nejsou nikdy solus cum sola, zvláště na takových místech a za takových okolností o nichž vědí, že jsou jim nebezpečny, návštěvy ať nejsou příliš časté a dlouhé - jedna až dvě hodiny týdně - ať se varují přílišné důvěrnosti v obcování, zvláště tactus, amplexus, oscula, ať se horlivě modlí a přistupují častěji ke sv. svátostem, ať pováží, že snoubenci, kteří hřeší před svatbou, byvají dle zkušeností v manželství nešťastní / amplexus et oscula sunt honesta, si fiant secundum mores patriae, na př. při příchodu a odchodu, ne však oscula vel amplexus pressi aut per aliquod notabile tempus protracti.

I když po zpovědi zase hřeší, zpovědník je disponuje a absoluuje. Kdyby je prostil bez rozehřšení, nešli by po celou dobu známosti ke svátostem a v hříších by chřadli.

Když se tedy jinoši nebo dívky zpovídají ze zevních hříchů nečistoty / tactus tuppis, fornicationes / s osobou druhého pohlaví, zeptá se zpovědník, mají-li s tou osobou známost, mají-li úmysl se vzít atd. Není-li naděje nebo dokonce ani úmyslu sňatku, musí bezpodmínečně známost přerušit. Tvrdí-li, že se vezmou, ale až za delší dobu / až se vrátím z vojny, až umře otec, až dostanu místo, až najdeme byt /, je třeba zjistiti, zda je příležitostí ke hříchu známost sama nebo spíše jiná okolnost, na př. nerozvážnost, alkohol, taneční zábava nebo špatný habitus / je hříšníkem zvykovým a kdyby této známosti nechal, skazil by jinou /. V těchto případech jim uloží, aby se varovali takových okolností nebo dá jim prostředky k překonání špatného zvyku. Jeli však známost sama příležitostí, obyčejně musí býti přerušena až do té doby, kdy bude vyhlídka na blízký sňatek.

2. T a n e c

a/ Slušný tanec není zakázán. Ale taneční zábavy, jak jsou dnes, často nají v sobě mnoho nebezpečí: volnější styk osob různého pohlaví, lehkomyšlné řeči, lichocení, tisknutí rukou, dotěrnost bez snadné možnosti se jí ubránit, rozčilující hudba, alkohol, duše davu, noční čas, zvláště však návrat bez dozoru. Zpovědník musí uvážit, je-li závadný tanec penitentovi occasio peccati. Není-li occasio proxima, bude ho sice před tím tancem varovat, ale nemůže mu ho zakázat sub poena denegandae absolutiois. Je-li sice occasio proxima, ale penitent má v á ž n o u p ř í č i n u tam jít, na př. rozkaz rodičů, strach před urážkou nanžela, rodičů, snoubence, snadnější možnost naléztí příležitost k snatku, a chce užívat prostředků, aby příležitost tu proměnil ve vzdálenou, také nemůže po něm žádati, aby tam nechodil. Nemá-li však penitent spravedlivé příčiny, aby tam šel, nemohl by býti absolvován, nechtě-li slíbiti, že tam nepůjde. Je-li však penitent bona fide a zpovědník se obává, že by jeho poučení neposlechl, pomluví o povinnosti tance toho se varovat, penitent však musí slíbit, že bude užívat prostředků, hlavně že ani na chvíli neopustí taneční místnost solus cum sola a že nepůjde v noci bez dozoru.

b/ M a s k o v ý t a n e c je téměř vždy nedovolen; proto právě se maskují, aby mohli svobodněji dělat, zač by se jinak styděli.

c/ M o d e r n í m t a n c ě m / tango, schini, atd./ se musí vyhýbat ten, komu způsobují velké nebezpečí, a ten, kdo sice to nebezpečí sám necítí, ale ví, že spolupůsobí k nebezpečí druhého. Mimo to je zde veliké pohoršení, zvláště pěstují-li se tyto tance v katolických spolcích. Rakouští biskupové mnohé moderní tance zakázali. ACE1927, pg.6 přísně zakazují cvičiti a tančiti při veřejných nebo soukromých zábavách katol. spolků t. zv. moderní tance.

3. P r o t i k ř e s ť a n s k é s t r a n y : k o m u n i s m u s , s o c i a l i s m u s a t d .

Jest ro. návati v ů d c e a u v ě d o m ě l é s t o u p e n c e o d n e u v ě d o m ě l ý c h. Uvědomělí jsou vlastně již apostaty a ke svátostem nechodí. Jedná se tedy jen o neuvědomělé. Ptá-li se penitent nebo zpovídá-li se z řečí, četby atd. proti víře otázkami o příležitosti k těmto hříchům se objeví, že je příslušníkem strany protikřesťanské, m ů ž e - l i vystoupit, musí to slíbit, n e m ů ž e - l i vystoupit, na př. ztratit by práci, musí aspoň slíbit, že se zdrží schůzí, novin a

4. Š p a t n á e t b a , l i b e r á l n í n o v i n y.

Musí se rozeznávat, jsou-li to listy ex professo proti víře a mravnosti, nebo jen per transennam. Ex professo : nesmí je číst, potřebuje-li toho jako obchodník, ať čte pouze část obchodní a dá pozor, aby to nepřišlo do rukou druhých hlavně dětí; hostinský špatné listy ex professo vyloženy míti nesmí. Jde-li o listy, které nejsou ex professo proti víře, zpovědník poučí penitenta, že by lépe učinil, kdyby je nečetl, že máme také dobré katolické noviny. Ale vlivky více se spraví nřností nežli trohostí.

§ 311. HŘÍŠNÍCI ZE ZVYKU A ZPĚTILÍ.
Consuetudinarii / Habituali / et recidivi.

I. Hříšníkem ze zvyku, consuetudinarius seu **Rabituatus** je, kdo opakováním téhož hříchu si způsobil špatnou náklonnost, která ho k tomu hříchu strhuje / inclinatio et facilitas peccandi /. Proto sv. Augustin nazývá zvyk *ferrea necessitas* a naša přísloví "zvyk je druhá přirozenost, zvyk má železnou košili".

K tomu, aby povstal špatný zvyk je třeba častějšího opakování téhož hříchu a jakési vzdálenosti a zároveň blízkosti mezi jednotlivými pády. Čím snadněji nějaký hřích bývá páchan - myšlenky a slova - tím více pádů je třeba k získání zvyku. U hříchů zevních stačí méně pádů. Hříšníkem ze zvyku je, kdo po delší dobu, na př. po celý rok denně nebo 3 - 4 krát za týden hřeší **žádostmi** nebo **slovy**, anebo kdo po větší část roku jednou asi za týden se opije, onanuje, nebo kdo s druhým za rok jednou za měsíc se dopouští smilstva.

Zvyk může povstat z podnětu **v nějšího**, a tu je consuetudinarius zároveň occasionarius / a platí pro něho pravidla *de occasionariis* /, anebo z **pokusení vnitřního**. Hříchy, které se obvykle stávají zvykem jsou: **zářlost**, **opilství**, **rouhání** / **brani jméno Božího nadarmo**, **klení** / **pomluvy**, **hněv**, **nenávisť**, **krádeže**.

Zvyk je tím **nebezpečnější**, čím déle trvá a čím častěji se kdo téhož hříchu dopouští, a zvláště, když hřeší **ex mala voluntate** / **malitia** / a nejen **ex fragilitate**. **Ex frañilitate** hřeší, komu se hřích habitualiter nelíbí, takže hned po pádu toho lituje a umínuje si polepšit se, pokušení po nějakou dobu odporuje, ale potom zase ze slabosti vůle a prudkosti pokušení podlehne. Stavá se to zvláště u hříchů samoprzně, nečistých myšlenek a žádostí, opilství, hněvivosti a proklínání. **Ex mala voluntate** / ze skutečné přichylnosti k hříchu: kdo je předmětu hříchu pravo affectu oddán a z této špatné náchylnosti do téhže hříchu často upadá bez předchozího většího pokušení - stává se to zvláště in **cupi amore**, **onanismo coniugali**, **odio**, **furto**. Proto zpovědník se zeptá, jak dlouho již zvyk trvá, jak často se hřích opakuje, jaký je stav penitenta před hříchem: zda odporuje, anebo ihned bez boje proti pokušení hřeší, a co pocituje po hříchu: zda vyčítky svědomí a lítost nebo otupělou lhostejnost či dokonce zalíbení. Nejhorší je, když je zvykem už pokaženo také tělo a nervová soustava / **smilstvo**, **opilství** /.

Polepšení hříšníků zvykových je velice pracné a zdlouhavé a vyžaduje mnoho trpělivosti u zpovědníka i u penitenta. "*Perversi difficile corriguntur*" / *Eccli. 1, 15* / . Zpovědník hledí především otřásti jejich svědomím, ale také naplnit je důvěrou a pak jim udá vhodné prostředky.

a / **Otřásti svědomím** : Zpovědník poukáže na **havanost** návyku, který člověka tak ponižuje, že jej činí svým otrokem. Poukáže na **nebezpečnost** návyku: Kdy se koněčně chcete polepšit? Každým pádem činíte si nápravu těžší: **seslabujete se vůli**, připravujete se o mnoho milostí. Každým dnem se blížíte ke konci života a tam stojí věčný Soudce. Můžete náhle zemřít bez času k pokání. U zpětilých může poukázat na nečistého

ducha, který se vrátil, odkud vyšel. I stávají se poslední věci člověka toho horšími, než byly první / Mt. 12, 43 - 45 /, nebo na zvíře, které zase požívá, co ze sebe vyvrátilo / II. Petr. 2, 20 - 22 /.

b / N a p l n i t d ů v ě r o u : "Nebojte se, pŕjde to. P. Bůh nic nemožného nežádá, milost jeho je mocnější než převrácenost lidská, nechce smrti hříšníka, ale aby se obrátil a živ byl / Ez. 13, 11 /, veliké je milosrdenství Páně nad těmi, kteří se k němu obracejí / Sir. 17, 28 /. Bude vám to z počátku působit obtíže, ale nedejte se tím odstrašit, každým vítězstvím stane se vaše vůle silnější. Kdybyste snad ve slabé chvíli zase padl, neklesněte na mysli. Hned toho litujte, obnovte předsevzetí a dle možnosti co nejdříve přijďte ke sv. zpovědi. Si millies quis cadat, resurgat millies pugnanque renovet. Budu se za vás modlit / tento slík velice povzbudí penitenta /.

Rozumnosti zpovědníka je ponecháno, který z těchto dvou prostůdků více zdůrazní. Kajícníka, který uznává svůj ubohý stav a má vůli se vzhopiti, přece však pro zakořeněný zvyk zase klesá, nemá hrabzami děsit, aby se nestal malomyslným; už je beztak nespokojený a sklíčený! Velice laskav musí býti k těm, kteří pro nezdár své úprinné snahy jsou zarmouceni a pozbyvají již téměř důvěry, že ze své neřesti vybřednou.

c / P r o s t ř e d k y jsou podobné jako u hříšníků příležitostných: "Vigilate et orate", odstranění příčin pádů, na př. zahálka, samota, špatná společnost, oplzlá četba, různé příležitosti času a místa, hlavně však sv. zpověď u téhož zpovědníka a časté sv. přijímání. Proti samoprzni ještě zvláště: Varuj se všeho, čo tě dráždí, nedotýkej se sám sebe, ráno po probuzení hned vstan, hoď mezi slušné druby, hoď na čerstvy vzduch, umývej se studenou vodou. Dobře ponáhá slib každodenně skládaný ráno a večer toho dne nebo této noci se neprovinití.

C o d o a b s o l u c e . C o n s u e t u d i n a r i u s s i m p l e x, t. j. takový, který dosud nebyl o svém zvyku poučen - nebyl u zpovědi nebo zpovědník to přeslechl, nebo byl u t. sv. "něného zpovědníka" - anebo byl poučen, ale dosud teprve dva nebo tři krát rozkřešen, může a má býti rozkřešen, i když žádně polepšení nepředcházelo, když je disponován P i ŕ t u j e a v á ŕ n ě s l i b u j e p o l e p ŕ ŕ e n í; neboť špatný zvyk, který chce odložit, není hříchem, nýbrž pouze náklonností ke hříchu a může tedy s opravdovou dispozicí současně trvati.

P o z n á n k a : / Nejmírně přísní jsou, kdo u zvyku dlouho už trvajícího žádají, aby penitent se napřed polepšil a tak dokázal opravdovost své snahy. Předcházející polepšení je sice nejlepší značka dispozice, není však značkou jedinou a proto ani nutnou; i před polepšením může zde býti pravá dispozice. Ba ani z toho, že někdo hned po zpovědi padl do téhož hříchu, nedá se jisto dokázat, že neměl dispozici; může se totiž státi, že člověk, je-muž jsou předloženy pravdy věčné, s pomocí milosti Boží vzbudí opravdovou lítost a předsevzetí, ale hned potom, když přijde pokšení a příležitost, je tak nocně vzrušen, že zase zhřeší. Taková může býti proměnlivost a křehkost lidského ducha. Ovšem, když penitent byl již častěji naponenut a bez jakéhokoliv polepšení se vrací, je pochybno, zda má pravou dispozici, i když to tvrdí.

Kdyby consuetudinarius nechtěl přijíti častěji ke zpovědi, nestačilo by toto samo, aby se mu absolutce odepřela, poněvadž častá zpověď není přikázána a poněvadž mohou býti uloženy i jiné prostředky k polepšení. Jen v tom případě by mohl zpovědník absolutci odříci, kdyby jiné prostředky byly dle jeho usudku málo účinný, na př. při hříších nečistoty.

Také proti zvykovým hříchům v š e d n í m musí zpovědník vážně bojovat, protože zmenšují milosti, bdělost a ostych před urážkami Boha a tak připravují cestu k hříchům těžkým.

II. H ř í š n í k e m z p ě t i l y m, recidivus sensu lato et minus proprio čili rec. m a t e r i a l i t e r, je hříšník ze zvyku, který po zpovědi upadl do téhož hříchu; recidivus f o r m a l i t e r čili ve smyslu theologickém je hříšník ze zvyku, který už byl poučen a po t ř i až 4 z p o v ě d í c h v ě d y t í m t ě ž z p ů s o b e m b e z n e j m e n š í h o p o l e p š e n í u p a d á d o t ě h o ž h ř í c h u. K pojmu formálně zpětilého patří tedy 3 značky:

1. Aby měl h ř í š n ý z v y k,
2. aby se z téhož hříchu již vícekrát t ř i nebo ě t y ř i k r á t v y z n a l /, škola sv. Alfonsa učí: ... když byl j e d n a n o u poučen a rozhřešen, ale připouští, že v praxi je třeba 3 až 4 zpovědí, než zpovědník zjistí, že je zde recidivus formaliter/
3. Aby bez nejmenší snahy polepšit se, b e z j a k é h o k o l i v, i j e n z a č a t ě h o polepšení zase zhešil.

Není tedy v pravém smyslu zpětilým ten:

1. kdo se teprve v prvních dvou nebo třech zpovědích z téhož hříchu vyznává - buď je to simplex peccator nebo simplex consuetudinarius a není zvláštního důvodu pochybovat o jeho dispoici, jestli vážně tvrdí, že lituje;

2. kdo byl sice už vícekrát u zpovědi a zase do téhož hříchu upadl, ale aspoň po nějaký čas užíval prostředků, bojoval proti pokušením, po nějakou dobu se hříchu zdržel, méněkrát zhřešil. Takový je pouze recidivus materialiter a jeho dispoice není obyčejně pochybnou.

N o r m a p r o a b s o l u c i.

1. R e c i d i v u s f o r m a l i t e r, když je rozumně pokládán za d i s p o n o v a n é h o, p e r s e čili v teorii v ě d y m ů ť e b ý t a b s o l v o v á n. Kdo je totiž rozumně považován za disponovaného, může být rozhřešen, třebaš je recidivus k platné a dovolené absolutci se nevykládá nic jiného, než aby h i c et nunc byl disponován; k opravdové dispoici však není nutno b u d o u c í p o l e p š e n í ani ji nevykládá obava a předvídaní budoucího pádu. Sicut enim vere cucurrit, qui postea sedet, ita vere poenituit, qui postea peccat / sv. Tomáš Aq. /. Ale v p a a i může býti pravidelně rozhřešen jen, když má signa extraordinaria.

Neboť v p r a x i je těžko utvořit si úsudek o dispoici zpětilého; z častého stejného pádu do téhož hříchu vzniká těžké pochybnosti o opravdové vůli polepšení, takže jeho dispoice, nemá-li signa extraordinaria, j e p o c h y b n á, třebaš tvrdí, že lituje. Zpovědník se musí varovat laxismu i rigorismu. Jeho rozvaze je ponecháno, aby rozhodl o dispoici. V usudku tom ho podporuje : a/ milost Boží, která mu stále pomáhá, b/ vlastní zkušenost, c/ signa dispositionis extraordinaria, d/ zjištění, zda

penitent je zpětilym z křehkosti / ex fragilitate / nebo ze zlé vůle / ex mala voluntate / Zpovědník zjistí to otázkou, zda před hříchem odporuje nebo ihned beze všeho odporu svoluje, jak je mu po spáchaném hříchu, cítí-li výčitky svědomí a lítost nebo lhostejnost či dokonce zalíbení. O dispozici těchto zpětilych není třeba mít pochybnosti, takže generatim se považují za disponované, jestli to vážně tvrdí. Hřeší-li však ex mala voluntate, ale přece ze zvyku nebo lidských ohledů chodí někdy ke svátostem, má dispozici pochybnou, nebo často žádnou. Ale dobrý zpovědník ani toho ubožáka nepropustí hned bez absoluce, nýbrž pokusí se spasitelnými slovy ho disponovati.

2. Zůstane-li recidivus formaliter i po domluvě zpovědníka pochybně disponován, péť se má být absoluce odložena, aby takto zkušenosť byla jeho dispozice zjištěna. Je-li však absoluce nutná, má být absolvován po vážné domluvě sub conditione. Za našich časů zvláště ve městech, kde víra je ochablá a křesťanské povinnosti se zanedbávají, odepření nebo odložení absoluce by většinou málo prospělo, spíše by hříšníka urazilo a tím více zatvrdilo, takže v praxi lépe jedná zpovědník, který takového penitenta se pokusí disponovat, udá mu zvláštní prostředky a absolvuje ho - dle okolností - aspen sub conditione.

Poznámka. Aby nebylo špatně rozuměno theorii sv. Alfonse de signis extraordinariis dispositio nis : a/ u hříšníků příležitostných a zpětilych není nutná mimořádná či větší lítost a pevnější předsevzetí; je-li jen dispozice dostatečná, bezpečně mohou být rozhrěšeni;

b/ Hříšník příležitostný a zpětily může být vždy rozhrěšen, když zpovědník ho rozzumně pokládá za disponovaného, ať známka dle níž usuzuje, je jakákoliv : ať signum ordinariu nebo extrordinariu, ať penitent má tu známku sám od sebe anebo ji projevil teprve po napomenutí zpovědníkově.

c/ Proto by neprozřetelně jednal zpovědník, který by occasionarium nebo recidivum považoval vždy za nedisponovaného, když by na něm nepozoroval to neb ono signum extraordinarium a ještě neprozřetelněji, jestli by se nepokusil spasitelným napomenutím přivésti ho k lítosti a předsevzetí. Jestli to vhodné učiní, obyčejně se stane, co tvrdí slova: "Fieri non potest, quin signum aliquod sufficiens animi sui poenitens exhibeat; proindeque affirmanti se sincere agere atque ea, quae confessarius exigit, praestare se velle, potest confessarius tuta conscientia absolutionem impertire, etiamsi poenitens aliud conversionis suae signum nullum in antecessum dederit" / Salvatori apud Ballerini - Palmieri/

Zpovědník tedy nebude sice u těchto hříšníků impiemiserios a nedá absoluaci penitentovi nedisponovanému anebo takovému, kterému jistě prospěje odložení absoluce, ale na druhé straně bude zase pln milosrdenství dle příkladu svého nebeského Mistra, který byl vždy ke kajícím hříšníkům milosrdečným, který na př. ženě cizoložné nebo k hříšnici z Magdaly nepronesl ani nejmenšího nelaskavého slova.

Casus. Recidivi in ebrietate, o nichž je veřejně známo, že se týdně nebo i častěji opíjejí. Nemají být od svátostí nenilosrdně zahrání, poněvadž nesmíme zoufatí nad spásou žádného člověka. Nemají však být také ihned ke svátostem

připuštění, poněvadž kromě případu nutnosti nemá být absolvován ten, o němž se ví, že v krátku zase zhroší, je-li se obavati pohoršení, poněvadž mají napřed veřejné pohoršení napravit. Proto jim má být absoluce odložena, až se aspon na pár dní neopíjejí. Ano i v tom případě, když se jim pro signum extraordinarium dá absoluce hned, je lépe, když nejdou hned k sv. přijímání, aby jednak svým polepšením napravili veřejné pohoršení, jednak, aby se zpránilo budoucímu pohoršení z jejich nožného snad velmi brzkého opět-ného pádu.

§ 312. Ž I J Í C Í V N E P Ř Á T E L S T V Í .

POVINNÍ K RESTITUCI. POHORŠENÍ.

1. Ž i j í c í v n e p ř á t e l s t v í .

Kdo nechce o d p u s t i t , není disponován a absoluaci dostat nemůže. P o u č i t penitenta, jak má odpustit. Nemusí sice jíti za nepřítelům a prosit ho za odpuštění, ale: a/ nesmí míti proti němu v srdci zášť a nesmí mu nic zlého přát, b/ musí mu prokazovat signa communia, na př. pozdravit, leč by ho tím ještě více dráždil, c/ nesmí dávat nejeho signa inimicitiae řeční, jednáním.

Motivy: " Modlíte se přece denně: A odpust nám naše viny, jakož i my odpustíme našim vinníkům; každý, kdo se hněvá na bratra svého, hoden bude soudu; přináš-li tedy dar svůj k oltáři a tam se rozpomenoš, že bratr tvůj má něco proti tobě, zanechej tam daru svého před oltářem a jdi prve, smiř se s bratrem svým / Mt. 5, 22-24 /; jakou měrou měříte, takovou bude vám měřeno / Mt. 7, 2 /; Neodpustíte-li lidem, ani Otec váš neodpustí vám hříchy vašich. / Mt. 6, 15 /. Služebník nemilosrdný / Mt. 18, 23 - 35 /, Kristus na kříži se modlí za své nepřátele. Někdy je nutno poučit penitenta, že se může dovolávat svých oprávněných práv u soudu nebo zdrženlivých chování přivésti nepřítel k vědomí jeho nespravedlnosti. Zpovědník musí svláště naléhat na smíření v rodině. Nechce-li penitent odpustit, neabsolvovat. Nesmí však také zpovědník žádati mnoho. Kdo žádá moc, nedostane nic.

2. C i s í m a j e t e k .

Zkoumat, zda povinnost restituce je nepochybná, zda penitent může restituovat a zda n-pomenutí k restituci poslechně. Předvídá-li zpovědník, že by penitent, který je bona fide, neposlechl, poněčí o povinnosti restituce, aby nedělal z hříšníka materiálního hříšníka formálního. Je-li povinnost restituce jistá a penitent by mohl restituovat, ale nechce, není disponován a nesmí dostat rozhřešení. Ve spleťtých případech rozhodnutí odlož, je-li to možno, a slíbi-li penitent, že opět přijde ke zpovědi / Udat dobu a způsob restituce, na př. poslat peníze poštou pod fignovaným jménem. Zpovědník nemá bráti hned na sebe prostředkování restituce, nybrž jen tehdy, vidí-li nutnost toho. V tom případě si musí dáti od příjence vystvit potvrzení a dáti dobrý pozor na zpovědní tajemství.

Když penitent n e m ů ž e r e s t i t u o v a t i n r e, uloží na zpovědník něco jiného, skutky náhradné, na př. modlitbu, něš sv. za poškoseného pod. I dětem se mají uložit skutky náhrad-

* mívá ho absolvovat

né, třebaš tu není obligatio restituendi, ponevaď se předpokládá že rodiče dětem odpouštějí, kondonují, ale z důvodů pedagogických se má uložit zvláštní pokání; učíme je přece, že když někdo něco druhému odcizí, musí to vrátit, a nebo není-li to možno, jinak nahradit. Podobně jedná zpovědník, když přijdou lidé s malíčkosťmi, vzali trochu trávy, ovoce a pod. Uloží jim za to mimo dosti učine ještě nějakou modlitku za toho, koho poškodili.

3. P o h o r š e n í .

Je-li dáno jedné nebo málo osobám, ať je napraví sloven nebo příkladem.

Je-li dáno širším kruhem, stačí obyčejně náprava života, započatá tím, že penitent šel veřejně ke zpovědi. Je-li dáno pohoršením ve věcech víry, má vždy, je-li to jen poněkud možno, odvolat před svědky. Pokud možno má to udělat i unírající.

§ 362. Ú Z K O S T L I V Í . S C R U P Ů L O S I .

Název pochází od latinského scrupulus, nepatrný ostrý kanínek v botě, který při chůzi působí mnoho nepříjemností. Skrupulosita jest choroba svědomí, záležející ve stálém / habituálním / a neodůvodněném strachu a nepokoji o svém svědomí: timet ubi non est timor. Činí neschopným učiniti si úsudek o moraliťe svých skutků.

Skrupulant podléhá n u t k a v ý m p ř e d s t a v á m , t. j. pocitům zvláštního nucení, kterým nemůže ani při sebevětším napětí vůle odolat, na př. že se nezpovídá úplně, že při brevíři něco řádně nevyslovil. Tyto představy vyvolávají v jeho duši uzkosť strach a znatek, takže není schopen usudku, zda zhřešil / nebo zhřeší /. Když uzkosť strach pomine, uznává, že nezhrěšil, ale jakmile se uzkosť opět dostaví, zase myslí, že zhřešil. Proto skrupulant často mění svůj usudek.

Skrupulosita je buď p ř e d c h o z í , když se týká budoucího jednání, nebo n á s l e d n á , když se týká minulého jednání. Je v š e o b e c n á , když se vztahuje téměř na všechny mravní povinnosti, nebo č á s t e ě n á , když se vztahuje jen na několik málo nebo jen na jednu věc, kdežto v ostatních povinnostech je svědomí normální, ba někdy i laxní.

Skrupulosita není svědomím u t l ý m , nýbrž chorobným. Ůtlé svědomí se bojí i nejmenšího hříchů, ale při tom má klidný usudek, co je hříchem a co není.

Dlouho trvajících skrupulosita seslabuje síly duše i těla, přimravuje o vnitřní pokoj, o duchovní radost z modlitby a jiných nábož. ukonů, a stupňuje-li se, vede k malomyslnosti a jakémusi zoufalství, v němž člověk zanechává snahy o ctnostný život nebo se oddá i prostopášnosti. Skrupulosita obyčejně jedná zneřetnělostí.

Florkowski.

Z n a ě k y s k r u p u l a n t a .

a/ Má úzkostný strach, že zhřešil nebo zhřeší věcí, kterou svědomí a zbožní lidé nepokládají za hřích a při tom stále mění svůj usudek.

b/ Chce opakovat dřívější zpovědi, neřekl prý všechno, zpovědník mu dobře nerozuměl, neměl opravdovou lítost. Ve zpovědi chce vykládat i nejmenší, ano i nezdravé podrobnosti a zpovědníka, který ho naponíná, aby toho nechal, jen nerad poslechneme.

c/ Trvdosíjně trvá na svém mínění proti rozhodnutí zpovědníka, neupokojí se jeho usudkem, na totéž se ptá znova, přebíhá od jednoho zpovědníka k druhému, všech se ptá a žádného neposlouchá.

d/ Povinné modlitby koná úzkostně, stále začíná znova a častěji je opakuje.

e/ Někdy také užívá různých pomůcek k zahnání pokušení, na př. odnítvavých pohybů rukou, mlouvou nebo nohama, nebo hlasitě si říká na př. : Apago, satanas!

Příčiny skrupulosity.

a/ Přírozená dispozice duše nebo těla: choroba nervové soustavy / psychopatie /; neurasthenie, t.j. nervové předráždění a vyčerpání následkem přepracovanosti a přílišné starostlivosti bez potřebného zotavení, nebo po otrásajících zážitcích / úmrtí, ztráta jmění a j. /; povaha melancholická nebo nakloněná k bázlivosti a podezřívavni; slabý duch, který se řídí spíše živou obrazivostí než zralým usudkem - proto jsou ženy k skrupulositě náchylnější; nebo naopak zase příliš silný, pyšný a svéhlavý duch, který chce mít ve věcech mravních matematickou jistotu, což ho často nedolatelně pudí k tomu, aby si všechny možné pochybnosti vymýšlel a jejich řešení se trápil - tak se ve své sobeckosti stále zaměstnává jen se sebou samým a málo dbá o své bližní, k nimž bývá často chladný a tvrdý; trvalá tělesná slabost, chudokrevnost, podvýživa, nespavost; někdy hysterie: penitent chce vzbudit zájem zpovědníka a často i dlouho slyšet jak poučování, utěchu a proto předstírá úzkostlivost o platnost svých zpovědí atd. při čemž není uplny podvodníkem, nýbrž více křátně věří výtvoru své fantasie - zde musí zpovědník postupovat přísně.

b/ Pochybená výchova, styk se skrupulanty, četba příliš přísných knih, rady rigoristických zpovědníků a kazatelů. Také se může člověk sám vychovat ke skrupulantství, když skrupulín delší dobu povoluje na př. kněz, který bez odůvodněné obavy opakuje brevír. U jinochů a děvčat utlého svědění vznikají někdy úzkostlivosti ve věcech 6. přiznání - odstraní se opatrným poučením o tom, co vědět musí.

c/ Někdy také Bůh domáští toto utrpení, aby si člověk odpakal své hříchy, byl strachem před hříchem, cvičil se v pokore, trpělivosti a vytrvalosti v dobrém, i když nemá prá tom dochovní utěchy.

d/ Též ďábel může s domáštěním Božího vzbudit úzkostlivost, aby člověka škodil, hlavně, aby ho odvrátil od modlitby a svátostí.

Metoda zpovědníka.

a/ Zpovědník musí zjistit, zda penitent je skrupulanten, z jaké příčiny, v kterých věcech a jakého stupně. Hledí si proto získat jeho důvěru tím, že ho přijně laskavě a trpělivě vyslechneme. Na začátku ho musí nechtá vynalovit, neboť uzdrave-

ní možné, když skrupulant má stále vědomí, že nikdy mu nebylo dopřáno duchovnímu vůdci vše důkladně vypovědět. Značně posílí zpo-
vědník jeho důvěru, jest-li už předem popisuje představy a city
skrupulantovy, dříve než se o nich sám úplně vyjádřil. Ale toto
vynulovení povolí j e n j e d n o u.

b/ J i s t o t a a pevnost se strany zpovědníka. Segneri praví:
"Vyléčení této choroby není schopen lékař s třesoucí se rukou".
Proto žádá b e z p o d m í n ě n o u p o s l u š n o s t, ta
je conditio sine qua non. Řekne mu: zodpovědnost padá na mne. Ne-
máte-li ke mně důvěru, jděte k jinému. Na dotazy odpovídá krátce,
rozhodně, bez váhání. Nepodává důvody toho, co předpisuje. Nedává
se do disputu se skrupulantem, nerozobírá jeho skrupuli, nezybývá se
jeho halucinacemi, neboť to by ho utvrdilo v mínění, že je to ně-
čím vážným, a tím by se mu uškodilo. Nikdy neustoupí skrupuli, nik-
dy mu skrupuli neuzná. To je moc důležité! Ale tato pevnost nezna-
čená hrubost, pánovitost.

c/ Dále se řídí zpovědník těmito pravidly: Řekne penitentovi,
že jeho svědomí je chorobné a v kterých věcech, neboť skrupulant
který je přesvědčen, že skrupulantem není, je nevyléčitelný.

Poručí mu, aby svými skrupulemi pohrdal, t.j. aby na ně nedbal,
mysl obrátil jinam, o minulých svých skutečích nehloubal. Pochybuje-
li skrupulant, zda souhlasil s myšlenkami proti víře nebo proti
čistotě, smí se z toho zpovídat jen tehdy, když by mohl odpřísáhnou
že souhlasil.

Pochybuje-li o platnosti dřívějších zpovědí, dovolí mu zpověď
generální. A pak mu naprosto zakáže o něčem z minulých zpovědí se
zmínit. O hříších contra sextum mu povolí jen vyznání hlavních
věcí, nikdy obšírné a podrobné.

Nemůže-li býti hotov s přípravou na zpověď, určí mu dobu / krat-
ší než pro normálního penitenta /, po kterou nejdéle smí zpytovat
svědomí nebo vzbuzovat lítost, s níž ho poučí, že může býti vzbuz-
zena v okamžiku.

Knězi - skrupulantovi co do breviáře zakáže něco z breviáře opako-
vat, nebo mu určí dobu, po kterou se smí oficiem modlit, a ostatní
aby vynechal, a nebo ve zvláště těžkém případě mu po nějakou dobu
breviář zakáže / propter grave incommodum je onluven /.

Tak zv. p r i v i l e g i a skrupulantů: a/ Pro svůj cho-
robný duševní stav nemusí podrobně zpytovat svědomí. b/ Jsou
osvobozeni od materiální úplnosti zpovědi.

d/ Často je nutno poslat j e j k l é k a ř i, když totiž
skrupulosita pochází z choroby. Doporučí stálé zaměstnání, které
by vyžadovalo celou jeho pozornost a tím ho od jeho skrupulí odvádě-
dále procházku na zdravém, čistém vzduchu, umývání studenou vodou,
varování se přílišné starostlivosti, rigoristického čtení a takové
společnosti. A t s e t r v á u t é h o ž z p o v ě d n í -
k a. Jako četba jsou dobré spisy sv. Františka Sal.

Skrupulanti jsou lidé politivní hodní; jest s nimi veliký kříž.
Zpovědník musí s nimi míti soucit s trpělivostí při veškeré své
pevnosti a důslednosti, přísně však je pokárá pro neposlušnost.
Farář má své skrupulanty znát a zakázat jim na př. o misích přístup
na kázání o spravedlnosti Boží, za to však doporučit jim kázání
o milosrdenství Božím.

§ 313. PENITENTI PODLE VNĚJŠÍCH

POMĚRŮ.

1. Děti.

Zpovědi dětí jsou velmi důležité. Zvláště první je důležitá pro všechny následující; ty se řídí obyčejně podle ní. Někdy se přijde na pečlivě skrývané náklonnosti s hříchy, takže spověď je tu jediným prostředkem, aby nebezpečí bylo závčas odvráceno.

Mohou mít také své obtíže: mechanické odříkání zrcadla - lépe, když zrcadlo nenají; pokušení, se strachu nebo studu hříchy zamlčet; blažné svědomí, které považuje za hřích, co hříchem není; pochybnost o schopnosti a o materia sufficiens. Mělo kdy se stát, že by dispozice byla pochybná. Obyčejně ti největší "darebáci" se zpovídají nejlépe.

Zpovědník se musí v a r o v a t d v o u extrémů: Nepodezříváť hned ze zlého, nebýt pesimistou, nejsou přece děti tolik skandózní; ale také neoddávat se nemístnému optimismu, nayslit, že jsou to samí andělé a že to, co na ně povídají, jsou vždy jen maličkosti. Někdy vanou poměry, se dítě dopouští hříchů, jichž bychoť se v tom věku nenaděli.

Zpovědník dětí musí býti l a s k a v ý, m í r n ý, t r p ě l i v ý. Nevlídná, namračená tvář, nevrlost, prchlivost a nemírná přísnost by dítě odstrašila, mohla vésti k zamlčení hříchů a pro všechnu budoucnost naplnit nechutí ke spovědi. Nechá dítě klidně hříchy vyznat a bez příčiny je nevyrušuje; kdyby se zarazilo, povzbudí je a pomůže mu. Lépe je zvykat děti, aby se zpovídaly společnicki, než aby napsané hříchy jen předčítaly. Dle potřeby se spověď doplní příměřenými otázkami. Pozor při otázkách o sextu! Nezkážené děti často slovy "nečisté, neslušné, neuravné," míní poklesky jiné, drzé chování, někdy i věci, jež nejsou hříchem naturalia. Katechese má děti dobře připravit. V napomenutí vždy vzbudit lítost a předsevzetí. Pokání se ukládá lehké s napomenutím, aby je hned vykonal.

Při p o c h ý b n é s c h o p n o s t i, když dítě absolute potřebuje / před přijímáním, v době velikonoční, v nebezpečí smrti /, udělí se absolute pod podmínkou "si capax es". Jinak by se mu dalo jen požehnání.

Ve škole děti zvláště na první spověď připrav svědomitě a prakticky! Před každou další spovědí věnuj alespon hodinu přípravě na svátosti, a to i u dětí větších, i u studentů.

2. Dorůstající mládež.

Vážně se probouzejí, mládež vidí též zlé příklady a pohoršení ve své lehké mysli a nezkušenosti se dává snadno svést. V povaze obou pohlaví se začíná jevit jasný rozdíl. J i n o c h se stává sebevedomým, čítá se k silnému pohlaví, hledí imponovat a

proto se často ukazuje hrubší než je ve svém nitru / " léta klackovská " / . Při tom má slyšet pro ideály a sebeobětující lasku. Zpovědník se nedá nyliti jeho zdánlivou hrubostí, nebojí se ho a nevyhýbá se mu. Ukáže-li mu lásku, pak jistě najde u něho porozumění a vděčnost. Působí na jeho sebevědomí. Estu vir ! Virilitu age ! Bylo by tě nedůstojno, kdyby ses činil otrokem vášně ! Buď pravdomluvný, věrný, spolehlivý, i když tě nikdo nevidí ! Hanbou pro tebe / pro tvou rytířskost / by byla lež bezohlednost se slabým, nepoctivost k nešťastným ! Nezahrávej si a nezneužívej náklonnosti a cti děvčete ! Nenič svých mladých sil alkoholem, nočními toulkami, hanebnostmi !

D í v k a je určena k budoucímu mateřství. Proto se u ní záhy probouzí vědomý nebo nevědomý zájem na mužství. Je to především touha líbit se a narnivost, která paráděním se a uplatňováním svých půvabů chce na sebe druhé pohlaví upozornit, později moment erotický a touha po zaopatření, která se může zvrhnout v hotovou honbu po muži. Lahodí jí lichocením, snadno věří slibům a ze strachu, aby nestratila ženicha, je nezřídka ochotna obětovat i svou čest. Převládá u ní cit a sentimentalita . Zpovědník vychovává dívky ke vznešené sebeuctě, k ženské cudnosti, skromné zdrženlivosti, k neochvějnému " Noli ne tangere " vůči osobám mužským, k opatrnosti vůči lichocením a slibům. Z falešného studu se někdy nezminují o hříších contra sextum. Zpovědník se ptá pohnutě: Neposlouchala jste se zálibou nečisté řeči ? Nevedla jste je ? Neměla jste nečistě té myšlenky ? Žádosti ? Co vám ještě vytýká svědomí proti sv. čistoťe ? Neptá se hned po nečistých skutcích, aby snad děvče hodné neurazil.

V c e l k u v a r u je zpovědník dorůstající mládež před lehkonaslou a špatnou společností / a děvčata před svůdníky / před necudnými hovory, nočními toulkami, nebezpečnými zábavami / předněstské " dúpárny " /, nebezpečnými známostmi s druhým pohlavím, špatnou četbou, špatným divadlem a kinem, jeinochy též před nestřídmostí v pití a utrácení peněz.

D o p o r u č u j e jí zbožnost, úctu a poslušnost k rodičům představeným, pořádek a svědomitost, stydlivost.

P r o s t ř e d k y : Vigiláte et orate, svěcení neděl a svátků, čtení dobrých knih, večerní zpytování svědomí, ucta k P. Marii, vstoupení do náboženského spolku, hlavně však upřímné a časté sv. zpověď u stálého zpovědníka a časté sv. přijímání.

U mládeže se někdy vyskytuje ohavný, nepřirozený a záhubný hřích s a n o p r z n ě . Lehce se stává zvykem a pak je těžko proti němu bojovat. Proto musí zpovědník hned z počátku tohoto předmětu v ě n o v a t p l n o u p o z o r n o s t . Zpovídá-li se jinoch nebo hoch / někdy i dívka / : Činil jsem něco nečistého, nenechá to bez povšimnutí, nýbrž ptá se, : Byl přá ton také jiní ? - Ne. - Dotýkal jste se sám sebe ? - Trvalo to déle ? - Měl jste při tom hříšnou rozkoš ? - Byl to těžký hřích ? - Činil jste to už dříve ? - Od kdy ? - To vás tomu někdo naučil ? / kamarád ? / . Zjistí-li takto, že skutečně jde o omáčku, důrazně mu donluví : Činite se ubohým otrokem vášně, ničíte své mladé tělo a svou duši. Kdy se chcete polepšit ? / viz u hříšníků zvykových str. 101 / atd. U dospělejších : Chcete se jednou ženit. Tímto hříchem zničíte své tělo a tím si způsobíte nešťastné manželství. - Nedáli se otázkami určitě zjistit, že jde o samoprzen, neptá se zpovědník dále, aby snad nenaučil penitenta, co dosud nezná, nýbrž řekne jen všeobecně : Patrujte si. že P. Bůh je všude. že vás vidí. Nečinite nikdy nic.

zač byste se musil stydět před P. Bohem, před sebou samým, před rodiči a před všemi slušnými lidmi!

M l á ě ž v ú s t a v e c h někdy nesí sebou uzavírá důvěrná přátelství, a n i c i t i a e p a r t i c u l a r e s, jež se někdy stávají smyslými a zvednou se až v těžké hříchy. Zpovědník musí naléhat na odtránění zlých příležitosti / nechat toho přátelství, třeba i vystoupit z ústavu / , v případě potřeby i sub poena denegandae absolutiois.

3. Muži a ženy.

Muž - asi od 25 do 60. roku - je páneč ve svém domě, má často důležitý úkol v obci, někdy i v širší veřejnosti. Proto je zpověď pro něho - odezíraje od mužů doopravdy zbožných - značným pokorením. Zpovědník musí proto dle možnosti zpověď usnadnit: dá mu pohodlnou příležitost k ní, projeví ochotu k jejímu vyslechnutí bez nejmenší známký netrpělivosti nebo mrzutosti - nepřístupnost zpovědníka, projevená nevrlost, nebo dlouhé čekání by mnohé muže od zpovědi odstrašilo; - bude k němu sice vážný, opravdový, ale při tom laskavý, ochotně mu ve vyznání pomůže, bude k němu mluvit jasně, krátce a jadrně, bude působit více na jeho soudnost než na cit, uloží mu pokání ne příliš těžké, Nedá se nýlit úsečností, stručností a zdánlivou hrubostí jeho vyznání. Zlobí se ne na zpovědníka, nýbrž na sebe! Vždyť kdyby nechtěl jít ke zpovědi, nikdo by ho k tomu nepřinutil! Zpověď mužů / i jinochů / je obyčejně upřímná. Toho, který už mnoho let nebyl u zpovědi, pochválí a řekne mu, aby poděkoval P. Bohu, že ho ke zpovědi svou milostí přivedl. Udá mu vhodné p r o s t ě ě d ě k y k p o l e p š e n í, zvláště proti klení, prochlivosti, opilství, marnotratnosti, smilstvu atd. Vždy zdůrazní nutnost modlitby, svěcení neděl a svátků, věrné plnění povinností.

Ž e n ě n í není zpověď tak těžkou. Veřejné mínění není tak proti jejich zpovědi, jejich ženská povaha není tak proti tomu, aby se svěřily se svými těžkostmi, jsou obratnější ve vyznání a ochotnější přijímají pokyny a napomenutí. Mají však též své chyby, jako povrchnost a nestálost, převahu citu, který tak snadno klame, nebezpečí zvykového křesťanství, marnivost, žárlivost. Ačkoliv muž nívá clikem více a snad i horších hříchu, přece žena, když se některému hříchu oddala, bývá vášnivější než muž. a když muž třeba sebehruběji poklesl, přece muž může zas povstat, kdežto u hluboce pokleslé ženy je povstání obtížnější. Zpovědník je při jejich zpovědi vážný, působí více na cit než na rozum, ohledně sexta uváží každé slovo, kterým řekne, uváží, jaké útrapy by mu mohly vzniknout, když jsou jeho ústa vázána mlčenlivostí. Vzorem mu bude Kristus u studnice Jakubovy. Bude se verovat obou extrémů: Nebude náchylný jen ke zpovědi žen, nebude se jen se ženami rád a dlouho ve zpovědnici zaměstnávat. / " feminismus " / , ale také nebude k nim nepřístupně uzkokostlivý, podivínský, nelaskavý nebo snad dokonce pohrdavý. Takové jednání by bylo proti křesťanské lásce a spravedlnosti i proti pastýřské moudrosti, neboť ženy mají sklon k náboženskému životu a sobě vlastní schopnost obětavosti. Vliv a příklad matky je často rozhodujícím i pro náboženský život muže a dětí.

Veliké opatrnosti je třeba v mluvení a jednání: a/ s osobami zbožnými; příchýlnost zprvu nevinná a duchovní přechází nezřídka do skrytých

Shledá-li zvláště mladší zpovědník, že některá ženská osoba k němu lne smyslnou příchylností, musí býti rázný a bezohledný, odbude ji a odkáže k jinému zpovědníkovi. b/ s osobami s abnormálním duševním založením /hysterie/. Zde bude zvláště opatrným a zdženlivým.

V e r m e r s c h / Th. mor. IV. 3, n. 144/ napomíná : Ita se confessarius comem et benignum exhibebit, ut nulli sexuali affectui apud alios det locum.

Ne ignoret sub intensae pietatis velamine latere posse parantiam religiosam, quae in morbida se^{de} vehementi concupiscentia radicatur. Ne ignoret personas esse, quibus ad experiendam voluptatem satis est de rebus sexualibus cum aliis loqui. Huiusmodi ergo personae, praesertim innuptae feminae, infimas satisfactiones / ukojení/ in ipso paenitentiae tribunali quaerere possunt. / Sr. též Chrys. S c h u l Was der Seelsolger von nervösen Seelenleiden wissen muss. 1. vyd. Paderborn, 1936, str. 252 násl., zvláště 262 /.

U osob ženských a z nich zvláště u zbožných a duševně abnormálních vypraví zpovědník pokud jen možno vše ve zpovědnici; mimo zpovědnici bude s nimi mluvit o jejich duchovních záležitostech jen ve skutečně nutném a výjimečném případě a s velikou zdrženlivostí, opatrností a důstojností. Nabízené snad d a r y důsledně odmítne !

Zpovědi ženských osob kromě případu nemoci nebo opravdové nutnosti se smí konat jen ve zpovědnici, can. 909 a 910, §1.

4. S t a ř í l i d é .

Také staří lidé mají své chyby: lakotu, nespokojenost, mrzutosť, pomluvačnost. Zpovědník se řídí pravidlem : „ Seniore ne increpaveris, sed obsecra ut petrem. „ / I. Tim. 5,1/, p ř í p o m e n e j i m přípravu na blížící se smrt, mládeži a mladším, aby dávali dobrý příklad.

§ 314. S N O U B E N C I .

Při zpovědi snoubenců bezprostředně před svatbou mohou vzniknouti o b t í ž e s trojího důvodu: ① Pro n e d i s p o n o v a n o s t .

Příležitostní nebo zvykoví se absolvují vzhledem k sňatku kterým příležitost pomine. Nejsou-li disponováni a nedají se disponovat, nemohou ovšem absoluci dostat. Je-li dispoice pochybná, je tu casus urgentior - sňatek - absolvují se conditionate. Napomenout je: Stojíte na hranici života, tento váš krok rozhodne o celém vašem štěstí časném a pravděpodobně též o věčném. Hleďte proto přijmouti sv. svátosti s tím větší upřímností a vroucností. Zeptá se na dřívější zpovědi Dříve jste se zpovídal dobře? - Svědomí vám nic nevytýká?

② Pro c e n s u r u .

Je tu casus urgentior, může tedy absolvovat dle can. 2254 odevšech censur, ovšem cum onere recurrendi. / Procuratio abortus - Makulta / .

③ Pro m a n ž e l s k o u p ř e k á Ź k u .

Pozná-li zpovědník, že je mezi snoubenci manželská překážka, musí rozeznávat je-li to impedimentum p u b l i c u m / t.j. quod probari in foro externo potest, na př. z astrik/, nebo o c c u l t u / quod probari non potest, can. 1037/.

Je-li to impedimentum p u b l i c u m, uloží jim, aby to sdělili faráři; slíbí-li to, absolvuje, neslíbí-li, neabsolvuje.

Je-li to impedimentum o c c o u l t u m, které aspoň probabilitě occultum zůstane, na př. impedimentum criminis / can. 1075 /, occultum votum castitatis, votum non nubendi / can. 1058/, consanguinitas ex copula illicita atd., musí opět rozeznávat: je-li to impedimentum d i s p e n s a b i l e nebo i n d i s p e n s a b i l e Indispensabilia sunt: a/ impedimenta i u r i s d i v i n i s, seu naturalis: impotentia, ligamen, consanguinitas I. gradus lineae rectae / otec, dcera/, b/ Ecclesia nunquam dispensat: consanguinitas I. gradus lineae collateralis / bratr a sestra/, affinitas I. gradus lineae rectae / nevlastní otec + nevlastní dcera/, impedimentum clandestinitatis, impedimentum criminis p u b l i c o effectu secuto / je to veřejně známo/.

a/ Je-li to impedimentum occultum dispensabile a svatba se nemůže odložit/ scandalum, iniuria, veliká škoda hmotná, nebezpečí civilního sňatku/ a není též možno obrátiti se na biskupa, může z p o v ě d n í k dispensovat ode všech takových překážek / mámo: ordo presbyteratus et affinitas lineae rectae consumato matrimonio / pro foro interno - f a r á ř může v takovém případě dispensovat i pro foro externo/ can. 1045, §3, 1044/. - Je-li možno svatbu odložit, poučí je a pošle za farářem, aby jim dispens opatřil. Slíbí-li to, absolvuje je.

b/ Je-li zde impedimentum i n d i s p e n s a b i l e, nesmí je nechat in bona fide, musí jim říci pravdu, že se totiž nemohou stát manželé. Slíbí-li, že se úmyslu toho vzdají, dá jim absoluci.

§ 315a. M A N Ž E L É.

Zpovědník se musí snažit vést manžele k náboženskému životu a k prohloubenému pojetí jejich stavovských povinností.

Rodinná modlitba, svěcení neděl a svátků, přijímání svátostí. Poukáže na veliký vliv těchto věcí na výchvu dětí. Nmohý otec činí z ohledu na své dítě, co by sám jinak neučinil.

Povinnosti manželů k sobě. Povinnosti rodičů k dětem.

Mladí manželé mají někdy conscientiam erroneam co do obcování tempore praenationis a co do actus imperfectos - zpovědník je musí poučit. Musí pro zpověď manželů vědět, co je v manželství dovoleno a co hříšné.

I. L i c i t a i n m a t r i m o n i o.

P r i n c i p i u m g e n e r a l e : Coniugibus

- a/ l i c i t a s u n t, quaecunq̄e generationi favent,
- b/ l e v i t e r i l l i c i t a, quae eidem neque favent neque saltem graviter, adversantur,
- c/ g r a v i t e r i l l i c i t a, quae eidem graviter adversantur.

L i c i t a i n s p e c i e :

- 1. C o p u l a c a r n a l i s, etiam tunc, quando generatio iam obtenta est vel amplius obtineri nequit / tempore praenationis senes, steriles/, omni tempore / etiam in festis, adventus,

quadragésimae et sancti communionis /, sed ut vir mulieri parcat quibusdam temporibus converit/ tempore fluxus menstrui/ aut oportet / si subest periculum damni in sanitate et vita : ultimo tempore praegnationis - circiter 2 mensibus post partum / uno saltem mense / - censet Capelmann - Bergman / Pastoralmedizin, pg. 283 / periculum gravis nocuenti post partum per duas, levis nocuenti per quattuor sequentes hebdomadas perdurare - , tempore morbi.

2. A c t u s l u x u r i a e i m p e r f e c t i / tactus, spectus, sermones et cetera. / :

a / a d c o p u l a m o r d i n a t i / i. e. quando adest intentio perficiendi copulam /. Cavere tamen debent coniuges, ne diutius in eiusmodi actibus immorando pollutio sequatur; si tamen praeter intentionem quandoque sequeretur, culpa vacaret;

b/ a d c o p u l a m n o n o r d i n a t i : si non sunt coniuncti cum proximo periculo pollutionis et ex rationabili causa fiant v. g. ad instaurandum amorem, ad avertendam suspicionem infidelitatis vel amoris erga aliam personam; ad oboediendum comparti petenti, ut illi actus permittantur aut reddantur / - grave peccatum sunt, si absque iusta causa exercentur - / ;

/ In confessione coniugi de huiusmodi actibus interroganti dicatur Si nimis excitatum iri te sentis, aut cesses, aut perficias copulam.

3. D e l e c t a t i o n e s m o r o s a e / gaudia / e t d e s i d e r i a d e i i s , quae coniugibus licent.

| Coniuges, qui de delectationibus morosis in confessione se accusant, interrogandi sunt utrum de propria coniuge an de persona extranea delectati sint, et apte instruantur.

II. R e d d e r e d e b i t u m p e r s e g r a v i s o b l i g a t i o iustitiae est, quando alter serio petit, ita sc., ut rogatus cedere nollit; negatio debiti potest esse tantum leve peccatum si alter non serio, sed remisse tantum petit, ita ut debitum benevole remittere censeatur.

III. q u a n d o c e s s e t o b l i g a t i o r e d d e n d i d e b i t u m c o n i u g a l e ?

1. Si petens commisit a d u l t e r i u m vel incestum .

2. Si petens est perfecte e b r i u s vel a m e n s .

3. Si i m m o d e r a t a sit petitio / plusquam semel in una nocte/.

4. Si grave p e r i c u l u m v i t a e vel s a n i t a t i s timendum sit, e.g. si petens laborat morbo contagioso vel alio gravi morbo; mulier, quae scit se non posse parere sine mortis periculo, non tenetur reddere.

5. Si vir petens n u l l a m f a m i l i a e c u r a m h a b e n s onus alendae prois uxori relinquit.

6. Si petitur actus conjugalis i l l i c i t u s / a b u s u s m a t r i m o n i i , Neo - Maltusianismus /.

a/ Si vir est o n a n i s t r a / i. e. qui se ante seminationem retrahit /, uxor absque iusta causa nec reddere nec petere potest; ex iusta tamen c a u s a m e d i o c r i t e r g r a v i potest et etiam tenetur reddere, t potest petere voluptatique ex copula exorienti consensum praebere / copula non est iam initio mala! /, e.g. ex timore rixarum, ex timore, ne maritus adulteria committat; si ipsi grave esset diu carere actu conjugali, si turbata pace domestica cohabitatio redderetur molesta. quia tamen ex caritate peccatum viri impedire tenetur, eundem ad actum rite perficiendum m o n e a t. Attamen non tenetur singulis vicibus monere, si nullus

fructus speratur; et si absque gravi incommodo, c.g. absque timore indignationis, dissidii, adulterii etc. monere non possit, monitionem omittere potest.

Onanismus ex parte mulieris : si ante seminationem viri se retrahit aut si post copulam rite factam lotionibus semen expellit vel enecat, Maritus id prohibere debet / retractionem mulieris facile, etiam physica vi, potest impedire/. Si nihil proficit, ex causa mediocriter gravi potest reddere petere, delectationi consentire.

b/ Si vir est condomista / i.e. qui media preservativa adhibet / vel sodomista / i.e. qui vas praeposterum mulieris penetrat /, debet uxor pro viribus positive resistere, v.g. se agitando vel manibus utendo, et non potest cedere nisi praevalenti vi, ad instar mulieris oppressae, quo casu ex tali gravissima causa mere permissive sese habere potest sed id, quod impedire nequit; non licet ipsi petere nec consensum in delectationem praebere / copula est iam initio et prorsus mala !/.

Si uxor pessario oclusivo i.e. quadam re in imam vaginam introducta, v.g. claustro metallico, spongia, gossypio etc. vel pseudo-vagina, i.e. membrana subtili in totam vaginam disposita, in qua semen emittitur, uti voluerit, vel iniectione pulveris anticonceptionalis aut liquoris acidi semen enecare voluerit, vir pro auctoritate, qua pollet, illud ipsi vetare debet, si nihil prohibeat et gravia, incommoda timenda sint, debitum ipse ob iustam causam secundum aliquos petere posse videtur, sed verius: a/ certo illicitum est debitum petere, si uxor pseudo-vagina utitur, b/ probabiliter est licitum, si contradicente viro pulvere anticonceptionali utitur aut medicamento, quo semen enecatur, c/ si pessario utitur, secundum alios est illicitum / Moldin, Vermeersch, Arnegui /, secundum alios licitum / Jöne, Cornelisse /, secundum alios saltem in praxi licitum, donec Ecclesia aliud pronuntiet / Merkelbach/

Z povědk se neptá na abusum matrimonii manželů, kteří se z toho nezpovídají a při nichž není ^{potřeba} podezření, že je tu neřest. Když však má rozumné podezření - a to může mít skoro vždy v krajích, kde tato neřest rádí - opatrně se zeptá; na př. Činili jste něco v manželském životě, abyste neměli děti? Odpoví-li penitent záponě, dále se neptá. Opatrnost, slušnost a svato t místa žádají, aby i n s p e c i e nic o těchto vě ch nemluví, není-li tázán. Stačí mu, když pozná, že manželé spolu tak obcovali, aby neměli děti. Neřekne-li to penitent sám, neptá se tedy na způsob, jakým početí zabránili / onanismus, condomismus, sodomia/.

Když však z vyznání nebo rozumnými otázkami pozná, že penitent je onanistou nebo condomistou, je p e r s e povinen s otcovskou přísností láskou napomenout ho o tíži hříchu; když lituje a slíbí polepsení, absolvuje ho. Ale dávají obyčejně námítku : My děti neuživíme. Řekne mu : P. Bůh má více nežli rozdal; důvěřujte jenom v P. Boha. Jistě znáte rodiny, které mají mnoho dětí a všechny jsou dobře zaopatřeny. Hlavní je dobré vychování. A naopak, víte o rodinách bohatých, kde mají jedno nebo dvě rozmazlené, z nichž nakonec nic pořádného není. Přísněji má zpovědník zacházet s mužem, poněvadž ten je ve většině případů zneužíváním manželství vinen, žena někdy potud, že bývá k takovému muži příliš povolná nebo že ho k tomu přivádí nářky o strachu z nemoci, o velkém počtu dětí, o potížích těhotenství, porodu, kojení a vychováním, nebo nechotou ke konání

manželské povinnosti. Zpovědník takovou ženu dle okolnosti poučí o povinnosti k manželské povinnosti, nevinnou potěší a poučí, jak se má k muži onanistovi chovat, aby sama při tom nehřešila, bojác-nou povzbudí, aby důvěřovala v Boha, nevěřila těm, kteří nebezpečí porodu přehánějí a že může sama mnohým hříchům manžela prosbami a napomináním zabránit. Kdyby zpovědník v nějakém mimořádném pří-padě zpozoroval, že penitent je b o n a f i d e a že napomenutí neposlechne a že nevznikne pohoršení tím, že penitent bude jiným vykládat mlčení zpovědníkovo tak, jakoby v tom případě onanismus byl dovolen, může zatím napomenutí opomenout nebo mluvit tak, aby neporušil jeho bonam fidem. Bone fides je v těchto věcech dnes těž-ko možná; snadněji by mohla býti u ženy, které by hrozilo nebezpečí života při porodu nebo která by si myslila, že zodpovědným je muž.

Když se zpovědník marně nemáhá odvrátit penitenta od zneužívání manželství a jsou zde ozumné důvody, může mu opatrně poradit, aby obcoval jen tempore ageneseos / contententia periodica /. Dle teo-rie K n a u s - O g i n o - S m u l d e r s o v y při / pra-videlné / ženské periodě 28 dní je neplodných 9 dní po menstru-aci a 11 dní před následující menstruací / tempus ageneseos, tempus sterile / a 8 dní mezi oběma těmito skupinami dní je plodných / tem-pus fertile / ; tedy 9 + 8 + 11 čili dle pořadí dní, počínaje prvním dnem menstruace : 1. až 9. den, 10. až 17., 18 až 28.

Dle m o r a l i s t ů je praxe obcovati jen tempore ageneseo-
os : a/ l i c i t a , děje-li se ze spravedlivé nebo závažné pří-
činy, na př. pro churavost, velké nebezpečí nového porodu, velká
potíž s uživením a zaopatřením většího počtu dětí, b/ p e c c a -
t u m v e n i a l e , děje-li se pro pohodlnost, aby manželé bez
břemene dětí mohli volněji užívat, c/ p e c c a t u m g r a v e ,
děje-li se bez oboustranného souhlasu nebo s nebezpečím nezdr-
ženlivosti / adulterium, pollutio solitaria /.

Theorie tato nemá býti veřejně hlášána, ani soukromě pozitivně doporučována, poněvadž je nebezpečna dobru obecnému, u věřících by mohla vzbudit pohoršení a manžele by mohla svést k onanismu; poněvadž totiž je výsledkem obojí praxe týž, je nebezpečí, že man-želé nepoznají dosti dobře rozdíl obojí této praxe a konečně raději budou užívat pohodlnějšího a jistějšího onanismu. Ale když zasta-ralý onanista je nepolepšitelný, má mu zpovědník tuto theorii po-
radit, ale velmi opatrně / „, caute insinuare, „, S. Poenitenti-
aria /, poněvadž věc tato není ještě úplně jistá, dává jen velkou
pravděpodobnost, ne úplnou jistotu, snadno může svést ženu k omy-
lům, zvláště proto, že perioda bývá u různých žen různá - od 23
do 35 dní i více a i u téže ženy může kolísat. Musí hovořit výslovně
upozornit na podmínky, za nichž není těžkým hříchem / vzájemný
souhlas a vyloučení nebezpečí incontientie /. Nedoporučí ji také
všeobecně, nýbž řekne jen, z v t o m t p ř í p ě t o n e n í
hříchem / M e r k e l b a c h De castitate et luxuria, Liege,
1936 - T e r H a a r , Casus conscientiae , Turin - ěim, 1936 -
P e t e r m a n , Pochtivé manželství, Praha, Vesmír, 1936, 2.50 K
Dr. G e o r g , Pohlavní život v manželství, Praha, Kuncíř 20 K -
Leták / příloha / k Pastoračním pomůckám, Klučín, 1936. -
J. N a v r á t i l , Tajemství dní plodných a neplodných u zdravé
ženy, Praha 1937.

§ 315b. D O M N Ě L Í M A N Ž E L É , coniuges putativi.

Jsou to manželé, kteří si myslí - oba nebo aspoň jeden - , že jsou manžely, ale ve skutečnosti pro překážku manžely nejsou /can. 1015, § 4' /.

Pozná-li zpovědník, že manželství je neplatné, musí velice opatrně postupovat, aby buď dosáhl konvalidace, je-li možná, anebo aby nezasáhl rušivě do manželského klidu a pokoje, neškodil dětem nebo neučinil z hříšníků materiálních hříšníky formální. Hlavně zde platí : co nejméně mluvit , co nejvíce myslit!

/ P o z n á m k a : C o n v a l i d a t i o m a t r i m o n i i - can. 1033 - 1137 :

Po dosažení dispense od překážky domnělí manželé nebo aspoň ten z nich, který o překážce ví, obnoví souhlas manželský.

S a n a t i o i n r a d i o e - ca. 1138 - 1144 :

Sv. Otec dispensuje od překážky manželské i od obnovení souhlasu. Manželství se stává platným v okamžiku udělené milosti a má zpětné účinky - legitimace dětí - se začátkem domnělého manželství. Podmínkou je, aby přirozený souhlas manželský trval.

Když domnělí manželé obnovují souhlas nebo když je jim aplikována sanace, mají býti ve stavu posvěcující milosti. Kněz má o to dbáti, pokud je to dle okolností možno /.

Zpovědník nejprve zkoumá :

a/ Jaká je to p ř e k á ž k a : i. dispensabile, indispensable, publicum, occultum;

b/ zda je zde b o n a v e l m a l a f i d e s , t.j. zda manželé o neplatnosti manželství vědí;

c/ zda manželé žijí spolu v p o k o j i a zda mají d ě t i .

I. Je-li impedimentum i n d i s p e n s a b i l e :

1. P u b l i c u m a neplatnost manželství je v e ř e j n ě z n á m a , na př. za mrtvého prohlášený první muž ženy, nyní po druhé provdané, se vrátil ze zajetí ; musí se odloučit a domáhat se prohlášení neplatnosti manželství.

2. O c c u l t u m , - na př. bratr a sestra ex copula illicita, impotentia :

a/ neplatnost manželství je o b ě m a n e z n á m a a nemohou se rozejít bez hany a pohoršení nebo beze škody pro děti a spolužití s vědomím neplatnosti manželství bylo by příležitostí formálních hříchů : nechat je in bona ide, nedělat z materiálních hříšníků formální.

b/ Neplatnost manželství je o b ě m a nebo aspoň j e d n o m u z n á m a a nemohou se rozejít bez hany a pohoršení, škody pro děti : možno-li, t.j. nejsou-li mladí, ať žijí jako bratr a sestra ; není-li to možno, musí se odloučit a domáhat se prohlášení manželství za neplatné / dá-li se překážka dokázat / nebo rozvodu od stolu a lože / nedá-li se překážka soudně dokázat /.

/ Totež jako sub 2. platí, je-li překážka natura sua veřejná, ale takticky tajná, na př. první muž je kdesi na Sibiři, odkud se nevrátí a lidé o tom nevědí. /

II. Je-li impedimentum d i s p e n s a b i l e , pravidelně starat se o konvalidaci. In specie :

1. P u b l i c u m : Neplatnost manželství je v e ř e j n ě z n á m a , na př. vzal si bez dispense za ženu sestřenicí ; musí se odloučit / pro veřejné pohoršení / a po dosažení dispense obnovit souhlas v kostele před farářem a před dvěma svědky / can. 1135, § 1 /.

2. **O c c u l t u m** : a/ Neplatnost manželství je o b ě m a n e z n á m á , e.g. propter impedimentum criminis a n e n í n e b e z p e ě í , že konvalidace nepřijmou : nechat je zatím bona fide, určit, kdy mají zase přijít ke zpovědi, vymoci si zatím dispens pro foro interno, ve zpovědi jí aplikovat po svátostné absoliuci : „ Insuper auctoritate apostolica dispenso tecum super impedimento / e.g. / criminis / et prolem susceptam legitimam decerno / in nomine Patris et Filii et Spiritus Sancti „ oni pak obnoví souhlas jen mezi sebou / can. 1135, §2 /.

J e - l i však n e b e z p e ě í , že konvalidace s pohoršením škodou pro děti nepřijmou nechá je bona fide, objedná zase ke zpovědi a mezitím dopíše biskupovi, co dělají, zda sanatio in radice neb nechat je in bona fide.

b/ Neplatnost manželství j e o b ě m a z n á m á / nebo jen jednomu, ale druhému sdělitelná / : ať se zdržují a po dosažení dispense obnoví souhlas mezi sebou, Je-li nebezpečí, že se nebudou zdržovat nebo nechtějí-li dovolit, aby se věc projednávala mimo zpověď, dá jim dispens sám dle can. 1045, §3 .

c/ Neplatnost je j e d n o m u z n á m á a nemůže to druhmu sdělit, na př. coniugicidium ab uno patratum cum adulterio; Kdyby to druhému sdělil, in amoval by se u něho, nebo ten druhý by nepřijal konvalidaci na pohoršení, na škodu dětí : ať se zdrží obcování - nesmí petere, reddere však potest et debet a po dosažení dispense vědomá strana obnoví sama u sebe souhlas jen když při tom souhlas druhé strany trvá/ can. 1135, § 3/. Předpokládá, že souhlas druhého trvá, dokud nebyl výslovně odvolán / can. 1093 / . j e - l i o tom pochybnost, otáže se po jeho souhlasu na př. tak, že ho přiměje k manželské povinnosti. Je-li obava, že se penitent petitionis debiti nezdrží, může mu dát zpovědník sám dispens / can. 1045, § 2,3 /.

3. Je-li překážka n a t u r a s u a v e ř e j n á , ale neplatnost manželství f a k t i c k y t a j n á , na př. jsou v třetím stupni příbuzní a lidé o překážce té nebo o neplatnosti manželství nevědí, postupuje se stejně jako u překážky t a j n é s těmito rozdíly :

a/ zpovědník nemůže dát sám dispens dle can. 1045, § 3,

b/ po dosažení dispense musí domnělá manželé obnovit souhlas před farářem a dvěma svědky / ne v kostele /.

Nmůže-li zpovědník v nějakém spletitém případě stran domnělých manželů hned rozhodnout, objedná si manžele / oba neb jednoho, podle případu/ a zatím si věc dobře prostuduje.

§ 316. Z P O V Ě Ď V O C N Ý C H A U M Ě R A J Í C I

Jest to zpověď na výsost d ů l e ž í t á . Rozhodne snad o celé věčnosti. Vyžaduje proto veliké péče se strany kněze. Někdo musí kněz ochotu a touhu po zaopatření teprve budít/ falešný soucit příbuzných/. U indifferentních a vnitřně odpadlých bude třeba několika přípravných návštěv. Při první nebude ještě možná o nutnosti brzkého zaopatření mluvit, nýbrž pohovoří s nemocným o jeho nemoci, povzbudí k odevzdání do vůle Boží a jako mimochodem upozorní, kdyby se to snad zhoršilo, aby myslel

na zaopatření; zpověď že není těžká že mu rád pomůže; upokojení a milost sv. svátostí že často pomáhají ke zlepšení nemoci a že jsou tím účinnější, s čím větší vnitřní účastí jsou přijaty, aby tedy se zaopatřením neodkládal. Když však kněz sám vidí nebo od lékaře se dozvěděl, že smrt je už blízka, musí šetrně na to nemocného upozornit.

Postup dle jednotlivých částí svátosti pokání :

Zpovědník pokud možno z p o v ě ě u s n a ě n í. Když se nemocný může bez obtíží zpovídat, nechá ho úplně se zpovídat.

Je velice radno, aby nemocný složil g e n e r á l n í z p o v ě ě. Sám od sebe to učiní málokdy; často je nemocí vysílen, bolestá a starosti ho skličují. Kněz se má proto po vyznání vždy zeptat : Chodil jste dříve dobře ke sv. zpovědi? Zamlčel jste nějaký těžký hřích? Žil jste delší čas dobrovolně v příležitosti hříšné nebo ve špatném zvyku? Máte na svědomí cizí majetek? / je-li bona fide, neupozorní ho na povinnost restituce, má-li obavu, že neposlechne / alešnou přísahu? nežijete v nepřátelství? Máte ještě něco, co vás tíží? Zahrňte do této zpovědi všechny hříchy vědomé i nevědomé tak, jak jsou před P. Bohem, a P. Bůh vše je všechny odpustí i ty, na něž jste snad zapomněl. A kdybyste si snad ještě později na nějaký hřích vzpomněl, nic se tím neznepokojujte. P. Bůh vám jej již nyní při rozhršení odpustí. Později, až vám to bude možno a budete moci přijít do kostela, dodatečně to ve zpovědi řeknete. Tím způsobem nemocný fakticky vykonal generální zpověď.

Je-li však úplná zpověď fyzicky nebo morálně nemožna, stačí i n t e g r i t a s i o r m a l i s / viz str. 18/. Je-li tedy nemocnému m l u v e n í o b t í ž n ě nebo dokonce nebezpečné / zápal plic, chrčení krve /, řekne mu : Abyste si neuškodil, budu vám dávat otázky a vy jen říkajte ano nebo ne. Po případě může dát nemocný jenom znamení : kývne hlavou, stiskne zpovědníkovi ruku.

Integrální zpověď stačí též, kdyby při nápadně dlouhé zpovědi utrpěla škodu dobrá povest nemocného u čekajících příbuzných, nebo kdyby při hromadném neštěstí, na př. při srážce vlaků více umírajících potřebovalo kněze.

Je-li obava, že n e m o c n ý z t r a t í v ě ě o m í, ať vyzná aspoň některý hřích, který ho nejvíce tíží. Aby snad nebyl znepokojen, zpovědník mu řekne : Ostatní řeknete až vám bude lépe. P. Bůh nyní od vás nežadá úplnou zpověď. Musí-li se zpověď konat z e p ř í t o m n o s t í l í d í, na př. lékaře, porodní asistentky, ošetřovatelky, stačí, když nemocný vyzná všeobecně hříšnost a nějaký lehký hřích. Zpovědník mu však pro jeho upokojení řekne, že P. Bůh nežadá od něho úplnou zpověď pro mimořádné okolnosti že zpověď doplní až bude moci. Ne- nechme nemocného dlouho mluvit sami také nemluvme mnoho a ne nepřetržitě dlouho. Mluvme pomalu, zřetelně, mírným tónem, a slyší-li nemocný normálně, ne příliš hlasitě.

Hlavně musí zpovědník dbát o v z b u z e n í l í t o s t i. Vzbudí se nemocným lítost nedokonalou i dokonalou. Hledí také vždy posílit jeho důvěru. Nemocný bývá zvlášť pokoušen k nedůvěře a k zoufalost jednak od ďábla a jednak chorým organismem. Poukáže tedy na nezměrnost milosrdenství Božího, na lásku Boží k nám, na Dobrého pastýře atd. Velice dobře je nemocného

k úplné odevzdání do vůle Boží, aby byl ochoten vše z ruky B přijat, uzdravení, nemoc i smrt. Tím se vykoná už příprava ke generální absoluci /viz vzor níže v Apošt. požehnání pro hodink smrti/.

Pokání má být při těžké nemoci snadné a krátké, na př. Zdravas, nebo aby ve zvláště těžkém případě řekl s knězem na př. „Měj Ježíši, milosrdenství,“ „políbil kříž. Pokání s ním také hned vykoná. Nemůže-li se nemocný modlití nahlas, ať se modlí s knězem potichu nebo aspoň v myšlenkách.

Při rozhřešení nutno rozoznávati, je-li nemocný p vědomí nebo není.

1. Je s t p ř i v ě d o m í . Je-li disponován, rozhřeší kněz absolutně. Je-li pochybně disponován, rozhřeší ho condatio nate. Není-li disponován a nedá se disponovat, na př. nechce od pustit, ^{nechce} slíbit, že propustí konkubinu jakmile mu to nemoc dovolí, nebo se dá s ní oddat, je-li manželství možné, nechce odvolat ustanovení o pohřbu žehem, nechce restituovat ať o povinnosti restituce ví a restituovat může, nemůže být absolvován. Totéž, co o konkubinátě, platí též o civilním manželství. V nebezpečí smrti, jde-li o legitimatio prolis a není možno obrátit se na ordináře, může farář i jiný kněz zaopatřující dle can.104 dispensovat od manž. formy i od překážek.

Zpovědník však dříve učiní vše, co je v jeho silách, aby nemocného disponoval. Kluví do srdce, ukáže mu kříž, prosí a zapřísahá ho, aby se přece smlouval nad svou nesmrtelnou duší. Kdyby snad nemocný odpovídal slovy p o s m ě š n ý m i nebo i potupnými, nedá se kněz unést hněvem, nýbrž zůstane klidný. Když nešťastník ke všemu domlouvání z a t v r z e l e m l - ě í, od kněze se odvrátí anebo žádá, aby ho opustil, tu kněz odchází, projeví svůj zármutek, slíbí, že se bude za něho modlit a nabídně mu svou pomoc, kdyby později jinak si rozmyslil. De nullius salute desperandum est, quamdiu spirat!

2. J e s t v e z v ě d o m í . Dal-li na jevo známky lítosti, na př. toužil po zaopatření, volal po knězi, modlil se, líbal kříž, absolvuje ho absolutně, i kdyby snad byl vedl málo křesťanský život. Nedal-li známek lítosti nebo nemohl dáti, i kdyby to byl křesťan nedbalý, rozhřeší ho conditionate. Ano i když ztratil vědomí při páhání těžkého hříchu, na př. při sebevraždě, rvačce, krádeži v opilosti td. , rozhřeší ho conditionate /ale nepod s í / . In extremis extrema tentanda sunt: Kdož může věděti, co se v jeho duši dalo v okamžiku nežli ztratil vědomí. Možno též, že měl lucida intervalla, v nichž poznal svůj stav a nebezpečí věčného zavržení, vabudil lítost, toužil po absoluci.

Jen ti n m o u b ý t i r o z h ř e š e n í, u nichž se dispoice nedá nijak rozumně předpokládat, čili „qui impenitentes in manifesto peccato mortali contumaciter perseverant,“ / Rit. Rom. Tit. V. , c. 1,n.10/. To jsou především ti, kdo do okamžiku, kdy ztratili vědomí, výslovně svátosti odmítli / leč by to byl blázen post usum rationis /, dále ti kteří t r b e s b o ž n ě žili, že vědomě až do posledního okamžiku zůstali v hříchu nekajícnosti, třeba se o přijetí svátosti, které jim n e l y n a b í d n u t y, nevyjádřili. eboť u takových se n i s n e p a t r n o u p r a v d ě - p o d o b n o s t í n e d á d i s p o s i e p ř e d p o k l á d a t, leč by je Bůh mimořádným zárakem milosti obrátil ano ani intence u nich není;

avšak mimořádné zázraky milosti se nemohou předpokládat, ani nemohou být normou při udílení svátostí. V pochybnosti o takové zatvrzelé nekajivosti, uděluje se svátosti sub conditione, can. 942.

Při zopatrění lidí v bezvědomí je třeba ještě toto mít na paměti :

1. Než zpovědník udělí absoliuci, skloní se k nemocnému a krátkými, výraznými slovy mu připomene svátosti a recituje litost a božské otnosti, neboť nemocný v bezvědomí má mnohdy užívání rozumu i sluch a ví o všem, co se kolem něho děje, třeba nemůže vládnouti ústrojí smyslovými ústy ; ano, i když dle mínění okolostojících již zemřel, sluch ho opouští nejpozději.

2. Dle fyziologických pokusů nenastává skutečná smrt, t.j. oddělení duše od těla v téměř čase, kdy se zastaví dýchání a tep srdce. Proto člověku, který dle obecného mínění již zemřel, mohou býti conditionate - „ si vivis „ nebo „ si capax es „ - uděleny svátosti ještě v půl hodině, zemřel-li ve vysokém stáří nebo po delší nemoci a tudíž po spotřebě životních sil, a během dvou nebo tří hodin, zemřel-li náhle, na př. utopený, oběšený, zmrzlý, zabítý bleskem nebo elektrickým proudem, mrtvicí, náhlou otravou.

3. Stran vyvolení podmínky při udílení absoliuce i jiných svátostí nepotřebuje kněz mít zvláštních starostí; stačí, je-li připojena virtualiter et implicite, a tak ji eo ipso připojuje každý; kdo chce svátosti udílet dle úmyslu Církve / viz str. 6. a Pastor. str. 532/.

Co do r e s e r v á t ů a c e n s u r in periculo mortis může kněz absolvovat ze všech rezervátů a censur, avšak při absoliuci z censur specialissimo modo et ab homine má penitent do měsíce po uzdravení onus recurrendi sub poena reincidentiae / can. 2252 /. Kněz ho na onus recurrendi upozornit nemusí / viz str. 67/.

Z d a m ů ž e b ý t i z a o p a t ř e n s c h i s m a t i k n e b o h e r e t i k ?

Mimo nebezpečí smrti se jim svátosti udělit nesmí; musí býtí vždy napřed ve víře vyučeni a ve zpovědi z censury absolvováni.

S c h i s m a t i k / zrozený v pravoslaví/ a o d p a d l í k , který byl v církvi katolické vychován, ví o svátostech umírajících a má proto i n t e n c i . Je-li při vědomí a bona fide a nemůže-li už býtí poučen o konverzi, aby blud zavrhl a víru vyznal, vzbudí s ním kněz víru a litost, a může ho absolvovat i poslední pomazání mu udělit, ale jen tak, aby ne v z n í k l o p o h o r š e n í věřících, tedy buď jim vyloží, že umírající se do Církve chtěl vrátit a nebo ho absolvuje tajně. - Je-li v b e z v ě d o m í a dá se bona fide předpokládat, říká mu hlasitě do ucha vzbuzení víry a litosti a udělí mu obě svátosti sub conditione buď tajně anebo okolostojícím řekne, že Církev u takových předpokládá, že se v posledním okamžiku do Církve vrátili.

P r o t e s t a n t o svátostech umírajících neví nebo jimi pohrdá jako pověrou a proto n e m á i n t e n c e . Je-li tedy v b e z v ě d o m í , je málo pravděpodobno, že by mu absoliuce sub conditione pomohla, třebaš by pohoršení nevzniklo tím že by absoliuce byla dána tajně. + Je-li při

v ě d o m í, musí být poučen, aby vyznal pravou víru; není-li to už možno, přivede ho zpovědník ad implicitam petitionem absolutiónis, řekne mu totiž: *Choete, abych vám pomohl k dosažení života věčného, který Ježíš Kristus slíbil? Choete vše zachovávat, co Kristus P. k tomu cíli ustanovil? Pak s ním vzbudí víru, naději, lásku a dokonalou lítost a přiměje ho k tomu, aby vyznal, že je hříšníkem, který prosí Boha o odpuštění hříchů. Nato ho může absolvovat tajně sub conditione.*

Je-li jen nepatrná pochybnost o p l a t n o s t i k ř t u takového umírajícího / dnes je ve velkých městech a průmyslových krajích dost nepokřtěných /, musí s ním napřed vzbudit víru a lítost a pod podmínkou ho pokřtít.

Má kněz p o v i n n o s t udělit svátosti umírajícímu a k a t o l i k o v i? Povinnost i u s t i t i a e nemá, má však povinnost c a r i t a t i s v nouzi nejvyšší pomoci mu všemi prostředky, kterými mu jistě může pomoci, tedy především pomoci mu ke vzbuzení víry a dokonalé lítosti, a jestli akatolík tyto akty jistě vzbudil, má kněz povinnost caritatis udělit mu též svátosti, ovšem pro uvarování pohoršení jen tajně. V pochybnosti, která nemůže být odstraněna, není k tomu vázán.

§ 317. G E N E R Á L N Í Z P O V Ě Ď - confessio generalis

Generální zpověď je opakování všech zpovědí nějaké určité doby, / na př. od svatby / nebo celého života / životní zpověď /.

Generální zpověď může být n u t n á nebo u ž i t e ě n á nebo š k o d l i v á.

1. N u t n á jest, když je morálně jisto, že jedna nebo více dřívějších zpovědí bylo neplatných, protože hříšník buď nějaký těžký hřích zamlčel nebo se vědomě zpovídal bez lítosti.

Žil-li někdo dlouho v dobrovolné blízke příležitosti nebo špatném zvyku, a ač chodil ke svátoštem, přece bez účinné snahy o polepšení zase do těchže hříchů padal, neplyne z toho ještě j i s t ě, že zpovědi jeho byly neplatné a proto mu nemůže být generální zpověď uložena jako striktní povinnost; má však k ní býti důtklivě vybídnut, poněvadž se dá o platnosti jeho zpovědi rozumně pochybovat.

Jestli někdo před delší dobou na př. v mládí těžký hřích zamlčel, ale po nějaké době na to zapomněl, byly jeho další zpovědi, které konal bona fide, platné.

2. U ž i t e ě n á je všem dospělým, kteří ji ještě nesložili. Přináší penitentovi lepší poznání sobe, vzbuzuje v něm pokoru, hrůzu před hříchem a hlubší lítost, přináší mu větší pokoj a důvěru v Boha, zpovědníkovi dává možnost lepší direktivy.

Proto všichni theologové učitele asketiky velebí užitečnost generální zpovědi. Benedikt XIV. praví: „*Conscientiarum moderatres uno ore conveniunt multam ex generalium confessionum usu percipi utilitatem.*“, Zkušenost potvrzuje, že jedna generální zpověď často více prospěje než mnohé zpovědi obyčejné.

Zvláště užitečná je pěti třídám penitentů :

a/ těm, jejichž dřívější zpovědi jsou p o c h y b n y, na př. když žili dlouho ve špatném zvyku nebo příležitosti bez polepšení se;

b/ kteří vstupují d o n o v é h o s t a v u, na př. vojáci před nastoupením služby vojenské, snoubenci před od-
dávky, studenti před vstupem na universitu, před vstupem do
theologie, před přijetím svěcení, před noviciátem /oan, 541/
a pod. ;

c/ kteří se po hříšném životě ^{chtějí} (d)opravdy obrátit k Bohu;

d/ kteří se chtějí připravit n a d o b r o u s m r t
/ lidé těžce nemocní a jiní v nebezpečí života/;

e/ všem dospělým, kteří ji dosud nesložili, jmenovitě při
zvláštních příležitostech, na př. při m i s i í o h,
e x e r c i í o h, jubileu atd.

3. Generální zpověď druhá a další je š k o d l i v á :

a/ s k r u p u l a n t ů m, poněvadž by se tím jejich
úzkostlivost stupňovala / první generální zpověď jim neškodí,
~~nebož~~ jen její opakování / ;

b/ těm, která se p o n e č i s t ě m ž i v o t ě vrá-
tili k Bohu, poněvadž by se v nich mohla znovu bouřit smy-
slinost, když by při zpytování svědomí nečisté obrazy v mysl
obnovovali.

§ 318. VŠEOBECNÁ UPOZORNĚNÍ PRO

Z P O V Ě D N Í K A .

a/ V n u t n é gener. zpovědi musí penitent vyznat vše-
chny těžké hříchy od poslední platné zpovědi : V jen u ž i -
t e č n é to není nutné, a zpovědník dle okolností ho poučí,
že se nemusí zpovídat ze všech hříchů, ze kterých se už dříve
řádně vyzpovídal, poradí mu však při tom, aby z toho krátce
řekl aspoň to, co ho více zahanbuje, aby za to pokoření se
dostal více milostí.

Tomu, kdo už jednou v dospělém věku dobře složil gener. zpo-
věď za celý život, nemá být tak snadno povolena n o v á
ž i v o t n í z p o v ě ě ; stačí, když bude opakovat zpo-
věď od poslední gener. zpovědi nebo od posledních misí
/ exercií/. Tomu, kdo už dvakrát nebo třikrát složil život-
ní zpověď, zpovědník další životní zpověď zakáže, neboť pří-
liš častá gener. zpověď by připravila o vnitřní pokoj a pře-
kážela duchovnímu pokroku, svátost pokání má však dle usta-
novení Kristova pokoj posílit a nás podporovat, abychom s roz-
šířeným srdcem kráčeli cestou přilázaní Božích / Vermeersch
III, n. 539/.

V gener. zpovědi pravidelně má penitent vyznat n a p ř e d
h ř í o h y o d s v é p o s l e d n í z p o v ě ě i, zvlá-
ště je-li zpovědníkovi neznámý nebo spáchal-li od poslední
zpovědi též hříchy těžké. Není sice zakázáno nerozlišovat hří-
chy nové od minulých již odpuštěných, ale penitent, který by
se zpovídal tak, že by tím pozitivně tvrdil, že jeho nová
gravia jsou už dříve vyzpovídaná, zpovídal by se svatokrá -

dežně / sententia communis /, zvláště jde-li o příležitost, zvyk, zpětný pád, rezervát, hřích nečistoty před nebo po uzavření manželství, před nebo po slibu čistoty.

b/ Poněvadž generální zpověď je vcelku velice užitečná, zpovědník ji o c h o t n ě v y s l e c h n e, kromě případu kdy by byla penitentovi škodlivá. Penitenta, žádajícího generální zpověď n e o d m í t n e jen z toho důvodu, že zpověď ta není nutná. Když jen tedy není škodlivá, povolí ji a penitentovi slíbí, že mu pomůže, aby s tím větší důvěrou ji vykonal. Nemůže-li ji vyslechnout hned, určí mu dobu, kdy má k ní přijít.

c/ Když není generální zpověď nutná, n e u l o ž í ji proti vůli penitentově; nekoná-li se ochotně, sotva může prospět.

d/ Když neznámý penitent žádá o generální zpověď nebo projeví úzkostlivost o platnosti dřívějších zpovědí, varuje se zpovědník d v o u e x t r é m ů : n e z a k á ž e mu ji h n e d, jako by se jednalo o pouhou skrupuli, dokud se nepřesvědčí, že penitent je skrupulantem a generální zpověď již dříve složil, ani ji h n e d n e p o v o l í, dokud se nepřesvědčí, že mu generální zpověď není škodlivá. Nenabude-li o t o m j i s t o t y, je lépe generální zpověď odložit, až zpovědník nového penitenta lépe pozná.

e/ Generální zpověď nemá býti konána j e n p o v r c h n ě per summa tantum capita, nýbrž, je-li to jen poněkud možné, přesně a pečlivě, i když není nutná, zvláště při exerciích nebo misiích nebo jsou-li minulé zpovědi pochybné, jinak by jí penitent nedosáhl pokoje ducha a klidu svědomí, což jsou nejslabší účinky generální zpovědi. Proto se má penitent, je-li to možno, na ni důkladně po několik dní připravovat.

§ 319. P O S T U P P Ř I G E N E R Á L N Í Z P O V Ě D I.

---

1. P e n i t e n t s á m o g e n e r. z p o v ě ě ž á d á : Zpovědník se ho zeptá, zda již někdy generální zpověď vykonal; jestli ji dosud nekonal, zeptá se, co ho k tomu pohnulo, že ji chce konat, a generální zpověď mu hned povolí, je-li nutná; je-li jen prospěšná, povolí ji hned jen tehdy, je-li teď možná. Jestli již generální zpověď někdy vykonal, zpovědník se zeptá, kdy ji konal a proč ji nyní chce znovu konat, aby poznal, zda je mu gener. zpověď nutná, užitečná nebo škodlivá. Dle toho, jak odpoví, zařídí zpovědník své další počínání :

a/ N e m ů ž e - l i penitent u d a t ž á d m o u u r č i t o u p ř í č i n u, nýbrž jen to, že po generální zpovědi se necítí klidným, snaží se zpovědník vyzkoumat příčinu neklidu ; zeptá se penitenta, zda v dřívější generální zpovědi nic nezamlčel, zda svých hříchů doopravdy litoval a zda se polepšil. Zjistí-li, že opakování gener. zpovědi je nutné, povolí ji. Zjistí-li však, že nepokoj penitentův nemá rozumnou příčinu, poučí ho o tom, povzbudí ho k důvěře v P. Boha, a generální zpověď mu nedovolí / zvláště naprosto ne skrupulantovi/, nanejvýše mu povolí, aby řekl ten neb onen hřích, který ho nejvíce znepokojuje, a připomene mu, aby již nemyslel na minulost, ale více na budoucnost. Jak nyní má

svůj život zařídit podle svých předsevzetí.

b/ Přeje-li si penitent gener. zpověď proto, že ji žádá dlouho, je-li nekonal, zpovědník mu ji povolí, je-li teď možná, ale doba, ze které generální zpověď již byla vykonána, může se přejítí kratěji.

c/ Chce-li opakovat generální zpověď z důvodů a sketických, aby se více pokořil, aby své srdce více očistil, a je to penitent neznámý, je radno odkázat ho na jeho dřívějšího zpovědníka, nebo aspoň nepovolit mu generální zpověď hned, nýbrž napřed žádat jednu nebo dvě zpovědi obyčejné, aby ho lépe poznal.

2. Penitent sám o generální zpověď nežádá, ale zpovědník z jeho zpovědi pozná, že je nutná.

Zpovědník postupuje opatrně. Má-li obavu, že by se penitent snad generální zpovědi zalekl a ztratil všechnu odvahu, jméno generální zpovědi ani nevysloví, ale povede penitenta otázkami tak, že generální zpověď ve skutečnosti složí, a potom mu teprve řekne: Poděkujte P. Bohu za tu velikou milost, že vám bylo dopřáno nyní složit generální zpověď. Vidí-li však zpovědník, že by penitent byl ke generální zpovědi ochoten, je radno, aby ho o nutnosti generální zpovědi poučil a zatím mu ji bez absoluce odložil, aby se na ni mohl lépe připravit; v tom případě, že penitencz nemůže opět přijít nebo je nevzdělaný nebo musí jít ke sv. přijímání, musí vykonat generální zpověď hned.

3. Postup v generální zpovědi sám. U neznámého penitenta jsou nutny nejprve předběžné otázky, aby se zpovědník orientoval: Kolik je vám let? Jste ženat? Byly-li dřívější zpovědi neplatné, hned se zeptá proč, kdy se naposledy platně zpovídal, kolikrát se neplatně zpovídal, které svátosti ještě přijal. Je velmi radno, aby se vyznal nejprve z hříchů od poslední zpovědi, avy tak zpovědník mohl lépe poznat jeho stav.

Když penitent je připraven, nechá jej zpovědník vyznat hříchů tak, jak se připravil, nepřerušuje ho bez nutnosti otázkami a pamatuje si cny věci, na něž je nutno se zeptat, nebo obšírněji je probrat.

Když není připraven, žádá zpovědník, aby řekl aspoň to co ví a nejvíce ho tíží.

Když pak zpovědník otázkami zpověď doplňuje, je nejlépe postupovat dle dekalogu. Doba, ve které byly zpovědi neplatné, musí býti důkladně probrána, zvláště nesmí zpovědník zapomenout zeptat se na počet svatokrádežných sv. zpovědí, přijímání a jiných svátostí - jestli se na to nezeptal hned na začátku - a na plnění povinnosti velikonoční. Na lehké hříchů není se třeba ptáti, vyjímaje těch, které jsou příčinou hříchů těžkých, na př. časté zanedbávání modlitby, nebo když je toho třeba k upokojení penitenta.

Když při vyptávání penitent se přiznává ke hříchu těžkému, má být hned otáčen na počet, speciem inimam a okolnosti speciem mutantes; když se objeví nějaká povinnost, na př. restituce, odstranění dobrovolné přítěžnosti, zpovědník tuto povinnost penitentovi hned uloží; při hříšném zvyku má zjistit, kdy začal jak dlouho trval.

K e k o n c i s e z p o v ě d n í k z e p t á : Máte ještě něco na srdci, co vás znepokojuje a nač jsem se neptal? Uzavřete do této sv. zpovědi všechny hříchy i nevědomé, tak jak jsou před P. Bohem, zvláště zanedbávání modlitby, hněv a netrpělivost, závist a pýchu, lži a hříchy proti lásce k bližnímu. O té době, z které jste se nyní zpovídal, již nepřemýšlejte; a kdyby vám přece něco napadlo, nebuďte proto neklidný, P. Bůh vám to už nyní odpustil. Buďte-li však určitě vědět, že je to těžký hřích, a že jste se z něho dosud platně nevyzpovídal, řekněte to v příští sv. zpovědi. Buďte P. Bohu vděčný, že jste mohl vykonat generální zpověď a dokažte mu svoji vděčnost tím, že ho již nebudete urážet. Udá mu p r o s t ě d ě k y k uvarování se **zpětných pádů** a zajištění spásy: časté přijímání sv. svátostí, úctu k P. Marii, vyhýbání se příležitostem a boj proti pokušení a co ještě dle poznaného stavu penitenta pokládá pro něho za vhodné. Krátkou otcovskou promluvou vzbudí s ním lítost a uloží mu přiměřené pokání a rozhrěšiv ho, propustí ho v lánu.

O t á z k y p r o g e n e r á l n í z p o v ě ě .

Jsou důležité proto, aby zpovědník věděl, o o se má ptát a jak se má ptát. Zvláště otázky o sextu musí být velice opatrné a zpovědník se jim musí dobře naučit.

Zpovědník se táže na hříchy, kterých penitent dle svého stavu a svých poměrů pravděpodobně se dopustil. Následující seznam obsahuje otázky, které se kladou za obvyklých okolností někdy bude tedy třeba některé z nich vynechat, jindy zase některé přidat. Otázky o sextu je radno klásti hned na začátku.

Ú v o d n í o t á z k y

Už jste skládal někdy generální zpověď? /jestli ne/ : Proč ji chcete skládat? / jestli ano/ : Kdy? Proč ji chcete nyní znovu skládat? /byly-li minulé zpovědi neplatné, hned se zep-
tat : Proč? atd., jak je poněkud níže uvedeno/.

Kolik je vám let?

Jste svobodný ? ženat? Jak dlouho jste ženat?

Kdy jste byl poprvé u sv. zpovědi? u sv. přijímání?

Jak často jste chodil ke sv. zpovědi?

Nezanedbával jste velikonoční sv. zpověď a přijímání? Po jak dlouhou dobu?

Byly vaše minulé zpovědi platné? / Jestli ne / : Proč?
/ Zamlčel-li úmyslně nějaký hřích /: Který? Kdy? Kolikrát jste se neplatně zpovídal? Přijal jste v tom stavu i jiné svátosti / sv. přijímání - kolikrát? bířmování, stav manželský/?

Už jste ty neplatné zpovědi napravil? Kdy jste se naposled platně zpovídal? / Kterých hříchů jste se dopustil od poslední sv. zpovědi? /.

I. P ř í k á z á n í .

V í r a : Pochyboval jste vážně o některé pravdě sv. víry? Popíral jste některou pravdu sv. víry? Mluvil jste proti sv. víře, Církvi, kněžstvu? Poslouchal jste se zálibou takové řeči? Čtl jste knihy, noviny více nepřátelské

Myslíli jste, že jste proto vyložen z Církve? / Jestli ne / :
Které knihy takové jste četli?

Dával jste je číst jiným? Chodil jste do společnosti, kde se mluvilo proti sv. víře? Byl jste členem takového spolku?

N a d ě j e : Prohřešil jste se pověrou?/ spiritismus, hádání z karet atd/.

Reptal jste proti Bohu v souzeních ? Zoufal jste nad milosrdenstvím Božím? Spoléhál jste se opovážlivě na milosrdenství Boží?

K l a n ě n í : Zanedbával jste denní modlitby? Často? Zanedbával jste náboženské povinnosti? Ze studu? Ze strachu před druhými?

Netropil jste si posměch z pobožnosti jiných? ze sv. náboženství? z kněží?

II. p ř i k á z á n í.

Bral jste jméno Boží nadarmo? Klel jste? Rouhal jste se ? před dětmi? Přisahal jste křivě? u soudu ? Způsobil jste tím druhému škodu ? Učinil jste nějaký slib a nesplnil?

III. p ř i k á z á n í.

Vynechával jste v neděli a ve svátek z vlastní viny měi sv. ? celou? část? Choval jste se při bohoslužbách neuctivě?

Pracoval jste v neděli, ve svátek bez potřeby? Jiným práci ukládal?

IV. p ř i k á z á n í.

S y n , d e r a : Byl jste rodičů neposlušen? zarmoutil jste je těžce? Mluvil s nimi neuctivě? Zacházel s nimi neuctivě, hrubě? Roznášel jste jejich chyby? Přál jste jim něco zlého ? smrt? Vyplnil jste jejich poslední vůli?

Posmíval jste se starým lidem?

R o d i ě e : Staral jste se o tělesné a duchovní blaho svých dětí? Vychovával jste je v náboženství ? Přidržel jste je k modlitbě? kostelu, svátostem? Baěl jste „aby nechoďily do špatné společnosti? Netrpěl jim nebezpečné známosti? Nedával jste jim špatný příklad?

S l u h a : Sloužil jste věrně svému pánu? Způsobil jste svému pánovi škodu? Ošidil jste jej? okradl?

P á n : Nečinil jste křivdu svým služebným? Přidržel jste je k plnění náboženských povinností? Dal jste jim k tomu potřebný čas? Svedl jste je ke hříchu? Trpěl jste jim nebezpečné známosti?

M a n ž e l : Žil jste s manželkou v pokoji? Neztrpčoval jste jí život hádkami, opilstvím? Nerozhazoval jste rodinný majetek?

M a n ž e l k a : Byla jste poslušna svého manžela v domácnosti, v povinnosti manželské? Popouzela jste jej ke hněvu ? Dělalala jste dluhy bez jeho vědomí?

V. p ř i k á z á n í.

Býval jste netrpělivý, zlobivý? Měl jste s někým nepřátectví? přál mu zlého? radoval se z jeho škody? Jak dlouho to nepřátelství trvalo? Tupil jste druhého? Nadával mu? bil ho, poranil?

Škodil jste sám sobě na zdraví? nestřídmostí? Přál jste si smrt? Zanášel se myšlenkami sebevražednými? Dával jste jiným pohoršení?

VI. a IX. p ř i k á z á n í.

Míval jste zalíbení v nečistých myšlenkách? Míval jste žádosti něco nečistého vidět? slyšet? konat? s osobou svobodnou? vdanou? příbuznou? Bohu zasvěcenou?

Vedl jste nečisté řeči? Dělal nečisté žerty? Zpíval takové písně? Před osobami druhého pohlaví? před dětmi? Poslouchal jste se zálibou nečisté řeči, žerty, písně?

Četl jste takové knihy? Dával je jiným?

Díval jste se na neslušné věci? Na sobě? na druhých? na neslušné obrazy? Navštěvoval jste neslušná divadla? Neslušné tance?

Mrávali jste si jako děti neslušně? Byla při tom též děvčata? chlapci? Odkrývali jste se neslušně? Dotýkali jste se neslušně? Rukama? Stalo se něco horšího? Kolikrát?

Bylo vás více bratří a sester v domě otcovském? Spávali jste pohromadě? Dotýkali jste se neslušně? Stalo se něco horšího?

Dotýkal jste se sám sebe neslušně? Chtěl jste tím v sobě vzbudit nečistou rozkoš? Trvalo to déle? Věděl jste, že tím činíte něco hříšného? činil jste tedy něco nečistého sám na sobě? Měl jste takový zvyk? Kdy to začalo? Jak dlouho to trvalo? Jak často se to stávalo?

Dotýkal jste se druhých nečistě? Připustil/a/ jste, aby se drzí k vám nestydatě chovali? Stalo se něco horšího? S osobou druhého pohlaví? svobodnou? vdanou, příbuznou? Jak často? Máte s tou osobou známost? Máte úmysl se vzít? Kdy? Vědí o tom rodiče? Měl ten hřích nějaký důvod? Neučinili jste něco, aby ten hřích neměl následky? Prohřešil jste se též s jinými osobami?

Nedotýkal jste se zvířat neslušně? Stalo se něco horšího? Dopustil jste se nečistého skutku se zvířetem?

M a n ž e l é : Byl /a/ jste věrný/á/ své manželce? /svému manželu/?. Neměl/a/ jste myšlenky, žádosti po jiných? Nevychytá vám svědomí nic co do manželského obcování? Učinili jste něco, abyste neměli děti?

VII. a X. p ř i k á z á n í.

Vzal jste někomu něco? Osidil jste někoho? Způsobil jste bližnímu větší škodu? Nepodržel jste si nalezené věci? které?

VIII. p ř í k á z á n í.

Lhal jste? Způsobil jste svou lží bližnímu škodu? Svědčil jste křivě u soudu? Počežřival jste křivě bližního? Vyjevoval jste chyby bližního bez potřeby? / nactiutrhaní/. Vymýšlel jste si chyby o bližních? /pomluva/. Způsobil jste tím škodu? Způsobil jste donášením nepřátelství? Porušil jste tajemství ve věci důležité?

P ř í k á z á n í c í r k e v n í.

Jedl jste v pátek a v jiné posty maso? Zachoval jste újmu? Chodil jste v postě a adventě k tanečním zábavám?

H ř í c h y c i z í a h l a v n í

Svedl jste někoho ke hříchu? Radil jste mu? pomáhal jste mu? Býval jste pyšný? ctižádostivý? lakomý? tvrdý k chudým? závistivý?

Z á v ě r e ě n é o t á z k y

Vyčítá vám svědomí ještě něco, nač jsem se neptal? Zahrňte v lítost i všechny hříchy nevědomé, tak jak jsou před P. Bohem atd. / jak výše udáno/.

F R A G E N F Ü R D I E G E N E R A L B E I C H T E .

V o r f r a g e n

Haben Sie schon einmal eine Generalbeicht abgelegt? / Wenn nicht / : Warum wollen Sie sie jetzt ablegen? / Wenn ja, /: Wann? Warum wollen Sie sie jetzt wieder ablegen?

/ Wenn die früheren Beichten ungültig waren, so fragt man gleich : Warum? etc. Siehe unten! /

Wie alt sind Sie?

Sind sie ledig? verheiratet? WiewielJahre sind Sie verheiratet?

Wann haben Sie zum erstemal gebeichtet? Wann waren Sie bei der ersten hl. Kommunion?

Wie oft sind Sie zur hl. Beicht gegangen?

Haben Sie nicht die österliche Beicht und Kommunion unterlassen? Wie oft?

Waren ihre früheren Beichten gültig? /Wenn nicht/:Warum?

Haben Sie absichtlich eine Sünde verschwiegen? Welche? Wie oft haben Sie ungültig gebeichtet? Haben Sie in jener Zeit auch andere Sakramente empfangen? / hl. Kommunion? wie oft? Firmung? Ehe? /.

Haben Sie schon die ungültigen Beichten gutgemacht?

Wann haben Sie zum letztenmal gültig gebeichtet? Welche Sünden haben Sie seit der letzten gültigen Beichte begangen?

E i g e n t l i c h e F r a g e n .

I. G e b o t .

G l a u b e : Haben Sie an einer Glaubenswahrheit im Ernst gezweifelt? Haben Sie eine Glaubenswahrheit geleugnet? Haben Sie Reden gegen den Glauben, die Kirche, die Priester geführt? Haben Sie solche Reden gerne / wohlgefällig / angehört? Haben Sie Bücher und Zeitungen gegen den Glauben gelesen? Haben Sie gemeint, dass Sie deshalb aus der Kirche ausgeschlossen sind? / Wenn ja /: Welche solche Bücher haben Sie gelesen? Haben Sie dieselben auch anderen zum Lesen gegeben?

Sind Sie in Gesellschaften gegangen, wo man gegen den Glauben gesprochen hat?

Sind Sie Mitglied eines religionsfeindlichen Vereines gewesen?

H o f f n u n g : Haben Sie sich durch Aberglauben ver-sündigt? / Spiritismus, Kartenaufschlagen?/

Haben Sie in Widerwertigkeiten gegen Gott gemurrt?

Haben Sie an Gottes Barmherzigkeit gezweifelt?

Haben Sie auf Gottes Barmherzigkeit vermessenlich gesündigt?

A n b e t u n g : Haben Sie die täglichen Gebete unterlassen? Wie oft? durch längere Zeit? Haben Sie Ihre religiösen Pflichten aus Scham vor anderen versäumt? Haben Sie über Andacht anderer, über Religion, über Priester gespottet?

II. G e b o t .

Haben Sie den Namen Gottes leichtsinnig ausgesprochen? Haben Sie geflucht? Haben Sie Gott gelästert? Auch vor Kindern? Haben Sie falsch geschworen? Vor Gericht? Haben Sie dadurch jemandem geschadet? Haben Sie ein Gelübde gemacht und es nicht erfüllt?

III. G e b o t

Haben Sie am Sonn- und Feiertagen die hl. Messe aus eigener Schuld versäumt? ganz? einen bedeutenden Teil? Haben Sie sich beim Gottesdienste unehrerbietig benommen? Haben Sie an Sonn- und Feiertagen knechtliche Arbeiten ohne Not verrichtet? Von Ihren Untergebenen solche Arbeiten verlangt?

IV. G e b o t

S o h n , T o c h t e r : Waren Sie Ihren Eltern ungehorsam? Haben Sie sie schwer betrübt? mit ihnen ohne Ehrfurcht / frech, grob/ gesprochen? Sind Sie gegen sie unehrerbietig / grob / gewesen? Ihnen etwas Böses gewünscht? Ihren letzten Willen erfüllt? Von ihren Fehlern gesprochen? Haben Sie alte Leute verspottet?

E l t e r n : Haben Sie für das leibliche und geistliche Wohl Ihrer Kinder gesorgt? sie in der hl. Religion erzogen? sie zum Gebet, Kirchengehen, Sakramentempfang angehalten? Haben Sie über Ihre Kinder gewacht, dass dieselben keine

schlechte Gesellschaft besuchen? Haben Sie ihnen gefährliche Bekanntschaften geduldet? ihnen schlechtes Beispiel gegeben?

D i e n e r : Haben Sie teu gedient? Ihrem Herrn einen Schaden gemacht? ihn betrogen? ihn bestohlen?

H e r r : Haben Sie Ihren Dienstboten ein Unrecht getan? Sie zur Erfüllung der religiösen Pflichten angehalten? Ihnen die dazu nötige Zeit gegeben? Sie zu einer Sünde verleitet? Ihnen gefährliche Bekanntschaften geduldet?

G a t t e : Haben Sie mit Ihrer Frau im Frieden gelebt? Ihr das Leben durch Streitigkeiten, Unmässigkeit, verbittert? Das Familienvermögen verschwendet?

G a t t i n : Waren Sie Ihrem Gatte gehorsam im Haushalt? in der ehelichen Pflicht? Ihn zum Zorne gereizt? Ohne sein Wissen Schulden gemacht?

V. G e b o t .

Waren Sie ungeduldig? zornig? Haben Sie mit jemandem eine Feindschaft gehabt? Ihm etwas Böses gewünscht? Sind Sie über seinen Schaden froh gewesen? wie lange hat die Feindschaft gedauert?

Haben Sie andere beschimpft? geschlagen? verwundet? Haben Sie sich selbst an der Gesundheit geschadet? Durch Unmässigkeit? Sich den Tod gewünscht? Sich selbst das Leben nehmen wollen? Haben Sie anderen Argernis gegeben?

VI. U. IX. G e b o t .

Haben Sie sich in unreinen Gedanken freiwillig aufgehalten? die Begierde gehabt etwas Unreines zu sehen, zu hören, zu tun? mit einer ledigen Person? mit einer Verheirateten, verwandten, gottgeweihten Person?

Haben Sie unreine /unkeusche/ Reden geführt, solche Witze gemacht, solche Lieder gesungen? vor Personen des anderen Geschlechtes? vor Kindern? solche Reden / Witze, Lieder/ gerne angehört?

Haben Sie solche Bücher gelesen? anderen zum Lesen gegeben?

Haben Sie unkeusche Dinge angeschaut? an sich selbst? an anderen? unkeusche Bilder angeschaut? unanständige Theaterstücke besucht? unanständige Tänze?

Haben Sie sich als Kind unanständig gespielt? waren dabei auch Mädchen / Knaben/? sich unanständig entblösst? sich entblössen lassen? sich unanständig berührt? mit Händen? Ist dabei etwas Ärgeres geschehen? wie oft?

Waren sie mehrere Brüder / Schwestern im Elternhaus?

Haben Sie zusammen geschl. sich dabei unanständig berührt? ist dabei etwas Ärgeres geschehen?

Haben Sie sich selbst unanständig berührt? Haben Sie dadurch eine unkeusche Lust in sich erwecken wollen? Hat es länger gedauert? Haben Sie gewusst, dass Sie dadurch etwas Sündhaftes tun? Haben Sie also etwas Unkeusches mit sich selbst getan? Haben Sie eine derartige Gewohnheit gehabt? Wann hat es angefangen? wie lange hat es gedauert? wie oft ist es geschehen?

Haben Sie andere unkeusch berührt? Haben Sie zugelassen, dass sich andere zu Ihnen unschamhaft benehmen? Ist etwas Ärgeres geschehen? Mit einer Person des anderen Geschlechtes?

Mit einer ledigen, verheirateten, verwandten? Wie oft? Haben Sie mit der Person eine Bekanntschaft? Wollen Sie dieselbe heiraten? Wann? Wissen die Eltern davon? Hat die Sünde Folgen gehabt? Haben Sie etwas unternommen, damit die Sünde keine Folgen habe?

Haben Sie auch mit anderen Personen gesündigt?

Haben Sie ein Tier unanständig berührt? Ist etwas Ärgeres geschehen? / Haben Sie ein unkeusches Werk mit einem Tier getan? /

E h e l e u t a : Sind Sie Ihrer Frau /Ihrem Mann/ treu gewesen? Haben Sie nicht Gedanken, Begierden nach anderen gehabt? Macht Ihnen das Gewissen keine Vorwürfe bezüglich Ihres ehelichen Verkehrs? Haben Sie etwas unternommen, damit Sie nicht Kinder haben?

VII. u. X. G e b o t .

Haben Sie jemandem etwas genommen? Was? Haben Sie jemanden betrogen? Um wieviel? Haben Sie jemandem einen grösseren Schaden angerichtet? / gemacht? / etwas Gefundenes behalten? Was?

VIII. G e b o t .

Haben Sie gelogen? Anderen dadurch geschadet? Beim Gericht ein falsches Zeugnis abgelegt? Haben Sie falschen Argwohn gehabt? Ohne Not Fehler des Nächsten geoffenbart / Ehrabschneiden? Haben Sie dem Nächsten Fehler angedichtet / Verleumdung? Ihm dadurch einen Schaden gemacht? Haben Sie durch Zuträgerien eine Feindschaft verursacht? Haben Sie das Geheimnis in einer wichtigen Sache verletzt?

K i r c h e n g e b o t e

Haben Sie am Freitag und anderen Fasttagen Fleisch gegessen? In der Fasten- und Adventszeit Tanzunterhaltungen besucht?

F r e m d e - u n d H a u p t s ü n d e n .

Haben Sie jemanden zur Sünde verführt? ihm dazu geraten, geholfen?

Sind Sie stolz / hoffärtig /, ehrgeizig, neidisch gewesen, hart zu den Armen?

S c h l u s s f r a g e n .

Haben Sie noch etwas am Gewissen, wonach ich nicht gefragt habe? Schliessen Sie in die Feue auch alle unwissentlichen Sünden ein, wie sie vor dem lieben Gott sind.

Sollte Ihnen später noch eine grosse Sünde einfallen, so brauchen Sie sich deshalb nicht zu beunruhigen - schon in dieser Beichte wurde Ihnen diese Sünde verziehen. Wenn Sie aber bestimmt wissen würden, dass es eine grosse Sünde ist und dass Sie dieselbe noch nicht gültig gebeichtet haben, so würden Sie in der nächsten Beichte diese Sünde nachträglich sagen.

§ 320. Z P O V Ě D N Í T A J E M S T V Í

/sigillum seu secretum sacramentale, cann. 839, 890/.

I. P o j e m .

Zpovědní čili svátostné tajemství v u ž š í m s m y s l u zakazuje prozradit penitenta a hřích nebo způsobit nebezpečí takového prozrazení; v š i r š í m s m y s l u zakazuje použít vědomostí ze zpovědnice eum gravamine poenitentis, i když je vyloučeno nebezpečí prozrazení.

Závazek zpovědního tajemství v z n í k á ze svátostné zpovědi, t.j. ze zpovědi konané za účelem dosažení absoluce, i když zpovědník absoluci neudělil nebo když zpověď byla svato-krádežná nebo když byla jen začata a nedokončena.

Závazek zpovědního tajemství tedy nevzniká, když přistupuje někdo ke zpovědi ne proto, aby přijal svátost, nýbrž z jiného úmyslu, když tedy někdo zpověď simuluje, na př. aby od zpovědníka vylákal almužnu, aby si z něho tropil posměch, aby se s ním jen pobavil /ale i v těchto případech se musí dát pozor, aby nevzniklo pohoršení věřících, kteří snad myslí, že se konala skutečná zpověď/, když někdo svěří knězi něco mimo zpověď pod zpovědním tajemstvím, když se někdo mimo zpověď s někým jiným než se svým zpovědníkem radí o své zpovědi.

II. P r á v n í p o d k l a d z p o v ě d n í h o t a j e m s t v í .

Zpovědní tajemství se z a k l á d á n a t r o j í m p r á v u :

a/ N a p r á v u p ř i r o z e n é m , které poručí zachovat smlouvu; zpověď je však mlčkou smlouvou /quasi contractus/: zpovědník totiž žádá na penitentovi úplnou upřímnost a penitent pod tou podmínkou vše vyznává /secretum commissum/. Právo přirozené dále poručí šetřit cti bližního a nevyjevovat bez důležité příčiny jeho chyby /secretum naturale/.

b/ N a p o s í t í v n í m p r á v u b o ž s k é m , které plyne z božského ustanovení ústní zpovědi. Ústní zpověď vyžaduje zpovědní tajemství: 1. pro ú c t u k t é t o s v á t o s t í a 2. pro d o b r o t é t o s v á t o s t í . Pro ú c t u k s v á t o s t í , poněvadž vědění ze svátostné zpovědi je výlučně svátostné; sděluje se knězi ne jako člověku, nýbrž jako zástupci Boha, tak převyšuje veškerý právní řád lidský a přísluší jedině ad forum Dei et conscientiae. 2. P r o d o b r o s v á t o s t í . Kdo poručil účel, poručil také prostředky nutné k jeho dosažení. Kristus P. ustanovil zpověď per modum iudicii, a proto musí penitent všechny své hříchy vysnet, když však nebylo zpovědního tajemství, byla by zpověď nesnesitelným břemenem ode všech nenáviděnou, morálně nemožnou a lidé by tak byli odvraceni od věčné spásy.

c/ N a p r á v u c í r k e v n í m . -

V prvních stoletích Církve, dokud při některých hříších po zpovědi soukromé byla též zpověď veřejná a též pokání veřejné, nebylo výslovných předpisů církevních o zpovědním tajemství; pokání se tehdy činilo jen při těžkých hříších a proto o tom,

kdo je konal, se tím samým vědělo, že má grave/ia/. Tajnou zpověď a přísnou mlčenlivost u zpovědníka předpisuje Lev Veličký r. 450 a po něm četné synody. Poenitentiale Summorum Pontificum z konce 9.stol. stanoví trest na zpovědníka, který by se v této příčině provinil: má býti sesazen a odsouzen k doživotnímu vyhnanství. Trest byl pojat také do dekretu Gratiana o kol r. 1140. Dosavadní předpisy a praxi shrnul IV. sněm lateránská r. 1215 v tento všeobecný zákon: „Caveat autem omnino /sacerdos/, ne verbo aut signo aut alioquavis modo aliquatenus prodat peccatorem, a ustanovil, že ten, kdo zpovědní tajemství porušil, má býti sesazen a odsouzen k doživotnímu pokání v přísném klášteře.

Kodex stanoví v can.889 § 1: „Sacramentale sigillum inviolabile est,; proto ať se zpovědník bedlivě chrání, aby ani slovem ani znamením ani jakýmkoliv jiným způsobem a z jakéhokoliv důvodu hříšníka nějak /aliquatenus/ neprozradil / § 2 /. Povinností tou je vázán též tlumočník a všichni, kdo jakýmkoliv způsobem zvěděli obsah zpovědi.

Can. 890 § 1. zakazuje zpovědníkovi užití vědomostí ze zpovědi i tenkrát, kdyby s tím nebylo spojeno nebezpečí, že tajemství zpovědní bude prozrazeno, jen když by z toho mohla vzniknouti kající káň n ě j a k á o b t í ž /gravamen penitentis/.

§ 2. zakazuje /slovy Klimenta VIII - 1593/ zpovídajícím představeným a zpovědníkům, kteří se později stanou představenými, užití vědomostí ve zpovědi nabytých k vnější správě a správním opatřením /ad exteriorem gubernationem/. Tento zákaz Klimenta VIII. rozšířil Inocenc XI. r.1682 i na všechny jiné zpovědníky.

Can.2369 § 1. t r e s t á zpovědníka, který by se odvážil přímou porušení zpovědní tajemství, ipso facto klatbou sv. Stolicí specialissimo modo vyhrazenou /viz str.42/. Zpovědník, který je poruší nepřímou, má býti potrestán suspensí od sloužení mše sv. a slyšení zpovědi a podlé velikosti viny může býti prohlášen za neschopna zpovídati, má býti zbaven všech obročí a hodností, pasivního i aktivního volebního práva a prohlášen za neschopna jich nabytí a v těžších případech má býti svržen s hodností kněžské /can. 2368, § 1/. Tresty tyto jsou ferrendae sententiae, t.j. uvalují se po provedeném procesu.

§ 2: Všichni jiní mimo zpovědníka, kteří poruší zpovědní tajemství, mají býti dle velikosti viny potrestáni spasitelným trestem, kterým může být i klatba.

III. P ř í s n o s t t é t o p o v i n n o s t i.

Zpovědní tajemství zavazuje sub gravi a nepřipouští pravitatem materiae/ in directa revelatione; in indirecta revelatione sub gravi jen tenkrát, když nebezpečí prozrazení nebo gravamen je velké/, ani ž á d n é v ý j i m k y; trvá v ž d y, i kdyby penitent už umřel; musí se zachovati v ů č i v š e m osobám i vrchnostem i vůči penitentovi samému mimo zpověď, n e n í ž á d n é h o p ř í p a d u, ve kterém by se smělo vyjevití: Musí se připustit i sebevětší škoda Církve nebo státu, poprava nevinného, svatokrádežné přijímání, vlastní

škoda zovědníka, nemůže býti udělena od jeho zachování ž á d - n á d i s p e n s - jen penitent sám může v některých případech dovolit, aby se užilo znalosti z jeho zpovědi - zavazuje i v p o c h y b n o s t i, zda něco bylo řečeno jako patřící ke svátostně zpovědi, nebo zda by se nějakým slovem nebo jednáním porušilo. Nesmí se zde užívat probabilismu, poněvadž se zde nejedná de solo licito nbo illicito, nýbrž o porušení svátostného závazku a o velikou škodu věřících, takže je nutno chrániti se i nebezpečí.

Dle can. 1757, § 3, 2 zovědník je n e s o h o p e n b ý - t i s v ě ě k e m v církevním soudním procesu, i když mu penitent dovolil vypovídat. I světský zákon zbavuje kněze povinnosti vydat svědectví o tom, co ví ze zpovědi. U nás platí § 151. trestního zákona rakouského, který praví : „ Za svědky nesmějí pod neplatností své výpovědi býti vyslyšáni: 1. duchovní v příčině toho, co jim bylo svěřeno ve zpovědi anebo jinak pod pečeti mlčenlivosti úřadu duchovního. „ Podobné ustanovení je ve Švýcarsku, Francii, Německu, Norsku, Belgii, Itálii, Skotsku. Zákonodárství anglické mluví neurčitě a kloní se spíše proti zovědnímu tajemství. V Rusku však sama církev pravoslavná pod nátlakem státním dovoluje, ba ukládá /r. 1875/ zovědníkům povinnost učiniti policii oznámení o zločinech proti státu a vládě, o nichž se dověděli ve zpovědi.

Dle moralistů zovědník tázaný na něco ze zpovědi, může i p o ě p ř í s a h o u vypovědět, že n i c n e v í, poněvadž to neví jako osoba soukromá, neboť jako takové to penitent neřekl.

M u č e ě n í o i zovědního tajemství : Sv. Jan Nepomucký / zemř. 20.3. 1393/, blahosl. Jan Sarkander / zemř. 17.3. 1620/, Jindřich Garnet S.J. /zemř. 3.5. 1606 za tak zv. pražského spiknutí v Anglii za Jakuba I., kdy se 13 katolíků spiklo proti králi a domluvili se, že vyhodí do povětří krále i s parlamentem; Garnet se o tom dozvěděl ze zpovědi jednoho ze spiklenou/.

IV. K d o j e v á z á n z p o v ě d n í m t a j e m s t v í m.

1. Na prvním místě z p o v ě d n í k sive verus sive fictus, jehož penitent pokládá za zovědníka pravého /sententia communis/, jen dle některých / Vermeersch, Cappello/ zovědník fingovaný / laik/ není sice vázán tajemstvím zovědním, je však vázán tajemstvím svěřeným z mlčké smlouvy a přirozeným z povinnosti chránit cti bližního.

2. Na druhém místě v š i c h n í, k d o s e z e z p o - v ě d i jakýmkoli způsobem n ě c o d o z v ě ě l i, ať dovoleným či nedovoleným, ať bezprostředně či prostřednictvím jiných, na př. t l u m o č n í k, o k o l o s t o r, j í c í, kteří ze zpovědi něco zaslechli, a ti, kterým to tito vyzradili; ano ten, kdo se úmyslně pokouší, aby ze zpovědi něco zaslechl, již tím hřeší proti zovědnímu tajemství; O r d i n a r i u s, který je žádán o fakultu; t h e o l o g, který je tázan o radu; kdo přečetl něco z napsaných hříchů, když v e z p o v ě d i je čte penitent nebo zovědník, poněvadž lístek je v tomto případě jakoby actualis confessio; kdo přečetl lístek s hříchů, který zovědník v e z p o v ě d -

n i c i z a n e c h a l nebo z t r a t i l, poněvaž lístek je v tomto případě jakoby trvajícím zpověď; kdo přečte dopis zaslaný zpovědníkem nebo penitentem Poenitentiarii, biskupovi nebo jinému církevnímu představenému v záležitosti absolute od censur a reservátů, poněvaž dopis ten je nutným prostředkem ke zpovědi.

Kdo přečetl lístek s hříchy, který někdo má p ř e d z p o v ě d í anebo který si p o z p o v ě d í ponechal, není vázán zpovědním tajemstvím, poněvaž lístek není actualis confessio; je však vázán tajemstvím přirozeným sub levi nebo sub gravi, dle toho, jaké hříchy jsou na lístku tom napsány.

3. P e n i t e n t s á m n e n í v á z á n k zpovědnímu tajemství co do vlastního vyznání ani co do toho, co mu řekl nebo uložil zpovědník; je však vázán tajemstvím přirozeným v tom případě, že by prozrazení uškodilo zpovědníkovi a to přísněji než jakýmkoli jiným tajemstvím, poněvaž zpovědník se nemůže bránit. Těžce by hřešil, kdyby prozrazením značně uškodil zpovědníkovi na cti, leč by prozrazení žádal důležitý důvod, jak je tomu při sollicitaci. Poněvaž však lidé dle zkušenosti mluví o tom, co jim zpovědník ve zpovědnici řekl, musí býti zpovědník v řeči velmi opatrný.

V. P ř e d m ě t z p o v ě d n í h o t a j e m s t v í.

Předmětem mlčenlivosti je vše, co zpovědník slyšel ve zpovědi a co, jsouc prozrazeno, mohlo by kejčovníka nebo jiného se těžce dotknout anebo odstrašit od účelnosti pokání. Tedy:

1. H ř í c h y a t o t ě ž k é i v š e d n í, i v e ř e j n ě z n á m é, o nichž nevěděl zpovědník již odjinud. Hříchy těžké je zakázáno nejen jednotlivě, nýbrž i jen všeobecně vyjeviti, na př. Caius se zpovídal z těžkých hříchů. Hříchy lehké je zakázáno jednotlivě vyjeviti, na př. Caius se zpovídal ze svých lží. Směl by tedy zpovědník per se říci: Petr se vyznal ze svých lehkých hříchů - Petr tak nevinně žije, že se dopouští jen lehkých hříchů; v praxi však zpovědník ani o tom nebude mluvit, poněvaž by lidé mohli býti přivedeni na myšlenku, že mluví i o jiných hříších. Nesmí se však říci: Petr se vyznal z mnohých nebo těžších lehkých hříchů. Kdyby bylo dovoleno vyjeviti hříchy v e ř e j n ě z n á m é, penitenti by se vždy báli, že by zpovědníci jejich hříchy mohli považovat za veřejně známé a tudíž je prozrazovat. Při hříších o d j i n a d z n á m ý c h třeba dbát největší opatrnosti, aby nepotvrdil ze zpovědi něco co je známo jen jako méně jisté, nebo aby ze zpovědi jinak známou věc nedoplnil, a ani v tom případě nesmí říci, že to ví také ze zpovědi.

2. V š e c h n o, co bylo ve zpovědi zjeveno k o b j a s n ě n í h ř í c h ů, jako o k o l n o s t i /příležitost, účel, čas, místo hříchu atd. /, s p o l u v i n n í k, uložené p o k á n í, leč by bylo nepatrné, o d e p ř e n í a b s o l u c e. Kdyby se tedy ženich zpovídal, že předstíraným bohatstvím oklamal nevěstu, aby si ho vzala, nejen oklamání nevěsty, nýbrž též předstírané bohatství tvoří předmět zpovědního tajemství. Zpovědník nesmí napomenout spoluvinníka, o němž se dozvěděl ve zpovědi, ani se ho přímo tázat, zda se dopustil toho hříchu. Toho dlužno zvláště šetřit ve zpovědi

snoubenců nebo manželů. Opatrný zpovědník si zařídí ve svém kostele věc tak, aby se nikdy kostelník netázal jeho, nýbrž kajícího, zda půjde k sv. přijímání; kdyby někdy odepřel absoluci, aby to tak nepřímou neprozradil. Byl-li by kněz někdy tázán, zda udělil rozhřešení čili nic, odpoví opatrně. Vykonal jsem, co jsem vykonat měl, nebo: Na takovou otázku se neodpovídá.

3. I když je vyřučeno nebo zpečeno pro zrazení hříchů, všechno jinak neznámé, co zpovědník ve zpovědi poznal a čehož vyjevení by mohlo kajícímu nebo jiným způsobit nepříjemnost / „grava men poenitentis“, istius vel poenitentium in genere / nebo škodit samé svátosti, t.j. od ní odstrašovat čili činit ji nenáviděnou / „odium sacramenti“, /, na př. defekty tělesné / ten je nahluchlý, tomu páchně z úst / nebo duševní / to je skrupulant, nerozhodný, přihlouplý /; dále kdyby z toho vznikla difamace komunity, na př. nesmí se říci hřích slyšený jen z mého zpovědi, nebť tím by se na všechny tehdy se zpovídající uvrhlo podezření; nesmí se říci: V tom klášteře jsem dnes slyšel těžký hřích, v tom ústavě na té škole, v té osadě / pod 3000 duší / je rozšířen ten a ten hřích, leč by ten hřích byl veřejně známý. Farář nesmí upozornit misionáře na hříchy farnosti, poznané ze zpovědi, nejsou-li veřejně známé nebo není-li farnost veliká.

Není předmětem zpovědního tajemství, co by kajícímu nezpůsobilo nepříjemnosti, nebo co by neškodilo samé svátosti; obyčejně však je tu zpovědník vázán tajemstvím přirozeným, tedy:

a/ o t n o s t i a z v l á š t n í d a r y B o ž í, leč by to bylo kajícímu nepříjemno, nebo jestli to vyznal k objasnění svých hříchů nebo své nevděčnosti k Bohu. Dnes ale can. 1757, §3, 2 ani při beatifikačním procesu nemohou být připuštěni zpovědníci jako svědci.

b/ U d ě l e n í a b s o l u c e, ale ani to nemá zpovědník říci, zvláště ne v těch okolnostech, kdyžby to bylo druhým nepříjemné, poněvadž by to o nich nemohl říci. Ptají-li se rodiče, učitelé nebo představení, zda bylo dáno rozhřešení dětem, žákům nebo služebným, odkáže je zpovědník na penitenty samy.

c/ S t a v p e n i t e n t a, na př. voják, svobodný, leč by stav byl ve zpovědi řečen k objasnění hřichu, takže by vzniklo podezření hřichu: bylo by však bezpečno říci, že to ví ze zpovědi; lidé by si nemysleli, že kněz mluví i o jiných věcech ze zpovědi.

d/ F a k t u m z p o v ě d i, t.j. že někdo byl u zpovědi; kdyby však někdo přišel schválně ke zpovědi tajně, je zpovědník povinen tajemstvím přirozeným o to pomlčet; kdyby se z tajné zpovědi mohlo soudit na nějaké těžké hříchy, byl by zpovědník vázán zpovědním tajemstvím.

Moudrý zpovědník však pomlčí i o tom, o čem by mlčet nemusil, aby nedal pohoršení; lidé neznají těch jemných juridických důstinkcí a snadno by si učinili závěr, že kněz mluví i o hříších, jež slyšel ve zpovědi.

Když se penitent hned po absoluaci na něco ze zpovědi ptá nebo když se na chvíli ke zpovědníci vrátí, zpovědník může s ním o obsahu zpovědi mluvit, poněvadž jest to moraliter in confessione.

Kdyby penitent zpovědníka ve zpovědi okradl, krádež ta nespadá pod zpovědní tajemství, jestli penitent se z ní současně také nezpovídá, a kdyby bylo známo, že jen s tím úmyslem přišel ke zpovědi, ani jeho vyznané hříchy by nebyly předmětem zpovědního tajemství, poněvadž by to nebyla svátostná zpověď.

VI. Porušení zpovědního tajemství.

Rozeznává se porušení přímé a nepřímé.

1. P ř í m o by porušil zpovědní tajemství, kdo by jménem va l o s o b u a h ř í c h, z něhož se zpovídala, na př. Petr spáchal krádež, Caius nedostal rozhřešení, nebo kdo by při prozrazeném hříchu osobu označil tak, že se dá jistě poznat, na př. brněnský starosta, první můj dnešní kajícník byl podvodník / znají-li ho ti, kteří to slyší; neznají-li ho, je to porušení nepřímé/. Při tom není nutno, aby posluchači věděli, že kněz mluví na základě vědomostí ve zpovědi; i když to nepozorují, je to přece přímým porušením.

~~2.~~ N e p ř í m o porušuje zpovědník svátostné tajemství:

a/ jestli něco tak neopatrně řekne nebo učiní, že z toho vzniká nebezpečí, že se pozná hřích kajícníka,

b/ jestli použitím vědomostí ze zpovědnice působí penitentovi nepříjemnosti, i když je vyloučeno prozrazení hříchu nebo nebezpečí toho /vetitus usus scientiae sacramentalis cum gravamine poenitentis - t.j. gravamen distinctum a suspicione peccati, z čehož vzniká odium sacramenti/. Nesmí se tedy po zpovědi k penitentovi méně laskavě chovat atd. Nesmí použít vědomostí ze zpovědi a d g u b e r n a t i o n e m. e x t e r n a m, kdyžby z toho vznikla kajícníkovi nějaká nepříjemnost - třeba nebylo jiným zevně patrné, že opatření zpovědníkové se stalo na základě zpovědi - neboť tak by byl kajícník odstrašen od zpovědi čili zpověď by mu byla učiněna nenáviděnou; Nesmí na př. zamknouti stůl, jenž byl dosud odemčený, když se ze zpovědi dověděl, že jsou mu odtud krazeny peníze; nesmí propustiti zlodějského služebníka, o jeho krádežích se dozvěděl ze zpovědi; nesmí doma večer zavřít lužebnou, o níž ze zpovědi ví, že večer vyhledává hříšnou příležitost.

M ů ž e však dělat vše, co by jí dělal nebo měl dělat, i kdyžby se o tom ze zpovědi nedověděl, ale je radno penitenta na to ve zpovědi upozornit, aby snad u něho nevzniklo pohoršení, jako by bylo porušováno zpovědní tajemství.

Z p o v ě d n í l í s t e k, který žádají snoubenci, smí jen potvrzovat, že zpověď byla vykonána, kdy a kde, nemá však mít žádné zmínky o udělení absolutione. Může být odřeknut jen tehdy, když o něj kajícník žádá ve zpovědi a okolostojící nepoznají, že absolutione byla odepřena. Žádá-li jej m í m o z p o v ě d, i beze svědků, musí mu býti vydán. Nevydá se však tomu, kdo ve zpovědi hned na začátku řekl, že se nepřišel zpovídat, aby byl rozhřešen, nýbrž jen proto, aby dostal potvrzení, že byl u zpovědi.

Kdyby se zpovědník ve zpovědi dozvěděl, že se mu s t r o - j í ů k l a d y nebo že dostane otrávené mešní víno, nesměl by utéci nebo celebraci opomenout kdyžby j i n í z toho

soudili, že to poznal ve zpovědi, anebo kdyby penitentovi z toho vznikla nepříjemnost. Ale jiní /complices/ by tak soudili spíše ze svého předběžného vědění o tom, než z jednání zpovědníka a také pro penitenta by to nebylo žádné *verum gravamen* / Vermeersch/. Ovšem kdyby věděl, že penitent šel jen proto ke zpovědi, aby zpovědníka zavázal k mlčení, nebyla by to svátostná zpověď,

Přímé porušení je v dějinách Církve zjevem velice řídkým, bylo-li vůbec kdy spácháno. Snadněji by se mohlo přihodit porušení nepřímé z neopatrného mluvení nebo jednání, na př. kdyby zpovědník tak h l a s i t ě mluvil, že by okolostojící něco slyšeli, kdyby při některém těžkém hříchu dával na jevo n e - l í b o s t nebo podivení, kdyby za stejné hříchy ukládal s t e j n é v e ř e j n é p o k á n í, na př. křížovou cestu, kdyby i m í m o z p o v ě d n í c i byl ve svých řečech neopatrný, na př. : dnes mě jedna osoba ve zpovědnici natrápila, dnes jsem měl ve zpovědnici případ žhářství, vraždy; Titius se dlouho zpovídal /nebyla-li jeho zpověď veřejná/, vyznal se se slzami/ není-li to veřejný hříšník/, složil generální zpověď /není-li to o misiích/; kdyby mluvil neopatrně n a k a - z a t e l n ě. Zpovědnice je velikou školou pro nás a zkušenosti z ní máme využít i pro praktický způsob kázání, ale nikdy nesmíme použít případu určitého, konkrétního, zvláště ne před posluchači, jimž je znám, a nikdy nesmíme říci, že jsme to slyšeli ve zpovědi. Kdyby zpovědník měl připravené kázání o určitém hříchu nebo hříšném zvyku atd. , a před tím, než jde na kazatelnu, někdo se právě z toho hříchu nebo hříšného zvyku zpovídal, upozornil by kajícího : Budu dnes o tom kázat, ale ne pro to, že jste se z toho zpovídal, nýbrž proto, že jsem si to již dříve připravil. Kdyby byl neopatrný p ř i p t a n í s e o r a d u u jiných zpovědníků; případ poněkud změnit a neptat se toho, kdo zná tamní poměry tak, že by mohl poznat, koho se věc týká. Kdyby i jinak byl neopatrný ve své řeči; zvláště musí býti opatrný, když mluví o chybách dětí a podřízených s rodiči a představenými; při rozhovorech u stolu, na př. u příležitosti misí nebo společné zpovědi: „ coram domesticis, ancillis vel quibuscumque laicis de confessionibus, casibus conscientiae etc. verba non sunt facienda, / Statut . Leodien./ . Zde může i nejmladší kaplan upozorniti: Favete linguis, nebo : loquamur latine! I n s t r u k c e s v. O f f i c i a z 9.6. 1915 zakazuje, aby kněží mimo případy nutné porady nikdy , zvláště u příležitosti misí a exercícií, nemluvili m e z i s e b o u na př. u stolu o věcech ze zpovědnice, na př. o podivuhodných případech, jež slyšeli ve zpovědi, o kajících, kteří po dlouhá léta už nebyli u zpovědi, aby nikdy v k á z á n í neuváděli něco jako slyšené ve zpovědi - i když je nebezpečí prozrazení vyloučeno - , poněvadž to věřící uráží a vzbuzuje u nich nedůvěru, a poroučí, aby nastávající zpovědníci byli o zpovědním tajemství zvláště zkoušeni.

O věcech ze zpovědnice se nemá v obyčejných hovorech ani slovem zmínit: Má o nich mluvit jen s Bohem, modlit se za penitenty. Ještě nikoho nemrzelo, že v této věci mlčel, mnohý si však už neprozřetelným slovem přivodil trapné výčitky svědomí. Bezvýznamné slovo by mohlo shodou okolností vést k prozrazení zpovědního tajemství. Nic by duchovnímu správci v duchovní správě tolik neuškodilo, jako nedůvěra v jeho zpovědní mlčenlivost.

§ 321. UŽITÍ VĚDOMOSTÍ ZE ZPOVĚDI.

Užití vědomostí ze zpovědi je dovoleno jen z důležité příčiny a k dobrému účelu a za těchto tří podmínek:

1. když je vyloučeno nebezpečí vyvráždění,
2. když penitentovi nevzniká žádná nepřijemnost nebo nenávisť ke svátosti,
3. když je vyloučeno pohoršení, t.j. podezření, že se zpovědní tajemství prozrazuje.

Za těchto podmínek může zpovědník s náležitou opatrností užít znalostí nabytých ve zpovědi:

1. *Pro sebe*: Zakázán je pouze *exterior usus notitiae in confessione acquisitae*. Může tedy zpovědník o případech ze zpovědi přemýšlet, aby svůj život polepšil, aby svůj úřad lépe zastával, aby se lépe a účelněji vyptával a poučoval, aby prakticky kázal, aby se v knihách poučil, aby se s jinými zpovědníky opatrně poradil, aby svou velkou přísnost mírnil a pod.

2. *Pro penitenta ve zpovědi*. Může mluvit s penitentem o obsahu dřívějších jeho zpovědí, zvláště když se jedná o špatný zvyk nebo hříšnou příležitost nebo restituci; lépe však je přivést ho přiměřenými otázkami k novému vyznání o těchto věcech. Nesmí však ve zpovědi použití toho, co ví ze zpovědi jiného penitenta, čehož musí být pamětliv zvláště při zpovědi snoubenců, manželů, rodičů a dětí, sourozenců, příbuzných.

3. *Mimo zpověď* smí zpovědník mluvit o obsahu zpovědi: a/ *s penitentem*, když mu ten dá k tomu dobrovolně a výslovně nebo fakticky své *dovolení*; fakticky, t.j. když penitent sám začne o předmětu své zpovědi mluvit. Takové dovolení smí být žádáno a dáno resp. přijato jen z důležité příčiny. Zpovědní tajemství je totiž ustanoveno nejen pro dobro penitenta, nýbrž též pro ochranu svátosti svátosti. Penitent se sice může zříci svého práva, nemůže však odstranit druhý důvod *sigilla* a proto nesmí mluvit o obsahu své zpovědi pro zábavu nebo ze žertu.

b/ *S jinými*, když penitent dá k tomu z důležité příčiny *dovolení*; to by se mohlo stát při závazku penitenta k bratrskému napomenutí /*correctio fraterna*/ nebo při jeho povinnosti udání /*obligatio denunciandi*/.

Když penitent žádá, aby zpovědník učinil místo něho *bratrské napomenutí*, převezme zpovědník tuto povinnost jen z velmi závažných důvodů a jen za těchto tří podmínek: když je jisto, že dotyčný těžce zhřešil nebo ohce zhřešit, když penitent nemůže ani sám ani skze jiného bratrské napomenutí učinit a když je oprávněná naděje, že napomenutí pomůže. Málokdy se stane, že by všechny tyto podmínky zde byly.

Také žádost nebo dovolení otce, matky, manželky, aby zpovědník užil vědomostí ze zpovědi k napomenutí jejich dětí, manžela, přijal by zpovědník jen v nejnnutnějším případě a s takovou opatrností, aby napomenutý nemohl se rozumně domýšlet,

že podnět k napomenutí tomuto dala zpověď. Nejlépe by bylo, dát si vše vyložit též mimo zpověď,

Když má penitent p o v i n ě n o s t u d á n í, aby se pře-
dešlo velikému zlu, hlavně obecnému, přijal by zpovědník tu
povinnost místo penitenta na sebe jen tehdy, když to penitent
nemůže učinit ani sám ani skrze jiného. Zpovědník se při tom
musí varovat lehkověrnosti a proto si dá tu věc vyložit také
mimo zpověď a to písemně s podpisem kajicníkovým a dle potřeby
bude žádat i přísežné potvrzení.

§ 322. N A P R A V Ě N Í C H Y B učiněných ve zpovědi.

Při žádné jiné svátosti není vykázáno tak veliké pole osobní
činnosti udíleče jako u svátosti pokání a proto u žádné jiné
svátosti není tak snadná možnost chyb. Zpovědník však musí být
věrným správcem tajemství Božích a proto má chyby ve zpovědi
učiněné napravit, t.j. pokud byly zaviněné jich litovat a všechny,
zaviněné i nezaviněné, pokud možno, vůči penitentovi napravit.

Chyba by se mohla týkat : 1. p l a t n o s t i svátosti:
zapomět rozhřešit, rozhřešit nedisponovaného, 2. i n t e g -
r i t y : nezeptal se na druh a počet těžkých hříchů, neulo-
žil pokání, 3. p o v i n n o s t í penitenta: nasprávně ulo-
žil restituci nebo od ní osvobodil, nenapomenul o povinnosti
opustit příležitost.

Může se stát, že penitent nemá z chyby žádnou větší škodu,
na př. když zdravý penitent není rozhřešen nebo je neplatně
rozhřešen, dostane milost při sv. přijímání, má-li aspoň
attritionem, nebo se mu odpustí indirecte v příští zpovědi.

Napravení chyby mimo zpověď je vždy spojeno cum gravi incom-
modo; je obtížno zpovědníkovi i penitentovi /infamia, scanda-
lum/ .

K napravení chyby mimo zpověď je třeba dovolení penitenta mi-
mo případ, že by zapomněl absolvovat, tedy když jde o udělení
absoluce. Tu může říci, že neabsolvoval, poněvadž to může říci
bez porušení sigilla / nic neprozrazuje z toho, co penitent
řekl/ .

1. Jestli se chyba týká p l a t n o s t i s v á t o s t i,
je zpovědník zavázán napravit ji i mimo zpověď jen tehdy, je-li
nebezpečí, že penitent zemře ve stavu těžkého hřichu, tedy v
praxi sotva kdy /penitent půjde k druhé zpovědi, bude zaopat-
řen/. Je tedy obyčejně zavázán jen c u m l e v i i n o o m -
m o d o chybu tu napravit. Když tedy zapomněl absolvovat a
penitent je m o r a l i t r j e š t ě p ř í t o m e n,
třebas ho nevidí, t.j. blízko zpovědnice nebo aspoň v kostele,
absolvuje ho, aniž by ho volal ke zpovědníci; není-li již v
kostele, ale p ř i j d e z a s e k e z p o v ě d i, neřekne
mu nic o tom, vzbudí však ním lítost nad hřichy z poslední
zpovědi; n e p ř i j d e - l i j i ž k e z p o v ě d i,
zpovědník nedělá nic a ponechá vše Pánu Bohu, poněvadž upozor-
nění by bylo spojeno s pohoršením a s difamací zpovědníka.

2. Jestli se chyba týká i n t e g r i t y svátosti a je
zaviněna n e g a t i v e, t.j. nezeptal se na počet těžkých
hříchů, neuložil pokání, zpovědník je zavázán napravit to jen
v příští zpovědi. - Je-li zaviněna o s i t i v e, t.j.

penitent ohtěl říkat těžké hříchy nebo jejich počet, zpovědník však řekl, že toho není třeba, je p e r s e zavázán upozornit penitenta i mimo zpověď, ale v p r a x i je i v tomto případě, předpokládá, že je to absque damno tertii, zavázán obyčejně jen k lítosti a k napravení v příští zpovědi, ješto napomenutí mimo zpověď je obtížné i zpovědníkovi /zahanbení/ i penitentovi /nepříjemnost/.

3. Když se chyba týká povinnosti r e s t i t u c e :

a./ Když zpovědník učinil chybu n e g a t i v e, není sám zavázán k restituci: Když tedy s i n e g r a v i c u l p a opomněl z roztržitosti, zapomenutí mu povinnost tu uložit, je povinnen jen v příští zpovědi ho upozornit; i kdyby to v příštích zpovědích neučinil, n e n í v á z á n s á m k r e s t i t u c i.

Když c u m g r a v i c u l p a opomněl povinnost restituce mu uložit a způsobil tím velikou škodu, je zavázán ho upozornit, i mimo zpověď, ovšem po dovolení o tom mluvit; nemohl-li nebo nechtěl-li to zpovědník učinit, n e n í s á m k r e s t i t u c i v á z á n.

b./ Z p o v ě ě d n í k j e s á m z a v á z á n k r e s t i t u c i v ů ě i p e n i t e n t o v i, jestli ho cum gravi culpa p o s i t i v n ě z a v a z a l k r e s t i t u c i, k níž nebyl povinen, a v ů ě i t ř e t í o s o b ě, jestli penitenta c u m g r a v i c u l p a od povinné restituce p o s i t i v n ě o s v o b o d i l a později tuto chybu nenapravit, protože nechtěl nebo nemohl, a dále, jestli penitenta s i n e c u l p a od povinné restituce pozitivně osvobodil nebo mu ji nesprávně uložil a později tento omyl neodvolal, ačkoli to mohl pohodlně ve zpovědi odvolat.

N e n í t e d y v á z á n s á m k r e s t i t u c i k d y ž u č i n i l c h y b u - e t i a m c u m g r a v i c u l p a - j e n n e g a t i v e, t. j. restituci neuložil, může však býti vázán sám k restituci, když učinil chybu p o s i t i v e.

- o - 0 - o -

P O S L E D N Í P O M A Z Á N Í.

---

§ 323. L á t k a a f o r m a. Ú ě i n k y. R i t u s.

I. 1. Poslední pomazání mělo dříve různá jména, na př. sanctum oleum, sacra unctio, unctio infirmorum, extrema unctio, kteréžto poslední jméno od 12. stol. vlivem scholastiky se stalo všeobecným. Jmenuje se „extrema“, unctio l i t u r g i c k y k označení, že ze všech mazání, jež Církev udílí /při křtu, biřmování, ordinaci, /udílí se obyčejně naposled. Řekové tuto svátost nazývají euchelaion /euché - elaion/ t. j. oratio cum oleo. Nelibý výraz „poslední“, nutno vyložit ve škole i v kostele.

2. M a t e r i a r e m o t a v a l i d a je olej olivový k tomu zvláště posvěcený od biskupa nebo od kněze, papežem k tomu zplněmocněného /can. 945/; v církvi řecké mají všichni kněží papežské dovolení k svěcení tohoto oleje.

Symbolika je patrná: olej mírní bolest, léčí, sílí, svítí a tím těší.

Olej neposvěcený biskupem nebo knězem, od papeže k tomu splnomocněným, je materia invalida. Olej křtěnců a olej biřmovanců /křížmo/ je materia jen probabiliter valida, které by se smělo použít jen v případě nutnosti a to po podmínkou „si valeat“. V případě možnosti musila by se svátost opětně udělit olejem nemocných pod podmínkou „si nondum es unctus“, totéž by se musilo stát, kdyby kněz omylem užil těchto jiných olejů.

Materia remota l i o i t a je olej t é h o ž r o k u, t.j. na poslední Zelený čtvrtek d i e o e s n í m biskupem posvěcený /sede vacante ab alio episcopo vicino/. Je-li obava, že olej do příštích velikonoce nestačí a není možno dostat další, smí se k němu přidat oleje olivového nesvěceného, ale v menším množství, což se může i vícekrát udělat, jen když je oleje přidávaného méně než oleje, do něhož se přilévá /can. 734/. Olej nemocných /i ostatní sv. oleje/ mají se uchovávat v kostele /sakristii/ na místě bezpečném a slušném, pod zámkem / ne však ve svatostánku! sr. can. 1269, §2/; doma je farář nesmí mít, leč pro nutnost nebo jiný rozumný důvod se svolením Ordináře /can. 735, 946/.

M a t e r i a p r o x i m a je mazání nemocného olejem nemocných. K platnosti stačí pomazání jediného smyslu nebo nejlépe na čele, z p ř í k a z u C í r k v e, / can 947/ se mažou orgány pěti smyslů /oči, uši, nos, ústa, ruce a nohy/ - a to i tehdy, když nemocný orgánu neužívá, na př. slepý nebo hluchý od narození; i když chybí vnější smysl, má člověk v duši schopnost toho smyslu, jíž mohl zhřešit. Chybí-li některý orgán, udělí se mazání v nejbližším jeho okolí. Unctio lumborum semper omittatur, unctio pedum ex qualibet rationabili causa omitti potest /can. 947, §2, 3/, na př. při šestinedělce / v novém Ritualu ani není formule „ad lumbos,,/.

V případě nutnosti stačí j e d i n é p o m a z á n í s kratší formou všeobecnou na jediném orgánu nebo rectius na čele, poněvadž z hlavy vycházejí nervy všech smyslů. Případ nutnosti může nastat z hrozíci smrti nebo z nebezpečí nákazy nebo že pro fyzickou překážku není možno dosáhnout obvyklých míst mazání; jen kdyby nebylo možno dosáhnout čela, pomazal by se jiný smysl /to znamenají slova „rectius in fronte,,/. Je-li ještě čas, mazání ostatních orgánů se doplní /ca. 947, §1/ a to absolute, nikoliv condicionate, poněvadž první udělení svátosti bylo jistě platné, předpokládá, že bylo užito kratší všeobecné formy, neomezující účinek jen na některý smysl. Mazání se doplňuje, poněvadž zvyšuje svátostnou milost, zvláště jestli nemocný se zatím lépe disponoval. Podobně se musí doplnit též jiné mazání, které nebylo dříve možné nebo bylo opomenuto nebo nebylo dobře učiněno.

3. F o r m a je tato: „Per istam sanotam unctionem et suam piissimam misericordiam indulgeat tibi Dominus, quidquid per visum /auditum, odoratum, gustum et locutionem, tactum, gressum/ deliquisti. Amen.,, Amen patří k formě, proto je říká kněz, ne kostelník. Ve formě té jsou p o d s t a t n á s l o v a : „ indulgeat tibi Dominus quidquid deliquisti.,,

V p ř í p ě d ě n o u z e, když je pro nebezpečí smrti nutno svátost co nejdříve udělit jen na čelo nebo jen na jeden

smyslový orgán : „ Per istam sanctam unctionem indulgeat tibi Dominus, quidquid deliquisti. Amen. „ Je všeobecná, nesmí se v ní účinek omezit jen na některý smysl.

Forma posledního pomazání se liší od formy jiných svátostí tím, že se říká ve formě *m o d l í t b y* dle slov sv. Jakuba 5,14,15 - „ Orent super eum et orati fidei salvabit infirmum, „ Svátost tato je doplňkem svátosti pokání, nemocný však ve svém stavu skutky kající konat nemůže a proto je odkázán jen na milosrdenství Boží.

II. Ú č i n k y p o s l e d n í h o p o m a z á n í .

Posled. pomazání je doplňkem svátosti pokání /*complementum poenitentiae*/ podobně jako biřmování je doplňkem křtu. Pokání ničí hříchy, poslední pomazání ničí zbytky hříchu /časné tresty, slabost duše/. Dobrotivý Spasitel chce, aby lidé byli uchráněni nejen pekla, nýbrž i očistce. Těžce nemocní nemohou se už k tomu sami dostatečně připravit, proto pro ně ustanovil svátost pomazání, která má duši tak disponovat a připravit, aby ihned po smrti mohla vejít do nebe, nečiní-li žádnou překážku milosti svátostné.

Účinky posledního pomazání jsou obsaženy ve slovech sv. Jakuba 5,14,15: „ Infirmatur quis in vobis? Inducat presbyteros ecclesiae et orent super eum ungentes eum oleo in nomine Domini. Et oratio fidei salvabit infirmum et alleviabit eum Dominus; et si in peccatis sit, remittentur ei, „. Jsou tedy

1. P o v z b u z e n í a p o s í l a d u š e : „ Alleviabit eum / polehčí mu/ Dominus, „. S rozmnožením milosti posvěcující uděluje právo na milosti pomáhající, jež nemocného posilují, aby překonal obtíže, hrozící při smrti. Ty obtíže jsou

a./ s l a b o s t a m a l á t n o s t d u š e k d o b r é m u následkem dřívějších hříchů následkem nemoci, poněvadž nemoc a bolesti člověka skličují a brání mu zabývat se věcmi duchovními;

b/ v ý č i t k y s v ě d o m í, h r ů z a p ř e d s m r t í, s t r a c h p ř e d S o u d ě c e m, s m u t e k a n e d ů v ě r, poněvadž nemocný ví, že hřešil, neví však jistě, zda mu vše Bůh již odpustil;

c/ p o k u š e n í d á b l a, který se snaží dostat duši do svého trvalého otroctví. Tridentinum praví: „ Nullum tempus est, quo vehementius adversarius omnes suae versutiae nervos intendat ad perdendos nos penitus et a fiducia etiam, si possit, divinae misericordiae deturbandos, quam cum impendere nobis exitum vitae perspicit, „. Tento účinek sv. pomazání často můžeme pozorovat. Nemocní se hned cítivají posílení a potěšení, s klídnou myslí se odevzdávají do vůle Boží, jsou zbaveni hrůzy před smrtí i úzkosti svědomí, důvěřují radostně v milosrdenství Boží.

2. O d p u š t ě n í v š e d n í c h h ř í c h ů a č a s n ý c h t r e s t ů, které zabraňují bezprostřednímu vejítí do věčné slávy. „ Et si in peccatis sit, remittentur ei, „. Odpouští všechny hříchy lehké, jestli jich nemocný aspoň nedokonale lituje. Odpouští časné tresty, a to: ex opere operato odpouští část časných trestů a současně ex opere operato dává milost pomáhající, pomoci níž si může získati odpuštění všech

časných trestů /lítostí, trpělivým snášením utrpení, modlitbou, získáváním odpustků atd./ . Všechny časné tresty tedy odpouští, když nemocný tuto svátost přijímá s náležitou zbožností a v takovém stavu nemoci, že má ještě čas věrně a plně spolupůsobit se svátostnou milostí / - přijat ji tedy zavčas!./ . Není však zbytečné zemřelým pomáhat mší sv., modlitbou, odpustky, poněvadž nikdy nevíme, zda se svátostnou milostí věrně spolupůsobili k dosažení plných jejích účinků.

3. O d p u š t ě n í h ř í o h u s m r t e l n é h o, když nemůže být odpuštěn ani ve svátosti pokání ani dokonalou lítostí, jen když ho nemocný aspoň nedokonale lituje, tedy když člověk jsoucí v hříchu těžkém, je v b e z v ě ě o m í nebo když je b o n a f i ě e. Zůstává však povinnost z hříchu toho se v případě možnosti dodatečně vyzpovídat. Poslední pomazání je pro člověka bezvědomého jistějším prostředkem spásy než svátost pokání, při níž je možná otázka, zda platí, když nemocný nijak neprojevil svou hříšnost a touhu po absoliuci./viz str.4/.

4. U z d r a v e n í t ě l e s n é - ne vždy, nýbrž jen, je-li to prospěšné pro spásu duše, je-li to ^{nutně} pro úkol, který Bůh duši ve světě učil a je-li svátost tato přijata zavčas. „ Oratio fidei salvabit infirmum, „ Posl. pomazání působí uzdravení ne náhle zázrakem, nýbrž tím, že svou nadpřirozenou mocí podporuje a řídí příčiny přirozené i svobodné / lékař, ošetřovatelé/, aby působili uzdravení, a mimo to tím, že posílení duše působí blahodárně na tělo. Nemůže tedy posled. pomazání uzdravit, když se jeho přijetí odkládá až na poslední chvíli, když už je uzdravení možno jen zázrakem.

Posila duše a odpuštění všedních hříchů a časných trestů jsou effectus p r i m a r i i, odpuštění hříchů smrtelných a uzdravení těla jsou effectus s e c u n d a r i i. Pomazání je p e r s e svátost ž i v ý c h, poněvadž není na prvním místě ustanovena k odpuštění hříchů těžkých, nýbrž k odstranění pozůstatků po hříších; poněvadž však někdy odpouští i hříchy těžké, může býti nazvána per accidens svátost ~~žítých~~ *mlrtých*.

Poslední pomazání je velikým důkazem lásky Kristovy k nám. Z jejích velikých účinků poznáváme, proč též nás církev sv. při modlitbě se : A subitanea et improvisa morte, libera nos Domine. Veliké milosti pomazání mají býti věřícím ve škole i na kazatelně vyloženy a na srdce vloženo včasné zaopatření!

III. R i t u s .

H i s t o r i c k ý v ý v o j. O ritu posledního pomazání v křesťanském starověku nemáme téměř žádných zpráv - píše se jen o mazání a modlitbě. Teprve v době Karlovoú se objevuje vyvinutý ritus, který však nebyl všude stejný a jehož společné hlavní části byly žehnání světnice v níž nemocný leží, zpověď a rekongiliace, mazání sv. olejem, viaticum /až po mazání/ a závěrečné požehnání. Veliká různost panovala co do částí těla, jež byly mazány. Někde bylo pomazáno téměř celé tělo. Kromě orgánů smyslových byla mazána na př. prsa, nohy, kolena, místo „ubi plus dolor imminet, „ atd. V Ordo Rom. X. z 13. stol. je již nyní obvyklé mazání. Tam je také už dnešní deprekativní forma, která se ojediněle objevuje už v 10. stol., ale teprve od 16. stol. trvale zatlačila jiné formy, na př. indikativní. I dnešní modlitby tam jsou, z nichž skoro všechny / Introeat,

Domine Deus, qui per apostolum, Respice/ sahají až do 9. a 10. stol.

Po nějakou dobu /do 13. stol./i na Západě na některých místech /nikdy to nebylo všeobecné/ jako dosud někdy na Východě udílelo poslední pomazání současně více kněží /7, 3, 1/ dle slov: Inducat presbyteros ecclesiae, a to různým způsobem na př. tak, že každý pomazal jinou část těla s příslušnou formou. V záp. církvi je nyní tento způsob kromě případu nutnosti /na př. kněz mezi pomazáním omdlel/ zakázán, ač by byl platným. Na Východě mají většinou též mazání jako my, někde však mažou mužům též prsa.

D n e š n í r i t u s R o ů c h o : superpelliceum a fialová štola; sine veste sacra kromě případu nutnosti / nebo při zaopatřování tajném/ bylo by grave.

Všechny obřady a modlitby důtklivě a úchvatně poukazují na účinky pomazání.

Než na začátku podává kněz nemocnému kříž k políbení, aby v něm vzbudil vděčnost a důvěru k tomu, který mu svou smrtí na kříži zasloužil milost této svátosti.

Tři následující modlitby /Introeat, Oremus, Exaudi/ též světí světlici; Církev v nich vyprošuje nemocnému, kterého skličuje myšlenka na smrt a na spáchané hříchy a který je vystaven pokušením, jasnou radost /serena laetitia/ při vzpomínce na lásku Spasitelovu /caritas fructuosa/, uzdravení z ran hříchů pro věčnost /sanitas sempiterna/, odvrácení úkladů dábelkých a ochranu andělů. Kněz říká modlitby ty stoje obrácen k nemocnému.

C o n f i t e o r má ještě jednou vzbuditi v nemocném kajicnost, aby dostal co nejhojnější milosti.

M a z á n í. Ú v o d e m k n ě m u je slavnostní pozhénání / In nomine atd. /, jímž má býti zlomena moc ďáblova vkládáním ruky knězovy a přímlovou církve vítězné.

M a z á n í se má konati :

a/ p a l c e m p r v é r u k y ponořeným do oleje. Palec se ponořuje do oleje před mazáním každého nového smyslu; při smyslech se dvěma orgány, t.j. při očích, uších, rukou, nohou stačí jedno ponoření palce do oleje. Jenom in casu gravis necessitatis /can. 947, § 4/ při nakažlivých nemocech, na př. neštovice, syfilis mohl by kněz mazat vatou připevněnou na dřevěné tyčince, aby se sám nenakazil; ale dle názoru lékařů není toho třeba, poněvadž olej sám chání před nákazou a mimo to úzkostlivý strach u kněze mohl by vzbuditi pohoršení u přítomných, konečně může si k mazání vyvoliti místa, jež jsou nákazy prosta. Spíše však musí kněz dbát, aby nenakazil olej v nádobce a proto má vzít kousek vaty, nechat ji nasáknout olejem, položit na talířek a tam se jí dotýkati palcem před mazáními. Kněz musí dát pozor, aby olej aplikoval;

b/ v e f r m ě k r í ž e / sub veniali/, třebas to není nutno k platnosti svátosti - stačil prostý dotek; kříž je zbraní nemocného křesťana;

c/ v p ř e d e p s a n é m p o ř á d k u /sub levi/ ;

d/ má-li smysl dva orgány, počíná se prava v ý m ; v případě nutnosti, na př. když nemocným nemůže býti pohnuto, stačí pomazání jednoho orgánu;

e/ tak, že se mezi mazáním říká forma a při smyslu s dvojitým orgánem nedokončí před pomazáním obou orgánů.

f/ A m e n po formě říká kněz, ne kostelník.

g/ Po pomazání hned se pomazané místo o t ř e v a t o u, kterou kněz drží mezi ukazováčkem a prostředním prstem nebo prostředním a prsteníkem. Při smyslu který má dva orgány se olej utírá až byly oba orgány pomazány, vyjímaje uši : prvně pomazané /pravé/ se utře hned.

h/ Co do n e j b l i ž š í h o m í s t a m a z á n í : ruce laiků se mažou na vnitřní straně /na dlaních/, ruce kněží na horní straně /na hřbetě - dlaně byly pomazány při ordinaci/, nohy na horní straně /na nártu/, při očích, jež jsou zavřeny, víčka, při uších laloček, při nose horní strana a obě chrčpí, při ústech, jsou-li zavřena oba rty, jsou-li otevřena, stačí, je-li pomazán buď horní nebo dolní ret. Je-li nemocný zmrzačen, na př. nemá nohy, maže se nejbližší místo sousední.

P o p o m a z á n í : Otře palec solí, chlebem a vatou, po případě též ručníkem. Sůl, chléb a vatu, již otřel sůl, zanechá domácím ke spálení, vatu však, kterou otíral olej vezme s sebou a uchová jí v sakristii; na Bílou sobotu při svěcení ohně se spálí.

Pak stoje obrácen k nemocnému říká t ř i m o d l i t b y, obsahující prosbu o účinky sv. pomazání: Ulehčení v nemoci, odpuštění hříchů, uzdravení těla a duše.

Na konec podá nemocnému k p o l í b e n í k ř í ž.

V případě nutnosti začne kněz modlitbou „In nomine Patris“, a mazáními, v krajním nebezpečí udělí i h n e d jediné mazání na čelo; vynechané modlitby může doplnit pak ve světnici nemocného, nejprve ty, které mazání předcházejí a pak ty, které následují. Za nakažlivé nemoci mohl by se pomodlit modlitby před mazáním již napřed v kostele, než jde k nemocnému a ostatní po návratu.

V y n e c h a t i m o d l i t b y všechny nebo značnou část, bylo by kromě případu nutnosti grave. S v ě t l o je předepsáno sub levi, ano dle některých ani ne sub levi. Ministrant probabiliter není ani sub levi předepsán, ani tam, kde může snadno býti.

Udílí-li se poslední pomazání najednou v í c e o s o b á m, říkají se jen jednou v plurálu modlitby, které nejsou spojeny s akcemi. Avšak modlitby s akcemi počínaje „In nomine“, se říkají a konají nad každým zvláště.

Před udělením posledního pomazání, není-li stav milosti u nemocného morálně jistý, musí býti nemocnému vždy napřed dána s v á t o s t n á a b s o l u c i e, poněvadž pomazání je complementum poenitentiae.

§ 324. P Ř I J Í M A T E L P O S L E D . P O M A Z Á N Í .

---

1. K p l a t n é m u přijetí pomazání jsou nutny tytéž podmínky jako ke svátosti pokání, totiž člověk pokřtěný a živý, hříchů už jednou schopný, mající intenci aspoň interpretativní /habitualem implicitam can. 943/ - ale mimo to ještě nebezpečná nemoc nebo nebezpečné stáří /can. 940, § 1./.

N e s c h o p n í jsou:

a/ d ě t i p ř e d d o s a ž e n í m u ž í v á n í r o - z u m u : pomazání je ustanoveno k odstranění pozůstatků hříchů,

děti takové však dosud nebyly schopny hříchu; také se na ně nehodí forma svátosti, poněvadž smysly dosud nemohly hřešit. Jakmile však jsou schopny hříchu, má jim býti pomazání uděleno, i když snad dosud nebyly u první zpovědi a přijímání; v pochybnosti o užívání rozumu má jim býti pomazány sub conditione „si capax es“, / can. 941/;

b/ b l á z n i o d n a r o z e n í : měli-li však lucida intervala, mají býti pomazání absolute, měli-li je jen probabilliter, sub conditione „si capax es,,;

c/ k d o j s o u v n e b e z p e č í s m r t i n e n á s l e d k e m n e m o c i /na rozdíl mezi viatikem a apošt. požehnáním/, na př. vojín před bitvou, odsouzenec před popravou, zdravá žena před porodem, člověk před operací, není-li už před operací nebezpečně nemocen; je však schopen člověk, který je už před operací nebezpečně nemocen nebo který je v nebezpečí smrti následkem operace nebo následkem rány, na př. při nějakém neštěstí, při pokusu sebevraždy, žena během nebezpečného porodu

d/ k d o n e m á i n t e n c i saltem habitualem implicitam; nemůže tedy býti pomazán nemocný v bezvědomí, který krátce před tím svátosti tvrdošijně odmítal nebo byl až do konce rotoricky nekající. „Hoc sacramentum non est conferendum illis, qui in poenitentibus in manifesto peccato mortali perseverant quod si hoc dubium fuerit, conferatur sub conditione /can. 942- „si intentionem habes,,/. Jsou to titíž, kterým nemůže býti dána svátostná absolute.

S p r á v n é p o s o u z e n í n e b e z p e č n é h o r á z u n e m o c i je velice důležité; jednak se nemá odkládat pomazání na poslední chvíli, jednak by byla svátost bez nebezpečné nemoci neplatnou. Pomazání se může udělit, jak v nemoci nebezpečí smrti je pravděpodobné, třeba by bylo ještě vzdálené - i na více měsíců - a má se udělit, jakmile s morální jistotou hrozí. Rovněž platí: Senectus ipsa morbus. K jistějšímu dosažení všech účinků má se přijati co nejdříve. V pochybnosti, zda nemoc je nebezpečná rozhodne kněz pro udělení a to sub conditione „si capax es,,. Při rozhodnutí, zda nemoc je nebezpečná, řídí se kněz úsudkem lékaře, domácích nemocného, dle své vlastní zkušenosti a někdy též dle výpovědi nemocného, poněvadž nemocní mívají mnohdy předtuchu smrti. V praxi sotva kdy bude kněz na rozpacích, zda nemoc je nebezpečná, spíše musí věřící často vybízet, aby pomazání zavčas přijali.

Pomazání se může udělit v t é m e n e m o c i nebo aspoň v t é m ž n e b e z p e č í s m r t i jen jednou, poněvadž účinnost této svátosti tak dlouho trvá, pokud trvá totéž smrtelné nebezpečí, pro něž byla udělena; z n o v a může se udělit v n o v é n e m o c i nebo v n o v é m n e b e z p e č í s m r t i v t é ž e n e m o c i /can. 940, § 2/, když totiž nemoc je dlouhotrvající, jako na př. souchoťiny, nemocnému nebezpečí smrti jisté nebo aspoň probabilliter pomínalo, ale po delší době, aspoň po měsíci nastalo nové nebezpečí smrti. Neuděluje se nová, jestli za trvání staré nemoci přídruží se nová nemoc /komplikace/, takže totéž nebezpečí smrti tím zvětší,

K h o d n é m u přijetí pomazání je nutný s t a v p o s v ě c u j í c í m i l o s t i.

a/ Je-li nemocný ve stavu těžkého hříchu, musí se napřed

v y z p o v í d a t , ovšem může-li. Pouze dokonalá lítost by sice stačila ohledně svátosti samé, zpověď je však nutna proto, že jí p ř i k á z á n í B o ž í poručí všem, kteří jsou ve stavu těžkého hříchu, v nebezpečí smrti /viz str.27/. Je-li nemocný s těžkým hříchem v b e z v ě d o m í, musil mít před tím než vědomí ztratil aspoň n e d o k o n a l o u l í t o s t.

b/ Dle dnešní církevní praxe musí nemocný před pomazáním přijat v i a t i c u m /Agenda, str. 82, n.2/. Postup tento zavazuje sub leví - ve starší době se udílelo viaticum až po pomazání - a proto by směl býti z rozumné příčiny obrácen.

3. Přijal-li nemocný pomazání sice platně, ale svatokrádežně nebo infructuose, svátost může reviviscere, má-li nemocný dodatečně tutéž disposici, která byla původně nutna k hodnému nebo účinnému přijetí, tedy :

a/ když ji přijal s i n e a t t r i t i o n e nemocný při vědomí, který byl b o n a f i d e ve stavu těžkého hříchu, anebo nemocný v b e z v ě d o m í, mající těžké hříchy; reviviscit vzbuzením n e d o k o n a l é l í t o s t i.

b/ když ji přijal ve stavu těžkého hříchu nemocný při vědomí m a l a f i d e, reviviscit svátostnou absolutí nebo dokonalou lítostí.

4. K d y s e m á p o m a z a n í u d ě l i t p o d p o d m í n k o u ?

a/ Je-li pochybnost o podmínce nutné k p l a t n o s t i s v á t o s t i, tedy : „si vivis,, - „si capax es,, - „si sanus rationis habes vel aliquando habuisti,, - „si graviter secretas,, - „si sufficientem intentionem habes,, - „si haec naerjia valet,, - „si nondum unctus es,,. Pod podmínkou „si sufficientem intentionem habes,, se uděluje pomazání těm nemocným v bezvědomí, kteří hříšně žili a nedali nebo nemohli dáti na jevo známek lítosti, ano i těm, kteří ztratili vědomí při páchání těžkého hříchu, na př. amilstvu, v opilosti, při krádeži, rvačce, sebevraždě, jestli krátce před tím, než ztratili vědomí, svátosti neodmítli. Podmínka „si vivis,, se má v y s l o v í t /Agenda, str. 82, n.14/.

b/ Je-li pochybnost o podmínce nutné k h o d n é m u přijetí svátosti, tedy o disposici, uděluje se pomazání pod podmínkou „si intentionem habes,, n i k d y „si dispositus es,, poněvadž by svátost, kdyby byla přijata od nedisponovaného, byla přijata neplatně a nemohla by remoto obice reviviscere. „Sacramenta sunt propter homines,, a proto pomazání se smí udělit cum periculo frustrandi effectum; nejen když je pro nemocného jediným prostředkem spásy, nýbrž i když mu přináší veliký užitek.

5. P o v i n n o s t p ř i j a t i a u d ě l i t i p o m a z á n í.

a/ Poslední pomazání n e n í n u t n é n e c e s s i t a t e m e d i i, poněvadž jsou i jiné prostředky spásy, na př. zpověď, a n i n e c e s s i t a t e g r a v i s p r a e c e p t i, poněvadž ani Kristus P., ani Církev přísného přikázání o tom nedala. Kdo však z n o d b a l o s t i této svátosti nepřijme, hřeší jistě lehce / „nemini licet illud negligere,, - can. 944/, a kdo jí z p o h r d á n í nebo s v e l i k ý m p o h o r š e n í m nepřijme, hřeší těžce.

b/ P a r á ř je sub gravi zavázán pomazání u d ě l i t těm, kdo o ně výslovně nebo interpretative žádají, poněvadž je dle svého pastýřského úřadu sub gravi zavázán duším sobě svěřeným zprostředkovat nejen nutné prostředky spásy, nýbrž i velmi

užitečné. Také je sub gravi zavázán, aby nemocného sám nebo skrze jiné napomenul o nebezpečí a o přijetí pomazání.

Také jiní, kteří se mají starat ex titulo officii vel pietatis o duchovní dobro nemocného, jako představení, rodiče, manželé sub gravi jsou povinni nemocného v nebezpečí napomenout a zaopatření mu obstarat, žádá-li je. Jiní lidé jako lékař, ošetřovatel nebo jiní domácí jsou k tomu zavázáni sub levi mimo případ, že by pomazání bylo jediným prostředkem spásy pro nemocného.

§ 325. U D Í L E Ě P O S L E D N Í H O P O M A Z Á N Í .

---

1. P l a t n ě u d í l í p o m a z á n í o m n i s e t s o l u s s a o e r d o s /can. 938, § 1/; neboť k platnému udělení není nutna jurisdikce, nýbrž jen moc svěcení, kterou má každý kněz, i exkomunikovaný nebo suspendovaný.

2. D o v o l e n ě u d í l í p o m a z á n í /minister ordinarius/ ordinarius nebo f a r á ř místa, kde nemocný je. Avšak v případě nutnosti nebo s aspoň rozumně předpokládaným dovolením faráře nebo biskupa smí pomazání udělit každý kněz /can. 938, § 2/.

Před kodexem ř e h o l n í k n ě z, který mimo případ nutnosti udělil pomazání bez dovolení příslušného faráře nebo biskupa propadl klatbě Apoštolské Stolicí prostě vyhrazené.

V k n ě ž s k ý c h k l á š t e r e c h udílí pomazání řeholníkům i všem, kteří patří ad familias, řeholní představení, řeholním sestrám jejich zpovědník /can. 514/, biskupovi kanovníci /can. 597, § 3/, v seminářích rektor /can. 1268/ - podobně jako viaticum /viz Patorálka, str. 610/.

E x i u s t i t i a je p o v í n e n posl. pomazání udělit ř á d n ý jeho udíleč, t.j. duchovní správce /farář, kooperator/, e x c a r i t a t e každý jiný kněz /can. 939/.

- o - 0 - o -

S V Á T O S T M A N Ž E L S T V Í .

Enc. Lva XIII. „Arcanum divinae sapientiae“, z 10. 2. 1880 -
Enc. Pia XI. „Casti connubii“, z 31. 12. 1930 - přel. Dr. B. Va-
šek, Olomouc 1935 - CIC canon. 1012 - 1145 - Obecný zákoník
občanský §§ 44 - 136 z 25. 5. 1868, jehož některé paragrafy
byly zrušeny čl. zákonem manželským z 22. 5. 1919, č. 320 Sb.
/ACE 1919, str. 110 - 122/ a prováděcím nařízením o rozluce a
rozvodu ze 27. 6. 1919, č. 362 Sb. /ACE 1919, str. 150 - 155/.

§§ 326, 328. L Á T K A : F O R M A, Č A S, M Í S T O, R I T U S.

1/ Manželství nevzniklo teprve postupující vzdělaností lidstva, nýbrž Bůh sám je ustanovil již v ráji /Gen. 1, 27. 28; 2, 23. 24/ a Kristus je očistil od kazů /mnohoženství, libellus repudii/ a povýšil na svátost /Trid. sess. XXIV. c. 1; Mt. 19, 6; can. 1012, § 1/. Je obrazem milostiplného spojení Krista s Církví, „zdrojem a základem veškerého životního a tedy i společnosti lidské, „ /Casti Conn./, dává a vychovává Církvi nové údy, je manželům ustavičným zdrojem milosti, aby mohli plnit vážné a zodpovědné povinnosti, která jim z manželství vznikají.

Duchovní správce má věřící častěji poučovat o manželství /can. 1018/, o jeho svátostné povaze, tak aby jasně pochopili neplatnost manželství pouze občanského, o jeho nerozlučnosti a úkolech. Má tak opatrně činit už k dospělejším dětem ve škole, v křesťanském cvičení a kázání i v katol. spolecích.

Má se dobře obeznámit s církevními i státními manželskými zákony.

Svátostí ve vlastním smyslu jest jen matrimonium in fieri; stav z toho povstalý může být nazván jen v širším smyslu svátostí, pokud totiž znamená spojení Krista s Církví.

M a t e r i a r e m o t a jsou těla snoubenců, vlastně právo na těla in ordine ad actus conjugales, **m a t e r i a p r o x i m a** je vzájemné odevzdání tohoto práva, vyjádřené zevním znamením, **f o r m o u** je vzájemné přijetí tohoto práva, vyjádřené zevním znamením. Tedy manželský souhlas čili slova /nebo znamení/ jej vyjadřující jsou **m a t e r i a p r o x i m a**, pokud vyjadřují iuris t r a d i t i o n e m, a jsou **f o r m o u**, pokud vyjadřují iuris a c c e p t a t i o n e m.

Manželská smlouva mezi pokřtěnými /i here- tiky a schismatiky/ je zároveň svátostí; buď je to též svátost, anebo to vůbec není manželství /can. 1012/, když totiž mu brání zrušující překážka.

U n e p o k ř t ě n ý o u je manželská smlouva manželstvím platným, jednotným a nerozlučným, nebrání-li mu překážka práva přirozeného, posit. božského a státního /t.zv. **m a t r i m o n i u m l e g i t i m u m**, can. 1015, § 3/; svátostí ovšem není, ale stává se ihned svátostí, jakmile oba manželé přijmou křest.

Poněvadž manželství mezi pokřtěnými je svátost a Kristus jedině své církvi svěřil moc ve věcech svátostí, jedině Církev má právo, a to z ustanovení Kristova, ne snad z povolení státního, stanovit, co je nutno k platnému a dovolenému uzavření manželství, dispensovat od stanovených podmínek a rozhodovat o jeho platnosti /can. 1033, 1960. Stát je oprávněn pořádat manželství jen mezi nepokřtěnými; co do manželství mezi pokřtěnými přísluší mu právo jen ohledně občanských účinků manželství /can. 1016/, na př. svatební smlouvy o majetku, právo na jméno a dědictví.

Dnešní státy však skoro všechny si osvojily kompetenci co do manželství a zavedly **m a n ž e l s t v í c i v l n í /o b - č a n s k é/**, a to : a/ buď **f a k u l t a t i v n í /volné/**, t.j. že uznávají za platné též manželství, uzavřené ve formě

náboženské, takže občané mohou dle libosti uzavřít sňatek církevní nebo občanský / ~~ČSR~~, Anglie, Itálie od r. 1929, U S A /, b/ nebo o b l i g a t o r n í / nucené/, t.j. že uznávají za platné jen manželství civilní /Německo, Maďarsko, S S S R, Rumunsko, Švýcarsko Francie, Holandsko, Belgie, Dánsko, Švédsko, Norsko, Brazílie, ~~ČSR~~ Argentina a jiné republiky v již. Americe/, a to tak, že skoro všude musí být snoubenci napřed oddáni civilně a teprve potom se mohou dát oddat též církevně.

C i v i l n í m a n ž e l s t v í p o k ř t ě n ý c h je před Bohem a Církví n e p l a t n é; civilní manželé jsou v e - ř e j n ý m i h ř í š n í k y, jsou infames infamia facti dle can. 2293, § 3, nemohou být rozhrášeni, dokud to manželství ne- napraví nebo ho nenechají, nemohou být připuštěni k sv. přijí- mání /can. 855, § 1/, děti jejich jsou in foro ecclesiastico ne- manželské, matka nesmí být připuštěna k úvodu, jsou vyloučeni ab- actibus legitimis ecclesiasticis /can. 2294, § 2; 2357, § 2/, jak je vypočítává v can. 2256, 2, na př. nesmějí býti připuštěni za kmotry při křtu /can. 766, 2/ ani při biřmování /can. 796, 3/, zemrou-li bez známek pokání, jsou zbaveni církevního pohřbu /can. 1240, § 1, 6/ a mše sv. pohřební, výroční i jiné veřejně apřiko- vané a také nesmějí být jmenováni v suffragiích /can. 1241 /. Civilní manželství je se stanoviska morálky stejné jako konkubi- nát. Varujme se však, zvláště veřejně, nazývat je konkubinátem, neboť jsou zde značné rozdíly : civilní manželství uzavírá se s úmyslem manželským /cum affectu maritali/, kdežto konkubinát jest jen spojením cum intentione libidinis; civilní manželství je pod ochranou státních zákonů, takže civilní manželé nemohou se na př. rozejít dle své libosti, kdežto konkubinářům je to kdykoliv možno; ano vyjimečně, za okolností dle can. 1098, mohlo by civilní manželství býti platným i před Církví; Církev připouští u civil- ního manželství sanationem in radice, nikdy však u konkubinátu. Nenazýváme tedy civilní manželství konkubinátem, nýbrž manžel- stvím před Bohem a Církví neplatným i.

2/ K a t o l i e k á f o r m a. Manželský souhlas musí býti /ad validitatem/ vyjádřen p ř e d f a r á ř e m /diecézním biskupem nebo jejich delegátem/ a a s p o ň d v ě m a s v ě d - k y /can. 1094/. Avšak v nebezpečí smrti /in periculo, nejen in articulo mortis/, není-li tam farář, anebo i mimo nebezpečí smrti, nebude-li tam do měsíce farář, platně i dovoleně může býti manželství uzavřeno před kterýmkoliv knězem a dvěma svědky, nebo také jen před samotnými svědky. Přítomnost kněze není sice nutná k platnosti, když však může býti zavolán, je předepsána, aby mohl v případě potřeby dispensovat manželskou překážku a aby man- želství mělo světlejší ráz a jistější pevnost /can. 1098/.

Katolickou formou ~~měli by býti vázání všichni pokřtění~~ ale ze snahy Církve, aby bylo co nejméně neplatných manželství propter defectum formae, jsou jí dle can. 1099 v á z á n í j e n, k d o k a t o l í k y j s o u nebo k a t o l í k y b y l i, tedy k a t o l i c k y p o k ř t ě n í /mimo narozené z akatolíků nebo nevěrců, kteří sice byli katolícky pokřtění, ale byli od dětství akatolícky nebo nevěrecky vychováni/ a k o n v e r t i t é i když ti neb oni snad později odpadli, ať uzavírají manželství mezi sebou, ať s nekatolíky. N e j s o u j í v á z á n í n e - k a t o l i e i /pokřtění nebo nepokřtění/, uzavírají-li man- želství mezi sebou.

Snoubenci sami si udílejí svátost. Farář je pouze svědkem, a to t e s t i s q u a l i f i c a t u s seu a u t o r i s a b i l i s

3/ Kdo může a smí /kromě Ordinaria/ se zdat v a t ? F a r á ř /administrátor, vicarius adiutor, can. 475, zástupce faráře přes týden nepřítomného, je-li biskupem schválen, ano i před biskupským schválením, jestli farář musil na delší dobu než na týden odejet, can. 465, §§ 4, 5, kooperátor po uprázdnění fary před ustanovením administrátora, can. 472, 2, kooperátor generaliter delegovaný, exposita/ nebo jeho delegát, can. 1094, 1095 § 2. Sezdává ve své farnosti v a l i d e, at jsou snoubenci jeho farníky nebo nejsou, can. 1095, § 1, 2. Dle státního zákona může platně oddat jen p ř í s l u š n ý farář jednoho z obou snoubenců nebo jeho zástupce, §§ 8 a 12 zák. č. 320/1919 Sb. *U nás vichu kooperátor generaliter delegovaný 1948 A 138*

Tedy dle zákona c i r k e v n í h o je kompetentním farář farnosti, na jejímž území jsou oddávky, dle zákona s t á t n í h o však farář, v jehož farnosti snoubenci mají domicil nebo quasdomicil. Dle zákona církevního nemůže farář mimo svou farnost platně sezdávat ani své farníky /rozdíli mezi jurisdikcí zpovědní ! /, dle zákona státního však může.

Aby farář l i c e n t e sezdával, musí aspoň jeden ze snoubenců, a to pravidelně n e v ě s t a, can. 1097, § 2, být jeho farní příslušnicí, t. j. musí v jeho farnosti už aspoň měsíc bydlet - dle státního zákona 6 neděl před l. prohláškou, § 4. zák. č. 320/1919 Sb. - nebo tam mít domicil /t. j. pobyt tam s úmyslem trvale tam zůstat, anebo už desetiletý pobyt tam, can. 92, § 1/ nebo quasdomicil /t. j. pobyt tam s úmyslem zůstat tam větší část roku, anebo skutečný pobyt tam už větší část roku, can. 92, § 2/. Není-li nevěsta jeho farář příslušnicí, musí mít farář dovolení /licentiam/ od jejího faráře, nisi iusta causa excuset, can. 1097, § 2, na př. svatební hostina bude v domě ženichově.

V a g i, t. j. t i, kteří nemají nikde domicil ani quasdomicil, can. 91, mohou být dovoleně sezdáni, zdržuje-li se aspoň jeden z nich /nevěsta/ právě ve farnosti, ale kromě případu nutnosti je k tomu třeba povolení biskupa, can. 1032.

Když tedy snoubenci z venkova chtějí být oddáni na př. v Brně u sv. Tomáše, potřebuje farář u sv. Tomáše od faráře nevěsty v ohledu státním delegaci /dává se vždy cum iure subdelegandi/, v ohledu církevním však jen licenci, ale ta se neuděluje zvláště, neboť je obsažena už v delegaci.

4/ S v ě d k y mohou být, kdo mají užívání rozumu a mohou dosvědčit, že manželství bylo uzavřeno, tedy muž nebo žena, příbuzní nebo cizí, věřící nebo nevěřící. Musí být puberes ve smyslu can. 88, § 2, dle státních dosavadních předpisů přes 20 let starší a muži mají přednost /min. vnitř. 3. č. 1881, č. 10.214/, u nás se zvykem berou jen muži; nekatolíci nejsou dovoleni tam, kde je možno mít svědky katolické /S. Offic. 19. 8. 1891/.

5/ D o b a s ň a t k u : V a / T i c h é o d d a v k y /bez votivní mše sv. a požehnání snoubenců/ mohou se konat v kterékoliv roční době. S l a v n é o d d a v k y /s votivní mší sv. a požehnáním snoubenců/ jsou zakázány od l. neděle adventní do Bož. hodů vánočního incl. a od Popeleční středy do Bož. hodů velikonočního incl. /tempus clausum/, leč by je biskup ze spravedlivé příčiny /na př. proto, že by rádi dostali požehnání snoubenců a později by se k tomu už těžko dostali/ dovolil s napomenutím snoubenců, ut a nimia pompa abstineant, can. 1108.

b/ Dle II. brněn. synody, str. 144. nesmějí se oddávky konat v s o b o t u, n e b o p ř e d z a s v ě c e n ý m s v á t k e m,

nisi adsit urgens necessitas, a mají se konat jen d o p o l e d -
n e, aby mohli býti spojeny se mší sv. /Agenda, str. 103/, od-
poledne jen se svolením biskupa. V žádosti o toto povolení má
být uvedeno jméno snoubenců, věk a datum narození, bydliště, stav
a majetkové poměry, důvody pro dispens a poznámka, jakou taxu
mohou, resp. chtějí zaplatit. Žádost musí podepsat snoubenci a
farář ji potvrdí a doporučí /ACE 1922, 6/.

6/ M í s t o s ň a t k u /can. 1109/ : farní kostel a s
dovolením Ordináře nebo faráře i jiný kostel nebo veřejná či polo-
veřejná kaple ve farnosti /mimo kapli semináře nebo v domě řehol-
nic/; dům soukromý jen s dovolením biskupa v mimořádném případě
a ze spravedlivé příčiny. Není tedy třeba, aby farář žádal kon-
sistoř o povolení, aby mohl seždat některé snoubence ve filiál-
ním kostele nebo kapli, v níž je ovšem povoleno sloužit mší sv.,
ne tedy v pouhé zvonice.

7/ Š n o u b e n c i mají být ve stavu milosti, poněvadž
přijímají svátost živých. Je co nejvíce žádoucí /parochus spon-
sos vehementer adhortetur, can. 1030/, aby přijali napřed sv. svá-
tosti, ale není to vlastním předpisem, takže se nesmí oddávky .
někomu odřeknout jen z toho důvodu, že nechce jít ke zpovědi a sv.
přijímání.

V e ř e n ý h ř í š n í k musí se napřed v y z p o v í d a t
nechce-li, smí ho farář seždat jen z důležité příčiny /na př. ne-
bezpečí odpadu, konkubinátu/, o níž se má, možno-li, poradit s
biskupem /can. 1066/.

N o t o r i c k ý a p o s t a t a /často a veřejně napadá
základní křesťanská dogmata, jim se posmívá atd., i když k žádné
sektě nepřistoupil - ne však, jestli jen neplní náboženské povin-
nosti/ nebo z e d n á ř nesmí býti seždan bez dovolení biskupa,
který z důležité příčiny a s kautelami, že budou děti katolicky
vychovány a že bude vyloučeno nebezpečí víry pro drahého manžela,
může dovolit pasivní asistenci, t.j. mimo kostel a bez sv. obřadů
/can. 1065/.

8/ R i t u s musí být mimo případ nutnosti zachován /can. 1100
a skládá se ze dvou částí, a to z kopulace a požehnání snoubenců.

R o u o h o : rocheta /přímo přede mší sv. může být alba/ a
bílá stola nebo též bílý pluvíál, Biret je na hlavě /autorita/
mimo modlitby /svěcení prstenů a „Confirma hoc„/.

a/ C o p u l a t i o. Kněz stojí uprostřed oltáře in plano
nebo in suppedaneo, obrácen k snoubencům, z nichž muž stojí po
pravici, a :

p t á s e n a v z á j e m n ý s o u h l a s ve formě udané
v Agendě. Přiměřenější je však nezačínat slovy Agendy : „, Předně
žádám vás,, , nýbž asi takto : „, Přišli jste sem, abyste zde před
oltářem Božím přijali svátost manželství; proto předně žádám vás II
/jen jméno, bez titulu/. /Mluv zřetelně a důstojně, při slovech
platicích ženichovi obrať se poněkud k němu, podobně k nevěstě.
Po slovech „,poďte si pravou ruku,, , počkej, až si sdělali
rukavičky a ruce podali. Věty, které snoubenci mají říkat po knězi
odděluj tak, aby je snadno mohli celé vyslovit/; o v i n e š t o -
lou spojené ruce snoubenců / „stola super sponsorum iunotas dex-
teris posita,, , Rit. / a pokropí je svěcenou vodou;

p o s v ě t í p r s t e n y na epištolní straně mensy a na-
strčí je ženichovi a nevěstě na levý prsteník; při druhém /a dal-
ším/ sňatku může býti týž prsten posvěcen znova, DA 3548 ad II;

poklekne na stupeň oltární a modlí se : „Confirma hoc Deus,, nebo se může přidat „Upevňuj o Bože,, ; pěkně působí, pomodlí-li se s lidmi Otčenáš za novomanžele.

Mimo to má každá farnost své zvyky, na př. hned po oddávkách ofěru kolem oltáře atd.

Je-li více párů, koná se pro všechny najednou v plurálu jen svěcení prstenů a následující modlitby /Confirma/, vše ostatní s každým párem zvláště.

b/ *B e n e d i c t i o n u p t i a l i s* může být udělena jen mezi mší sv. ; není sice předepsána, ale velice žádoucí: „parochus curet, ut sponsi benedictionem sollemnem accipiant,, /can. 1101, § 1/. Je to funkce rezervovaná faráři /can. 462, 4/ a proto jiný kněz potřebuje k udělení požehnání snoubenců dovolení příslušného faráře /can. 1101, § 2/. Je-li pro více párů jen jedna mše sv. pro všechny, požehnání snoubenců se říká nače všemi v singuláru, neboť se rozumí o všech. Kněz, který má k tomu apoštolský indult, může udělit snoubencům požehnání mimo mši sv. dle jiného formuláře, viz Pastorálka, str. 401.

Požehnání manželů při 25tiletém a 50tiletém jubileu - z l a t á s v a t b a - viz Agenda str. 621.

§ 350. E X A M E N S P O N S O R U M .

Duchovní správce má povinnost dbát o to, aby manželství bylo uzavřeno platně a dovoleně dle zákonů církevních /can. 1019/ i státních /sr. can. 1016 a sv. Officium 12. 1. 1881; Cappello De Matrimonio, 3 vyd., n. 74/. Proto je s u b g r a v i zavázán snoubence před oddávkami zkoumat. Zkouška má dle can. 1020 za účel zjistit :

1/ není-li p ř e k á ž e k k platnému a dovolenému manželství,

2/ zda je, zvláště u nevěsty, svobodný s o u h l a s a

3/ zda snoubenci jsou dostatečně vyučeni v náboženství, „nisi ob personarum qualitate haec ultima interrogatio inutilis appareat,,.

Posv. kongr. o Svátostech vydala 29. 6. 1941 o zkoumání snoubenců zvláštní instrukci, ACE 1942, 128 násl.

U nás se examen sponsorum provádí tak, že zjištění překážek se koná snubním protokolem, zvaným rapulář, a ohláškami; péče o vyučování náboženské se obstarává při vyučování snoubenců, t.zv. katechismus.

Examen má vykonat farář, který má právo snoubence oddat /can. 1020, § 1/, tedy pravidelně farář nevěsty.

1. Snubní protokol se koná v přítomnosti snoubenců a dvou svědků, kteří jsou duchovnímu správci známi, znají poměry snoubenců a potom s farářem a snoubenci protokol podepíší. S n e z l e t ě l o u snoubenkou /-cem/ musí přijít její manželský otec. Zemřel-li, jakož i snoubenci nemanžalští musí mít povolení okresního soudu jakožto vrchnoporučenského úřadu nebo prohlášení za zletilé. Při rapuláři duch. správce se přesvědčí :

a/ zda snoubenci mají potřebné l i s t i y; jejich seznam viz Dr. J. K u p k a , Správa matrik, 2. vyd., Brno 1924, str. 65 - 78.

b/ zjistí, jsou-li p ř í b u z n í /odpovídají svědci a mat-
riky/ a není-li též jiných překážek. Některé otázky se kladou
mezi čtyřma očima /can. lo20, § 2/, na př. u nevěsty, nebyla-li
donucena, neudělala-li slib čistoty, při ovdovělých impedimentum
criminis. Když se zjistí, že mezi snoubenci je překážka, musí se
podat ž á d o s t o d i s p e n s. církevní, po případě též o
státní. Předpisy a přílohy, Kupka, l.c., str. 85.. Snubní proto-
kol má být konán zavčas několik týdnů před svatbou, aby se mohla
po případě vymoci dispens. *aj po uzavření této matky*

2. P r o h l á š k y /Kniha ohlášková, Kupka l.c., str. lo7../
se konají na tři po sobě jdoucí neděle a zasvěcené svátky /ne na
zrušené, na př. pondělí velikonoční - can. lo24/. Církevně jsou
přísně přikázány /ne však ad validitatem/, státně je k platnosti
manželství třeba aspoň jedné, k dovolenosti tři; dispens dává
okresní Národní výbor /ONV/. *farář od 1. nebo 2. dimence, ale všecek biskup ACE 1919*

Konají se tam, kde snoubenci bydlí nebo kde mají domocil nebo
quasidomicil; bydlí-li tedy v různých farnostech, musí býti pro-
hlášení v obou. Zdržoval-li se ženich po svém 14. roce a nevěsta
po 12. roce v některá jiné osadě aspoň 6 měsíců, má se dle can.
lo23, § 2 farář poradit s biskupem, zda i tam mají býti prohlá-
šení. U nás se nemusí farář obracet na biskupa, nýbrž má-li ně-
jakou pochybnost o svobodném stavu snoubenců, vyzve je k mani-
festační přísaze /ACE 1919 pg. 184/. Se ženichem - bývalým zajat-
cem je sepsati zvláštní rotokol dle ACE 1919 pg. 133. Dle stát.
zákona konají se jen tam, kde snoubenci bydlí aspoň 6 neděl; ne-
bydlí-li tam aspoň 6 neděl, jest s ohláškami vyčkat, až se 6 ne-
děl dovrší nebo musí být manželství vyhlášeno také v obci, kde
onen snoubenců naposled bydlil déle 6 neděl.

Prohlášky platí dle církevního /can. lo30, § 2/ i dle stát-
ního zákona 6 měsíců od posledního dne prohlášky; po uplynutí
té doby by musely býti opakovány.

Dispens od prohlášek může udělit biskup, can. lo28, v naší
diecési může in casibus urgentibus /jsou zde vážné příčiny a není
času obrátit se na biskupa/ od jedné nebo dvou prohlášek dispen-
sovat děkan nebo farář v sídle okresního úřadu /ACE 1922, str. 38/
Musí se podat písemná žádost s obsahem, jak je udáno výše při žá-
dosti k odpolednímu sňatku. Státně dispensuje od jedné, dvou nebo
všech ONV.

Farář nesmí sezdat, dokud nemá všechny nutné listiny a dokud
neuplynuly tři dny od poslední prohlášky, nisi rationabilis causa
aliud pos. let, ca. lo30, § 1 mohou tedy býti oddavky z rozumné
příčiny už v pondělí nebo v úterý po prošlých ohláškách, ACE 1919,
str. 184.

K d o d i s p e n s u j e o d m a n ž e l s k ý c h

p ř e k á ž e k .

Od překážek zákona přirozeného a pozitivně božského /ligamen/ nemůže nikdo dispensovat, Od ostatních dispensuje s důležitými příčinami: I. Apoštolská stolice, II. Ordinář, III, v některých mimořádných případech farář a zpovědník.

I. A p o š t o l s k á s t o l i c e

- v případech fori externi Kongregace svátostí, can. 249, a sv. Officium, can. 247, § 3, v případech fori interni, etiam non sacramentalis, posv. Penitenciarie, can. 258 - může dispensovat ode všech překážek iuris mere ecclesiastici.

N i k d y však n e d i s p e n s u j e : pokrevenství 1. stupně 1. coll., veřejně známou vraždu manžela /crimen conjugicidii/.

V e l m i z ř í d k a et ex causis gravissimis: svagrovství 1.st. 1. r. matrimonio consumato /sc. matrimonio, quod affinitatem causavit/, na př. otčím a nevlastní dcera - manželství se předpokládá consumatum, jestli manželé spolu bydlili, can. 1015, § 2 -, ordo presbyteratus.

Z ř í d k a et ex gravi causa: pokrevenství 1.st. 1. coll. spojeného s 2. st. /1 : 2, na př. strýc s neteří/, conjugicidium utroque vel alterutro machinante, ordo sacer et professio solemnis.

II. O r d i n á ř

dispensuje od některých překážek : A/ dle všeobecného práva, B/ vi facultatum quinquennalium.

A/ D l e v š e o b e c n é h o p r á v a :

1. Ode všech překážek, od nichž Apošt. stol. dispens udílívá /dispensare soleat/, in dubio facti; in dubio iuris dispensace není třeba, can. 15.

2. Od překážky z privátního, Apoštolské stol. dle can. 1309 nereservovaného s libu, na př. votum simplex virginitatis, votum non nubendi, sr. can. 1058, § 1, Can. 1313

3. Od prohlášek, can. 1028, § 1. Od zákazu požehnání snoubenců tempore clauso, can. 1108, § 3, oddavek v soukromém domě a v kapli semináře nebo sester, can. 1109, § 2, smíšeného sňatku v kostele a s katol. obřady, can. 1109, § 3.

4. V n e b e z p e č í s m r t i - in periculo, ne snad jen in articulo mortis - , teč jen jednoho ze snoubenců, k upokojení svědomí /tím, že bude manželstvím odstraněna blízká příležitost nebo zachována dobrá pověst svedené osoby nebo její zaopatření/ a případně k legitimaci dětí už narozených nebo očekávaných může dispensovat od katol. formy i ode všech manž. překážek,

veřejných nebo tajných, vyjímajíc svěcení kněžstva a švagrovství v přímé linii matrimonio consummato; při dispensi od různosti náboženské a smíšeného vyznání jsou však nutny obvyklé záruky dle can. 1061. Can. 1043.

5. V n a l é h a v ý c h p ř í p a d e c h, t.j. b e z - p r o s t ř e d n ě před svatbou - před kodexem tak zvaný c a - s u s p e r p l e x u s - , když muž. překážka se objeví v poslední chvíli, v š e j e p ř í c h y s t á n o k s v a t b ě a svatba nemůže bez pravděpodobného velkého zla /pohoršení, infamia, velká škoda hmotná atd./ být na tak dlouho odložena, až by došla dispens od Apošt. stol. /3 až 4 týdny/, může dispensovat ode všech překážek, jako v nebezpečí smrti, - ne však od formy, ale toho ani není třeba. Can. 1045, § 1.

Tato pravomoc platí též p r o k o n v a l i d a c i manželství již uzavřeného, když je in mora nebezpečí velkého zla /skoro vždy periculum incontinentiae/ a nemůže se čekat na dispens od Svaté stolice. Can. 1045, § 2.

B/ V i f a c u l t a t u m q u i n q u e n n a l i u m :

1. Od překážky m i x t a e r e l i g i o n i s, a je-li při tom pochybnost o platnosti křtu nekatolického snoubence /snoubenky/ též od překážky d i s p a r i t a t i s c u l t u s a d c a u - t e l a m za obvyklých záruk dle can. 1061.

2. Od překážek g r a d u s m i n o r i s, uvedených v can. 1042 /a/ pokrevenství ve 3. stupni 1. coll., b/ švagrovství 2. st. 1. coll., c/ publica honestas ve 2. st., d/ duchovní příbuzenství, e/ crimen ex adulterio cum promissione matrimonii vel attentatione matrimonii/ a od překážek z privátních slibů, rezervovaných Apoštolské stol. /can. 1309 a 1058/, t.j. prostého slibu dokonalé čistoty a slibu vstoupit do řádu se slavnými sliby, ale jen za účelem sňatku.

3. V p ř í p a d e c h n a l é h a v ý c h /ex gravi urgente causa/, kdykoliv je nebezpečí z prodlení a svatba nemůže být odložena až by došla dispens od Svaté stol. : a/ od pokrevenství ve st. 2 : 1, 3. 1, 2 : 2, 1. coll., b/ od švagrovství 1 : 1, 2 : 1 1. coll., c/ od publica honestas 1. st.

4. U příležitosti v i s i t a c e nebo m i s i ode všech překážek sub 3., ale jen u konkubinátu.

5. S a n o v á t i n r a d i c e : a/ manželství, uzavřená neplatně pro překážku iuris ecclesiastici mimo svěcení kněžstva a švagrovství v přímé linii, matrimonio consummato, není-li možno bez veliké obtíže vyžádat si obnovení souhlasu od „manžela,, , nevědoucího o neplatnosti manželství, jen když dřívější manželský souhlas trvá,

b/ manželství civilní nebo coram ministro acatholico, uzavřené s překážkou mixtae religionis nebo disparitatis cultus trvá-li u obou manželů souhlas a nelze-li jej obnoviti, a není-li zde žádné překážky zrušující, k jejíž dispensaci nebo sanaci nemá fakultu. Vyňat však je případ, kdyby-li nekatolický manžel dáti katolicky pokřtiti a vychovávat děti, anebo jest - li se manželé před oddávkami zavázali k nekatolické výchově dětí.

III. r á ř /administrátor atd./ n ě z a s i s t u -

j í s í,

t.j. kněz, který není farářem snoubenců ani není k jejich sňatku

delegován, ale přece při něm asistuje, protože není možno míti faráře nebo kněze delegovaného /sr. can. 1098, 2/ mohou dispensovat :

1. V n e b e z p e ě í s m r t i od manž. formy i ode všech překážek, veřejných i tajných, od nichž může Ordinář v nebezpečí smrti dispensovat dle can. 1043 - viz výše sub II. A/ 4. - , ale jen tehdy, není-li už času požádat Ordináře o dispens. Je-li možno bez velké obtíže písemně nebo osobně požádat Ordináře, byla by dispens neplatná. Není však povinnost učinit to telefonicky, telegraficky, autem, drahou a pod. Can. 1044.

2. V p ř í p a ě n a l é h a v é m, t.j. b e z p r o - s t ř e d n ě p ř e d s v a t b o u čili i n c a s u p e r - p l e x o, n e n í - l i u ž č a s u požádat Ordináře o dispens anebo jen s nebezpečím p o r u š e n í t a j e m s t v í z p o v ě d n í h o nebo i jen úředního od týchž překážek - nikoliv též od formy, ale p o u z e t a j n ý c h natura sua a fakticky, nebo aspoň fakticky; n a t u r a s u a, t.j. které se nedají dokázat z matrik nebo jiných listin anebo dvěma svědky, na př. crimen neutro machinante, pokrevenství ex copula illicita, privátní slib; a s p o ň f a k t i c k y, t.j. které jsou sice svou povahou veřejné, na př. consanguinitas ve 3. stupni nebo affinitas ve 2. stupni, ale fakticky nejsou veřejně známé. Nemohou však in casu perplexo dispensovat, je-li překážka povahou svou tajná, ale fakticky veřejně známá. Can. 1045, § 3.

Fakulta in casu perplexo, platí t é ž p r o k o n v a l i - d a c i, can. 1045, § 2.

Farář nebo kněz asistující udělí dispens pro f o r o e x - t e r n o, t.j. platnou před církevními představenými i před veřejností, /a ovšem i pro foro i n t e r n o, t.j. platnou před Bohem a svědomím/. Kdykoliv ji však udělí, ať v nebezpečí smrti, ať in casu perplexo, musí to ihned, t.j. do 2 -3 dní o z n á - m i t O r d i n á ř i a postarat se, aby dispens ta byla z a p s á n a v m a t r i c e o d ě c n ý c h, can. 1046. Ale dispens od překážky tajné povahou svou i fakticky, nebo povahou svou sice veřejné, ale fakticky tajné nezapisuje se do matriky, nýbrž do knihy v t a j n é m a r c h i v u b i s k u p - s k é m, aby jednak bylo šetřeno cti snoubenou, jednak aby zde byl důkaz, kdyby snad překážka tajná stala se později veřejně známou, can. 1047.

IV. Z p o v ě d n í k.

může v n e b e z p e ě í s m r t i nebo i n c a s u p e r - p l e x o dispensovat v témž rozsahu, jako farář a kněz asistující, ale jen „pro foro interno in actu sacramentalis confessionis tantum,“ ; i n a c t u s a c r a m. c o n f e s - s i o n i s, t.j. jen ve zpovědi, i kdyby snad absolutně nebyla udělena nebo zpověď ta byla svatokrádežná; p r o f o r o i n t e r n o, t.j. dispens ta platí jen před Bohem a svědomím : Může tedy zpovědník v nebezpečí smrti dispensovat od formy i od manž. překážek veřejných i tajných, i n c a s u p e r - p l e x o však jen od překážek, a to j e n t a j n ý c h t.j. tajných svou povahou i fakticky a tajných aspoň fakticky, třebaš byly svou povahou veřejné, ale jen tehdy, dá-li se rozumně soudit, že se nikdy nestanou veřejně známými /Cappello De Matrimonio, ad 3, n. 238 ad 3. / Can. 1044 a 1045, § 3.

Také fakulta zpovědníka platí i pro konvalidaci, can. 1045, § 2
Zpovědník uděluje dispens p o s v á t o s t n é a b s o -
l u c i asi těmito slovy : Et insuper auctoritate apostolica
etc. , viz str. 118, 6. řádek shora. Dispens, udělená ve zpo-
vědi, nesmí býti, jak patrně, nikde zapsána, a kdyby se překáž-
ka později stala veřejně známou, musila by býti vyžádána dispens
pro foro externo.

V p r a x i postupuje zpovědník takto :

a/ V n e b e z p e ě í s m r t i : je-li překážka v e ř e j -
n á nebo povahou svou sice tajná, ale fakticky veřejně známá
nebo i fakticky tajná, ale je nebezpečí, že se později stane ve-
řejně známou, vyžádá si dovolení penitenta /sigillum/ zavolá
faráře, není-li jím sám a je-li to ještě možno, aby dispensoval
mimo zpověď pro foro externo, nebo sám mimo zpověď vystupuje jako
farář, je-li jím, nebo aspoň jako kněz asistující a dispensuje
pro foro externo. V tomto případě musí ovšem být dispens oznámena
Ordinári a zapsána v matrice, viz sub III. nebo je-li překážka
fakticky tajná, v tajném archivu biskupském.

b/ I n c a s u p e r p l e x o : je-li překážka t a j n á
aspoň fakticky bez nebezpečí, že se později stane veřejnou, s
dovolením penitenta dispensuje mimo zpověď pro foro externo jako
farář, je-li jím, nebo aspoň jako kněz asistující. Oznámení
Ordinári a zapsání v tajném archivu biskupském jako sub a/.

V. Z p o v ě d n í c i ř e h o l n í /regulares/

i za obyčejných okolností, t.j. nejen v nebezpečí smrti a in
casu perplexo, mohou dispensovat od překážek z n e r e s e r -
v o v a n ý c h s l i b ů /simplex votum castitatis, non nu-
bendi, can. 1058, § 1 ; 1309/. Vermeersch-Crensen, Epitome I,
5. ed., n. 770; Prümmer, Theol. moral., I, 6. et 7. ed., n. 245;
sr. can. 4; 613; 1313, 3.

J a k s e ž á d á o d i s p e n s .

P ř i o b j e v e n í p ř e k á ž k y má duchovní správce
se řídit těmito pravidly :

a/ Nemá snobencům vycházet s přílišnou ochotou a laskavostí
vstříc, naopak má je od manželství zrazovat. Má je upozornit,
jsou-li blízcí příbuzní, že mohou z toho býti škodlivé následky
pro děti, že ani Církev ani stát tomu nepřeje. Když je jeho zra-
zování marné, pak jím teprve bude nápomocným k dosažení dispense,
upozorní je však, že to bude stát peníze, že jsou s tím spojeny
výlohy na kolky, rodokmeny, dispensační taxu.

b/ Dá si proto složit přiměřeně nálohu. Jinak by to všechno
napsal a sám zaplatil, a kdyby si snoubenci věc rozmyslili a
sňatku zanechali, těžko by se od nich vymáhala náhrada.

c/ Nezačne s ohláškami, dokud není zde dispens. Žádají-li to,
řekne jim, že je to zakázáno, že nesmí - viz Kupka, Správa matrik,
2. vyd., Brno 1924, str. 65, a can. 1031, § 2, 2. Jinak si vše
k svatbě připraví a kdyby dispens do svatby nedošla, měl by farář
s nimi velké potíže.

O o í r k e v n í dispens žádá farář jménem snoubenců u biskupského Ordinariátu, aby jí Ordinář buďto udělil nebo u Svaté stolice vymohl. Jde-li o překážku známou jen ze zpovědi, žádá o dispens zpovědník též u bisk. Ordinariátu, nebo nechce-li penitent dovolit, aby se tato jeho záležitost projednávala u Ordinariátu, přímo u Penitenciárie.

Důvody pro udělení dispense musí býti tím vážnější, čím důležitější je překážka. Farář poučí snoubence, že musí udati důvody pravdivé a že nesmějí nic zatajit, čeho je třeba pro poznání pravého stavu věci. Farář je si při tom vědom toho, že u překážky *g r a d u s m a i o r i s* /can. 1042/, je k platnosti dispense nutno, aby *causa motiva* v žádosti udaná byla pravdivá; je-li však *impedimentum g r a d u s m i n o r i s*, je dispens platná, i kdyby udaná *causa motiva* nebyla pravdivá /can. 1054/. V žádosti mají být uvedeny, pokud možno, aspoň dva důvody *causae*. Ale kromě nich mohou být uvedeny též důvody *nekanonické*, na př. snoubenka je sirotkem; je nemanželská; je churavá, nevzhledná, má nějakou vadu. Snoubenec je vdovec s dětmi, pro něž hledá vhodnou matku, za niž se hodí právě tato nevěsta atd.

Doklady k žádosti o církevní dispens mohou býti pro chudé *ex officio* čili bez kolku.

R o d o k m e n se sestavuje takto : Nejprve napiš jména snoubenců, nad ně jména rodičů a postupuj tak dál až k pradědečkům a prababičkám. Při tom použivej těch matrik, z nichž bude třeba listin jako příloh k žádosti, na př. při pokrevenství 3. stupně: křestní matriky obou snoubenců a oddací matriky jejich dědečků a babiček. Je-li mezi předky obou snoubenců - aspoň 14 osob - stejné jméno, je to společný stipes a snoubenci jsou pokrevně příbuzní. Někdy však bude třeba zjistiti, že stejné jméno u předka ženicha i nevěsty označuje touž osobu, na př. dle stáří, domovního čísla. Potom teprve sestavíš rodokmen začínající nahoře *communis stipite* a sestupující dolu k snoubencům. Při tom se uvádějí jen ty osoby, dle nichž je patrné příbuzenství.

V žádosti o dispens pro *konvalidaci* není třeba uváděti důvody; *konvalidace* sama je důvodem.

V žádosti má býti zmíněno, jakou *taxu* snoubenci mohou nebo chtějí zaplatit. Žádost *političkovou* dispens podpisují a posílají snoubenci sami; u nezletilých snoubenců ji podepíše též otec, resp. poručník. Žádost musí být opatřena kolkem 12 Kčs, který se přepíše ve své spodní třetině začátečním slovem 1. řádku žádosti; přílohy, které nejsou dosud kolkovány - obyčejně rodokmen, musí mítí kolek 2 Kčs, /od 15.3.1946 platí zvýšené kolkovné, ACE 1946, 82/. Žádost se posílá skrze okresní Národní výbor /ONV/ zemskému NV nebo okresnímu NV, v Brně městskému NV, resp. Stavovskému a matričnímu úřadu zemského hlavního města Brna.

Zpravidla má býti žádáno o politickou dispens, až došla dispens církevní.

S t á t n í m a n ž. p ř e k á ž k y a závady jsou : nezletilost /nedovršený 21. rok/, povinnost odvodní a stav vojenský, vdovská lhůta, opomenutí prohlášek, *impotentia*, *ligamen*, dokud první manželství nebylo právně rozloučeno, *coniugicidium*, nedostatek přivolení pro choromyslnost, únos, strach /*vis et metus*/, pokrevenství 1. r. a do 2. stupně 1. coll., švagrovství 1. r. a do 1. st. 1. coll., *paternitas legalis* z adoptce a *affinitas legalis* 1. r.

O N V á i s p e n s u j e /ACE 1930, 54 a 1944, 9/ : předložení křestního listu za účelem sňatku, 6týdenní pobyt před prohláškami, všechny prohlášky, pokrevanství 2. st. 1. coll. smíšeného s 1. st./strýc a neteř/, pokrevanství 2. st. 1. coll. /bratrance a sestřence/, švagrovství 1. st. 1. coll., vyjímajíc 1. st. 1. r., překážky z adopce.

P ř í k l a d y ž á d o s t í .

O jejich formě viz ACE 1917, 175 násl., a 1922, str. 110 násl.: první strana archu nechá se úplně prázdná, na druhé, po případě dalších stranách píše se na celé stránce /par extensum/; ostatní je patrné z následujících vzorů.

I. O c í r k e v n í d i s p e n s o d e v š e c h
o h l á š e k .

Farní úřad v Lukově.

Čís....

Navrátil - Pavlíková,
dispens ode všech ohlášek.

V Lukově dne 2. června 194

Nejdůstojnějšímu

biskupskému Ordinariátu

v Brně.

V nehlubší úctě podepsaný farní úřad žádá o dispens ode všech ohlášek pro snoubence :

K a r e l N a v r á t i l, absolvent Obchodní akademie v Blížkovicích, čís. 3., narozen 15. ledna 1922 v Blížkovicích a M a t y l d a P a v l í k o v á, u rodičů v Lukově, čís.4., narozená 20. června 1924 v Lukově.

Důvod : Snoubenec právě dostal úřednické místo v Beněžním ústředí v Brně, musí je 15. června t.r. nastoupit a je mu těžko hned na začátku svého působení ve jmenovaném ústavě žádat o dovolenou za účelem sňatku, který nemůže být odložen, poněvadž snoubenka je těhotná, ani nemůže být konán v Brně, poněvadž rodiče nevěsty chtějí, aby svatba se konala v Lukově.

Snoubenci nejsou příliš majetní a mohli by zaplatit taxu 30 Kčs.

Farní úřad potvrzuje hořejší údaje a doporučuje žádost tuto k příznivému vyřízení.

Podpis faráře a razítko.

Pozn. : Může být uveden jakýkoliv rozumný důvod, na př. matka snoubence onemocněla a potřebuje, pokud možno co nejdříve pomoci v domácnosti; ženich je vdovec s malými dětmi...; snoubenci se chtějí vzít po žních; jeden ze svědků odcestuje a snoubencům na něm mnoho záleží.

II. Ž á d o s t o c í r k e v n í d i s p e n s o d
j e d n é , p o p ř í p a d ě o d ě v o u o h l á -
š e k

Zní podobně a adresuje se děkanovi, po případě faráři v okres-
ním městě.

III. Ž á d o s t o p o l i t i c k o u d i s p e n s o d
j e d n é / ě v o u , v š e c h / o h l á š e k .

Dvořák - Zemanová,
dispens od jedné /.../ prohlášky.

P.T.

okresnímu Národnímu výboru

v N...

Kolek

12Kčs

V účtě podepsaní snoubenci žádají o prominutí jedné /.../
ohlášky pro církevní sňatek, který hodlají uzavřít u řím.-katol.
farního úřadu v N... z důvodů .....

Ženich : Karel Dvořák, svobodný, krejčovský tovaryš, bydliště,
den, měsíc, rok a místo narození, domovská příslušnost, státní
příslušnost, náboženské vyznání, národnost, jména rodičů.

Nevěsta : Anežka Zemanová, svobodná, pomocnice v domácnosti
atd. vše jako u ženicha.

/vlastnoruční podpisy/ Karel Dvořák
V N... dne.... Anežka Zemanová

Řím.-katol. farní úřad v N... ověřuje pravdivost na základě
předložených dokladů a potvrzuje správnost důvodů.

V N... dne... Razítko a podpis faráře.

Pozn. V Brně je pro tuto žádost tištěný formulář s adresou
Stavovskému a matričnímu úřadu zemského hlavního města Brna.
Formulář se pouze vyplní, podepíše a okolkuje.

IV. Ž á d o s t o d i s p e n s o d p ř e k á ž k y
m i x t a e r e l i g i o n i s

Farní úřad v Brně-Lišní.

Čís. ...

Věc : Smíšené manželství

Příl. 6

V Brně-Lišní dne ....

Nejdůstojnějšímu

biskupskému Ordinariátu

v Brně.

V nejhlubší úctě podepsaný farní úřad prosí o dispens super impedimento mixtae religionis et ad cautelam disparitatis cultus pro snoubence :

T a l á c e k M i r á s l a v, strojní zámečhík v Lišni, Nová ul., čís. ...., narozený v Lišni lo. 7. 1922, pokřtěný v církvi československé 20. 7. 1922 v Králově Poli, svobodný, náboženství československého /in foro civili katolík/ a

H o l a n o v á R ů ž e n a, u rodičů v Lišni, Mariánské údolí, čís. ...., narozená v Lišni 14. 8. 1920, svobodná, katolička.

Důvody : nevěsta je chudá a dle předloženého lékařského vysvědčení těhotná.

Poněvadž ženích se chce státi katolíkem, také se už u úřadu civilního do církve přihlásil a je vyučován v katol. náboženství na farním úřadě v Lišni, rodina nevěsty je prakticky katolická a domácnost novomanželů bude u rodičů nevěsty, má podepsaný farář morální jistotu, že dané záruky budou plněny, a přimlouvá se, aby dispens byla udělena. Taxa, kterou snoubenci chtějí zaplatit, ...Kčs.

Razítko. N.N., farář.

Pozn. Přílohy : Křestní listy snoubenů, ověřený opis odhlášení z církve čsl. a přihlášení do církve katol., smlouva o katolickém křtu a výchově všech dětí /zátím je vyplněna a podepsána jen první část smlouvy, v den snatku pak se okóluje /12 Kčs/ a podepíše druhá její část/, revers nekatolického snoubence, že své nastávající katol. manželce nebude bránit v plnění katol. náboženství, revers katolické snoubenky, že ve svém manželství bude plnit nábož. povinnosti a vynasnaží se, aby i její manžel pravdu poznal a přijal.

Pro tyto 3 poslední přílohy jsou k dostání tiskopisy v Brněnské /Občanské/ tiskárně.

V. Ž á d o s t o c í r k e v n í d i s p e n s
p o k r e v e n s t v í 2. s t u p n ě p o b o č n í
l i n i e .

farní úřad ve Stárovicích

Čís. ...

Rudolf Dolanský - Růžena Dolanská,
dispens od pokrevnosti 2. stupně 1. coll.
Přílohy 3.

Ve Stárovicích dne...

Nejdůstojnějšimu

.....

V nejhlubší úctě podepsaný farní úřad prosí o udělení nebo
vynožení dispense super impedimento consanguinitatis 2. gradus
1. c. pro snoubence :

Ženich : R u d o l f D o l a n s k ý, syn vinaře ve Stáro-
vicích čís. 44, narozený ve Stárovicích dne..., svobodný, římsko-
katol. nábož.

Nevěsta : R ů ž e n a D o l a n s k á, u rodičů ve Stárovi-
cích čís. 141, atd.

Otcové těchto snoubenců jsou plnorodí bratři.

Důvody pro dispens :

1. Domovská obec, v níž se nevěsta od svého narození zdržuje,
má jen lloo katol. obyvatel.

2. Nevěsta je už přes 25 roků stará.

3. Má se svým ženichem už 6 roků známost a proto byla by její
pověst těžce poškozena, kdyby si ho nemohla vzít.

4. Snoubenci slibují, že budou za udělení dispense vždy věčni
a ve svaté katolické víře až do smrti věrně žít.

Podepsaný farní úřad potvrzuje pravdivost uvedených důvodů,
dosvědčuje že není mezi těmito snoubenci žádné jiné manželské
překážky a že jsou oba nábožensko-mravně zachovalí, přimlouvá
se za jejich žádost a sděluje, že mohou a chtějí zaplatit
taxu lloo Kčs.

Razítko a podpis faráře.

Pozn. Přílohy křestní listy snoubenců a rodokmen.

VI. Ž á d e s t o p o l i t i c k o u d i s p e n s
o d p o k r e v e n s t v í 2. s t u p n ě p o -
b o č n í l i n i e .

Rudolf Dolanský a Růžena Dolanská,
dispens od pokrevnosti 4. stupně.
Přílohy 4

Ve Stárovicích dne ...

P.T.

okresnímu Národnímu výboru

v Hustopečích.

Kolek

12Kčs

Žádáme o prominutí manželské překážky pokrevnosti 4. stupně /dle občanského počítání/ poboční linie, neboť naši otcové jsou plnorodí bratři, za účelem církevního snatku, který hodláme uzavřít u řím.-katol. farního úřadu ve Stárovicích.

Ženich : R u d o l f D o l a n s k ý, svobodný, syn vinaře ve Stárovicích, čís. 44, den, měsíc, rok a místo narození atd. jako sub III.

Nevěsta : R ů ž e n a D o l a n s k á, u rodičů ve Stárovicích, čís. 141 atd. jako u ženicha.

D ů v o d y p r o d i s p e n s :

1. Domovská obec....
2. Nevěsta je .....
3. Má se svým ženichem ...
4. Snoubenci už dostali církevní dispens.

/Vlastnoruční podpisy/: Rudolf Dolanský ve Stárovicích, čís. 44.
Růžena Dolanská ve Stárovicích, čís. 141.

Řím.-katol. farní úřad ve Stárovicích potvrzuje pravdivost uvedených zde důvodů a přimlouvá se za udělení dispense.

Ve Stárovicích ....

Razítko, N.N., farář.

Pozn. P í l o h y : křestní listy snoubenců, rodokmen okolko-
vaný 2 Kčs, církevní dispens okolkováná 2 Kčs. P o t v r z e n í
f a r n í h o ú ř a d u prohlásily některé okresní úřady za
podléhající lku a farní úřad byl pokutován pro zanedbání kol-
kovních předpisů. Nechtě se tedy farář informuje u svého O N V,
zda žádá toto potvrzení a trvá na jeho kolkování. Město Brno
potvrzení to žádá, a to nekolkové.

VII. Ž á d o s t p r o f o r o i n t e r n o

s a c r a m e n t a l i.

V N. ... dne ...

Vaše Excelence !

Titius a Caia chtějí uzavřít manželství, Brání tomu však překážka criminis ex adulterio cum promissione dle can. 1075, 1, která jest úplně tajná a jen oběma pachatelům známá. Proto prosí, aby jim byla udělena dispens od této překážky.

Podpis zpovědníka - plné jméno
a adresa.

Pozn. O krycích jménech viz str. 71 a o dvojí obálce viz str.
72 /sigillum !/

VIII. Ž á d o s t o d i s p e n s k P e n i t e n c i -

a r i i p r o f o r o i n t e r n o s i v e

s a c r a m e n t a l i s i v e e x t r a s a c -

r a m e n t a l i.

Zpovědník - pro foro sacram. nebo farář - pro foro extrasacram. pošle žádost s krycími jmény biskupovi, aby dle ní žádost k Penitenciarii sám napsal a odeslal. Je-li však nebezpečí, že by Ordinář poznal, pro koho se dispens žádá, pošle zpovědník, resp. farář žádost v uzavřené obálce Ordináři s prosbou, aby ji odeslal Penitenciarii, anebo ji pošle sám přímo Penitenciarii. A d r e s a : Sacra Penitenzieria, Palazzo del S. Officio, Roma, Italia.

U v n i t ě : Eminentissime Princeps ! Titius et Caia matrimonium inire exoptant. Obstat vero impedimentum criminis ex adulterio cum promissione sec. can. 1075, 1 omnino occultum utpote solis complicibus notum. Quare humiliter supplicant, ut dispensatio a dicto impedimento eis concedatur.

Datum, podpis a adresa zpovědníka, resp. faráře.

IX. Ž á d o s t o s a n a c i i n r a d i c e .

Vaše Excelence !

Jan Vrbka a Milada rozená Mrázová, moji farníci, byli řádně prohlášeni, aniž se objevila nějaká překážka, 21. června 1940 církevně oddáni, bona fide manželství dokonali a zplodili dvě děti.

Manželství, toto však je neplatné pro v poslední době se objevivší veřejnou překážku affinitatis 2. gradus l.coll. aequ.

Jan později vstoupil ke komunistům a naprosto odmítá obnovit manželský souhlas před farářem a svědky ač o trvání souhlasu není žádné pochybnosti. Proto Milada pokorně prosí, aby Vaše Excelence povolila nebo od Svaté stolice vymohla sanationem in radice.

V N. ... dne ...

Podpis a adresa faráře.

- o - 0 - o -

Pozn. Žádná žádost pro *f o r o e x t e r n o* nesmí být poslána přímo do Říma, nýbrž vždy skrze *O r d i n a r i á t*, neboť nemá-li doporučení biskupa, není tam přijata. Žádost do Říma mohla by být kromě latiny psána též německy, italsky, francouzsky nebo anglicky, k Penitenciárii; však je přípustná jakákoliv řeč /Cappello, De Matrim. n. 272/.

4. P o u č e n í s n o u b e n c ů.

Poučení snoubenců je jednou z nejdůležitějších činností duchovní správy vzhledem k svátosti manželství a z ní vznikající rodině. Can. 1033 je výslovně předpisuje. Kněz má snoubence v soukromí a může proto s nimi důvěrně promluvit o věcech, o nichž jinde nemůže mluvit vůbec, anebo aspoň ne s potřebnou důkladností a otevřeností. Snoubenci jsou také blízkostí svého sňatku zvláště disponováni a ochotni jeho otcovská slova upřímně přijmouti. Taková chvíle se už nevrací. Proto by se těžko před Bohem zodpovědělo saviněné zanedbání nebo jen povrchní odbytí této povinnosti.

Snoubenci nemohou však být donuceni, aby se k tomuto poučení dostavili; nechtějí-li přijít - což však je případ jistě řídký - je radno dát jim aspoň nějakou knížečku o tomto předmětu /Schilgen, Ve službách Stvořitelových nebo :A. Hoffmann, Poučení snoubenců, Praha 1936, 5 K, Schöbitz C. Ss. R. : Co musí manželé vědět, Olomouc 1933./

K d o m á m í t í e v i č e n í s n o u b e n c ů ? - Příslušný farář. I tam, kde je více kněží, je tento úkol přiměřenější faráři pro jeho autoritu a zralejší věk.

K d y ? - Ne příliš brzy. Snoubenci by snadno mnohé z daného poučení zapomněli. Někdy také se svatby sejdě; právě o těch hlavních věcech se knězi těžko mluví, mají-li mít pro snoubence až po delší době význam. Ale také ne až bezprostředně před svatbou, aby pozornost nebyla udušena starostmi o přípravu k svatbě. Tedy až v den 3. ohlášky nebo nějaký den před tím.

O č e m ? - Hlavním obsahem je dle can. 1033 ; „*s a n c t i t a s s c r a m e n t i m a t r i m o n i i , m u t u a e c o n i u g u m o b l i g a t i o n e s e t o b l i g a t i o n e s p a r e n t u m e r g a p r o l e m*... To je středem poučení snoubenců, ale dle can. 1030 § 2 má se farář též přesvědčit „*an /sponsus et sponsa/ in doctrina christiana sufficienter instructi sint, nisi ob personarum qualitate hae interrogatio inutilis appareat*... Dnes sotva kde je možno a radno otázkami

zkoušet snoubence; proto duchovní správce aspoň krátce osvěží jejich náboženskou vědomost tím, že se dotkne v přátelském rozhovoru hlavních věcí. To stačí u snoubenců, o nichž je známo, že chodili do školy a navštěvují kázání. Se snoubenci nábožensky nevědomými bylo by však nutno probrat aspoň pravdy nutné nescitě medii, modlitby a svátosti.

Poučení snoubenců musí mít ohled na časové poměry. V celku je dnes třeba zdůraznit: náboženskou výchovu dětí, odpad, procuratio abortus, abusus matrimonií, svatost a nerozlučitelnost manželství /civilní manželství, rozluka/, svěcení neděle /mše sv., služební práce/ a postu, velikonoční povinnost, někde též katoľ. pohřeb /kremace/.

Poučení snoubenců musí mít také ohled na individuální vlastnosti poměry snoubenců, na jejich chápavost, stupeň vzdělání, stáří, společenské postavení a dle toho se bude řídit jeho tón. Vždy však v něm musí být otcovská laskavost, svatá vážnost a opatrná jemnost, která dovede i o choulostivých věcech jasně poučit a při tom jemnocitu neurazit. Při poučení sexuelním neoslovuje snoubenců přímo, nýbrž mluví ve 3. osobě, na př.: „Manželům je dovoleno..... Nemůže sice a ani nesmí poučovat o všem do casuistických podrobností, ale přece dá snoubencům poučení takové, aby věděli, co mají křesťanští manželé vědět, aby na př. nepokládali za hřích řádné manželské obcování.

Duchovní správce si před příchodem snoubenců předmět promyslí, aby své všeobecné schema na jejich poměry aplikoval a máhl mluvit „ex plenitudine cordis,“; je oblečen v taláru, který mu dodává více vážnosti; dává toto poučení ve své kanceláři /ne snad v sakristii nebo v kostele/ a nabídne snoubencům židle.

Jak dlouho? - Asi za hodinu může být vše potřebné probráno.

Jaký postup? - Nejlépe dle přikázání Božích a církevních. Jen sextum je radno probrat až na konci a to z toho důvodu, že by jinak snoubenci s malým zájmem poslouchali o dalších přikázáních, když by už byli při sextu vyslechli věci hlavní; také se knězi volněji o sextu mluví, když se už delším hovorem se snoubenci více sblížil, a konečně je možno zachovati takto lépe postup vzestupný, aby totiž cvičení postupovalo k větším zajímavějším a silnějším a skončilo vhodnými závěrečnými napomenutími a povzbuzeními. Postup dle přikázání má tyto výhody: snoubenci si snadněji mohou cvičení zapamatovat, když osnova je jim známa; je tím současně postaráno aspoň o částečné opakování katechismu, když už skutečná zkouška dnes není možná; kněz sám má vodítka, aby na něco nezapomněl.

§ 327. SMÍŠENÉ MANŽELSTVÍ.

Postup je udán v Dr. Kupka, l.c. str. 102 - 106.
Prohlášení neplatnosti manželství, Kupka, l.c., str. 86..

Rozluka manželství, Kupka, l.c., str. 88..
Konvalidace manželství, Kupka, l.c., str. 90-100
Sanatio in radice, Kupka, l.c., str. 100-102
Kniha manželství rozloučených a rozvedených, Kupka, l.c., str. 103..
Kniha snatků občanských, Kupka, l.c. str. 109..

S V Á T O S T I N Y .

Can. J^r44 - 1153.

§ 329. P O J E M, R O Z D Ě L E N Í, Ú Č I N K Y, P ů -
S O B N O S T S V Á T O S T I N ,

S v á t o s t i n y /sacramentalia/ jsou svátostem podobné věci nebo úkony, jichž církev užívá, aby jimi mocí své přímluvy udílela dobra, především duchovní /can. 1144/. Pro jejich podobnost se svátostmi nazývají je staří theologové sacramenta m i n o r a.

Jen C í r k e v /Apoštol. stolice/ může mocí od Krista jí udělenou svátostiny ustanovovat, jejich účinky a podmínky autenticky vykládat a dle časových potřeb je rušit nebo měnit /can.1145/.

Mají též nejvyšší ú č e l jako veškerá liturgie : slávu Boží a spásu člověka. Nejbližším jejich účelem je zbavit přírodu kletby hříchu a učinit ji pro člověka prostředkem Božího požehnání a udělit člověku zvláštní pomoc Boží pro zvláštní poměry a potřeby života.

R o z d ě l u j í s e :

1. R a t i o n e o b i e c t i : a/ ú k o n y /actiones, sacramentalia transeuntia/, při nichž se účinek člověku udílí neprostředně nějakým úkonem, na př. požehnáním, jež udílí kněz rukou,

b/ v ě c i /res, sacramentalia permanentia/, při nichž se účinek udílí člověku mediate, t.j. užitím posvěcené věci, na př. svěcená voda.

2. R a t i o n e f i n i s a/ e x o r c i s m y, zažehnání, zeslabují nebo lámou moc ďábla,

b/ b e n e d i c t i o n e s i n v o c a t i v a e, žehnání, vyprošují osobám nebo věcem nějaké zvláštní dobro, ale stavu jejich nemění, na př. žehnání dětí, nového domu,

c/ b e n e d i c t i o n e s c o n s t i t u t i v a e, svěcení, nejen vyprošují osobám nebo věcem nějaké zvláštní dobro, nýbrž též mění jejich stav : vyjímají je z užívání světského, činí je posvátnými a určují je pro bohoslužbu, na př. tonsura a nižší svěcení, svěcení kostela. Poněvadž benedictio constitutiva mění stav věci nebo osoby, může být konána jen jednou, kdežto benedictio invocativa může být nad touž osobou nebo věcí konána vícekrát /mimo benedictio nuptialis/.

3. Žehnání a svěcení se mimo to rozdělují :

a/ R a t i o n e f o r m a e : c o n s e c r a t i o n e s, při nichž se užívá mazání, na př. konsekrace kalicha, a b e n e d i c t i o n e s s i m p l i c e s /verbales/, při nichž se neužívá mazání, na př. benedikce ciborie.

b/ R a t i o n e r i t u s : s l a v n é s účastenstvím lidu, zvoněním, zpěvem atd. a p r i v á t n í b e z slavnostního rázu /rocheta a štola nečiní ještě ritus slavným/.

Ú č i n k y :

a/ m i l o s t p o m á h a j í c í k ř á d n ě m u p l n ě n í ú k o l ů k ř e s t ě a n s k ě h o ž i v o t a a z v o l e n ě h o s t a v u , n a p ř . p o ž e h n á n í s n o u b e n ě ů ;

b/ o d p u š t ě n í v š e d n í e h h ř í c h ů , n e v š a k i m m e d i a t e e t e x o p e r e o p e r a t o j a k o v e s v á t o s t e c h , n ý b r ž m e d i a t e e t e x o p e r e o p e r a n t i s , p o k u d u d ě l u j í m i l o s t p o m á h a j í c í k e v z b u z e n í l í t o s t i ; t a k ě o d p u š t ě n í č a s n ý c h t r e s t ů m o h o u t í m t ě ž z p ů s o b e m j e n n e p ř í m o p ů s o b í t ;

c/ u d ě l e n í č a s n ý c h d o b e r a o d v r á c e n í z e l , p o k u d j e t o u ž í t e č n o k e s p á s e ; ú č i n k y t y p ř í j e d n o t l í v ý c h s v á t o s t í n á c h j s o u p a t r n y z e z n ě n í m o d l i t e b ž e h n a c í c h ,

d/ o s v o b o z e n í o d m o c í d á b l a , k t e r ý č l o v ě k u p ů s o b í z l a f y s i c k á / v š e c h n a č a s n á z l a m a j í s o u v í s l o s t s h ř í c h e m a t u d í ž s d á b l e m / n e b o p o k u š e n í n e b o j e j i c h t ě l a p o s e d á ;

e/ k o n s e k r a c e a b e n e d i c t i o n e s c o n s t i t u t i v a e m a j í t ě ž t e n ú č i n e k , ž e s e s v ě c m í t ě m í s m í j e n u c t i v ě z a c h á z e t a n e s m í j i c h b ý t í u ž í v á n o k ú č e l ů m s v ě t s k ý m n e b o k j í n ý m , n e ž p r o k t e r é b y l y p o s v ě c e n y / c a n . 1150 / , n a p ř . n e s m í s e / s u b v e n i a l i / u ž í t s v ě c e n ě s v í c e j a k o s v ě t l a o b y č e j n ě h o n e b o s v ě c e n ě v o d y k u t i š e n í ž í z n ě , l e č z e s p r a v e d l í v ě p ř í č í n y .

P ů s o b n o s t . - S v á t o s t í n y p ů s o b í :

1. N o n e x o p e r e o p e r a n t i s , n e b o ť j e j i c h ú č i n n o s t n e p o c h á z í o d h o d n o s t i u d í l e č e n e b o o d d i s p o s i c e p ř í j í m a č e , n ý b r ž o d p ř í m l u v y C í r k v e ; o v š e m č í m l é p e j e u d í l e č n e b o p ř í j í m a č d i s p o n o v á n , t í m v í c e p ů s o b í .

2. N o n e x o p e r e o p e r a t o : n e p ů s o b í v i i n s t i t u t i o n i a d i v i n a e , s e d v i o p e r a n t i s E c c l e s i a e . J e n n e g a t i v n ě p ů s o b í e x o p e r e o p e r a t o , p o k u d t o t i ž j e j i c h ú č i n n o s t n e z á v í s í v p r v n í r a d ě o d h o d n o s t i u d í l e č e n e b o p ř í j í m a t e l e .

3. S e d . e x o p e r e o p e r a n t i s E c c l e s i a e , t . j . m o c í p ř í m l u v y C í r k v e . T e d y o b j e k t i v n ě / i n a c t u s e c u n d o / t . j . p r o u r č í t ě h o č l o v ě k a , j e t ř e b a a b y č l o v ě k s p o l u p ů s o b í l ; a v y p r o š u j e - l i s v á t o s t í n a č a s n ě d o b r o , j e t ř e b a , a b y m u p ř í s p ě l o k e s p á s e . C o s l u ž e b n í k C í r k v e p o s v ě t í , n a p ř . v o d u , j e p o s v ě c e n a ; a b y v š a k č l o v ě k d o s t a l ú č i n e k u ž í t í m t o h o p o s v ě c e n ě h o p ř e d m ě t u , n a p ř . s v ě c e n ě v o d y , m u s í b ý t í d i s p o n o v á n . C o C í r k e v p o ž e h n á , d á v á p o ž e h n á n í i n p o t e n t i a ; s k u t e č n ý u ž í t e k v š a k p ř í j d e , j e - l i č l o v ě k d i s p o n o v á n a j e - l i m u v y p r o š o v á n á v ě c k e s p á s e .

§ 330, 331. R I T U S , P Ř I J Í M A T E L , U D Í L E Č .

R i t u s : P ř í ž e h n á n í c h a s v ě c e n í c h , j e ž s e k o n a j í u o l t á ř e , s t o j í k n ě z n a s t r a n ě e p i š t o l n í , o d ě n p l u v i á l e m , a l b o u a š t o l o u , p ř í j í n ý c h m á a s p o ň r o c h e t u a š t o l u a d ě j í - l i s e s l a v n ě , t a k ě p l u v i á l .

B a r v a p a r a m e n t ů , n e n í - l i p ř e d e p s á n a , ř í d í s e d e n n í m o f i c i e m / b a r v o u d n e / . U v š e c h e x o r c i s m ů a s v á t o s t í n s n í m í s p o j e n ý c h j e b a r v a f i a l o v á . K n ě z ž e h n á v ž d y s t o j e / n e n í t a m j a k o p r o s e b n í k , a l e j a k o z á s t u p c e C í r k v e / s o b n a ž e n o u h l a v o u , r u c e s e p j a t y i p ř í D o m i n u s v o b i s c u m a O r e m u s a m o d l i t b á c h . P ř í e x o r c i s m e c h m á h l a v u p o k r y t o u .

P ř i j í m a t e l : Ačkoliv se mnohé svátostiny konají i nad tvorstvem nerozumným, přece jejich vlastním příjemcem je vždy jen homo viator, k jehož duchovnímu prospěchu směřují veškeré účinky svátostiny.

Ž e h n á n í může být uděleno i katechumenům, ano jestli to Církev nezakázala, i nekatolíkům „ad obtinendum fidei lumen vel una cum illo corporis sanitatem,“ /can. 1149/.

E x o r c i s m y : mohou být konány i nad nekatolíky a nad exkomunikovanými /can. 1152/.

U d í l e ě : Udílečem svátostin je jen klerik, kterému Církev dala k tomu moc /can. 1146/. Dle různé důstojnosti svátostin je ustanoven různý udíleč.

a/ **K o n s e k r a c e** může platně konat jen biskup; kněz může k nim zplnomocnit jen papež /can. 1147, § 1/. Konsekrace vykonaná jen obyčejným knězem byla by neplatná.

b/ **Ž e h n á n í /benedictiones simplices/** může konat každý kněz mimo ta, která jsou papeži nebo biskupovi rezervována. Reservovaná benedikce, vykonaná obyčejným knězem byla by nedovolena, ale platná, není-li výslovně jinak ustanoveno /can. 1147, § 2 - 3/.

c/ **J á h e n** může platně a dovoleně světit svíci velikonoční a, když zastupuje kněze, koná exorcismy a žehnání spojená s ritem křtu /mimo svěcení solí/, podáváním /požehnání po podávání extra missam/ a pohřbu /žehnání hrobu/. **L e k t o r** může žehnat chléb a nové plody. **E x o r c i s t a** dle dnešní církevní praxe nemůže konat nic. **L a i c i** nemohou konat svátostin, mohou jen užívat sacramentalia permanentia, na př. svěcené vody. Tedy požehnání, jež dávají rodiče dětem, není svátostí v přesném smyslu.

P a p e ž i je vyhrazeno svěcení pallia, Agnus Dei, zlaté růže atd.

B i s k u p o v i jsou vyhrazeny : všechny konsekrace svěcení sv. olejí, všechna svěcení osob /benedikce opata a abatyše, nižší svěcení/ a bez indultu apoštolského nemůže k nim delegovat; slavné svěcení křížů, obrazů, zvonů /benedikce/, k nimž může delegovat kněz.

Výhradním právem farářů jsou svátostiny spojené se křtem /svěcení křestní vody/, oddavkami /požehnání snoubenců/, posledním pomazáním /pohřeb/ a slavné žehnání polí a domů. Některé svátostiny jsou rezervovány řeholníkům a jsou obsaženy v Agendě pod titulem „Benedictiones propriae nonnullorum ordinum regularium,“ str. 459 nn, na př. svěcení křížové cesty františkánům, škapulířů karmelským karmelitánům atd.

N. B. a/ Klausule při privilegiích, na př. členů některých kněžských spolků „de consensu Ordinarii,“ platí o dovolenosti, ne o platnosti.

b/ Duchovní správce má věřící o svátostinách poučit, aby jich horlivě a dobře užívali; ti, kteří se považují za vzdělané, aby jimi nepohrdali, a prostí věřící, aby jich neužívali pověrečně, aby si byli vědomi, že nemoc, krupobití atd. mohou svátostiny odvrátit jen tehdy, je-li to ke spáse.

§ 333. X O R C I S M U S
-----

fit 1. ad expellendos daemones, i.e. in obsessos,
2. solum ad virtutem daemonis compescendam.

Zahání vliv ďábla od člověka a přírody. Kristus svou smrtí sice moc ďábla zlomil, ale ke své slávě a k naší zkoušce boj s ním neodstranil, nýbrž jen ulehčil - neponechal nás však v tomto boji bez ochrany. V š e m, kteří v něho věří, dal moc nad ďáblem: „ Signa autem eos, qui crediderint, haec sequentur : in nomine meo daemonia eicient, „ /Mc. 16,17/. Mimo to je v Církvi j e š t ě z v l á š t n í m o c nad demony, m i m o ř á ě n á /charisma/ jako u mnohých svatých i ř á ě n á, která se udílí svěcením exorcistátu.

Exorcismus obrací se buďto přímo na ďábla, kterému ve jménu Božím udílí rozkaz, aby tvora opustil, na př. : „ Exi ab eo immune spiritus, „ /exorcismus i m p e r a t i v u s/ nebo obrací se na ďábla nepřímě, takže prosí Boha, aby tvora od ďábla osvobodil /exorcismus d e p r e c a t i v u s/; někdy se také obrací n a v ě c s a m u, na př. na vodu, sůl, aby člověku neškodila. Tvorstvo je pod kletbou hříchu a tak pod moci ďáblou; Církev zahání exorcismem vliv ďábla, aby tvorstva nezneužíval ke škodě člověka.

Exorcismus n a ě p o s e ě l ý m i smí vykonat s l a v n ě, t.j. ritem dle Rituálu /tit. XI, c. 2 - je 32 stran dlouhý a v Agendě není/ jen kněz, jemuž k tomu dal Ordinarius výslovně své dovolení; biskup smí toto dovolení dát jen knězi „ pietate, prudentia ac vitae integritate praedito, „ a ten smí exorcismus vykonat jen tehdy, když je jisto faktum posedlosti /can. 1151/. Je totiž nyní posedlost řídkší než v dobách starých a některé nemoci jako hysterie, demonomanie, mají značky podobné a jedná se o to, aby nevzniklo pohoršení z posměchu nevěřících a aby nebylo poškozeno zdraví domněle posedlého. Exorcismus s o u k r o m ý, t.j. bez slavného ritu nad člověkem nebo nad nějakým místem /domem, polem/ může vykonat každý kněz, aniž je k tomu nutno dovolení biskupa; rovněž koná každý kněz exorcismy spojené se křtem a jinými svátostinami, na př. se svěcením vody.

Kněz má častěji konat exorcismus soukromý k zlomení moci ďábla dle slov Páně : In nomine meo daemonia eicient, zvláště nad těmi, kteří jsou trápeni prudkými pokušeními a nad penitenty, kteří nemají lítosti anebo zatajují hřích. Mohou to učinit třeba ve formě : „ In nomine Jesu praecipio tibi, spiritus immune, ut recedas ab hac creatura Dei, „ Rovněž je doporučení hodný i věřícím exorcismus Eva XIII. / „ In satanam et angelos apostaticos, „ / v Rituálu, tit. XI, c. 3.

Soukromý exorcismus t.j. proprio nomine exorcisantis, non nomine et auctoritate Ecclesiae, který však není svátostí, mohou konat všichni věřící, na př. vzýváním Boha, jména Ježíš, znamením kříže, neboť ďábel se křozí a přehá před jménem Boha, Ježíše, znamením kříže atd.

§§ 334, 335. Ž E H N Á N Í, /benedictiones invocativae/.

Žehnání vyprošuje osobám nebo věcem požehnání, aniž při tom mění jejich stav.

A. Ž e h n á n í o s o b

1. P o ž e h n á n í S a n k t i s s i m e m /nic se při tom neříká/.

2. Požehnání obyčejné rukou /biskupa nebo kněze/, na př. na konci mše sv., po udílení přijímání extra missam, po kázání a též mimo bohoslužbu privátně. Užívá se při něm známé formule : Benedicat te etc., nebo Benedictio Dei omnipotentis etc. Kněz dostal k tomuto požehnání moc při ordinaci a má ji často užívat /ne in vacuum gratiam Dei recipiatis - II. Cor.6,1/, může tak mnoho zel od věřících odvrátit a mnoho požehnání na ně vylít, zvláště na děti a nemocné, jimž Spasitel tolikrát žehnal.

3. P a p e ž s k é p o ž e h n á n í ve slavnostní formě je spojeno s plnomocnými odpustky. Biskupové mají plnomoc na dva svátky v roce : velikonoce a jiný svátek, který si zvolí, udělit papežské požehnání. Věřící mají být na ty odpustky upozorněni a také na podmínky k jejich získání /zpověď, přijímání, přítomnost v kostele při udělení, modlitba za papeže a biskupa/.

4. P o ž e h n á n í n o v o k n ě z e nemá odpustky, ale primice je spojena s plnomocnými odpustky pro primicianta /Preces n. 684/ a jeho pokrevné příbuzné do třetího stupně /podmínky: zpověď, přijímání, modlitba na úmysl sv. Otce a přítomnost při primici/ a pro ostatní s odpustky 7 let /podmínky: přítomnost při primici/, políbení ruky novokněze v den ordinace i primice loo dní /Preces, n. 629/.

5. P o ž e h n á n í b l a ž e j s k é /3. února: Sv. Blažej, biskup v Sebaste v Arménii, umučen za Diokleciána r. 316, byl na Východě už od 6. stol. vzýván při chorobách krku dle známé legendy o rybí kůstce/. Požehnání blažejské pochází teprve ze 16. stol. a vzniklo asi z obyčeje obětovat tomuto světcovi svíce. Kněz posvětil dvě svíce svázané v podobě kříže sv. Ondřeje, dle Agendy, str. 408, přiloží je pod bradu věřících, říkáje při tom: „ Per intercessionem sancti Blasii Episcopi et martyris, liberet te Deus a malo gutturis et a quolibet alio malo. In nomine Patris et Filii et Spiritus Sancti. Amen. „ Pro praxi : Dej pozor, aby vosk nekapal na šaty a abys nezapálil vlasy, nebo svíce nezapaľuj ! /ACĚ 1936, str. 65/.

6. A p o š t o l s k é p o ž e h n á n í p r o h o d ě n ě s m r t i, benedictio apostolica cum indulgentia plenaria in articulo mortis, je spojeno s plnomocnými odpustky pro okamžik smrti. Nazývá se obyčejně g e n e r á l n í a b s o l u c e, není však absolucí od hříchů, nýbrž absolucí od hříchů již předpokládá.

/ Církev sv. ve své mateřské lásce pomáhá umírajícím nejen svátostmi, nýbrž i odpustky, aby ihned po smrti mohli vejít do nebe. Již sv. Cyprian v pol. 3. stol. píše, že od prastarých dob se udílí plnomocné odpustky v hodině smrti. Jan VIII. v 9. stol. udělil plnomocné odpustky křesťanům, kteří padli v boji proti Turkům. Ve 14. stol. je povolili papežové v době moru. V 16. stol. /r.1580/ sv. Karel Boromejský si vyžádal fakultu pro sebe a

biskupy své provincie, aby mohli tyto odpustky udělit sami nebo skrze své zplnomocněné kněze. Dle tohoto příkladu si vyžádali i jiní biskupové tuto fakultu, ale byla jim udělována jen na 3 roky a s tím omezením, že kromě případu noci a nutnosti musili požehnání to udělit osobně /tedy ne skrze zplnomocněné kněze/, takže mnozí nemocní tyto odpustky vůbec nedostali. Benedikt XIV. v pol. 18. stol. /1747/ bulloou „Pia Mater“, dal všem biskupům na jejich žádost tuto fakultu trvale po celou dobu jejich úřadu s právem delegovat kněze./

Dle can. 468, § 2 má fakultu požehnání toto udělit každý farář a kněz, který asistuje nemocným, a zároveň i povinnost „quam benedictionem impertiri ne ommittat,“.

K o m u ? - Gener. absoluce může být udělena všem, kdo jsou schopni svátostné absoluce /kdo jsou nebo byli schopni hříchu/ a jsou v nebezpečí smrti následkem nemoci nebo z příčiny vnější /před popravou, před bitvou, vojáci za mobilisace/. Nemůže tedy být udělena dětem před užíváním rozumu, bláznům od narození, Excommunicatis, impenitentibus et qui in manifesto peccato mortali moriuntur, est omnino deneganda /Rit. Rom. tit. V., cap.6/.

K p l a t n é m u u d ě l e n í g e n e r, a b s o l u c e je se strany kněze nutno, aby užil předepsané formule a to v řeči latinské. Se strany nemocného je k získání plnomocných odpustků třeba :

a/ a r t i c u l u s m o r t i s : odpustky ty se získávají až v tom okamžiku, kdy se duše od těla odlučuje; z toho však nelyne, že se má s udělením apoštolského požehnání čekat až na articulum mortis;

b/ s t a v m i l o s t i a i n t e n c e : přijetí svátostí bulla „Pia Mater“, sice nepředpisuje, nemůže-li jich však nemocný přijat, má vzbudit dokonalou lítost, aby odpustky tím jistěji získal;

c/ o d e v z d á n í s e d o v ů l e B o ž í a o c h o t n é přijetí smrti z ruky Boží; t.j. c o n d i t i o s i n e q u a n o n ;

d/ v z ý v á n í j m é n a J e ž í š ů s t y a n e b o , k d y ž n e m ů ž e , a s p o n s r d c e m : také conditio sine qua non.

Kněz má přijímatele na tyto podmínky upozornit a s ním je vyplnit. Odevzdání se do vůle Boží s ním nejlépe vzbudí po zpovědi, když je s ním sám.

P ř í p r a v a n a o c h o t n é p ř i j e t í s m r t i /odevzdání se do vůle Boží/ patří k nejdůležitějším úkolům duchovní správy nemocných. Dle sv. Františka Saleského nezavrhně Bůh žádně duše, která se ve smrti jeho vůli úplně podrobuje. Kněz nebude však mluvit tak, jako by nemocný musil jistě umřít, neodejme mu veškerou naději. Promluví asi takto : „Víte, jakou úzkost měl P. Ježíš v zahradě Getsemanské a jak se v té úzkosti modlil: Otče odejmi kalich tento ode mne, avšak ne má, ale Tvá vůle se staň. /Lc. 22,42; Mt. 26,39; Mc. 14,36/. I na vás dopustil F. Bůh trpký kalich. Modlete se jako P. Ježíš : Otče, odejmi tento kalich, tuto nemoc ode mne. Ale přidejte jako On : Ne však má, nýbrž Tvá vůle se staň. Ježíši, Ty jsi můj Bůh, můj Vykupitel, můj nejlepší přítel. Tys za mne na kříži umřel. Ty víš také nejlépe, co je pro mou duši nejlepší, zda uzdravení, nebo nemoc, nebo smrt. Tobě se úplně odevzdávám, dělej si se mnou, jak sám chceš. Je-li to Tvá sv. vůle, přijmu rád z ruky Tvé i smrt. Ježíši, Tobě žiji, Ježíši Tobě umírám, Ježíši Tvůj jsem v životě a ve smrti. Amen.,,

Jak často se může generální absoluce udělit ?

Znova jen v nové nebezpečné nemoci, ne však v novém nebezpečí téže nemoci. Každé opětované udělení v téže nemoci je bezpředmětným; ba ani v nové nemoci není opakování per se nutno, poněvadž platí pro okamžik smrti. Církev je dovoluje proto, aby odstranila snad nejistotu a pochybnosti a k útěše nemocného. Generální absoluce se nesmí znova udělit b e z v ě d o m é m u, když přišel k sobě, třeba že při jejím udělení nemohl vyplnit všechny podmínky. Ani se nesmí po druhé udělit proto, že snad nemocný při prvním jejím udělení byl v e s t ě v u, h ř í c h u nebo že po jejím udělení padl do hříchů lehkých nebo těžkých. To nebrání získání odpustků, jen když je in articulo mortis ve stavu milosti.

I když již člověk vícekrát generální absoluci obdržel, přece může získat plnomocné odpustky pouze jednou /v okamžiku smrti/. Plnomocné odpustky pro okamžik smrti mohou být získány také j e š t ě j i n ý m z p ů s o b e m, t. j. bez prostřednictví kněze, ale za podmínek : stav milosti, přijetí svátostí, je-li možné, oděvzdání se do vůle Boží, vzývání jména Ježíš.

Může jich získati : 1. kdo má a zbožně užívá nějakého předmětu, majícího p a p e ž s k é s v ě u e n í, na př. růžence, medaile, kříže. Předmět ten může zprostředkovat odpustky nejen jeho majiteli, nýbrž i jinému, komu byl propůjčen; nemocný se nemusí dotknout nebo políbit tento předmět, který však musí ve světnici nemocného zůstat až do jeho smrti.

2. Kdo je členem určitých b r a t r s t e v, na př. růžencového, kdo nosí š k a p a l í ř.

3. Kdo v životě koná určitou těmi odpustky obdařenou modlitbu, na př. kdo často vzývá jméno Ježíš /Preces 88/, nebo jméno P. Marie /268/ nebo často vzbuzuje při Božské otnosti a dokonalou lítost /n. 26/ nebo často se modlí Salve Regina /301/, kdo se často modlí : Angele Dei, qui custodis me, me tibi commissum pietate superna illumina, custodi, rege et gubernas. Amen /Preces 415/. Kdo j e d n o u v ž i v o t ě svém v kterýkoliv den vzbudí akt ochoty přijmout jakýkoliv způsob smrti z ruky Boží /n. 591/.

Kdo v případě, že nemůže mít kněze anebo kněz nemá u sebe psanou formuli, políbí, v ruce drží nebo jinak se dotkne křížku, který má svěcení „t o t i e s q u o t i e s,“ /ACE1942, str. 107/, i když ten křížek není jeho majetkem. Může tedy takový křížek mít na př. sestra v nemocnici pro všechny nemocné, umírající bez kněze. Křížek ten může být po podání nemocného z jeho světnice odnesen, nemusí tam tedy zůstat až do jeho úmrtí, jako je tomu u předmětů s papežskými odpustky. Jesuité a členové řádu sv. Kamilla a Lellis mají privilegium i za obyčejných okolností podáním tohoto křížku a políbením udělit plnomocné odpustky pro okamžik smrti. Jiní kněží mohou je za obyčejných okolností udělit jen předepsanou formuli.

Generál. absoluce pro umírající se nesmí zaměňovat :

a/ s g e n e r á l n í a b s o l u c í která se udílí t e r c i á ř ů m, na př. na tři Boží hodiny, Božského Srdece Páně, Nep. Početí /na svátek, den před ním a v oktávě/. Je to požehnání spojené s plnomocnými odpustky obyčejnými. Udílí je veřejně, t. j. mimo zpovědnici, ředitel terciářů. Ve zpovědnici je může udělit každý zpovědník /terciář mu podá po absoluci knížku s formulí/;

b/ s generální absolucí pro regularibus, která je absolucí z klášterních censur, přestoupení slibů a předpisů řeholních, zapomenutí nebo zanedbaných pokání,

7. Úvod šesti nedělky, benedictio puerperae, benedictio mulieris post partum, Agenda 104. Je zbožným a chvalitebným zvykem/ne předpisem/, aby matka po porodu přišla do kostela, aby Bohu poděkovala a dostala kněžské požehnání. Úvod je následováním příkladu P. Marie, která čtyřicátého dne své Božské dítě v chrámě obětovala. Matka, přijímající toto požehnání, Bohu děkuje, prosí za své dítě, Bohu je obětuje a slibuje jeho křesťanskou výchovu. Je zároveň poutou pro křesťanskou matku. Proto se mohou uvádět jen katolické matky, které v řádném manželství porodily. Z úvodu jsou tedy vyloučeny :

a/ matky, které porodily nemanželsky, v manželství civilním nebo z cizoložství ;

b/ katolické matky ve smíšeném manželství, uzavřeném bez dispensy /can. 2375/;

c/ všechny nekatholické matky, i když jsou katolicky oddány.

Požehnání dává se matce a proto se neopomene, ani když dítě mezi tím umřelo.

Úvod může konat nejen farář, nýbrž i jiný kněz /certiore facto superiore ecclesiae/ v kostele nebo veřejné kapli /ne v bytě šestinedělky, mimo případ nemoci nebo dovolení biskupova/.

Rituus pochází v podstatě z 11. stol. Matka s dítětem klečí u dveří chrámových, ne jako by byla nehodnou vstoupit do chrámu, nýbrž aby se dle příkladu P. Marie pokořila. Kněz, oděn rochetou /nebo albou/ a bílou štolou, podá jí hořící svíci /symbol matka chce kráčet ve světle víry a v něm i své dítě vychovávat/, může říci tištěnou promluvu v Agendě, pokropí ji svěcenou vodou a po obvyklém úvodu : „Adiutorium nostrum,, modlí se žalm 23. „Domini est terra,, s antifonou „Haec accipiet,, , položí levý konec štoly na ruku matky /u nás obyčejně na dítě a podá jej matce k políbení/ řka : „Ingrede in templum Dei,, , uvede ji k oltáři, aby tam na stupni klekla, a stojí na suppedaneu poněkud ke straně evangelní /aby nebyl ke svatostánku obrácen zády/, říká k ní obrácen versikle a modlitbu o věčnou blaženost pro matku a dítě na přímluvu P. Marie a na konec ji pokropí svěcenou vodou se slovy „Pax et benedictio.....“

B. Svěcení vody .

1. Obyčejné svěcení vody /aqua lustralis/, Agenda 356.

Svěcení vody se připomíná nejprve kolem r. 200, nejstarší formuláře k němu jsou na Východě v Euchologiu Serapiona z Thmuis. /zemřel 362/ a na Západě v Gelasianu/ 6.stol./, kde už je dodnes užívaná modlitba „ Deus, qui ad salutem,, . Svěcené vody se užívalo nejprve ke kropení v domech od 8. stol. i ke kropení při liturgických funkcích.

Koná se v neděli nebo kdykoliv je toho třeba v rochetě a štole fialové.

Svěcení vody sestává : 1. Z exorcismu modlitby nad solí a z exorcismu a modlitby nad vodou.

2. Ze smíchání vody a soli : třikrát se sype sůl so vody ve znamení kříže se vzýváním tří Božských osob : *Commixtio salis et aquae pariter fiat in nomine Pa+tris et Fi+lii et Spi-ritus + Sancti. Amen.* /Účinky svěcené vody působí trojjediný Bůh pro zásluhy Ukřižovaného./

3. Ze závěrečné modlitby.

Kdyby zbyla posvěcená sůl od dřívějšího svěcení vody, už by se nesvětíla a hned by se začalo s exorcismem vody. Také by se mohla voda světit současně ve více nádobách, vsypání soli se slovy „*Commixtio...*“, musilo by se však vykonat nad každou zvláště.

Moc, kterou Církev svěcením vodě uděluje, je **s y m b o l i e - k y** naznačena smíšením vody a soli. Voda značí odpuštění hříchů; již v kultu Řeků, Římanů i Židů voda určená k fyzickému očištění symbolisovala vnitřní očištění. Sůl značí ochranu před hříchem, čáblem, nemocí a jiným zlem; chrání pokrmu před hnilobou, dle názoru starých Římanů má moc zahánět nemoci a demony a dle IV. knihy Královské /2,19/ uzdravil Eliseus solí pramen u Jericha.

Dle těchto symbolů a dle obsahu exorcismu a modliteb má svěcená voda tyto účinky :

1. zahání vliv zlého ducha,
2. odpouští lehké hříchy tím, že uděluje milost pomáhající ke vzbuzení lítosti,
3. chrání před slabostmi a nemocemi těla a působí zdraví těla i duše,
4. odvrací bouře, krupobití, neúrodu a jiná zla přírodní /aura corrumpens/.

5. odporoučí tělo, duši i majetek pod stálou ochranu Ducha sv. /*praesentia Spiritus Sancti nobis ubique adesse dignetur*/.

Pro tyto veliké účinky přeje si Církev, aby si **v ě ř í e í** svěcenou vodu brali domů a často jí užívali ke kropení nemocných, domů, polí atd. a aby se jí denně i častěji sami kropili, zvláště ráno, večer a před odchodem z domu. **C í r k e v** sama jí užívá při všech žehnáních a svěceních, umisťuje jí u vchodu chrámů, kropí jí věřící v nemoci i po smrti a poroučí jí užívat při *Asperges* : Agenda 4ol.

A s p e r g e s se objevuje v 9. stol.

Asperges je předepsáno při farní /hlavní/ mši sv. na všechny neděle /ne na svátky v týdnu/, odpadnout by mohla jen z důležité příčiny, na př. při funkcích, která bohoslužbu prodlužují, na př. při svěcení kočíček, svíc a pod.

Asperges má tento účel : 1. Zahnat nepřitele spásy a vše, co by rušilo pobožnost.

2. Lid očistit od lehkých hříchů a tak je disponovat k poženané přítomnosti při sv. oběti.

3. symbolisuje křest a vybízí k obnově křestního slibu. Koná se totiž v neděli, kdy se slaví památka zmrtvýchvstání s Kristem ve křtu.

Zmrtvýchvstání Kristovo si připomínáme zvláště v době velikonoční, proto od Hodu Božího velikonočního až do Hodu Božího svatodušního inclusive se zpívá od 12. stol. místo *Asperges* a žalmu 50. „*Miserere*“, „*V i d i a q u a m*“, /dle Ezech. 47,1-12/ a žalm 117 „*Confitemini*“, aby chom tím více děkovali Spasiteli, z jehož srdce vyšel pramen vody živé.

R i t u s. *Asperges* koná vždy jen **c e l e b r a n t** /sám nebo s asistencí/ bezprostředně přede mší sv. **Alba**, štola / a

pluviál/ barvy dne. Po příchodu k oltáři sejme biret, poklekne in plano na jedno koleno, vstane a poklekne na obě kolena na spodním stupni, zazpívá kleče latinsky antifonu Asperges /Vidi aquam/, pokropí třikrát směrem k oltáři /uprostřed, k evangelní a epištolní straně - tedy ve způsobě kříže - coram Exposito se oltář nekropí/, dotkne se aspergilem svého čela, vstane, pokropí mini-stranty a pak lid buď tak, že jde lodí a kropí napřed po straně epištolní a při zpáteční cestě po straně evangelní, nebo tak, že stojí při vchodu do prebytáře a třikrát lid pokropí : uprostřed ke své levici a ke své pravici. Levou ruku má při tom na prsou a modlí se tlumeným hlasem žalm „Miserere,, po případě „Confitemini,, , pokud čas vystačí a pokud to z paměti umí, nejméně však vždy první verš, Gloria /Gloria se vynechává na neděli Smrtnou a Květnou/ a antifonu. Po návratu k oltáři učiní reverenci a s t o j e zpívá versikly a modlitbu /modlitba ta ukazuje, že jí původně bylo užíváno při kropení domů/.

Ú Ř A D K R Á L O V S K Ý - H O D E G E T I K A .

---

§ 353 b. L I D Ů V Ě M I S I E , sacrae missiones /can.1346/.

Jsou mimořádným prostředkem k obnovení a osvěžení náboženského ducha a probouzejí ze spánku osady nábožensky a mravně kleslé. Řádná duchovní správa, konaná stejnými kněžskými, zevšední. Kněz také nemůže podávat otřásající pravdy najednou, nýbrž v různých dobách. Každý duchovní správce je v nebezpečí větší nebo menší jednostrannosti, pak také je zde nebezpečí neplatných zpovědí. Aby misie dosáhly účelu, musí býti ř á d n ě p ř i p r a v e n y. Kněz musí volit pro misie vhodnou dobu /ne ná př. dobu polních prací/, domluvit se závčas s misionáři a vyžádat si od biskupa jurisdikci a fakulty pro zpovědníky. Na misie upozorní v kázáních, katechesích, spolecích, vyvrátí předsudky proti misiím, upozorní privátně osoby hysterické a skrupulanty, aby nechodily na kázání o spravedlnosti Boží.

P o d s t a t n ě ě á s t í sv. misií jsou i kázání i přijímání sv. svátostí. Nepodstatné hledí působiti na cit : slavné bohoslužby, sv. přijímání dle stavů, přijímání dětí, svěcení misijního kříže, obnova křestního slibu, slavnostní zakončení, svěcení devocionálií atd.

O b n o v a misií musí se státi dřív, než dojmy z misií vyprchají, nejpozději do roka. Sv. Alfons právě na tuto dodatečnou misií kladě důraz a zkušenosti misionáři dotvrzují, že při takovýchto příležitostech zažili nejkrásnější obrácení.

Po misiích podá farář konsistoři správu o zdaru misie, o návštěvě kázání a počtu svátostí.

Na tom, co misie postavila, buduje řádná duchovní správa dál. Duchovní má zapomenout na hořkosti a žití - jako Bůh odpustil, tak i on má odpustit - , při objevení se starých chyb nemá býti

osobním, urážlivým a pesimistou, nýbrž znova povzbuzovat, hlavně však se musí starat, aby vlastní vinou znovu nepokazil šťastnou náladu v obci.

Vzpomínkou na misie jsou misijní obrázky, knížky, posvěcené devocionálie, misijní kříž.

J a k č a s t o ? Církev je poroučí „saltem decimo quoque anno„ /can. 1349/, ne příliš často, aby se neztratil ráz mimořádnosti, ale také ne příliš zřídka, aby žádná dorůstající generace nebyla připravena o požehnání misí. Častěji v městě. Zkušení misionáři doporučují 7 - 10 let.

Radno je, aby farář zřídil misijní fond, který by přispíval na konání misí ve farnosti. Chudým farnostem, které o to požádají, udělí podporu apoštolát sv. Cyrila a Metoděje.

D e o g r a t i a s .

	str.
Abortus /censura/	54
Absoluce /vlastnosti/	5 /84
Absoluce z censur	65
Absoluce z censur in foro externo et interno	65
Absoluce z censur pro každého zpovědníka a výklad fakulty	66 /68
Asperges	178
Bludaři	46
Censury /všeobecná ustanovení/	34
„ /podmínky za nichž nastává/	35
„ /co omlouvá od censury/	37
„ /druhy a následky/	38
„ /seznam censur latae sententiae/	41
„ /cessatio/	76
Cizí majetek	105
Complex /absolutio/	42
„ /manifestatio/	20
Confessio	15
Confessio /co do formy/	23
„ generalis	122
„ „ „ /postup zpovědníka/	124
„ „ „ /otázky/	126
„ „ „ /Fragen/	129
„ generica	22
Coniuges putativi	117
Consuetudinarii /absoluce/	101
Četba, liberální noviny	100
Děti /zpověď/	109
Disposice penitenta /posouzení/	83
Doba zpovědi	28
Examen conscientiae	24
Exkomunikace	38
„ specialissimo modo reservata	42
„ speciali modo reservata	46
„ simpliciter Sedi Apostol. reservata	49
„ Ordinario reservata	52
„ nemini reservata	54
Exorcismus	173
Forma svátosti pokání	4
Generální absoluce	175
Chyby ve zpovědi /jejich napravení/	141
Impedimenta matrimonii	155
„ „ /žádost o odstranění/	160
Informe sacramentum poenitentiae	13
Interdikt	40
Interdicta latae sententiae	64
Jurisdikce zpovědní	28
Klausura /porušení/	50
Látka svátosti pokání	77
Lež ve zpovědnici	28
Litost /vlastnosti/	9
Manželé /licita in matrimonio/	113
Manželství /látka, forma, čas, místo, ritus/	151
Materia svátosti pokání	1
Minister sacrae poenitentiae	28
Misie	179
Místo zpovědi	27
Mládež dorůstající /zpověď/	109
Napomenutí zpovědní	90
Necessitas sacrae poenitentiae	27

Nemocní /zповěď/.....	118
Occasionarii /hříšná příležitost/.....	94
,, /jejich posouzení a poučení/.....	96
,, /pravidla o absoluci/.....	97
Odpadlíci /a fide/.....	46
,, /zповěď, postup mimo zpovědníci/.....	74
Otázky ve zpovědi.....	78
Percussio clerici.....	53
Pohoršení.....	106
Pokání.....	92
Poslední pomazání /látka a forma/.....	142
,, ,, /účinky/.....	144
,, ,, /ritus/.....	145
,, ,, /přijímatel/.....	147
,, ,, /udělovatel/.....	150
Prohlášky.....	156
Propositum.....	14
Přijímatel svátosti pokání.....	8
Recidivi /absoluce/.....	101
Reservace všeobecně.....	32
Reservát /podmínky, za nichž nastává/.....	35
,, /rozhřešení z rezervátu přímého/.....	70
Reservované censury /postup ve zpovědi/.....	70
Ritus zpovědi.....	7
Rozhřešení.....	84
Satisfactio.....	25
Scientia confessariis necessaria.....	87
Scrupulosi /confessio/.....	106
Sigillum sacramenti.....	133
,, ,, /kdo je vázán/.....	135
,, ,, /předmět/.....	136
,, ,, /porušení/.....	138
Smíšený sňatek /censura/.....	52
Smíšené manželství.....	169
Snoubenci /zповěď/.....	112
,, /jejich poučení/.....	168
Sollicitatio /falso denuntians/.....	47
,, /neudání/.....	58
Soubój.....	50
Sponsi /examen/.....	155
Starci /zповěď/.....	112
Strany protikřesťanské.....	110
Suspense.....	41
Suspensiones latae sententiae.....	64
Svátostiny /pojem, rozdělení, účinky, působnost/.....	170
,, /ritus, přijímatel, udělovatel/.....	171
Svěcení věcí.....	177
Tanes.....	110
Umírající.....	113
Úvod šesti dělky.....	177
Vědomosti ze zpovědnice /užití/.....	140
Vyznání hříšníka.....	77
Zednářství.....	49
Známost.....	99
Zpovědník jako soudce.....	77
,, jako učitel.....	87
,, jako lékař.....	92
Zrcadlo zpovědní.....	25
Žehnání a různá požehnání.....	174

O p r a v y o h y b v t e x t u .

- str. 1. K prvnímu odstavci přidej : Aüller, Comes pastoralis confes-
sarii, 6. vyd., Fulda, 1930.
15. řádek 11. shora, místo : nutno, aby čti: nutno, ano ...
27. „ 11. „ místo : je při těžkém čti: jen při těžkém ...
27. „ 7. zdola, vlož : oratorio p u b l i c o vel semip. ...
35. „ 26. „ místo ponitur tantum modo čti : ponitur
tantummodo ...
35. „ 15. „ „ tak že čti : takže ...
37. „ 5. shora, „ : contumaci čti : contumacia ...
37. „ 8. „ „ : nepřestává čti : nenastává ...
39. „ 3. zdola, „ mrtvola čti : jen mrtvola ...
41. „ 13. shora ; mezi slova : „zakazuje zpověď ;
vlož ; vykonávat moc ze svěcení /ordi-
nace/, suspensio a jurisdictione zaka-
zuje ...
41. „ 16. zdola, „ Censury čti : Exkomunikace ....
43. „ 4. „ má znít : Aertnis - Damen ....
46. „ za 3. odstavce § 295 B po slovech :
delegován. zpovědníci přidej : do 26.
1. 1949 ACE 1946, 52. ....
48. „ 19. shora ; mezi slova : „prohibentes promulgaci,, vlož
zabranovat vyhotovení nebo ....
48. „ 12. zdola, místo : ab usu čti : ab abusu ...
56. „ 20. shora, za slovy : „zatím do,, doplň : l. 2. 1951 ACE
1946 str. 53. ...
58. „ 26. zdola, za slova : k těžkému hříchu contra sextum do-
dej : S kým ? Se zpovědníkem, s jinou
osobou, se sebou samým. ...
65. „ 11. „ místo : obyčejně zpovědník čti : obyčejný zpo-
vědník ....
67. „ 3. „ , za slovo : „zatím,, přidej : do 26. 1. 1949, ACE
1946, 52 dle rozsahu a pokynů v ACE 1943
47-53. ...
67. „ 1. „ místo : eterno čti externo a za toto slovo
vlož : některé odpadlíky ....
68. Kromě 1. odstavce celou stranu škrtni, tedy od slov : Má tedy
u nás až do : od biskupa
69. Kromě 10. posledních řádků celou stranu škrtni, tedy od slov :
Zpovědník však až do : je platná
69. řádek 7. zdola, za slovo /zatím/ přidej do 7.2.1951, viz str
56 ...
70. „ 9. shora , za „urgentiori,, přidej na konci řádku :
za podmínek uvedených na str. 48.
70. „ 23. „ , za slova : dlouhé pokání přidej : in periculo
mortis musil by odvolat zatím aspoň před
dvěma svědky ...
72. „ 2. „ má znít : poenitens a d m e redire ...
74. „ 13. zdola, místo : odvyklou čti : obvyklou ....
74. „ 5. „ , místo Pokyny čti : III. Pokyny ....
74. „ 2. „ , místo : a ohlášen čti a o odhlášení i při-
hlášení svém ....
75. „ 20. shora, „ : Neschopní čti : IV. Neschopní.
75. „ 15. zdola, místo : avšak z ní býti čti : avšak m ů ž e
z ní býti ...
79. Asi uprostřed strany a/ Par se sub gravi je zavázán zeptat s
81. řádek 11. shora, místo na ně při čti : na ně j e n při ...
82. „ 23. „ „ penitent penitent čti : penitent povine
83. „ 27. „ „ odpovídal čti vyzpovídal ....

str.				
84.	řádek 11.	shora,	místo :	v celku tři čti vcelku ti ...
85.	„ 18.	zdola :	škrtní slovo :	surovosti ...
85.	„ 13.	„	„ za :	can. 1131 vlož : 3. rozloučené civilně, je-li zde příčina dle can. 1131 ....
85.	„ 2.	„	„ místo :	kajícnost čti : Kajícnost ...
86.	„ 1.	„	„ mezi slova :	promptus, caro vlož : e s t
87.	„ 17.	„	„ místo :	t.j. tak, aby hledal čti aby mohl hledat ....
89.	„ 11.	shora,	místo	vincibilis čti : invincibilis ...
89.	„ 20.	„	„	vypadá. Když čti : vypadá, když ...
89.	„ 22.	zdola,	„	atd. Když čti : atd.; když ...
91.	„ 8.	„	„	Röegl čti Röegl ....
93.	„ 24.	shora,	„	a nebo se varoval čti : anebo aby se
94.	„ 11.	„	„	fakticky se jim čti : fakticky sotva jim ....
94.	„ 15.	„	„	v knihách čti : v modlitebních knihách
95.	„ 19. a 20.	zdola,	místo	při 12. návštěvách 5krát čti : při 12 návštěvách určité ženy 5krát ...
98.	„ 18.	zdola,	místo	bez nejmenšího polepšení čti : bez polepšení ....
98.	„ 20.	„	„	: nutné příležitosti čti : v nutné ...
98.	„ 10.	„	„	: zneužívání čti : z neužívání ...
99.	„ 16.	„	„	: prostil čti propustil ....
101.		„	„	: Habituatus čti : habituatus;
		„	„	: Ex fragilitate čti : Ex fragilitate .
102.	„ 13.	„	„	: nesmírně čti : nemírně ....
105.	„ 8.	„	„	: přijde ke spovědi čti : přijde ke spo vědi, může ho absolvovat.
105.	„ 6.	„	„	: z prostředkování čti : zprostředkování
107.	„ 21.	„	„	: více nutně čti : více méně ....
111.	„ 4.	shora,	čti	partib. ....
111.	„ 5.	„	„	čti smyslnými ....
111.	„ 2.	zdola,	místo :	z prvu čti : zprvu. ....
106.	„ 5.	„	„	: jedem zhoubnosti čti : jedem zbožnosti
112.	„ 8.	shora,	místo :	velamine čti : velamine, místo parans am čti paranoiam ....
112.	„ 9.	„	„	: vehementi čti : vehementissima ...
114.	„ 16.	„	„	po slovech : ex rationabili causa fiant vlož : e.g. ad manifestandum et fovendum amorem /- veniale peccatum sunt, si absque rationabili causa ex sola voluptate exerceantur - /; si conjuncti sunt cum proximo pericu p o l l u t i o n i s, quae tamen non interdicitur, si ex gravi causa exerceantur ....
115.	řádek-11.	shora,	místo :	condomista čti condomista ...
115.	„ 19.	„	„	: metallico čti : metallico ...
120.	„ 15.	„	„	neslíbit čti : nechce slíbit ...
123.	„ 10.	„	„	čti po hříšném životě chtějí doopravdy ...

Jiné drobné překlepy jakož i chyby pravopisné si laskavě oprav sám.